

Д О К Л А Д
ЗА ПРИЛАГАНЕТО НА ЗАКОНА
И ЗА ДЕЙНОСТТА НА СЪДИЛИЩАТА
ПРЕЗ 2019 г.

СЪДЪРЖАНИЕ:

ВЪВЕДЕНИЕ	3
I. Законодателство.....	4
II. Натовареност, съдебна карта, кадрови въпроси	8
III. Съдебна администрация	13
IV. Съдебни сгради	15
Глава първа.	
ОБОБЩЕНИ ДАННИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА СЪДИЛИЩАТА	23
Глава втора.	
НАТОВАРЕНОСТ НА СЪДИЛИЩАТА.....	32
Глава трета.	
ИНСТАНЦИОНЕН КОНТРОЛ.	
КАЧЕСТВО НА ПРАВОРАЗДАВАТЕЛНАТА ДЕЙНОСТ.....	38
I. Качество на правораздавателната дейност	
по наказателни дела	39
II. Качество на правораздавателната дейност	
по граждански дела.....	41
III. Качество на правораздавателната дейност	
по търговски дела	43
IV. Констатации за причините за изменение/отменяне на	
проверяваните от апелативните съдилища актове, както и	
собствен анализ на апелативните съдилища за отмяна на	
техни актове от ВКС.....	45
Глава четвърта.	
ДЕЙНОСТТА НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД ПРЕЗ 2019 г. ..	53
I. НАКАЗАТЕЛНА КОЛЕГИЯ	59
II. ГРАЖДАНСКА КОЛЕГИЯ	108
III. ТЪРГОВСКА КОЛЕГИЯ.....	137
Глава пета.	
ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ	
НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ 2014 – 2020 г.	156
ПРИЛОЖЕНИЯ	166

ВЪВЕДЕНИЕ

В съответствие с разпоредбата на чл. 114, ал. 2 от Закона за съдебната власт от председателя на Върховния касационен съд (ВКС) е изготвен настоящият Доклад за прилагането на закона и за дейността на съдилищата през 2019 г.

Съдебната статистика, на която са базирани представените данни в него, е изведена от приложените към документа справки с информация за дейността на Върховния касационен съд през 2019 г., изготвени от Отдел „Информационни системи, комуникация и съдебна статистика“ (ИСКСС) във ВКС, както и приетите с решение на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет (ВСС) по Протокол № 13/14.04.2020 г. обобщени статистически таблици за дейността на съдилищата за 2019 г., изготвени съгласно чл. 30, ал. 5, т. 13 от ЗСВ. Таблиците представят детайлно работата на апелативните, окръжните, военните, специализираните наказателни и районните съдилища. В част от приложенията, изготвени от ВСС, е налична и информация за административните съдилища, но в настоящия доклад, изготвен от председателя на ВКС, са представени и коментирани единствено данните за Върховния касационен съд, апелативните, окръжните, военните, специализираните наказателни и районните съдилища.

За източник на информация са използвани Годишният доклад за дейността на Върховния касационен съд през 2019 г., като и годишните доклади за изминалата година на апелативните съдилища.

Ежегодно всички председатели на съдилища в България в изпълнение на задълженията си, регламентирани в ЗСВ, публикуват в интернет страниците на съдилищата изготвените от тях годишни доклади, приети от общите събрания на съдиите (респективно от Пленума на ВКС) и представят пред обществеността подробна информация за дейността на ръководения от тях съд. За съжаление, изготвянето на голяма част от тези доклади през 2020 г. (отразяващи дейността за 2019 г.) съвпадна с изпълнението на приетите мерки за превенция и ограничаване на разпространението на COVID-19 в съдилищата, продиктувани от обявеното от Народното събрание на Република България извънредно положение в страната заради коронавирусната инфекция. Поради този факт бе препятствано своевременното обсъждането и приемането на всички доклади от съответните общи събрания на съдиите, респективно от Пленума на ВКС, както и адекватното им представяне пред обществеността.

Въпреки това председателите на апелативните съдилища успяха да изготвят и предоставят на председателя на ВКС годишните си доклади. Пленумът на Върховния касационен съд бе свикан след края на обявеното извънредно положение и на 26.05.2020 г. бе приет Годишният доклад за дейността на Върховния касационен съд през 2019 г.

Без да се повтаря изложеното в отделните отчетни документи на съдилищата в страната, в Доклада за прилагането на закона и за дейността

на съдилищата през 2019 г. са обобщени основните тенденции, базирани на статистическите данни за постъплението, образуването и движението на делата в Република България през 2019 г., кадровата обеспеченост и натовареността на съдиите (без административните), както и други сериозни въпроси, отразени в годишните доклади, изготвени от председателите на Върховния касационен съд и на апелативните съдилища.

I. Законодателство

За поредна година се налага да бъде посочено, че Висшият съдебен съвет и съдилищата продължават да чакат отговор от Народното събрание на поискано автентично тълкуване заради неясноти по отношение на прилагането на изменения в НПК и ЗСВ, влезли в сила през 2017 г. През 2018 г. бе прието и изпратено до председателя на Народното събрание следното решение от Пленума на ВСС по т. 7 от Протокол № 3/01.02.2018 г.: „Да бъде поискано автентично тълкуване от законодателя относно приложението на чл. 416, ал. 2 и ал. 7 от НПК и чл. 64, ал. 1 и ал. 2 от ЗСВ (нормите, регламентиращи реда за публикуване на съдебни решения в интернет страниците на съдилищата), като бъде посочено: Подлежат ли на публикуване в интернет сайтовете на съдилищата и в ЦУБИПСА обжалваемите актове на съдилищата по наказателни дела, с които деецът е осъден да изтърпи наказание, от момента на постановяването им до изтичане на срока за подаване на жалби и протест, или до постъпването на такива?“.

През цялата 2019 г. съдиите продължиха да бъдат ангажирани с подготвяне и изпращане на становища по различни законопроекти. И в този доклад се налага да подчертая, че много често те са искани от Върховния касационен съд съвсем формално, като мнението на върховните съдии, когато то не е в подкрепа на предлаганите законови промени, напълно се игнорира независимо от професионалните, компетентни и убедителни аргументи. Такъв пример е приетото единодушно на заседание на Пленума на ВКС, проведено на 5 ноември 2019 г., Становище относно предложение вх. № 954-04-161/04.10.2019 г. за изменение в приетия на първо гласуване на 27.09.2019 г. законопроект и допълнение на Закона за съдебната власт № 902-01-49, внесен от Министерския съвет на 20.09.2019 г. (<http://www.vks.bg/analizi-i-dokladi/vks-stanovishte-izmenenie-zakon-sadebna-vlast-2019.pdf>). С него Пленумът на ВКС изрази категоричното си несъгласие с предложението за промени в ЗСВ, свързани с т. нар. кариерни бонуси за членовете на ВСС. Съображенията на ВКС за тази позиция са следните:

„1. Предлаганата допълнително промяна, отново показваща конюнктурното отношение към проблемите на съдебната система и тенденциозно несъобразяване становището на върховните съдии за изменения в устройствения ѝ закон, накърняващи престижа на съдебната власт, е в пълно несъответствие и с прогласените в мотивите към

настоящия законопроект за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт цели за максимално отстояване принцип за независимост на съдиите, прокурорите и следователите при контрола над дейността им.

2. Създадената с допълващото изменение на Закона за съдебната власт (ЗСВ) възможност членовете на Висшия съдебен съвет при изтичане на мандата или при предсрочното му прекратяване на основание чл. 130, ал. 8, т. 1 от Конституцията, да бъдат възстановявани на длъжност в органите на съдебната власт с една степен по-висока от заеманата преди избора е извънредна привилегия, несъвместима с принципите на една демократична и правова държава, изискващи тя да е обществено необходима и социално оправдана.

Лишен от разумна правна обосновка за изключване определена категория съдии, прокурори и следователи от установеното в ЗСВ конкурсно начало в кариерното развитие на магистратите и свързаното с него атестиране на кандидатите, предлаганият с изменението на чл. 28, ал. 1 ЗСВ „кариерен бонус“ нарушава баланса за справедливост сред магистратската общност, действа ъ демотивиращо и поставя под съмнение персоналната независимост на привилегированите – предходна и бъдеща. В същността си така предлаганото наградно удостоверяване на членовете на ВСС с възстановяване на длъжност със степен по-висока от заеманата преди избора се явява и заобикаляне на основополагащия, за всяка демократична държава, принцип на разделение на властите, прогласен от Конституцията. Осигуряващо непрозрачен кариерен растеж и на избраните от парламентарната квота членове на ВСС, различен от установеното към този момент за всички магистрати конкурсно начало, визираното поощрение позволява пряко вмешателство на политическата класа при формиране персоналния състав на всички органи на съдебната власт и посяга на независимостта ъ, какъвто не е смисълът, разумът и целта на чл. 130, ал. 3, във вр. с чл. 130а, ал. 3 и ал. 4 от Конституцията.

Затова и съобразявайки ясно разписаните в закона правила за избор на членове на ВСС и детайлизираните им правомощия Пленумът на ВКС счита за изцяло неприемливи и неприсъщи на законодателната власт на държава от ЕС мотивите на законодателно предложение № 945-04-161/04.10.2019 г., поради следното:

1. Висококвалифицираните съдии, прокурори и следователи, всякога ноторни в магистратската общност, не се нуждаят от привилегирован кариерен бонус, който различаващ се по обективни критерии от приетия модел за кариерно развитие на магистрати, води до игнориране и обезличаване на доказаните им високи професионални качества.

2. Като коректив на доброволно и временно отнетата им възможност за кариерно израстване избраните членове на ВСС, както многократно Пленумът на ВКС е подчертавал, получават най-високите възнаграждения в съдебната система – тези на председател на Върховен съд и на главен прокурор, но без да изпълняват техните конституционни и законови функции. Участват и в редица проекти, финансирани или съфинансирани от ЕС, за което свое участие получават съответното, значително по размер,

възнаграждение. На идващите от друго населено място изборни членове на ВСС, за разлика от всички останали магистрати, се предоставят и безплатни квартири.

3. Изборните членове на ВСС през времетраене на 5-годишния им мандат престават да бъдат магистрати и не правораздават. Като членове на орган, призван по Конституция да администрира съдебната власт през този период от време те не повишават професионалната си квалификация и за разлика от съпоставяните в предложението съдебни инспектори, чийто „кариерен бонус“ също беше отречен от съдиите от Върховния касационен съд като неприемлив, не извършват планови ревизии на съдилищата и нямат задължение да следят формираната задължителна съдебна практика. Освен неследващ се по съображения, че с начина на въвеждането му, замисленият „кариерен бонус“ пряко посяга на независимостта на съдебната власт и генерира напрежение в магистратските среди, той би довел и крайно негативни последици за качеството на правораздаване, поставяйки на по-високите нива в съдебната йерархия магистрати без необходимата обективна атестационна оценка на техните професионални качества към момента на възстановяването.“

И други законодателни инициативи (извън измененията и допълненията в Закона за съдебната власт), предприемани през годината, не бяха съобразени с принципите за последователност и предвидимост, за балансиран и комплексен подход при законотворчеството. Продължи тенденцията да бъдат внасяни в Народното събрание спешно, без обсъждане с обществеността и с магистратите, законопроекти в резултат на трагични инциденти и под натиска на общественото мнение или пък продиктувани от желанието за реакция срещу конкретни съдебни актове.

През м. октомври спешно бе приета от Народното събрание промяна в Наказателно-процесуалния кодекс (НПК). Тя бе продиктувана от нарастващо обществено напрежение и протести на близки на жертви на убийства срещу съкратеното съдебно следствие по дела за умишлено причиняване на смърт, даващо възможност на подсъдимия да признае фактите, изложени в обстоятелствената част на обвинителния акт, и това да доведе до намаляване на присъдата му с 1/3. След измененията съкратено съдебно следствие в случаите по чл. 371, т. 2 от НПК не се допуска при умишлено причиняване на смърт.

Поне не бе заличено, каквито идеи имаше, изцяло съкратеното съдебно следствие за останалите престъпления и бе чуто мнението на експертите, че този ред за разглеждане на делата води до много по-бързо правосъдие – цел, за която обществото също настоява. Погрешно се приема, че ползите от съкратеното съдебно следствие са само за извършителите на престъпленията. Напротив, те са и за пострадалите, които в един много по-кратък период от време могат да имат окончателен съдебен акт. Обществената полза пък са спестените време и средства при работата на съдебната система.

Отново спешно и без дебат бе внесен през октомври 2019 г. в Народното събрание проектът на Закон за допълнение на Наказателно-

процесуалния кодекс, предвиждащ промяна в чл. 419, ал. 1, чрез която да бъдат включени към актовете, подлежащи на проверка по реда на възобновяването, и определенията по чл. 440, ал. 1 за условно предсрочно освобождаване. Разбира се, законопроекът е известен като поправката „Полфрийман“ и е реакция на конкретен съдебен акт.

Заради посочените методи за изменение на законите с право много юристи изразиха съмнения по отношение на практическото приложение на получената заслужено широко одобрение нова Концепция за наказателна политика (2020 г. – 2025 г.) по време на публичното ѝ обсъждане в началото на 2020 г. Тя е изготвена в Министерството на правосъдието, но и с активното участие на съдии от Върховния касационен съд и на прокурори от Върховната касационна прокуратура. Сред подчертаните в документа основни принципи на наказателната политика са аргументираност, съвместимост и последователност на извършването на законодателни промени, както и съразмерност на наказанията. А целите, които следва да бъдат постигнати, са повишаване на ефективността на наказателната репресия, включително чрез по-широко прилагане на алтернативни на лишаването от свобода наказания, усъвършенстване на системата на наказанията, повишаване на общественото доверие в наказателния закон и наказателното правосъдие. В текста се подчертава, че въвеждането на несъразмерно високи минимума/максимума на наказанията изоставя обществената опасност на престъплението като мярката, от която законодателят следва да се ръководи и с която трябва да се съобразява при определянето на строгостта на наказанието.

В концепцията се застъпва идеята за балансиран подход при криминализацията, като се критикува тенденцията през последните години непрекъснато да се завишават наказанията. В него пише: „Постоянното увеличаване на размера на наказанията не позволява те да бъдат адекватно отражение на естеството и степента на обществената опасност на престъпното поведение. Статистиката ясно сочи, че повишаването на размерите на наказанията не води до намаляване на престъпността. В допълнение трябва да се отбележи, че системата на наказанията в Наказателния кодекс е изградена с приоритет върху тежките наказания, които са свързани с чувствително ограничаване на основни права на гражданите. Това показва силно репресивния характер на системата на наказанията“. Сред важните констатации в концепцията е, че от съществено значение за постигането на баланса и за ефективността на наказването е избягването както на необосновано лекото, така и на неоправдано тежкото наказание. „Противното води до ограничаване на поправителния ефект на наказанието, респективно на успеха на социалната реинтеграция на лицата, извършили престъпление“, се посочва в концепцията.

Магистратите, които прилагат приетите от Народното събрание закони, се надяват да бъдат спазвани заложените в този документ принципи за баланс, съразмерност и последователност на извършването на законодателни промени.

В годишните доклади на председателя на ВКС и на някои апелативни съдилища също се коментират въпроси, свързани със законодателни промени – такива, в резултат на които се е стигнало до облекчаване на работата на съдилищата, и такива, които биха могли да доведат до по-бързо и качествено правораздаване. В настоящия доклад са представени точно тези проблеми, засягащи законодателството, поставени от съдилищата в годишните им доклади, каквато е и неговата цел – да обобщава посочените в отчетите на апелативните съдилища и на ВКС въпроси. Той не претендира за цялостен анализ на проблемите в съдебната система, които биха могли да бъдат разрешени по законодателен път. Следва да се отбележи, че в докладите за 2019 г. предложения, свързани с промяна в законодателството, са значително по-малко от правените през предишните години.

В раздела от Годишния доклад за дейността на Върховния касационен съд през 2019 г., свързан с работата на Наказателната колегия, се подчертава, че пряката дейност на върховните съдии по осъществяване на касационен контрол по делата е намаляла като обем през последните две години (2019 г. и 2018 г.) в сравнение с 2017 г. и предходните години, което се дължи на законодателните изменения във връзка с прехвърлянето на компетентността по значителна част от производствата за възобновяване на наказателни дела на съответните апелативни съдилища.

Нарастването на обема на постъпленията се препятства и посредством въведената практика за постановяване на откази за образуване на касационни производства от ръководителя на Наказателната колегия и председателите на отделения. Броят на постановените разпореждания за отказ през 2019 г. е много голям – 255 броя, като в това число не се включват над 165 броя разпореждания за отказ по преписки, по които не са постъпили дела, постановени от ръководителя на колегията и които не са статистически отразени в справките на Отдел ИСКСС към ВКС. В доклада на Върховния касационен съд се сочи, че извънредно големият брой разпореждания за отказ да се образува касационно производство спешно налага законодателна намеса чрез въвеждането на законов процесуален регламент за проверка на допустимостта и редовността на съответните сезиращи документи от съдебен състав на ВКС в закрито заседание.

В частта от Годишния доклад за дейността на Върховния касационен съд през 2019 г., в която се обсъжда работата на Търговската колегия, се констатира законодателна промяна, довела до облекчаване на дейността: „През 2019 г. с оглед изменението на разпоредбата на чл. 19 ГПК (ДВ, бр. 8/2017 г.), квалифицираща потребителските спорове като неарбитрируеми, постъпващите първоинстанционни дела по чл. 47 от Закона за международния търговски арбитраж продължиха да намаляват.“

В годишния доклад на Апелативен съд – Бургас, в контекста на констатираните проблеми с избора на съдебни заседатели, се правят предложения за промяна на някои принципни положения и отделни

разпоредби в ЗСВ и Наредба № 7/28.09.2017 г. за съдебните заседатели, издадена от ВСС, обнародвана в ДВ, бр. 81/10.10.2017 г., в сила от 10.10.2017 г. В доклада се казва: „Важно е да се консолидира концептуална промяна за избора на съдебни заседатели, като всеки български гражданин, който отговаря на изискванията в чл. 67, ал. 1, т.1 – 3 от ЗСВ, да се счита *ex lege* съдебен заседател, а за пречките по чл. 67, ал. 1, т. 4 и т. 5 и ал. 3, т. 1 – 3 от ЗСВ за придобиване статут на съдебен заседател, съответният съд да събира служебно информация чрез автоматизирани информационни системи и при констатиране на такива да избира следващ гражданин за съдебен заседател. В закона и Наредбата следва изрично да се посочи кои документи се представят от кандидата и кои се събират по служебен път, за да могат гражданите да преценят колко време и средства ще им коства участието в процедурата за избор. Следва да се преразгледат правилата за възнаграждението на съдебните заседатели по Раздел VII от Наредбата и забраната за избор за повече от два последователни мандата като също посочвани често причини за липсата на достатъчно кандидати. Да отпадне ограничението в чл. 72, ал. 1 от Закона за съдебната власт и чл. 16, ал. 2 от Наредбата, че съдебните заседатели се свикват за участие в съдебни заседания най-много за 60 дни в рамките на една календарна година. Това ограничение е заложено и като алгоритъм при подбора на съдебните заседатели в ползвания към настоящия момент модул от деловодните програми на съдилищата, поради което се получава така, че едни съдебни заседатели не са избирани за участие в съдебни заседания за повече от шест месеца, а други се избират за две и повече заседания в един ден, но при различни съдебни състави, което прави невъзможно участието им във всички заседания и се налага нов избор. В чл. 16, ал. 3 от Наредбата е посочено, че „Всеки съдебен заседател може да уведоми писмено администрацията на съответния съд в кои времеви периоди или часове през деня има обективни пречки за участие в работата на съда, с цел подобратата организация и планиране на работата“. Посочената разпоредба не съответства на разпоредбата на чл. 66, ал. 2 от Закона за съдебната власт, която признава еднакви права и задължения на съдебните заседатели с тези на съдиите и не приоритезира адекватно обществения интерес за справедлив съдебен процес в разумен срок спрямо този на отделния съдебен заседател да полага труд или спрямо правото му на семеен живот. В чл. 10, ал. 1 от Наредбата е посочено че „Председателят на съответния първоинстанционен съд насрочва общо събрание на съдиите за полагане на клетва от избраните съдебни заседатели за последния работен ден от мандата на действащите съдебни заседатели“. Не е удачно с императивна норма да бъде регламентирано, че събранието следва да е в последния работен ден. По-целесъобразно би било да бъде предоставена възможност общото събрание да бъде свикано съобразно заетостта на магистратите в съответния съд.“

При анализиране на причините за отлагането на делата в годишния доклад на Военно-апелативния съд за 2019 г. се казва: „...през отчетния период е видно, че най-висок е процентът на делата, отлагани за събиране

на нови доказателства, който възлиза на 67%. От общо отложени 12 дела, 8 от тях са били отлагани поради тази причина – за изслушване на експерти, допуснати свидетели и събиране на писмени доказателства. Този показател за поредна отчетна година бележи устойчивост и има водещо начало. Данните по този показател следва да се обяснят отново със съществуващата нормативна уредба и произтичащата от това процесуална невъзможност да се влияе на пропуските на органите на досъдебното производство и първата инстанция да провеждат всестранно разследване. Налага се изводът, че от една страна в съда се внасят за разглеждане дела при непълнота на доказателствата, което води до основателни искания от страните, а от друга законът задължава съда, поради основателността на тези искания, същите да бъдат допускани. Действащият НПК не позволява на съда да връща на разследващите органи дела поради това, че разследването не е всестранно и пълно. Основната тежест за доказване се прехвърля върху съда, а в конкретния случай на въззивната инстанция. Обстоятелството, че досъдебната фаза е посочена от закона само като подготвителна, а същинска е фазата на съдебното производство, съчетано с установеното в процеса служебно начало, задължаващо съда да събере и провери всички доказателства, относими към предмета на доказване и обуславящи съставомерността на деянията, създава предпоставки за незадълбочено разследване на престъпленията от разследващите органи.

II. Натовареност, съдебна карта, кадрови въпроси

В раздела от Годишния доклад за дейността на Върховния касационен съд през 2019 г., свързан с работата на Наказателната колегия, се сочи един проблем, отразен и в някои от докладите на апелативните съдилища: „В сравнение с 2018 г. през 2019 г. се отчита несъществен спад на постъплението – с 23 броя дела. Намалението е крайно незначително, поради което не предоставя обективна база за очертаване на тенденции. Трайно е очертана обаче сигурна тенденция към нарастване на броя на делата с висока фактическа и правна сложност, като в сравнение с 2018 г. се наблюдава фрапантно увеличение. Този факт показва, че дейността по правоприлагане значително се усложнява, което пък не позволява в никакъв случай да се отчете намаление на натовареността, а дори обуславя изводи в обратна насока. Известно е, че сложността на делата (както фактическата, така и правната) неизбежно е свързана с времето, необходимо за извършване на всички съдебни дейности, свързани с разглеждането и решаването на съответното дело. Това е обективен, относително стабилен критерий за степента на натовареност. Устойчивата тенденция на завишаване на фактическата и правна сложност на постъпващите дела е фактор, съответно повишаващ натовареността, защото увеличава (в някои случаи много съществено) времето, необходимо за решаването на съответния казус.

В годишния доклад на ВКС се констатира и неравномерно натоварване на определени съдии при случайното разпределение на делата.

В документа пише: „Тази слабост на системата за разпределение на делата е негативен фактор с постоянно действие, като допуска до периода на уравниване по отношение на някои съдии да се разпределят по-голям брой дела. Неравномерното постъпление автоматично обуславя периодична неравномерна индивидуална натовареност на съответните съдии, което положение пък проявява многостранен негативен ефект както по отношение на насрочването на делата, така и при изготвянето на съдебните актове, които обяснимо се забавят. Особено неблагоприятно е влиянието на този фактор при временна концентрация на висок брой дела с максимални коефициенти за фактическа и правна сложност за кратък период от време на доклад на едни и същи съдии. В тези случаи забавянето при изготвянето на мотивите на крайните актове автоматично обхваща всички обявени за решаване дела, като често се отразява върху дейността на съответния съдия и през следващата година, доколкото компенсация на натовареността за предходна година няма как да се постигне. Подобен дисбаланс при постъплението може да бъде коригиран инцидентно и отчасти единствено с палиативни мерки – чрез разпореждания на ръководителя на колегията за извънредни корекции на параметрите на случайното разпределение по отношение на съдиите, при които се наблюдава временно свръхнатоварване. Такъв подход следва да продължи да се използва до радикално разрешаване на съществуващия проблем с неравномерно натоварване на определени съдии при случайното разпределение на делата, който въпрос е извън компетентността на ВКС.“

В отчета за 2019 г. на Апелативен съд – Бургас също се засяга въпросът за разпределението на делата. Там се казва: „Ако ВСС прецени за целесъобразно да продължи функционирането на СИНС, коефициентите за тежест по видовете дела да се прецизират след консенсус относно стойността им по материя, както и да бъде осъществена обратна връзка от централизираната Система за изчисляване на натовареността на съдиите към Централната система за разпределение и делата, за да бъдат те разпределяни на база сложност, а не на база брой постъпили дела в отделението.“

В доклада се посочва също: „В хода на работата с ЕИСПП се констатираха някои проблеми, като например допуснати от управляващия ЕИСПП орган дефицити в каталога на ЕИСПП, който не се допълва съобразно постъплението на делата в различните съдилища според законоустановената компетентност и др. Ръководството на съда отправи писмена молба до Междуведомствения съвет за преоценка на всички резултати в Номенклатурата на ЕИСПП, като се допълни съществуващият каталог от процесуални събития, които подлежат на регистрация в ЕИСПП, както и за изготвяне на конкретни писмени указания как да се процедура в случаите, когато в наказателното дело липсва карта на НП със съответните процедури, които следва да бъдат изпълнявани от деловодителите за вярна и своєвременна отчетност. Продължава да стои проблемът с липсата на възможност за регистриране на събития в ядрото на ЕИСПП, с което не е съобразено изменението в НПК от 2015 г. за

прехвърляне компетентност на апелативните съдилища по Глава четвърта от ЗАНН. Въведеният Регистър съдържа всички случаи на констатиране липса на възможност за избор на подходящ резултат, като се посочва действителният резултат по решеното наказателно дело и алтернативните резултати за избор, които предоставя деловодната система. Посочените проблеми възпрепятстват коректното подаване на данни от съда и водят до некоректни статистически справки, което от своя страна лишава управляващия орган от възможност за адекватен анализ на събраната чрез ЕИСПП информация. Всички тези констатации са посочени в поне два предходни отчетни доклада и продължават да бъдат нерешени.“

Статистическите данни за 2019 г. показват твърде бавно разрешаване на проблема с неравномерната натовареност на съдилищата. Броят на съдиите по щат в районните съдилища към областните центрове (включително в Софийския районен съд) например, които са изключително натоварени, през 2019 г. е 669, т. е. налице е увеличение само с 9 щатни бройки (1,36%) спрямо 2018 г. В останалите районни съдилища броят на съдиите през отчетния период е 333, като е намалял спрямо 2018 г. със 7 щатни бройки (2,06%).

За поредна година данните за действителната натовареност сочат, че е значителна неравномерността на натоварването на съдилищата в страната както между отделните инстанции, така и между звена от едно и също ниво. При средна натовареност от 9,16 дела за разглеждане месечно на един съдия за апелативните съдилища (през 2018 г. тя е 9,31), тази на Софийския апелативен съд е 12,57 дела (при 13 през 2018 г.), докато на Военно-апелативния съд е 1,32 дела (1,28 през 2018 г.), а на Апелативния специализиран наказателен съд е 4,46 дела месечно (4,57 през 2018 г.).

При сравнението на данните за отделните окръжни съдилища също се вижда голямата разлика в натовареността между тази на Специализирания наказателен съд (СНС) и Софийския градски съд (СГС), от една страна, и на останалите, от друга страна. При средна натовареност през 2019 г. на съдебните звена на това ниво от 14,59 дела за разглеждане месечно на един съдия (при 13,79 през 2018 г.), тази на СНС е 34,02 дела (при 35,99 през 2018 г.), на СГС е 26,05 дела (през 2018 г. е 25,39), а под 8 дела през 2019 г. за разглеждане месечно на един съдия е натовареността на окръжните съдилища в Шумен (7,62), Търговище (7,19) и Кърджали (7,04).

Състоянието на неравномерност на натоварването на съдиите е още по-видимо в районните съдилища. При средна натовареност от 56,90 дела за разглеждане месечно от един съдия в районните съдилища в областните центрове (при 55,38 през миналия отчетен период), натовареността на Софийския районен съд през 2019 г., която намалява в сравнение с 2018 г., но недостатъчно, е 71,65 дела (при 73,83 през 2018 г.). Твърде висока през 2019 г. е натовареността и в районните съдилища в Перник (69,26 дела месечно на един съдия), Хасково (65,52 дела), Пловдив (64,70 дела) и Пазарджик (64,53 дела). От друга страна, под 40 дела месечно разглеждат

съдиите в районните съдилища в Силистра (33,82 дела), Търговище (34,66 дела), Добрич (35,30 дела), Габрово (36,69 дела) и Велико Търново (37,11 дела).

Сред районните съдилища извън областните центрове (при средна натовареност от 43,41 дела за разглеждане месечно от един съдия) има съдилища с натовареност и под 20 дела – Ивайловград (13,63). Твърде слабо натоварени са и районните съдилища в Крумовград (20,13 дела), Кула (20,54 дела), Чепеларе (20,70 дела), Генерал Тошево (21,97 дела), Ардино (22,67 дела), Тополовград (22,79 дела). В същото време при други съдилищата от това ниво натовареността е над 80 дела месечно – Районен съд – Лом (85,87) и Районен съд – Нова Загора (85,13). Месечно един съдия в Районен съд – Брезник разглежда 64,50 дела, в Районен съд – Чирпан – 64,21 дела, в Районен съд – Пещера – 63,31 дела, в Районен съд – Ихтиман – 62,21 дела, а в Районен съд – Провадия – 60,50 дела. За поредна година се налага изводът, че част от съдилищата са твърде натоварени, което естествено води до по-бавно правосъдие, докато друга част от съдилищата са недостатъчно натоварени.

Проблемът с непреодоляното неравномерно натоварване в комбинация с дългите срокове за провеждане и приключване на конкурсните процедури, както и използването на института на командироване масово, а не по изключение, продължават да вълнуват съдиите, правораздаващи в Република България.

По този повод в годишния доклад на Апелативен съд – Пловдив се казва: „Констатациите в тази част на доклада са идентични с направените за предходния отчетен период, поради липса на промяна до момента. Те са свързани с организацията на работа в съдилищата и кадровата им обезпеченост, което от своя страна предпоставя осъществяването на правораздавателната им дейност при нормални условия. За целта е необходимо: СК на ВСС да прилага единни критерии и стандарти при определяне на броя на щатове за съдии и съдебни служители за еднакви по степен съдилища, като съобразява и степента им на натовареност. В нея, като критерий, следва да се включи и броят на постъпилите дела. Те също са показател, по който следва да се отчита натовареността на съдилищата, като останалите два – дела за разглеждане и свършени дела, са свързани по-скоро с организацията на работата, както от страна на административното ръководство на съответния съд, така и от съответния съдия; да се ускорят процедурите по обявяване на конкурсите за повишаване в длъжност и преместване за свободните щатни бройки, както и извършване на необходимите действия за тяхното своевременно приключване от СК на ВСС. От години кадровото обезпечаване продължава да се осигурява чрез командироване, с което решаването на проблема в едни съдилища води до създаването на затруднения в работата на други...“

В доклада на председателя на Апелативен съд – Пловдив се мотивира и конкретно предложение за Окръжен съд – Стара Загора: „Според административния ръководител не се налага промяна в щатната

численост на съдебните служители, но с оглед натовареността на Окръжен съд – Стара Загора (на трето място за окръжните съдилища след СНС и СГС по данните за 2018 г.) е необходимо увеличаване на щата с една бройка за длъжността „младши съдия“.

В отчета на Апелативен съд – Бургас пък пише: „За да се обезпечат нужните съдийски състави за всяко едно от трите отделения и предвид описаната работа в определени случаи с т. нар. смесени състави с членове – съдии от различни отделения, не е достатъчно да се запази щатната численост от 15 съдии. При този брой на съдиите като цяло и по отделения в конкретни случаи се затруднява формирането на съдебните състави, а съдиите от гражданско и търговско отделение, които се налага да участват в разглеждане на наказателни дела, са особено затруднени. Тайните съвещания по такива дела логично отнемат повече време от останалите, което неминуемо са отразява на натовареността на всички съдии. Поради това с предложение изх. № АД-13-364/21.05.2019 г. до ВСС председателят на съда обоснова необходимостта щатната численост за съдии да бъде увеличена – с един щат за гражданско отделение и два щата за търговско отделение на Апелативен съд – Бургас.“

В доклада се казва още: „За пореден път сигнализираме за безпрецедентната кадрова криза, в която работят всички съдилища в апелативния район, като най-тежка е кризата в Апелативен съд – Бургас, където към момента на изготвяне на настоящия доклад работят по-малко от 60% съдии – титуляри. Всички останали са командировани съдии от трите окръжни съдилища от апелативния район, което създава затруднения на всички съдилища. Настояваме за предприемане на всички възможни мерки, включително организационни и законодателни, за да приключат обявените конкурси по нива и командироването да бъде изключение, а не толкова честа практика.“

Председателят на Апелативен съд – Велико Търново констатира в годишния си доклад: „Поради това, че постъплението на наказателни дела в апелативния съд бележи една трайна тенденция на устойчивост в последните години, както и в изпълнение на взетото решение на Общото събрание на съдиите от Апелативен съд – Велико Търново, протокол № 3/25.10.2017 г. за завишаване на щатната численост на съда с един съдия, е наложително да бъде увеличена щатната численост с една бройка „съдия“ в наказателно отделение.“

За поредна година констатираните проблеми с неравномерната натовареност доказват, че най-болезненият, но и най-правилен изход е промяната на съдебната карта – бъдещо събитие, което за съжаление по отношение на съдилищата продължава да бъде без ясни времеви параметри поради своята непопулярност както сред магистратите, така и сред обществеността в различни населени места.

Нужна ни е подкрепата на останалите власти – местни и централни, за да убедим хората, че тази промяна е необходима и тя няма да ги лиши от правото им на достъп до правосъдие. Съдебната власт е длъжник по

отношение на тази комуникация, защото именно тя трябва да инициира тези трудни, но необходими разговори с другите власти.

Все пак можем да отбележим като първа реална стъпка към оптимизиране на съдебната карта започналото през 2019 г. обсъждане на въпроса за военното правораздаване като най-слабо натовареното, без да се стигне в рамките на годината обаче до изпълнение на конкретни мерки.

С решения по т. 37 от Протокол № 23/16.07.2019 г. на Съдийската колегия на ВСС е прието принципно съгласие за закриване на военни съдилища и е сформирана работна група за изготвяне на анализ на степента на натовареност на военните съдилища, който да съдържа конкретно предложение, свързан с принципното съгласие, с оглед оптимизиране на броя и структурата на военните съдилища. В състава на работната група с ръководител г-жа Даниела Марчева – председател на Комисията „Съдебна карта, натовареност и съдебна статистика“ към Съдийската колегия, са включени членовете на Комисията „Съдебна карта, натовареност и съдебна статистика“ към СК, членове на комисиите „Съдебна администрация“ към Съдийската колегия и на „Бюджет и финанси“ и „Управление на собствеността“ към Пленума на ВСС, както и представители на Върховния касационен съд и на военните съдилища. От страна на ВКС са определени съдиите Галина Захарова, Галина Тонева и Даниела Атанасова. До края на 2019 г. са проведени няколко работни срещи, а на съдиите от състава на ВКС е възложено изготвянето на проект на анализ на дейността на военните съдилища за периода 2016 – 2019 година.

III. Съдебна администрация

Усилията за оптимизиране на съдебната администрация, така че да е максимално полезна за съдебната система със своята компетентност и квалификация, но и равномерно и справедливо разпределена, продължиха и през 2019 г.

Според статистическите данни апелативните съдилища са в най-критично състояние от гледна точка на обезпечаване със съдебна администрация. При тях съотношението на броя на служителите към броя на магистратите е 1,33 (през 2018 г. – 1,26). Най-сериозна е ситуацията в Софийския апелативен съд, където то е 1,16 (1,04 през 2018 г.), а най-добро е положението във Военно-апелативния съд, където съотношението вече е 2,00 (1,71 през 2018 г.). При военните съдилища съотношението на броя на служителите към броя на магистратите е 2,50 (във Военен съд – Сливен е 4,50). За окръжните съдилища съотношението е 2,05, докато в СГС е 2,34, а в СНС – 2,48. Средното съотношение по този показател за районните съдилища в областните центрове е 2,83, а за Софийския районен съд – 3,01. В останалите районни съдилища в страната (извън областните центрове) този коефициент е 4,06. На фона на данните, че районните съдилища в областните центрове (включително и СРС) през 2019 г. са имали общо за разглеждане 382 399 дела, а тези извън областните центрове – 149 578 бр.,

може да се направи констатацията, че съотношението на броя на служителите към броя на магистратите е обратнопропорционално на делата за разглеждане. Има районни съдилища в страната извън областните центрове, в които съотношението достига 7 (Царево, Момчилград, Златоград, Омуртаг), 7,5 (Тутракан) и дори 9,5 (Трън).

За проблема, свързан със слабото обезпечаване по отношение на съдебната администрация, пишат в част от годишните доклади председателите на апелативните съдилища.

В отчета, изготвен от административния ръководител на Апелативен съд – Велико Търново, се казва: „Като имам предвид и факта, че част от политиката на Висш съдебен съвет по управление на човешките ресурси и свързаните с нея процеси в органите на съдебната власт е оптимизиране на щатната численост на съдебната администрация, на съдебните служители, независимо от кое звено са те, е възложено съвместяване на функциите на длъжности, които не са заложили в щатното разписание, като призовкар, статистик, архивар, завеждащ регистратура за класифицирана информация, служител по сигурността на информацията, финансов контролор и др. Предвид подобряване на работата по отношение на предварителната обработка на гражданските и търговски дела, намирам, че е наложително да се отпусне щатна бройка за длъжността „съдебен статистик“, с оглед изготвяне на текущата и периодична статистическата отчетност, както и необходимата статистическата информация по отношение на атестираните съдии.“

По отношение на Окръжен съд – Габрово в документа се посочва: „Натовареността на отделни служители е по-голяма от необходимата за изпълнение на задълженията по длъжностните им характеристики, в рамките на работния ден и безсрочно, в нарушение на чл. 345, ал. 2 от ЗСВ и изискванията на трудовото законодателство, както и при финансова невъзможност за допълнително заплащане, необезпечена с бюджетната рамка на утвърдените разходи.“

Председателят на АСНС пък посочва в отчета си: „Към 31.12.2019 г. Апелативен специализиран наказателен съд няма съдебни служители на длъжност „управител сгради“ и „работник поддръжка“, което води до затруднения при възникване на аварийна ситуация в работата на електрическата, ВиК или друга инсталация в сградата. В такива случаи се налага ползването на външни специалисти за точно идентифициране на проблема и описание на мерките, които следва да се предприемат за отстраняването му. Липсата на специалисти с необходимата квалификация, затруднява осъществяването на посочените дейности и последващия контрол върху изпълнението им, поради което през 2020 г. е изготвено и изпратено до Съдийска колегия на Висш съдебен съвет искане за увеличение на щата на съда с посочените по-горе щатни бройки.“

В годишния отчет на Апелативен съд – Пловдив се посочва: „Положително за работата на съдиите ще се отрази увеличаването на щата за съдебни помощници. Предвид обема на правораздавателната дейност на съда и на допълнително възложените функции по съвместяване, а и на

взаимозаменяемост, работата на специализираната администрация е оптимизирана в максимална степен, поради което не са налице основания за съкращаване на нейната щатна численост. Положително за работата на гражданското и наказателното отделение на съда би се отразило увеличаването на броя на съдебните деловодители с 2 щатни бройки – по една за всяко от отделенията, с цел всеки въззивен състав от трите отделения да бъде обслужван от един съдебен деловодител.“

В доклада на Апелативен съд – Пловдив се казва още, че председателят на Окръжен съд – Пазарджик в отчета на съда е обосновал необходимостта от увеличението на щата с 1 бройка за длъжността „служител по сигурността на информацията“.

Административният ръководител на Апелативен съд – Бургас напомня: „Както отбелязахме в предходния доклад и понастоящем Апелативен съд – Бургас продължава да отчита необходимост от следните щатни бройки: една щатна бройка за длъжността „служител по сигурността на информацията“, една щатна бройка за длъжността „архивар и куриер“ и една щатна бройка за длъжността „чистач“.“

IV. Съдебни сгради

Конкретни проблеми, чието решаване се очаква, както и принципи препоръки по отношение на управлението на сградния фонд са посочени в годишните доклади, изготвени от председателите на апелативните съдилища.

И през 2019 г. не бяха предприети действия за извеждане на органи на съдебната власт – съдилища и прокуратури, от Съдебната палата – София, а това е единственият адекватен подход за решаване на въпроса с пренаселеността на сградата, която води до липса на достатъчно помещения и зали за всички органи на съдебната власт, настанени в нея – шест съдилища и звена на прокуратурата (включително Върховната касационна прокуратура).

В доклад на председателя на Апелативен съд – Пловдив се отправя конкретна препоръка: „ВСС следва да прилага еднакви и ясни критерии по отношение на отделните органи на съдебната власт при разглеждане на предложенията, свързани с решаване на проблемите им със сградния фонд и да се произнася своевременно по тях“. В отчета пише още: „Продължават да са недостатъчни помещенията в съда за съдебни служители. Девет съдебни секретари са настанени в една стая на пети етаж, а един секретар продължава да е настанен в стая, ползвана от окръжния съд на шести етаж. Съдебните служители на длъжност „връзки с обществеността“ в Апелативен съд – Пловдив и Окръжен съд – Пловдив са настанени в кабинет на Апелативен съд – Пловдив. Съдебна зала № 1 на Апелативен съд – Пловдив се намира на втория етаж, където са разположени и кабинети на съдии, системни администратори и регистратурата на съда за класифицирана информация. Достъпът до съдебната зала създава изключителни неудобства: пречи на нормалната

работа на съдиите, а съдебни служители, на принцип „дежурство“, осъществяват контрол и насочват потока от граждани към залата. Решаването на проблема е чрез изграждане на нова връзка (стълбище/външен асансьор) към зала № 1 на съда, вписани по подходящ начин към сградата. Подобно е положението и в другите две съдилища, които обитават Съдебната палата, поради което, за увеличаването на сградния фонд, е наложително предприемането на съвместни действия от страна на административните ръководители на трите съдилища. Един от вариантите е, съвместно с ВСС и Община Пловдив, да се извърши пълно застрояване на терена, върху който е построена Съдебната палата – незаеята част от УПИ I – ОНС, в кв. 23 – нов по плана на гр. Пловдив, ЦГЧ. Друг вариант е реконструкцията на съдебни зали № 5 и № 13, ползвани съответно от окръжен и районен съд. По този начин могат да се обособят съдебни зали и помещения, в които да се настанят съдебни служители и да бъде обособена адвокатска стая. Така ще бъдат освободени за ползване помещения, които до известна степен ще помогнат при решаване на проблема с недостига им за трите съдилища. За разрешаване на проблема с пренаселеността, като варианти се обсъждат и надстрояване терасите на шест плюс четириетажна административна сграда с вход от ул. „Йоаким Груев“, с цел оформяне на канцеларии и други площи за административна цел (терасите са с обща площ 600 кв. м). Освен това, необходимо е обособяване в сградата на зона за особена сигурност с помещения за задържани и принудително доведени лица, съгласно изискванията на Наредба № 4/2008 г. на министъра на правосъдието. Съществуващото конвойно помещение е изключително малко и не отговаря на изискванията за обособяване на зона за сигурност с ограничен достъп за задържани и принудително доведени лица, по изискванията на Наредбата.“

По отношение на Окръжен съд – Хасково в доклада на председателя на Апелативен съд – Пловдив се казва: „Продължава да съществува и проблемът с електрическата инсталация, която е изградена при построяване на сградата през 1937 г. Същата не е съобразена с натоварването, с оглед настанените в сградата органи на съдебна власт, сървъри, компютърни конфигурации, климатици и др. Доколкото подмяната на същата представлява капиталов разход и е свързано със заснемане и изготвяне на проект на цялостната ел. инсталация на сградата, в бюджетната прогноза е заложено поэтапна подмяна в три поредни календарни години и предвид факта от необходимия финансов ресурс (над 500 000 лева).“

Констатира се и проблем със сградата на Окръжен съд – Кърджали: „От години стоят проблемите с отоплителната и ел. инсталации за цялата сграда, които не са преодолени, поради липса на средства за капиталови разходи в бюджета на съда. Нерешен остава и проблемът с помещенията за адвокати, както и помещения за проучване на дела, както в окръжния, така и в районния съд. Няма и подходящо помещение за арестанти. Граждани и адвокати имат достъп до всички помещения в цялата съдебна палата, което

е обусловено, на първо място, от нефункционалността на сградата, както и от невъзможността за въвеждане на контролиран достъп в Съдебната палата, поради липсата на помещения.“

Изключително остро поставя въпроса за сградния фонд председателят на Апелативен съд – Варна в доклада си: „Апелативен съд – Варна, ползва пети, последен етаж в сградата на Съдебната палата, в която се помещават и Окръжен съд, Апелативна и Окръжна прокуратури. За поредна година поставяме въпроса за недостатъчната материалната база, която е изчерпила отдавна всички свои обективни възможности. Това налага нейното разпределение по възможно най-рационалния и ергономичен начин, при спазване на всички правила за здравословни и безопасни условия на труд. Всеобщ проблем на институциите, настанени в сградата, е крайно недостатъчният брой на помещенията. Сградата е пренаселена и трудно може да поеме обособяването на нови работни места. През последните години се предприеха редица трансформации на наличната база, за да се обезпечат места на съдиите и служителите от Апелативен съд – Варна. Съдиите работят по трима в един кабинет, а там, където това обективно не е възможно – по двама. Същото е положението и с канцелариите на съдебните служители, където в четири работят по трима, а след отделянето на съдебните секретари на трите отделения в отделно помещение са настанени седем служители. Това безспорно създава неудобства и пречи на нормалното изпълнение на служебните задължения. Изводът, който се налага е, че с всяка следваща година проблемът с недостига на кабинети се задълбочава и влошава условията на труд.“

В документа се казва още: „Апелативен съд – Варна разполага с една съдебна зала, в която заседават съдебните състави и на трите отделения. Помещението до съдебната зала се ползва за канцелария на съдебните помощници, но разположението му в съседство със залата и отдалечеността му от другите канцеларии на съда, създава известно неудобство както за съдебните състави, така и за работещите в него. На този етап, това е възможно най-доброто разрешение на проблема с недостига на помещения.“

В годишния доклад, изготвен от председателя на Апелативен съд – Велико Търново, се посочва, че съдът разполага с една съдебна зала, в която насрочва съдебните заседания на всички отделения. В нея се провеждат и разпитите чрез видеоконференция на основание чл. 474, ал. 3 от НПК на апелативния съд, както и на съдилищата от Великотърновския апелативен район, поради това, че залата е оборудвана с необходимата техника. Залата е крайно недостатъчна за провеждане на съдебните заседания на апелативния съд, а когато има насрочени разпити чрез видеоконференция, в нея дела не могат да се разглеждат. „Поради това се налага почти всекидневно да отправяме искане до Окръжен и Районен съд – Велико Търново, за да ни предоставят свободни зали за разглеждане на дела по описа на Апелативен съд – Велико Търново“, се казва в отчета. В него пише още: „И тук, както на много места в страната, остава

неразрешен проблемът на изчерпвания капацитет на сградния фонд, макар че за нуждите на институциите на съдебната власт е предоставена освен Съдебната палата на ул. „Васил Левски“ № 16 и сграда 2 на ул. „Цанко Церковски“ № 40, правото на собственост на която е прехвърлено безвъзмездно на Велико Търновски окръжен съд с решение на Общински съвет – Велико Търново през 2002 година. Двете сгради са пренаселени и трудно могат да поемат обособяване на още работни места, тъй като възможностите за преустройство на съществуващите помещения са изчерпани. Налице е пренаселеност в съдебното деловодство, където работят 7 съдебни служители. Там е разположена и регистратурата на съда. В същото помещение, поради липса на стая за четене, страните по делата и адвокатите извършват справки по делата и се запознават с тях. Независимо, че преди въвеждане в експлоатация на архивното помещение бе направен ремонт и оборудване в съответствие с изискванията на Наредбата за реда за организирането, обработването, експертизата, съхраняването и използването на документите в учрежденските архиви на държавните и общинските институции съществува опасност от влошаване качеството на документите, особено тези за дългосрочно запазване, поради това че помещението е влажно и няма начин да бъде проветрявано, защото се намира в сутерена, под централните стълби на палатата.“

По отношение на сградата на Районен съд – Габрово в отчета на председателя на апелативния съд се посочва, че съществен проблем е липсата на достатъчно физическо пространство. Държавните съдебни изпълнители са двама, а ползват работно помещение, съответстващо реално за едно работно място. Там проблемът е особено належащ за разрешаване, предвид естеството на работа, свързано с постоянен поток от граждани и адвокати – страни по дела. Същият проблем се поставя и за съдебните секретари в районния съд, които са по трима в едно работно помещение.

В годишния отчет на Апелативния специализиран наказателен съд се посочва, че за подобряване организацията на работа на специализираните съдилища съществено значение има осигуряването на допълнителни работни помещения – съдебни зали, деловодства и кабинети.

Когато говорим за условията, в които осъществяват правораздавателната си дейност българските съдии, е важно да се напомни, че не само натовареността и битовите въпроси са сред техните проблеми. През последните години те са принудени да работят в условията на изключително агресивна медийна среда, като тази тенденция се задълбочи през 2019 г. Колеги са подлагани на безпрецедентни атаки, насочени към дискредитиране на професионалното и личното им достойнство. Използваните похвати, разбира се, са в пълно противоречие с принципите на Етичния кодекс на медиите. Крайната цел на тези кампании, които често са координирани с изявления и действия на представители на другите власти (а и на такива от съдебната система), е да се възпита покорство у магистратите и по този начин методично да бъде

ликвидирана независимостта на съда. Това накърнява публичното доверие в съда и води до усещане за липса на справедливост.

Да защитава независимостта на съдебната власт е конституционно установена функция на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет, която на фона на трайно враждебната към редица съдии медийна среда през 2019 г. не само абдикира от тези свои задължения, но дори се включи в атаките срещу съдии, изпълнили своите професионални задължения. Един от примерите е достатъчен – когато като повод за поредната кампания срещу съда послужи определение на Софийския апелативен съд, с което състав от трима безупречни професионалисти в сферата на наказателното право – Калин Калпакчиев, Весислава Иванова и Виолета Магдалинцева, постанови предсрочното условно освобождаване на австралийския гражданин Джок Полфрийман.

След определението последваха много реакции срещу съдиите – почти ежедневни протести, „патриотични“ демонстрации, масови атаки от страна на политици и медии, предложения за поредни изменения на Наказателно-процесуалния кодекс. А Съдийската колегия след сигнал от политическа партия публикува (<http://www.vss.justice.bg/page/view/9671>) позицията си, в която сподели усещането „за нарушен баланс между правото и справедливостта“. И вместо да защити магистратите, изпрати сигнала в Инспектората на ВСС за проверка на тримата съдии. Едва след реакции от страна на съдии, неправителствени организации, университетски преподаватели и адвокати Съдийската колегия публикува (<http://www.vss.justice.bg/page/view/9686>) призив (коригирана позиция). В него вече подчерта, че всяка форма на вербална атака, насочена срещу личността на магистрата, опит за физическо въздействие и заклеяването на съдии във връзка с изпълнението на служебните правомощия, е засягане на независимостта на съдебната власт.

Противоречивите сигнали, които излъчи Съдийската колегия, със сигурност са разколебали много колеги в очакването им този орган да защитава тяхната независимост, когато станат мишена за медийни атаки заради това, че изпълняват законосъобразно и съвестно професионалните си задължения. А само една година преди обсъжданата в настоящия доклад – през 2018 г., след медийна ескалация на публични атаки срещу магистрати именно Съдийската колегия прие свое принципино становище със заявката да реагира при всеки опит за въздействие и посегателство срещу независимостта на съдебната власт, съда и всеки български съдия (<http://www.vss.justice.bg/root/f/upload/19/Stanovishte-SK-2018-05-15.pdf>). Отново през 2018 г. Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет прие с решение по протокол № 31/23.10.2018 г. Стандарти за независимостта на съдебната власт (<http://www.vss.justice.bg/root/f/upload/20/Standarts-2018.pdf>).

Все пак може в следващия годишния доклад – този за 2020 г., да бъде отчетена по-адекватна реакция на Съдийската колегия при системни медийни (продължаващи понякога с месеци) и недопустими атаки срещу съдии. На 25 февруари 2020 г. бе публикувана позиция

(<http://www.vss.justice.bg/page/view/104792>) във връзка със сигнали за въздействие върху независимостта на съдиите Владислава Цариградска от Районен съд – Луковит, Антоанета Симеонова от Районен съд – Троян, Райна Мартинова от Софийския градски съд и Цветко Лазаров от Софийския апелативен съд. В документа Съдийската колегия категорично заявява, че институционално подкрепя засегнатите съдии и застава твърдо в тяхна защита. В позицията се казва още, че посегателствата срещу съдии нарушават тяхната независимост, върховенството на закона и устоите на държавността.

Глава първа.

ОБОВЩЕНИ ДАННИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА СЪДИЛИЩАТА

Статистически данни за делата за разглеждане от съдилищата през 2019 г. (включително ВКС) и за свършените дела през годината

Съдилища	Висящи в началото на годината	Постъпили през 2019 г.	Всичко за разглеждане	Свършени дела	Със съдебен акт по същество	Прекратени	Висящи в края на годината
АС	3329	15 043	18 372	14 870	14 089	781	3502
Военни	39	591	630	591	520	71	39
Окръжни (вкл. СГС+СНС)	23 709	86 512	110 221	84 649	71 331	13 318	25 572
РС в областните центрове (вкл. СРС)	72 396	310 003	382 399	308 562	263 659	44 903	73 837
РС извън областните центрове	17 132	132 446	149 578	130 667	109 879	20 788	18 911
Общо без ВКС	116 605	544 595	661 200	539 339	459 478	79 861	121 861
ВКС	4181	9244	13 425	9046	4230	714	4344
Всичко дела	120 786	553 839	674 625	548 385	463 708	80 575	126 205

Общо за съдилищата (включително ВКС) данните показват, че висящите в началото на 2019 г. дела – 120 786 бр., са повече от тези в началото на 2018 г., когато са 109 772 бр. Заради по-слабото постъпление на дела през годината обаче (553 839 бр. през 2019 г. при 565 011 бр. за 2018 г.) броят на делата за разглеждане от съдилищата през 2019 г. – 674 625 бр., е по-малък със 158 бр. в сравнение с 2018 г., когато тези дела са 674 783 бр.

Намалява и броят на свършените дела през годината. Докато през 2018 г. всички съдилища (включително ВКС) са свършили 553 549 дела, през 2019 г. броят на тези дела е 548 385, т. е. с 5164 дела по-малко.

Повече са останалите висящи в края на периода дела – към 31 декември 2019 г. те са 126 205 бр., докато към 1 януари 2019 г. са 120 786 бр.

Изводът, разбира се, само на база на статистическите данни, без да се отчита тяхната фактическа и правна сложност, е за по-слабо постъпление на дела през 2019 г., като въпреки това са решени по-малко дела и повече са останали висящи в сравнение с предходната година. Данните за пореден път доказват, че системата не може да работи достатъчно ефективно заради неравномерното натоварване и е много важно да се реши проблемът на най-натоварените съдии, за да постигнем очакваната от всички нас и от обществото срочност на решаване на делата.

По отношение на Върховния касационен съд за поредна година се отбелязва тенденция към намаляване на делата като брой (на фактическата и на правната сложност на делата специално внимание е отделено в главата от настоящия доклад за дейността на ВКС). Несвършените дела в началото на периода, останали за разглеждане и решаване през годината, са 4181 бр. (при 4024 бр. през 2018 г.). Постъпилите дела през 2019 г. са 9244 бр. или с 2,5% по-малко от предходната година (през 2018 г. те са 9483 бр.). Общият брой на делата за разглеждане през изминалата година е 13 425 бр., което е с 0,6% по-малко от тези през 2018 г. (13 507 през 2018 г.). През изминалата година съдиите от ВКС са решили общо 9046 бр. дела, като през 2018 г. те са 9145 бр., т. е. с 1,08% по-малко. Останалите несвършени към 31 декември 2019 г. дела са 4344 бр. (при 4181 бр. през 2018 г.), т. е. за втора поредна година в края на периода несвършените дела са с 3,9% повече от тези към 1 януари на годината.

Подробна информация за делата, разглеждани във Върховния касационен съд през 2019 г., е предоставена в Глава четвърта от доклада.

По отношение на дейността на апелативните, окръжните, военните, специализираните наказателни и районните съдилища през 2019 г. анализът на обобщените статистически данни показва съвсем незначително намаление на броя на делата за разглеждане – с 0,01% спрямо 2018 г. (намаление с 3,07% спрямо 2017 г.). Слабо увеличение спрямо предходната година с 2,5% се наблюдава само при окръжните съдилища (докато при останалите съдилища данните са за намаление), като на този фон броят на съдиите по щат в окръжните съдилища, включително в СГС и СНС, през 2019 г. е 766 – намален е със 7 броя спрямо предходната година.

Общо за посочените съдилища се наблюдава и леко намаление на броя на приключените дела – с 0,93% спрямо 2018 г. (намаление с 5,92% спрямо 2017 г.). Отново само при окръжните съдилища се наблюдава увеличение с 0,99% на броя на приключилите дела спрямо предходната година, докато при останалите съдилища се констатира намаление.

Приключените в 3-месечен срок дела през 2019 г. са с 3% по-малко от тези, приключени през 2018 г. в рамките на този срок, и с 8,65% по-малко от приключените през 2017 г. в 3-месечен срок.

Общо в страната през 2019 г. от съдилищата – апелативни, окръжни и военни, са дадени 5414 разрешения за използване на специални разузнавателни средства (СРС), а изготвените и получени веществени

доказателствени средства (ВДС) са 1314 бр. За сравнение – през 2018 г. са дадени 5403 разрешения, а изготвените и получени ВДС са 1172 бр., през 2017 г. – 4701 дадени разрешения и 1214 бр. получени ВДС.

Данните за движението на делата за всички съдилища (без ВКС) през 2019 г. са:

- висящи в началото на годината – 116 605 бр. (при 105 748 бр. през 2018 г.);
- постъпили през 2019 г. – 544 595 бр. (при 555 528 бр. през 2018 г.);
- общо дела за разглеждане – 661 200 бр. (при 661 276 бр. през 2018 г.);
- свършени дела през 2019 г. – 539 339 бр. (при 544 404 през 2018 г.);
- свършени в 3-месечен срок – 443 095 бр., т. е. 82,16% от всички (при 456 791 бр. или 83,9% през 2018 г.);
- дела със съдебен акт по същество – 459 478 бр. (при 462 810 бр. през 2018 г.);
- прекратени производства – 79 861 бр. (при 81 594 бр. през 2018 г.);
- висящи дела в края на годината – 121 861 бр. (при 116 872 бр. през 2018 г.).

В апелативните съдилища през 2019 г. броят на съдиите по щат е 176 (такъв е и през предходната година). За работата им статистиката показва следното:

- общо дела за разглеждане – 18 372 бр.;
- свършени през годината дела (общо) – 14 870 бр.;
- свършени дела в срок до 3 месеца – 13 139 бр.;
- свършени със съдебен акт по същество – 14 089 бр.;
- прекратени дела – 781 бр.;
- висящи дела в края на периода – 3502 бр.;
- обжалвани и протестирани – 4493 бр.

Според анализа на данните за апелативните съдилища през 2019 г. с 0,46% е намален броят на делата за разглеждане спрямо 2018 г., докато с 1,72% са намалели свършените дела спрямо същата година. Свършените дела в срок до три месеца са намалели спрямо предходната година с 1,13% при запазване на щатните бройки на съдиите в апелативните съдилища на нивото от предходната година.

От разгледаните през 2019 г. дела от апелативните съдилища 13 826 бр. са граждански, като сред тях въззивните граждански дела са 4135 бр., въззивните търговски дела са 3202 бр., въззивните частни дела – 6009 бр., други – 480 бр. Общо разгледаните наказателни дела от апелативните съдилища в страната са 4546 бр., като от тях въззивните наказателни са 1105 бр., въззивните частни наказателни – 2688 бр., а частните наказателни по чл. 243 от НПК – 178 дела, други – 575 бр.

През 2019 г. апелативните съдилища са дали общо 35 разрешения (всички са на Апелативния специализиран наказателен съд) за използване на специални разузнавателни средства, като изготвените и получените за

този период веществени доказателствени средства са 8 бр. През 2018 г. дадените разрешения са 32, а изготвените и получени ВДС – 7 бр. През 2017 г. броят на дадените разрешения от апелативните съдилища за използване на СРС е 21. През тази година изготвените и получени ВДС са 12 бр.

Във военните съдилища през 2019 г. по шат са работили 14 съдии. Шатът е намален с 1 брой спрямо предходната година. Данните за тези съдилища показват:

- общ брой дела за разглеждане – 630 бр.;
- свършени дела (общо) – 591 бр.;
- свършени дела в срок до 3 месеца – 570 бр.;
- свършени със съдебен акт по същество – 520 бр.;
- прекратени дела – 71 бр.;
- висящи дела в края на периода – 39 бр.;
- обжалвани и протестирани – 50 бр.

При военните съдилища се наблюдава намаление на броя на делата за разглеждане и на приключените дела – съответно със 7,49% и със 7,94% спрямо 2018 г. Продължава тенденцията тези съдилища да са сред най-слабо натоварените в страната.

От общия брой дела за разглеждане през 2019 г. 113 са наказателни общ характер, 139 – частни наказателни дела, 327 – частни наказателни дела (разпити), дела по чл. 78а от НК – 47, наказателни частен характер дела – 4.

Наказателните дела за разглеждане от военните съдилища по видове престъпления през 2019 г. са:

- общоопасни престъпления – 45 бр. (39,82%);
- престъпления против собствеността – 25 бр. (22,12%);
- документни престъпления – 11 бр. (9,73%);
- военни престъпления – 10 бр. (8,85%);
- престъпления против личността – 9 бр. (7,96%);
- престъпления против реда и общественото спокойствие – 5 бр. (4,42%);
- престъпления против дейността на държавните органи и обществените организации – 4 бр. (3,54%).
- престъпления против стопанството – 3 бр. (2,65%);
- престъпления против брака, семейството и младежта – 1 бр. (0,88%).

Военните съдилища през 2019 г. са дали 35 разрешения за използване на СРС (ВС – София – 17 бр., ВС – Сливен – 16 бр., ВС – Пловдив – 2 бр.), а изготвените и получени ВДС през годината са 12. За 2018 г. дадените разрешения са 36, а изготвените и получени ВДС – 27. През 2017 г. разрешенията за използване на СРС, дадени от военните съдилища, са 35, а изготвените и получени ВДС – 5.

Броят на съдиите по шат в окръжните съдилища, включително в СГС и СНС, през 2019 г. е 766, като спрямо предходната година е намален със 7 броя. Информацията за делата в тези съдилища е следната:

- общ брой дела за разглеждане – 110 221 бр.;
- свършени дела през годината – 84 649 бр.;
- свършени дела в срок до 3 месеца – 66 069 бр.;
- свършени със съдебен акт по същество – 71 331 бр.;
- прекратени дела – 13 318 бр.;
- висящи дела в края на периода – 25 572 бр.;
- обжалвани и протестирани – 14 948 бр.

През 2019 г. броят на делата за разглеждане в окръжните съдилища спрямо предходната 2018 г. е увеличен с 2691 дела, а спрямо 2017 г. е налице намаление с 3049 бр. дела. В сравнение с предходната година през 2019 г. се увеличава броят на свършените дела, като увеличението е с 828 дела (0,99%). По отношение на срочността на приключване на делата през 2019 г. данните показват, че като брой свършените в 3-месечен срок дела през 2019 са с 0,36% повече от предходната година.

От общия брой разгледани дела от окръжните съдилища и от СГС 75 660 бр. са граждански. От тях граждански дела на първа инстанция са 14 877 бр., частни граждански – 2110 бр., жалби за бавност – 133 бр., въззивни граждански – 28 260 бр., въззивни частни граждански – 14 615 бр., търговски – 14 749 бр., фирмени – 916 бр. От общия брой дела, разгледани от тези съдилища, наказателните са 34 561 бр. От тях наказателни дела от общ характер са 3626 бр., частни наказателни – 19 714 бр., частни наказателни (разпити) – 1875 бр., въззивни дела от общ характер – 4653 бр., въззивни частни наказателни – 4583 бр., административнонаказателни дела – 110 бр.

Гражданските и търговските дела за разглеждане на първа инстанция от окръжните съдилища по вид на правния спор през 2019 г. са:

- искове по СК и ЗЛС – 2946 бр.;
- облигационни искове – 7001 бр.;
- вещни искове – 983 бр.;
- колективни искове – 28 бр.;
- установителни искове – 1232 бр.;
- обезпечения – 2204 бр.;
- частни производства – 469 бр.;
- други граждански дела – 216 бр.
- искове за права или правоотношения, породени или отнасящи се до търговска сделка (обективна и субективна) – 9609 бр.;
- искове за права или правоотношения, породени или отнасящи се до концесия, обществена поръчка или приватизационен договор – 157 бр.;
- искове за права или правоотношения, породени или отнасящи се до картелни споразумения, решения и съгласувани практики, концентрация на стопанска дейност, нелоялна конкуренция и злоупотреба с монополно или господстващо положение – 3 бр.;

- искиове за недействителност на ТД – 2 бр.;
 - искиове за защита на членствени права на членове на ТД – 61 бр.;
 - искиове за отмяна на решение на общо събрание на ТД и нищожност при повторност на отменено решение на орган на ТД – 289 бр.;
 - искиове за установяване допуснато нарушение при преобразуване на ТД – 2 бр.;
 - искиове за прекратяване на ТД по съдебен ред – 1082 бр.;
 - искиове за обезщетение за вреди, причинени от членове на органи на ТД или други ЮЛ – 153 бр.;
 - искиове за заплащане на дивидент и равностойността на дружествен дял – 83 бр.;
 - производство по несъстоятелност – 1931 бр.;
 - искиове за установяване нищожност или недопустимост на вписването или несъществуване на вписано обстоятелство – 122 бр.;
 - обжалване отказ на длъжностното лице по ЗТР за вписване/обявяване – 2193 бр.;
 - искиове за отмяна или изменение на охранителен акт, засягащ права на трети лица, извън исковите по чл. 29 ЗТР – 8 бр.
 - искиове за отмяна на решение на общото събрание на сдружение – 105 бр.;
 - искиове за прекратяване по ЮЛНЦ – 11 бр.
 - искиове за прекратяване на кооперация по съдебен ред – 5 бр.;
 - искиове за отмяна на решение на общото събрание на народно читалище или прекратяване на читалището – 10 бр.
 - искиове за разпускане на политическа партия – 7 бр.;
 - искиове по спорове за интелектуална собственост – 225 бр.;
 - регистрация на сдружение, фондация, читалище – 531 бр.;
 - регистрация на ЖСК – 14 бр.;
 - регистрация на адвокатско дружество – 198 бр.;
 - регистрация на пенсионен фонд (фондове за допълнително задължително пенсионно осигуряване и фондове за допълнително доброволно пенсионни осигуряване включително по професионални схеми) – 48 бр.;
 - регистрация на религиозни институции и местните им поделения – 56 бр.;
 - регистрация и промени на политическа партия – 67 бр.;
 - частни търговски дела – 623 бр.;
 - други търговски дела – 107 бр.;
 - други фирмени дела – 1 бр.;
 - производство по стабилизация на търговец – 3 бр.
- Наказателните дела за разглеждане на първа инстанция от окръжните съдилища (включително СГС и СНС) по видове престъпления през 2019 г. са разпределени така:
- престъпления против републиката – 4 бр.;
 - престъпления против личността – 431 бр.;
 - престъпления против правата на гражданите – 3 бр.;

- престъпления против собствеността – 324 бр.;
- престъпления против стопанството – 528 бр.;
- престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната системи – 294 бр.;
- престъпления против дейността на държавните органи и обществените организации – 331 бр.;
- документни престъпления – 4 бр.;
- компютърни престъпления – 4 бр.;
- престъпления против реда и общественото спокойствие – 315 бр.;
- общоопасни престъпления – 1384 бр.;
- престъпления против отбранителната способност на републиката – 3 бр.;
- престъпления против мира и човечеството – 1 бр.;
- частни наказателни дела – 21 589 бр.;
- административни дела – 110 бр.

Окръжните съдилища в страната са дали общо 5344 разрешения за използване на СРС през 2019 г., като най-голям брой са дали: Специализираният наказателен съд – 3006 бр.; Окръжен съд – Пловдив – 355 бр.; Окръжен съд – Стара Загора – 271 бр.; Софийският градски съд – 146 бр.; Окръжен съд – Благоевград – 141 бр. и Окръжен съд – Русе – 129 бр. Изготвените и получени през 2019 г. ВДС са 1294.

За сравнение – през 2018 г. окръжните съдилища са дали общо 5335 разрешения и са изготвени и получени 1138 бр. ВДС. Дадените разрешения от окръжните съдилища за използване на СРС през 2017 г. са 4645 бр., а изготвените и получени ВДС – 1197 бр.

Броят на съдиите по шат в районните съдилища към областните центрове, включително и в Софийския районен съд, през 2019 г. е 669, т. е. налице е увеличение с 9 шатни бройки спрямо предходния отчетен период. Данните за движението на делата в тези съдилища са следните:

- общ брой дела за разглеждане – 382 399 бр.;
- свършени дела през годината – 308 562 бр.;
- свършени дела в срок до 3 месеца – 246 083 бр.;
- свършени със съдебен акт по същество – 263 659 бр.;
- прекратени дела – 44 903 бр.;
- висящи дела в края на периода – 73 837 бр.;
- обжалвани и протестирани – 33 193 бр.

През годината се наблюдава минимално намаление на броя на делата за разглеждане, като спрямо 2018 г. то е с 0,21%. Намаление има и при броя на свършените дела през 2019 г. спрямо 2018 г. – с 0,63%. По отношение на броя на делата, приключени през 2019 г. в срок до 3 месеца, се наблюдава спад с 3,59% спрямо броя на тези през 2018 г.

От общия брой дела за разглеждане от тези съдилища 285 468 са граждански, като от тях по общия ред – 117 524 бр., частни граждански

дела – 28 897 бр., дела по чл. 410 и чл. 417 от ГПК – 128 629 бр., други – 10 418 бр.

Общият брой на наказателните дела за разглеждане е 96 931, като от тях наказателни от общ характер – 17 531 бр., наказателни от частен характер – 2437 бр., дела по чл. 78а от НК – 2643 бр., частни наказателни – 39 224 бр., частни наказателни (разпити) – 3604 бр., административно-наказателни дела – 31 492 бр.

В останалите районни съдилища (извън областните центрове) броят на съдиите през отчетния период е 333, като е намалял спрямо 2018 г. със 7 щатни бройки. Статистиката за движението на делата показва:

- общ брой дела за разглеждане – 149 578 бр.;
- свършени дела (общо) – 130 667 бр.;
- свършени дела в срок до 3 месеца – 117 234 бр.;
- свършени със съдебен акт по същество – 109 879 бр.;
- прекратени дела – 20 788 бр.;
- висящи дела в края на периода – 18 911 бр.;
- обжалвани и протестирани – 11 397 бр.

От посочения общ брой дела за разглеждане 106 735 са гражданските. От тях по общия ред са 32 302 дела, частни граждански са 14 420 бр., дела по чл. 410 и чл. 417 от ГПК – 55 553 бр., други – 4460 бр.

Наказателните дела за разглеждане през 2019 г. са 42 843 бр. От тях от общ характер са 11 272 бр., от частен характер – 1095 бр., дела по чл. 78а от НК – 2312 бр., частни наказателни – 13 430 бр., частни наказателни (разпити) – 2238 бр., административнонаказателни – 12 496 дела.

Гражданските дела за разглеждане от всичките районни съдилища (392 203 бр.) по вида на правния спор през 2019 г. са:

- заповедни производства – 184 182 бр. (46,96%);
- установителни иски – 54 511 бр. (13,90%);
- частни производства – 41 383 бр. (10,55%);
- иски по СК, ЗЗДН, ЗЛС, ЗГР и др. – 39 427 бр. (10,05%);
- облигационни иски – 38 712 бр. (9,87%);
- иски по Кодекса на труда – 12 561 бр. (3,20%);
- делби и иски по ЗН – 7412 бр. (1,89%);
- вещни иски – 6860 бр. (1,75%);
- обезпечения – 3132 бр. (0,80%);
- частни производства (регламенти) – 2709 бр. (0,69%);
- административни производства – 833 бр. (0,21%);
- други граждански дела – 481 бр. (0,12%).

Наказателните дела от общ характер за разглеждане от всички районни съдилища (28 803 бр.) по видове престъпления през 2019 г. са:

- общоопасни престъпления – 12 847 бр. (44,60%);
- престъпления против собствеността – 7464 бр. (25,91%);
- престъпления против личността – 2550 (8,85%);
- престъпления против стопанството – 1362 бр. (4,73%);
- престъпления против брака, семейството и младежта – 1330 (4,62%);
- престъпления против дейността на държавните и общинските органи – 1287 бр. (4,47%);
- документни престъпления – 1020 (3,54%);
- престъпления против реда и общественото спокойствие – 662 бр. (2,30%);
- престъпления против правата на гражданите – 281 бр. (0,98%).

Глава втора.

НАТОВАРЕНОСТ НА СЪДИЛИЩАТА

Анализът и статистическите данни за натовареността на съдиите от Върховния касационен съд са поместени в главата от настоящия доклад, посветена на дейността на ВКС. Във въведението на документа пък са цитирани най-сериозните примери за неравномерност в натоварването на съдиите както от едно ниво, така и между различните инстанции.

Средната действителна натовареност на съдиите от апелативните, окръжните, военните, специализираните наказателни и районните съдилища през 2019 г. по отношение на делата за разглеждане месечно е 33,27 бр. (при 32,52 бр. през 2018 г.), като спрямо предходната година има леко увеличение с 2,31%. Действителната натовареност по отношение на свършените дела през 2019 г. е 27,14 бр. месечно, докато през 2018 г. е 26,77 бр., което показва съвсем слабо повишение с 1,38%.

В апелативните съдилища в страната средната действителна месечна натовареност през 2019 г. е 9,16 бр. дела, която е близо до тази от предходната година (9,31 бр.). Сред тях най-слабо натоварен е Военно-апелативният съд (с натовареност от 1,32 дела месечно на съдия), следван от Апелативния специализиран наказателен съд (4,46 дела). Най-натоварени са Софийският апелативен съд (с 12,57 дела) и Апелативен съд – Велико Търново (с 9,88 дела). С близка натовареност са Апелативен съд – Варна (7,40 дела), Апелативен съд – Пловдив (7,14 дела) и Апелативен съд – Бургас (6,76 дела месечно за разглеждане на съдия).

При окръжните съдилища статистиката показва средна действителна месечна натовареност на съдиите към делата за разглеждане от 14,59 бр. – това е леко повишение в сравнение с натовареността за предходната година, която е 13,79 бр. дела. За поредна година се отчита изключително висока натовареност по отношение на разглежданите дела от Специализирания наказателен съд (34,02 дела на съдия месечно) и от Софийския градски съд (26,05 дела на съдия месечно). Над 11 дела месечно разглежда един съдия в 11 от окръжните съдилища (включително СНС и СГС), най-много са съдилищата, в които натовареността е между 8 и 11 дела на съдия – 15, а 3 окръжни съдилища са с натовареност под 8 дела месечно на съдия.

Обхват на натовареността	№	Съд	Брой дела за разглеждане от 1 съдия месечно
Окръжни съдилища			
над 11 дела месечно	1	СНС	34,02
	2	СГС	26,05
	3	ОС – София	12,92
	4	ОС – Стара Загора	12,84

	5	ОС – Пловдив	12,62
	6	ОС – Перник	12,03
	7	ОС – Хасково	11,81
	8	ОС – Бургас	11,72
	9	ОС – Сливен	11,44
	10	ОС – Велико Търново	11,31
	11	ОС – Кюстендил	11,14
между 8 и 11 дела месечно	1	ОС – Варна	10,98
	2	ОС – Добрич	10,85
	3	ОС – Благоевград	10,84
	4	ОС – Русе	10,58
	5	ОС – Габрово	10,31
	6	ОС – Пазарджик	10,05
	7	ОС – Плевен	10,05
	8	ОС – Ловеч	9,76
	9	ОС – Разград	9,01
	10	ОС – Монтана	8,77
	11	ОС – Враца	8,65
	12	ОС – Силистра	8,47
	13	ОС – Видин	8,15
	14	ОС – Смолян	8,11
	15	ОС – Ямбол	8,01
под 8 дела месечно	1	ОС – Шумен	7,62
	2	ОС – Търговище	7,19
	3	ОС – Кърджали	7,04

За съдиите от районните съдилища в областните центрове (включително СРС) действителната средна натовареност е 56,90 бр. дела за разглеждане месечно, като е налице увеличение с 2,74% спрямо предходната година (когато действителната натовареност е 55,38 бр.). По отношение на натовареността си съдилищата от тази категория могат да бъдат групирани така: с натовареност над 50 дела месечно за разглеждане от един съдия са 12 съдилища; между 40 и 50 дела разглежда един съдия в 10 от съдилищата, а под 40 дела – в 5 от съдилища в областните центрове.

Средната действителна натовареност на съдиите в районните съдилища извън областните центрове по отношение на делата за разглеждане месечно е 43,41 бр., което показва намаление с 0,66% спрямо предходната 2018 г. (когато натовареността е 43,70 бр.). И тук съдилищата могат да се разделят в няколко групи: над 50 дела месечно разглежда един съдия в 21 съдилища от тази категория; между 40 и 50 дела разглежда един съдия в 34 съдилища, между 30 и 40 дела месечно е натовареността в 21 съдилища, а под 30 дела – в 10 районни съдилища извън областните центрове.

Обхват на натовареността	№	Съд	Брой дела за разглеждане от 1 съдия месечно
Районни съдилища в областните центрове			
над 50 дела месечно	1	СРС	71,65
	2	РС – Перник	69,26
	3	РС – Хасково	65,52
	4	РС – Пловдив	64,70
	5	РС – Пазарджик	64,53
	6	РС – Бургас	60,46
	7	РС – Кюстендил	60,15
	8	РС – Стара Загора	56,69
	9	РС – Сливен	55,24
	10	РС – Ямбол	52,71
	11	РС – Варна	52,19
	12	РС – Монтана	50,83
между 40 и 50 дела месечно	1	РС – Кърджали	49,64
	2	РС – Разград	47,76
	3	РС – Плевен	45,32
	4	РС – Видин	44,89
	5	РС – Враца	43,67
	6	РС – Шумен	43,61
	7	РС – Благоевград	42,87
	8	РС – Русе	42,76
	9	РС – Смолян	41,72
	10	РС – Ловеч	40,04
под 40 дела месечно	1	РС – Велико Търново	37,11
	2	РС – Габрово	36,69
	3	РС – Добрич	35,30
	4	РС – Търговище	34,66
	5	РС – Силистра	33,82
Районни съдилища извън областните центрове			
над 50 дела месечно	1	РС – Лом	85,87
	2	РС – Нова Загора	85,13
	3	РС – Брезник	64,50
	4	РС – Чирпан	64,21
	5	РС – Пещера	63,31
	6	РС – Ихтиман	62,21
	7	РС – Провадия	60,50
	8	РС – Своге	56,55

между 40 и 50 дела месечно	9	РС – Асеновград	56,36
	10	РС – Сливница	55,40
	11	РС – Берковица	55,21
	12	РС – Раднево	55,21
	13	РС – Велики Преслав	53,00
	14	РС – Тутракан	52,59
	15	РС – Царево	52,52
	16	РС – Оряхово	52,29
	17	РС – Девня	51,65
	18	РС – Червен бряг	51,61
	19	РС – Ботевград	51,09
	20	РС – Велинград	50,94
	21	РС – Свищов	50,19
	1	РС – Айтос	49,67
	2	РС – Кубрат	49,44
	3	РС – Първомай	49,42
	4	РС – Дупница	49,39
	5	РС – Нови Пазар	49,31
	6	РС – Самоков	48,71
	7	РС – Бяла Слатина	48,02
	8	РС – Несебър	47,70
	9	РС – Казанлък	47,50
	10	РС – Карлово	46,61
	11	РС – Харманли	45,97
	12	РС – Поморие	45,78
	13	РС – Гълъбово	45,54
	14	РС – Радомир	45,40
	15	РС – Димитровград	45,40
	16	РС – Исперих	45,20
	17	РС – Разлог	45,17
	18	РС – Елин Пелин	44,64
	19	РС – Мадан	44,21
	20	РС – Свиленград	44,21
	21	РС – Козлодуй	43,67
	22	РС – Панагюрище	43,39
	23	РС – Тетевен	43,28
	24	РС – Карнобат	42,57
	25	РС – Левски	42,19
	26	РС – Котел	41,75
	27	РС – Павликени	41,71
	28	РС – Момчилград	41,71
	29	РС – Елхово	41,51
	30	РС – Трявна	40,75

	31	РС – Трън	40,55
	32	РС – Петрич	40,50
	33	РС – Севлиево	40,28
	34	РС – Гоце Делчев	40,02
между 30 и 40 дела месечно	1	РС – Средец	38,69
	2	РС – Луковит	38,67
	3	РС – Мездра	37,87
	4	РС – Костинброд	37,70
	5	РС – Девин	36,04
	6	РС – Омуртаг	35,92
	7	РС – Кнежа	35,44
	8	РС – Каварна	33,69
	9	РС – Белоградчик	33,33
	10	РС – Горна Оряховица	33,08
	11	РС – Балчик	32,98
	12	РС – Сандански	32,73
	13	РС – Попово	32,69
	14	РС – Троян	32,68
	15	РС – Дулово	32,61
	16	РС – Етрополе	31,92
	17	РС – Малко Търново	31,86
	18	РС – Пирдоп	31,56
	19	РС – Бяла	30,49
	20	РС – Тервел	30,42
	21	РС – Елена	30,04
под 30 дела месечно	1	РС – Дряново	29,67
	2	РС – Никопол	28,39
	3	РС – Златоград	25,00
	4	РС – Тополовград	22,79
	5	РС – Ардино	22,67
	6	РС – Генерал Тошево	21,97
	7	РС – Чепеларе	20,70
	8	РС – Кула	20,54
	9	РС – Крумовград	20,13
	10	РС – Ивайловград	13,63

В Доклада за прилагането на закона и за дейността на съдилищата през 2018 г., с очакването това да се превърне в тенденция, бе отбелязано намаление на действителната натовареност на съдиите с 3,19% спрямо 2017 г. Видно от данните от представената статистика за 2019 г. обаче е налице увеличение на натовареността на съдилищата – макар и с 2,31%. Така вместо очакваното от колегите в страната намаление на броя на делата за разглеждане от един съдия сега се връщаме назад и отново се

налага да бъде отчетена необходимостта от още по-сериозни усилия за анализиране на причините за неравномерното разпределение на делата в страната, след което максимално бързо да се предприемат действия за постигане на очакваната справедливост по отношение на натовареността на съдиите.

Глава трета.

ИНСТАНЦИОНЕН КОНТРОЛ.

КАЧЕСТВО НА ПРАВОРАЗДАВАТЕЛНАТА ДЕЙНОСТ

Сред основните индикатори за качеството на правораздавателната дейност по отношение на точното прилагане на закона са резултатите от касационната проверка. Анализ по този показател за работата на съдилищата, придружен със съответните статистически данни, е направен в Годишния доклад за дейността на Върховния касационен съд през 2019 г., който обаче заради мерките за превенция и ограничаване на разпространението на COVID-19 в съдилищата не е обсъден от Пленума на съда.

При изготвянето на настоящия документ е отчетен фактът, че при обсъждането на Доклада за прилагането на закона и за дейността на съдилищата през 2018 г. в Комисията по правни въпроси към Народното събрание народни представители препоръчаха в тази част от годишния доклад да бъде включван в бъдеще по-обстоятелствен анализ на причините, довели до изменение или отменяне на проверяваните съдебни актове – защо актовете са отменени или изменени, кои са съдилищата, при които процентът на отменените или изменени съдебни актове е висок, какви са причините, дали се повтарят в едни и същи съдилища едни и същи основания и т. н.

За да присъства в Доклада за прилагането на закона и за дейността на съдилищата през 2019 г. такъв анализ на причините за изменение или отменяне на проверяваните актове, председателят на ВКС обсъди със заместниците на председателя на ВКС възможността да предложат изводи в тази насока по отношение на наказателните, гражданските и търговските дела, разглеждани в съда.

Председателят на ВКС изпрати до административните ръководители на апелативните съдилища писмо с молба да включат такъв анализ в годишните си доклади за 2019 г. по отношение на проверяваните от тях съдебни актове.

В тази глава е представена получената информация (не всички председатели на апелативните съдилища са успели да включат такъв анализ в докладите си).

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ВЪРХОВЕН
КАСАЦИОНЕН
СЪД

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛИТЕ НА
АПЕЛАТИВНИТЕ СЪДИЛИЩА

Относно: съдържание на годишните доклади за дейността на апелативните съдилища, на окръжните съдилища и на районните съдилища в съответния съдебен район, respectively на военните съдилища и на специализираните наказателни съдилища

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА
ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА АПЕЛАТИВНИТЕ СЪДИЛИЩА,

Както знаете, Докладът за прилагането на закона и за дейността на съдилищата през 2018 г. бе приет единодушно от Народното събрание на Република България на 26 юни 2019 г. При обсъждането му обаче в Комисията по правни въпроси (където също бе приет единодушно) бе отбелязано, че от 2012 г. в докладите за прилагането на закона и за дейността на съдилищата се съдържа статистика относно качеството на съдебните актове. Народни представители препоръчаха в тази част от годишния доклад да бъде включван в бъдеще по-обстоятелствен анализ на причините, довели до изменение или отменяне на проверяваните съдебни актове – защо актовете са отменени или изменени, кои са съдилищата, при които процентът на отменените или изменени съдебни актове е висок, какви са причините, дали се повтарят в едни и същи съдилища едни и същи основания и т. н.

За да присъства в Доклада за прилагането на закона и за дейността на съдилищата през 2019 г. обстоятелствен анализ на причините за изменение или отменяне на проверяваните от апелативните съдилища актове, Ви моля да включите раздел с такава информация в годишните доклади за 2019 г., които ще изготвите и предоставите до 31 март 2020 г. на председателя на Върховния касационен съд.

С уважение,

ЛОЗАН ПАНОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД

I. Качество на правораздавателната дейност по наказателни дела

а) Апелативни съдилища

През отчетния период Наказателната колегия на Върховния касационен съд е извършила проверка на 536 съдебни акта, постановени от апелативните съдилища в страната¹. В сравнение с предходните години, съотношението е следното:

Година	Постъпили дела от апелативните съдилища, свършени от ВКС
2019	536
2018	532
2017	607

По критерия брой на постъпили дела от съответния апелативен съд, както и през предходния отчетен период, Наказателната колегия на ВКС е разгледала най-много дела, постъпили от АС – София (193 броя), следван от АС – Пловдив (91 броя), АС – Велико Търново (84 броя), АС – Варна (69 броя), АС – Бургас (49 броя), АСНС (29 броя) и ВнАС (21 броя).

За поредна година се потвърждава тенденцията по-голямата част от съдебните актове на апелативните съдилища да бъдат оставяни в сила (59,5%), което е траен показател за високото качество на правораздавателната дейност в тези съдебни органи. Тази насоченост, очертана през последните три години, е отразена цифрово в следната таблица:

Година	Оставени в сила съдебни актове на апелативните съдилища
2019	319
2018	338
2017	379

В сравнителен план процентът на потвърдени съдебни актове е почти колкото през 2018 г. – малко над 60%, а през 2017 г. е 65,34%. С най-много оставени в сила съдебни актове е² АС – София (69%), следван от АС – Бургас (68,8%); АС – Пловдив (67,47%); ВнАС (65%), АС – Варна (63,6%); АС – Велико Търново (61%) и АСНС (60,8%).

В резултат на касационната проверка актовете по 72 броя дела са отменени и върнати за ново разглеждане на апелативните съдилища, което

¹ Посоченият брой дела са изведени от данните в Справка 2 „Свършени дела, разпределени по съд, чието решение се атакува, и резултат“, изготвена от Отдел ИСКСС на ВКС, като са изключени делата за подсъдност от к. 2.1.12 (4 бр.).

² От общия брой, поставен в съотношение с к. 2.1.9 „оставя в сила“, са приспаднати прекратените дела (к. 2.1.10), делата за подсъдност (к. 2.1.12), възобновявания (к. 2.1.13) и други (2.1.14).

представлява 15% от общия брой на постъпилите и свършени през 2019 г. дела от апелативните съдилища при 13% през 2018 г. и 12,59% през 2017 г.

Най-голям брой отменени актове са постановените от АС – София (20 броя), от който съдебен орган са постъпили обаче и най-много за разглеждане дела, а най-нисък е броят на отмените актове на АСНС (3), от който съд са постъпили и най-малко дела за разглеждане след ВнаС.

През 2019 г. общо 3 въззивни съдебни акта на апелативните съдилища (1 на АС – София, 1 на АС – Пловдив и 1 на ВнаС) са отменени от ВКС и върнати на първата инстанция. По седем дела подсъдимият е оправдан (2 на АС – София, 2 на АС – Велико Търново и по 1 на АС – Варна, АСНС и ВнаС).

Подробна информация за свършените дела се съдържа в Справка 2.

б) Софийски градски съд, окръжни съдилища, СНС

Броят на делата, постъпващи от окръжните съдилища за касационен контрол по реда на Глава двадесет и трета или Глава тридесет и трета от НПК, е по-малък спрямо предходните отчетни години³:

Година	Постъпили дела от ОС, СГС и СНС, свършени от ВКС
2019	238
2018	278
2017	281

Отделно от посочените 238 броя касационни дела по глави 23 и 33 от НПК, през 2019 г. са свършени и 55 броя частни производства по дела, постъпили от окръжните съдилища за промяна на местна подсъдност.

От свършените през отчетния период 238 дела 60 броя съставляват постъпилите във ВКС по искания за възобновяване.

През отминалата година се запазва тенденцията за най-голям относителен дял на делата (без производства за подсъдност), постъпващи от СГС – 83 броя, следват ОС – Благоевград (15 броя), Софийският окръжен съд (11 броя), ОС – Кюстендил, ОС – Пловдив, ОС – Варна и ОС – Плевен (по 9 броя), ОС – Разград и ОС – Пазарджик (по 8 броя).

Най-малко дела (без производства за подсъдност) през 2019 г. са постъпили от окръжните съдилища в Ловеч, Шумен, Добрич и Силистра – по 1 брой.

Статистическите данни показват, че от свършените през 2019 г. дела, постъпили от окръжните съдилища, 103 съдебни акта са оставени в сила от касационната инстанция, а 36 – са отменени и върнати на въззивния съд. Най-голям брой отменени съдебни актове има СГС (10), от който съдебен орган са постъпили и най-много дела, следван от ОС – Плевен (4).

в) Районни съдилища

³Посоченият брой дела са изведени от данните в Справка 2 „Свършени дела, разпределени по съд, чието решение се атакува, и резултат“, изготвена от Отдел ИСКСС на ВКС, като са изключени делата за подсъдност (55 бр.).

През отчетната година в Наказателната колегия на ВКС са свършени общо 360 дела, постъпили от районните съдилища в страната, от които 305 броя са по частни производства (промяна на местна подсъдност), а 47 броя – по искания за възобновяване. Прекратени са 8 дела.

II. Качество на правораздавателната дейност по граждански дела

а) Върховен касационен съд

През 2019 г. предмет на разглеждане са общо 320 граждански дела, образувани по жалби срещу определения на тричленни състави на колегията и по молби за отмяна на решения на ВКС. От тях отменени изцяло и върнати са 12 съдебни акта или 3,75% от всички; обезсилени и прекратени са 4 съдебни акта или 1,25% от всички; отменени изцяло и пререшени са 3 съдебни акта или под 1% от всички; оставени в сила са 276 акта или 86,25% от всички, по две дела, образувани по молби за отмяна, са оставени без уважение молбите за отмяна, по 2 дела са спрени производствата, а други производства са се развили по 20 дела.

В производството по допускане на касационно обжалване в Гражданската колегия на ВКС по реда на чл. 288 от ГПК са разгледани 2954 дела, от тях съставите на ГК на ВКС не са допуснали до касационно обжалване актове по 2180 дела или 74% от всички, подлежащи на допускане до касационен контрол касационни жалби, а допуснати са актове по 774 бр. дела или 24% от общия брой касационни дела. Намалелият процент допуснати до разглеждане касационни жалби е резултат на активната тълкувателна дейност на ВКС през последните години с даване на отговори по правни въпроси, свързани с противоречива съдебна практика по тях, поради което във все по-голяма степен актовете на въззивните съдилища са съобразени с тази задължителна и установена практика на ВКС.

б) Апелативни съдилища

Предмет на проверка през 2019 г. пред ВКС, Гражданска колегия, са общо 1489 съдебни акта на апелативните съдилища (за 2018 г. същите са 1327). От постановените от апелативните съдилища актове по граждански дела по реда на касационната проверка са отменени изцяло и върнати за ново разглеждане актове по 103 дела или 6,92% от общия брой на проверени актове, като те са намалели незначително с 0,47% спрямо процента на отменените изцяло и върнати на апелативните съдилища дела за 2018 г. – 7,39%. Обезсилените решения на апелативните съдилища и прекратени производства са общо 33 бр. или 2,22% от всички актове на апелативните съдилища, които са намалели незначително с 0,19% спрямо 2018 г. – 2,41%. За 2019 г. отменени изцяло и пререшени са съдебни актове по 126 дела или 8,46%, които са се увеличили по-малко от 1% спрямо отменените изцяло и пререшени дела за 2018 г. на апелативните съдилища – 7,69%. Частично отменени и пререшени са актове по 20 дела или 1,34%

от общия брой, които са се увеличили незначително с 0,13% спрямо 2018 г., когато са 1,21%. Оставени са в сила 297 решения на апелативните съдилища или 19,95% от всички, които са се увеличили с 2,02% спрямо оставените в сила актове на апелативните съдилища за 2018 г. – 17,93%. По 5 дела са върнати касационните жалби. Спрени са 100 дела, а е имало произнасяне за определяне на компетентния съд по 5 дела на апелативните съдилища. От актовете на апелативните съдилища, предмет на обжалване пред касационния съд, недопуснати до касационно обжалване са 739 бр. или около 50% от всички актове на апелативните съдилища, през 2018 г. те са 52%.

в) Софийски градски съд и окръжни съдилища

Предмет на касационна проверка през 2019 г. са актове, постановени от Софийския градски съд и окръжни съдилища по 3028 дела (през 2018 г. са 3060 дела). Отменени по реда на касационната проверка изцяло и върнати са актове по 196 дела или 6,47% от всички актове на СГС и окръжните съдилища, като през 2018 г. са 4,80%. Обезсилени и прекратени са актове по 110 дела на СГС и окръжните съдилища, което е 3,63% от всички дела, приблизително толкова са и през 2018 г. – 3,46%. Отменени изцяло и пререшени от ВКС са актове по 310 дела или 10,24% от всички актове на СГС и окръжните съдилища, които са се увеличили с 3,05% спрямо резултата за 2018 г. – 7,19%. Отменени частично и пререшени дела на СГС и другите окръжни съдилища са актове по 28 дела или под 1% от всички дела, незначително са намалели с 0,22%, като през 2018 г. са 1,14%. Оставените в сила решения на окръжните съдилища и СГС са 319 бр. или 10,54% от всички проверени решения, който процент е намалял незначително с 0,7% спрямо този за 2018 г. – 11,24%. През 2019 г. има 5 върнати касационни жалби или 0,17% от всички актове на СГС и окръжните съдилища, което сочи на изключително прецизно изпълнение на задълженията от страна на председателите на отделения в изпълнение на Заповед № 2281/19.12.2012 г. относно забраната за образуване на дела по нередовни жалби, както и Правилата за образуването и случайното разпределение на делата във ВКС. В производствата по молби за отмяна на влезли в сила съдебни решения са отменени и върнати 7 решения на СГС и другите окръжни съдилища (за сравнение – през 2018 г. са отменени и върнати 8 решения), а 56 молби за отмяна са оставени без уважение, почти колкото през 2018 г. – 57 решения. От актовете на окръжните съдилища и СГС недопуснати до разглеждане от касационната инстанция са 1875 бр. съдебни акта или 61,92% от всички актове на окръжните съдилища и СГС (през 2018 г. са 64,18%).

г) Районни съдилища

Предмет на проверка в производство по отмяна на влезли в сила решения и обжалване по частни жалби за връщане на такива молби през 2019 г. са общо 310 акта (решения и определения), постановени от районните съдилища. Отменени изцяло с връщане на делата са 3 съдебни

акта. Оставени в сила са 12 акта на районните съдилища. В производствата по молби за отмяна на влезли в сила съдебни решения са отменени и върнати 40 решения на районните съдилища или 12,9%, а 190 молби за отмяна са оставени без уважение, което е 61,29% от всички разгледани актове на районните съдилища. Недопуснати до разглеждане от ВКС са 3 съдебни акта на районните съдилища.

д) Камара на частните съдебни изпълнители

През 2019 г. съставите на ВКС са се произнесли по 25 акта на дисциплинарните състави при КЧСИ, през 2018 г. те са 41 бр., както и през 2017 г., а през 2016 – 51 бр. По 5 дела актовете са отменени изцяло и пререшени. Частично отменен и пререшен е 1 акт, а оставени в сила са решенията по 13 дела или 52% от всички, през 2018 г. този процент е 51,22%.

е) Висш адвокатски съвет

През отчетния период съставите на ВКС са се произнесли по 50 акта на Висшия адвокатски съвет. Отменен изцяло и върнат е един акт на съвета. Обезсилени и прекратени са 2 акта на Висшия адвокатски съвет. Отменени изцяло и пререшени са два акта, оставени в сила са решенията по 41 дела или 82% от всички.

ж) Нотариална камара на Република България

През 2019 г. са разгледани 4 акта на Нотариалната камара на Република България, като един акт е отменен изцяло и пререшен, един е частично отменен и пререшен, оставени в сила са две решения на Нотариалната камара.

III. Качество на правораздавателната дейност по търговски дела

а) Апелативни съдилища

Проверени през отчетния период са общо 2249 бр. свършени дела със съдебен акт на апелативни съдилища в страната. През предходните години броят на проверяваните актове на апелативни съдилища е: 2018 г. – 2105 акта, 2017 г. – 2281 акта, 2016 г. – 2430 акта; 2015 г. – 2097 акта; 2014 г. – 2154 акта.

По апелативни съдилища броят на проверените актове по дела е показан в следната таблица:

Година	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Апелативен съд – София	1463	1294	1321	1345	1138	1166
Апелативен съд – Варна	240	239	278	315	319	335

Апелативен съд – Пловдив	293	299	370	408	326	328
Апелативен съд – Велико Търново	146	151	160	188	181	170
Апелативен съд – Бургас	107	122	152	174	133	155
Общо	2249	2105	2281	2430	2097	2154

По отношение на резултата от проверката на обжалваните въззивни актове статистиката сочи, че от постъпилите през 2019 година и допуснати до касационно разглеждане дела, най-голям продължава да е броят на оставените в сила въззивни решения и определения (потвърдени) – общо 402 бр. (2018 г. – 396, 2017 г. – 446), което съставлява 17,98% (2018 г. – 18,81%, 2017 г. – 19,55%) от разгледаните дела, приключили с въззивен съдебен акт.

По съдебни райони най-голям след допускане на касационно обжалване е броят на потвърдените съдебни актове, постановени от Софийския апелативен съд – 250 бр., съставляващи 17,08% от всички проверени актове по делата, дошли от съответния съд (2018 г. – 224, което е 17,28%, 2017 г. – 253, което е 19,15%). Потвърдените решения/определения на Пловдивския апелативен съд – 55 бр., съставляващи 18,77% (2018 г. – 56, което е 18,73%, 2017 г. – 74, което е 20%), на АС – Варна са 50 бр., което съставлява 20,83% (2018 г. – 49, което е 20,50%, 2017 г. – 56, което е 20,74%), на АС – Велико Търново са 32 бр., съставляващи 21,91% (2018 г. – 47, което е 31,12%, 2017 г. – 37, което е 23,12%) от всички проверени техни решения/определения. Най-нисък е процентът на потвърдените актове по дела, проверени от ВКС, на Бургаския апелативен съд – 15 бр., съставляващи 14,01% (2018 г. – 20 бр., което е 16,39%, 2017 г. – 26 бр., което е 17,10%).

В резултат на касационна проверка:

- отменените изцяло и върнати на въззивния съд съдебни актове са общо 185 бр. (2018 г. – 124 бр., 2017 г. – 154 бр.), съставляващи 8,22% (2018 г. – 5,90%, 2017 г. – 6,75%) от 2249 бр. актове (2018 г. – 2105 бр., 2017 г. – 2281 бр.);

- отменените изцяло и пререшени от ВКС дела са 161 бр. (2018 г. – 121 бр., 2017 г. – 208 бр.) от общо 2249 бр. или съставляват 7,15% (2018 г. – 5,75%, 2017 г. – 9,11%);

- отменени частично и пререшени са 13 бр. (2018 г. – 10 бр., 2017 г. – 16 бр.) или 0,57% (2018 г. – 0,47%, 2017 г. – 0,70%) от всички проверени решения/определения на апелативните съдилища;

- обезсилените и прекратени производства по делата са 76 бр. (2018 г. – 86 бр., 2017 г. – 78 бр.), които съставляват 3,37% (2018 г. – 4,08%, 2017 г. – 3,41%) от всички проверени съдебни актове;

- спряно производство по обжалване на решение/определение на апелативните съдилища е 1 бр. (2018 г. – 7 бр., 2017 г. – 13 бр.) или 0,04% (2018 г. – 0,33%, 2017 г. – 0,57%) от всичките обжалвани съдебни актове.

През 2019 г. по реда на отмяната на влезли в сила съдебни актове (чл. 231, ал. 1 и чл. 232 ГПК (отм.) и чл. 303, ал. 1 ГПК и чл. 304 ГПК) ВКС има една молба за отмяна на влязло в сила решение на апелативен съд, оставена без уважение, и едно отменено въззивно решение и върнато за ново разглеждане.

ВКС се е произнесъл през 2019 година по 49 дела (2018 г. – 70 бр., 2017 г. – 99 бр.), образувани по искиви молби по чл. 47 и сл. ЗМТА, като най-висок е броят на делата, образувани по искиви молби срещу решения на арбитражни съдилища със седалища в гр. София – 29 бр. (2018 г. – 46 бр., 2017 г. – 65 бр.), последван от Арбитражния съд – Пловдив – 8 бр.

б) Софийски градски съд и окръжни съдилища

Предмет на касационна проверка през 2019 г. са общо **307** броя дела, по които са постановени съдебни актове от Софийския градски съд и окръжните съдилища. За сравнение с предходните години, когато броят на проверените съдебни актове на тези съдилища е по-висок – 376 за 2018 г. и 607 за 2017 г.

От постановените от СГС и окръжните съдилища решения/определения по търговски дела в резултат на проверка от ВКС след допускането им до касационно обжалване най-голям продължава да е броят на оставените в сила (потвърдени) въззивни актове – 59 бр. (2018 г. – 97 бр., 2017 г. – 101 бр.) или 19,21% (2018 г. – 25,80%, 2017 г. – 16,63%) от общия брой на проверените актове на тези въззивни съдилища.

Отменените изцяло и върнати за ново разглеждане са 25 бр. (2018 г. – 22 бр., 2017 г. – 48 бр.) или 8,14% (2018 г. – 5,85%, 2017 г. – 7,90%).

Отменените изцяло и пререшени – 16 бр. (2018 г. – 20 бр., 2017 г. – 36 бр.) или 5,21% (2018 г. – 5,31%, 2017 г. – 5,93%).

Обезсилени съдебни актове и прекратени – 10 бр. (2018 г. – 26 бр., 2017 г. – 23 бр.) или 6,90% (2018 г. – 6,90%, 2017 г. – 3,78%).

Проверени съдебни актове на СГС и окръжните съдилища по реда на отмяната на влезли в сила съдебни решения (чл. 231, ал. 1 и чл. 232 ГПК (отм.) и чл. 303, ал. 1 ГПК и чл. 304 ГПК) - 55 бр. дела (2018 г. – 52 бр., 2017 г. – 78 бр.), от които са уважени 5 молби за отмяна.

Разгледаните съдебни решения, постановени от районните съдилища, по реда на отмяната са общо 25 бр. За сравнение през 2018 г. са 209 бр., а през 2017 г. – 62 бр.

Постоянен е броят на проверените по реда на отмяната актове на ЧСИ – общо 4 бр., през 2018 г. и 2017 г. са по 3 броя.

IV. Констатации за причините за изменяне/отменяне на проверяваните от апелативните съдилища актове, както и

собствен анализ на апелативните съдилища за отмяна на техни актове от ВКС

Както вече бе споменато, само в някои от годишните доклади на апелативните съдилища е направен анализ на причините за отменяне или изменяне на проверените от тях съдебни актове през 2019 г., както и на техните актове, преминали през касационна проверка.

В отчета на Апелативен съд – Бургас по отношение на наказателните дела се посочва: „През отчетната 2019 г. Апелативен съд – Бургас е отменил изцяло 6 присъди по въззивни наказателни дела – ВНОХ и ВНАХ на окръжните съдилища, което представлява 8,22% спрямо общо решените ВНОХ дела. От тях е отменил и върнал на първоинстанционните съдилища 1 присъда – по ВНОХД № 270/18 г. на СлОС. По три дела са постановени нови присъди – ВНОХД № 171/19 г. на ЯОС, ВНОХД № 176/19 г. на СлОС и ВНОХД № 189/19 г. на БОС. През отчетната 2019 г. има едно отменено въззивно наказателно дело отчасти с връщане за ново разглеждане на окръжните съдилища.

Анализът на причините за отмяна на присъдите сочи, че отмяната и връщане на делата за ново разглеждане са поради допуснати отстраними съществени нарушения на процесуалните правила, които са от категорията на „абсолютните“ по смисъла на ТР № 2/2002 г. ОШН, ВКС. И през 2019 г. няма нито един случай делото да е било върнато на самостоятелно основание за събиране на нови доказателства, което сочи съобразяване от апелативните съдии на процесуалните изисквания и основания за отмяна на първоинстанционните съдебни актове.

Окръжните съдилища са подобрили качеството на съдебните актове предвид липсата на отменени актове от въззивната инстанция поради липса на мотиви – проблем, който се констатираше нееднократно в предходни отчетни доклади. До такъв положителен резултат доведе стриктното приложение на чл. 305, ал. 3 от НПК при изготвяне на мотивите на първоинстанционните присъди, както и задълбочена преценка за редовността на обвинението в разпоредителното заседание.

Апелативен съд – Бургас е изменил през отчетния период общо 31 присъди на първоинстанционните съдилища, което е 42,47% от общо решените дела. Процентният израз на изменените съдебни актове по общ характер дела спрямо решените за съответните съдилища е следният: Бургаски окръжен съд са 18 броя – 42,86%, Сливенски окръжен съд са 5 броя – 29,41% и Ямболски окръжен съд са 8 броя – 57,14%. В окръжните съдилища все още има случаи, в които не се обсъждат задълбочено и изчерпателно доказателствените искания на страните за допускане на доказателства, не винаги се проявява необходимата активност по реда на чл. 107, ал. 2 от НПК за доказателствена дейност по реда на служебното начало. Продължава да се прави ненужно подробно описание в диспозитива на присъдата особено по делата за престъпления против данъчната система и транспорта, вместо съдът да се концентрира върху

направените възражения и защитни тези, на които е длъжен да даде ясен отговор.

Необходимо е по-подробно съдилищата да мотивират приложението или отказа да приложат чл. 66 от НК – условното осъждане, като съобразяват изложените мотиви в Решение № 178/2015 г. по н. д. № 252/2015 г. Първо н. о. на ВКС, съдия-докладчик Павлина Панова – заместник на председател на ВКС и ръководител на Наказателната колегия на ВКС до 2018 г., понастоящем конституционен съдия.“

По отношение на гражданските дела в доклада на Апелативен съд – Бургас пише: „През 2019 г. в Апелативен съд – Бургас са обезсилени и отменени изцяло с произнасяне на ново решение съдебните актове по 10 броя въззивни граждански дела или 8,26% от решените през годината въззивни граждански дела общо 121 броя. При тези данни по този показател следва да се отчете много добра работа на окръжните съдилища и сравнителна устойчивост на положителните резултати. От 10 броя дела през 2019 г. 5 дела са на Бургаски окръжен съд и 2 дела на Окръжен съд – Сливен и 3 дела на Окръжен съд – Ямбол.

При частните граждански дела през 2019 г. изцяло са отменени определенията и разпорежданията на първоинстанционните съдилища и има произнасяне по същество от Апелативен съд – Бургас по 71 броя дела (от които 16 броя производства по чл. 274, ал. 2 ГПК, разглеждани от съдии в Гражданско и Търговско отделение) от общо решени 341 броя, от които 273 ч. гр. дела и 68 ч. гр. дела по чл. 274, ал. 2 ГПК, или 21% от разгледаните общо частни граждански дела. Между съдилищата в района отменените съдебни актове по частни граждански дела и по производства по чл. 274, ал. 2 ГПК се разпределят по следния начин: 51 броя са на БОС, от които 11 броя по производства по чл. 274, ал. 2 ГПК; 13 броя са на Сливенски окръжен съд, в т. ч. 3 бр. по чл. 274, ал. 2 ГПК и 7 броя са на Ямболски окръжен съд, от които 2 броя по производство по чл. 274, ал. 2 ГПК.

През 2019 г. са изменени (или частично отменени) решенията по 22 броя въззивни граждански дела от 121 броя решени, или 18%, както и 1 брой частно гражданско дело от 264 решени, или 0,38%. Разпределени между окръжните съдилища са по следния начин: на Бургаски окръжен съд – 15 броя в. гр. дела и 1 брой частно гр. дело; на Сливенски окръжен съд – 3 броя в. гр. дела, а на Ямболски окръжен съд – 4 броя въззивни гр. дела. Броят на делата, по които Апелативен съд – Бургас е изменил обжалваните решения по въззивните граждански дела, сравнен с предходния период, както и в процентен израз, бележи спад, което сочи на подобрени показатели през настоящата година.“

За търговските дела се казва: „През 2019 г. предмет на въззивна проверка са били 201 въззивни и 192 частни търговски дела. От постановените от Апелативния съд решения по въззивни търговски дела 177 броя общо по 9 дела са отменени решенията на първоинстанционните съдилища изцяло с произнасяне на ново решение от въззивната инстанция, което е 5,08% от общия брой решени дела. Обезсилени са 4 решения за

2019 г. Прекратени са 15 решения, които представляват 8,47%. Отменените изцяло съдебни актове през 2019 г. са по 9 дела, като всички са на Окръжен съд – Бургас. Процентното съотношение на отменените съдебни актове по въззивните търговски дела за всяко от съдилищата в района, спрямо свършените въззивни търговски дела е: през 2019 г. на Бургаски окръжен съд е 7,2%, за Сливенски окръжен съд – 0 % и за Ямболски окръжен съд – 0%.

През отчетната 2019 г. са отменени частично решенията по 45 въззивни дела или 25% от общия брой проверени съдебни актове 177 броя. Процентният израз на въззивните търговски дела с частично отменени (изменени) съдебни актове спрямо общо свършените въззивни търговски дела по съдилища е съответно за Бургаския окръжен съд – 17,5%, за Сливенския окръжен съд – 6,2%, за Ямболския окръжен съд – 1,7%. Увеличението на броя дела с изменени съдебни актове се дължи в най-голяма степен на Тълкувателно решение № 1/2016 г., постановено по тълк. д. № 1/2016 г. на ОСНГТК на ВКС, с което се разшири кръгът на лицата, които са материално легитимирани да получат обезщетение за неимуществени вреди от причинена смърт на техен близък. След постановяването на това ТР се увеличи броят на делата по преки иски за обезщетение против застрахователи по застраховка „Гражданска отговорност“. При тези дела определянето на размера на дължимото застрахователно обезщетение беше затруднено от неудачните законодателни промени в Кодекса на застраховането, предвиждащи в § 96, ал. 1 от ПЗР на КЗ ограничение на размера на обезщетение на разширения кръг лица до 5000 лв. След известни колебания съдебната практика се ориентира към виждането, че тази разпоредба противоречи на правото на ЕС и не следва да се прилага, което доведе до по-голям брой от обичайното на изменени решения по тези дела в частта за размера на обезщетението.

Анализът на причините за отмяна (пълна или частична) на обжалваните въззивни решения сочи, че най-често основанията са неправилно приложение на закона и неизясняване на делото от фактическа страна, водещо до събиране на доказателства от въззивния съд, респ. неправилна оценка на събраните доказателства, както и противоречие със задължителната съдебна практика.

През отчетната 2019 г. по частните търговски дела отново най-много отменени актове са по молби за обезпечения и определения по хода на делата. Най-честата причина за отмяна на съдебните актове по частни търговски дела е изтъкване на нови факти в частните жалби, които не са били известни и/или обсъдени от първоинстанционния съд, както и отстраняване на нередовностите, които са съществували пред окръжните съдилища.

При частните търговски дела за обезпечение на бъдещ иск са доближени преценките на първоинстанционния и въззивния съд относно наличието на предпоставките за допускане на обезпечение. Доколкото съществуват отменени такива определения, най-често разминаването в

позициите се дължи на различната преценка за наличието или липсата на обезпечителна нужда и по-рядко относно вероятната основателност на бъдещия иск.“

В доклада на Апелативен съд – Варна за наказателните дела се констатира: „Присъдите по 45 въззивни нохд са били изменени, което представлява 44%. И тук се запазва процентното съотношение на база 2018 година. През 2017 година – 45%. По отделните параметри присъдите по въззивни нохд са били изменени, както следва: по 5 въззивни нохд присъдата е била изменена, като е било намалено наложеното наказание; по 9 въззивни нохд присъдата е била изменена, като е било увеличено наложеното наказание; по 29 въззивни нохд присъдата е била изменена с други промени в наказателната част; по 2 въззивни нохд присъдата е била изменена с промени в гражданската част. По 16 въззивни нохд присъдата е била отменена – при 10 дела изцяло и делото е върнато за ново разглеждане, при 6 от тях е била постановена нова присъда. Всички 16 дела съставляват общо 16% от общо свършените 102 въззивни нохд. Налице е леко понижение на броя на отменените дела – с три по-малко от предходната година, а обобщено в проценти 16% – 2019 година; 15% – 2018 година; 2017 – 21% от общо свършените дела.

При Варненски окръжен съд се запазва броят на отменените актове, докато при постановяването на нова присъда, делата са с две по-малко от 2018 година. Следва да се отчете все пак, че причината отменените от ВАпС актове на ОС – Варна да са най-многобройни за целия съдебен район – общо 9 на брой се дължи на големия брой постъпления от този съд.

Значителен спад в отменените съдебни актове, сравнено с 2018 година се наблюдава само за ОС – Разград – през 2019 година няма отменени дела, докато през 2018 година техният брой е бил 2. Същата положителна тенденция се наблюдава и при ОС – Търговище – през 2019 година няма отменени дела, такава е била ситуацията и през 2018 година.

Що се касае за причините, водещи до отмяна на постановените от окръжните съдилища присъди – като основни причини отново следва да бъдат посочени две (като цяло през годините те не търпят промяна) – допуснати процесуални нарушения, довели до ограничаване правата на страните, както и липсата на мотиви. Отменените съдебни актове поради наличие на процесуални нарушения са сравнително малък брой. По отношение липсата на мотиви следва да се уточни, че не става дума за пълна липса на мотиви, а за липса на мотиви в оня аспект, който разпоредбата на чл. 305 ал. 3 НПК изисква – неизлагане в достатъчна степен установените от съда обстоятелства, липса на съображения при противоречия на доказателствените материали защо едни от тях се приемат, а други – не.“

По отношение на касационната проверка, при която са отменени/изменени актовете на Апелативен съд – Варна, в доклада се посочва, че причините са противоречие и непълнота на мотивите; поради

съществено нарушение, допуснато при оценъчната дейност на съда; поради смърт на дееца. Пише още: „Като основна причина за отмяна на постановените въззивни съдебни актове следва да се посочи допускането на съществени процесуални нарушения, неизпълнението в някои случаи от страна на въззивния съд на задължението му по чл. 339 ал. 2 НПК – необсъждане в цялост на направените от страните възражения против първоинстанционния съдебен акт, в редки случаи – нарушение на закона. И по-конкретно причините, довели до отмяна през 2019 година на 8 съдебни акта на Варненски апелативен съд, се свеждат до следните: – шест съдебни акта са отменени поради противоречие и непълнота на мотивите, един – поради съществено нарушение, допуснато при оценъчната дейност на съда, и един – поради смърт на дееца. Три са отменени в производства по реда на възобновяването – едно дело е върнато на прокуратурата, а две – на първоинстанционните съдилища.“

В доклада се казва, че най-чести причини за отмяна на решението и връщане на делото за ново разглеждане по гражданските и търговските дела са: поради нарушение на процесуалните правила; поради неправилно приложение на материалния закон; поради нарушение на процесуалните правила и на материалния закон; обезсилено поради недопустимост на иска.

В годишния доклад на председателя на Апелативен съд – Велико Търново за касационната проверка на решенията, постановени от състави на съда по наказателните дела, пише: „Налице е увеличение на отменените актове на апелативния съд в сравнение с предходните години. Причините за отменените и изменени съдебни актове детайлно са анализирани, както от съответните състави на наказателното отделение, така и на общо събрание на същото. Следва се отчете обстоятелството, че върнатите през отчетната година дела от касационна проверка обхващат и дела, разгледани от въззивния съд през предходни години. Най-реално данните за резултатите от проверката на по-горните инстанции се отчитат в атестационните формуляри, където се посочват спрямо делата, разгледани през съответната години.“

За гражданските и търговските дела се казва: „Налице е увеличение на изменените от въззивната инстанция съдебни актове. Изменени отчасти са решенията по 58 дела срещу 49 дела за 2018 г. и 53 дела за 2017 год. В повечето случаи решението на първоинстанционния съд е изменено поради събрани от въззивния съд нови доказателства, включително и експертизи, определяне на различен размер на застрахователни обезщетения по искове по КЗ или обезщетения по ЗОДОВ.

Налице е незначително увеличение на отменените съдебни актове спрямо предходната 2018 год. По 33 дела през 2019 г. решението е отменено изцяло и е постановено ново решение спрямо 2018 г. – 29 дела, по които решението е отменено изцяло и е постановено ново решение. Спрямо 2017 год. обаче е налице намаление (43 дела). По тези дела са направени нови правни изводи от въззивния съд при приетата и установена

от окръжните съдилища фактическа обстановка. По някои от тези дела след представяне на нови доказателства в съответствие със закона са правени изводи и за фактическа обстановка – различна от приетата от съответния първоинстанционен съд.“

В анализа за причините за отмяна или изменение на актове на апелативния съд от ВКС пише: „Причината за отмяната на съдебните актове по въззивни граждански и търговски дела са основанията, посочени в чл. 280, т. 1 – 3 ГПК по въпроси – решени в противоречие с практиката на Върховен касационен съд на Република България, решени противоречиво от съдилищата и от значение за точното прилагане на закона и за развитие на правото.

Постановените отменителни касационни решения и определения на Върховния касационен съд на Република България касаят дела с голяма фактическа и правна сложност. В мотивите са развити съображения, различни от тези на въззивния съд относно легитимацията на страните, наличие на правен интерес, както и по приложението на материалния закон, по които въпроси съществува противоречива практика.

В повечето случаи при изменените решения на въззивния съд се касае за изменение на размера на присъдените обезщетения за вреди от непозволено увреждане, при застрахователните обезщетения и при присъждане на обезщетение по ЗОДОВ.“

От Апелативен съд – Пловдив по отношение на наказателните дела сочат в доклада си, че от общо свършените 142 бр. въззивни наказателни дела, резултатите от въззивния контрол на работата на окръжните съдилища са следните: присъдата потвърдена – 69 дела (39%); присъдата изменена: отменен чл. 66 НК – 1 дело (3%); присъдата изменена: приложен чл. 66 НК – 2 дела (2%); присъдата изменена: намалено наказание – 19 дела (14%); присъдата изменена: увеличено наказание – 7 дела (3 %); присъдата отменена изцяло с връщане за ново разглеждане – 18 дела (14%); присъдата отменена отчасти с връщане за ново разглеждане – 0 дела; присъдата отменена, с постановена нова присъда – 8 дела (7%); с други изменения в наказателната част – 8 дела (8%); присъдата изменена в гражданската част – 0 дела; делото прекратено – 10 дела (7 %). В анализа се констатира: „Най-важният статистически показател за качеството на работата на съдиите от окръжните съдилища са броят и процентът на отменените изцяло присъди, при които Пловдивският апелативен съд е върнал делото за ново разглеждане или е постановил нова присъда. Основанията за това са били свързани предимно с недостатъци на обвинителния акт, с допуснати съществени нарушения на процесуалните правила на досъдебната и в съдебната фаза на процеса, довели до нарушаване на правото на защита на подсъдимите, нарушено право на защита на другите страни в наказателния процес и/или практическа липса на мотиви. Следва да бъде отчетено, че през разглеждания период се наблюдава повишение на броя на изцяло отменените съдебни актове,

постановени от окръжните съдилища в Пазарджик и Кърджали, а за тези в Пловдив и Хасково – намаление.“

В доклада на Софийския апелативен съд по отношение на наказателните дела се посочва: „...по 23 бр. дела присъдата е била отменена и постановена нова присъда (17 бр. за предходната година); по 25 бр. (25 дела за предходната година) присъдата е била отменена изцяло или частично и делото върнато за ново разглеждане и по 96 дела присъдата е била изменена, като по 40 бр. дела наказанието е било намалено; по 10 дела наказанието е било увеличено; по 31 бр. дела присъдата е била изменена с други изменения в наказателната част и по 15 бр. дела е била изменена в гражданската част. Впечатление прави устойчиво високият ръст на делата, по които присъдите са отменени и са постановени нови от САС или пък делото е върнато за ново разглеждане – общо 46 бр. дела, независимо че съдиите от колегията се стремят да ускорят наказателното производство и да преодолеят излишния формализъм.

През отчетната 2019 г. съдиите от НК на Софийски апелативен съд са постановили общо 46 броя отменителни решения, от които – 23 броя решения, с които присъдите са били отменени изцяло и делото е върнато за ново разглеждане; по 23 броя решения, присъдата е била отменена и е постановена нова присъда от САС. В сравнение с предходната година се отчита увеличение на делата, при които присъдата е била отменена изцяло и делото е върнато за ново разглеждане. Основни причини за връщане на делата за ново разглеждане са несъответствието на обвинителния акт с изискванията на чл. 246 от НПК или допуснати в хода на досъдебното производство съществени нарушения на процесуалните правила.“

В годишния доклад на Военно-апелативния съд по отношение на преминалите през касационна проверка актове на съда се констатира: „От 18 обжалвани и протестирани решения отменени от ВКС са 5 решения и изменено – 1. Причините са липса на мотиви, съществени нарушения на процесуалните правила, неправилно приложение на материалния закон, постановяване на присъдата от незаконен състав.“

В отчета на Апелативния специализиран наказателен съд пише, че през 2019 г. са отменени 9 бр. присъди на СНС. Причина за това са допуснати нарушения на процесуалните правила и най-вече липса на мотиви.

За касационния контрол на актовете на АСНС се казва: „От 29 съдебни акта 7 са отменени и 2 – изменени. Причини – изтекла погасителна давност, съществени нарушения на процесуалните правила – липса на мотиви и по едно дело – непочитане на обясненията на един от подсъдимите, дадени пред друг съдебен състав.“

Глава четвърта.

ДЕЙНОСТТА НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД

ПРЕЗ 2019 г.

Годишният доклад за дейността на Върховния касационен съд (ВКС) през 2019 г. е изготвен от председателя на съда в съответствие с разпоредбата на чл. 114, ал. 1, т. 15 от Закона за съдебната власт, като е базиран и на предоставените от заместниците на председателя отчети за работата на Наказателната, Гражданската и Търговската колегии на ВКС. Приет е на 26.05.2020 г. с решение на Пленума на ВКС.

Както през изминалите няколко години, така и през 2019 г. можем да отбележим много плавно, но напълно недостатъчно намаляване на делата за разглеждане от върховните съдии, правораздаващи във ВКС.

Статистическите данни за 2019 г. показват съвсем леко понижение на натовареността по отношение на броя постъпващи дела, но то не е задоволително, тъй като обемът на делата за разглеждане от касационната инстанция продължава да е твърде голям за върховен съд.

Следва да се подчертае също, че през 2019 г. значително се увеличават делата с висока правна и фактическа сложност. В раздела в този доклад, отразяващ работата на Наказателната колегия, се констатира, че пряката дейност на върховните съдии по осъществяване на касационен контрол по делата е намаляла като обем през последните две години, но трайно е очертана сигурна тенденция към нарастване на броя на делата с висока фактическа и правна сложност, като в сравнение с 2018 г. се наблюдава фрапантно увеличение. Устойчивата тенденция на завишаване на фактическата и правна сложност на постъпващите дела е фактор, съответно повишаващ натовареността, защото увеличава времето, необходимо за решаването на съответния казус.

В частта в настоящия доклад, свързана с дейността на Гражданската колегия, пък се посочва, че и през 2019 г. продължава да действа разпореждането от 2018 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия, с което са въведени коефициенти за фактическа и правна сложност при образуването на делата в Първи поток на колегията. През 2019 г. постъпилите дела с коефициент 1 са 655 бр., с коефициент 2 са 219 бр., а с коефициент 3 (най-висок) са 64 бр.

По отношение на работата в Търговската колегия в годишния доклад пише, че постановените съдебни актове в по-голямата си част се изготвят в разумен срок от датата на съдебното заседание, като извън този срок са постановени съдебни актове само по дела с изключителна правна и фактическа сложност.

Конкретните статистически данни за натовареността на съдиите в трите колегии на ВКС, които по щат са 110, са посочени в разделите от настоящия доклад, отчитащи дейността на колегията.

Обобщена информация за постъпилите и решените дела във Върховния касационен съд през 2019 г. е представена в Справка 1,

изготвена от Отдел „Информационни системи, комуникация и съдебна статистика“.

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Отдел „ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ, КОМУНИКАЦИЯ И СЪДЕБНА СТАТИСТИКА“
СТАТИСТИЧЕСКИ ДАННИ 2019 г. СПРАВКА 1. Постъпления, завършени дела, висши дела, допълнителни данни

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД ПОСТЪПЛЕНИЯ, ЗАВЪРШЕНИ ДЕЛА, ВИСЯЩИ ДЕЛА, ДОПЪЛНИТЕЛНИ ДАННИ СТАТИСТИЧЕСКИ ДАННИ ЗА ПЕРИОДА 01.01.2019 - 31.12.2019. Справка 1

Справката е изготвена от отдел ИСКСС към ВКС. Вярност на резултатите е осигурена само и единствено съгласно дефинициите и обхвата описани в МЕТОДИКАТА ЗА ИЗГОТВЯНЕ НА ГОДИШНИ СТАТИСТИЧЕСКИ ДАННИ във ВКС. Данните са достоверни до толкова, доколкото събитията и обектите са адекватно и своевременно отразени в Деловодната система на съда.

НЕСВЪРШЕНИ ДЕЛА В НАЧАЛОТО НА ПЕРИОДА

1.1.1	Несвършени касационни дела в началото на периода	3560
1.1.2	Несвършени частни производства в началото на периода	621
1.1.4	Несвършени дела в началото на периода	4181

ДЕЛА ПОСТЪПИЛИ ПРЕЗ ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД

1.2.1	Касационни дела постъпили през отчетния период	5965
1.2.2	Частни производства постъпили през отчетния период	3279
1.2.3.1	Протести	139
1.2.3.2	Възобновявания	140
1.2.3.3	Жалби	1781
1.2.3.4	Дела за подсъдност	376
1.2.4.1	Молби за отмяна	392
1.2.4.2	Спорове за подсъдност между общите и административните съдилища	57
1.2.4.3	Обжалване на решение на дисциплинарната комисия на Нотариалната камера	3
1.2.4.5	Прекърпени търговски дела в ГК	0
1.2.7	Дела постъпили през отчетния период	9244
1.5.10	Постъпили преписки в регистратурата	10785
1.5.11	Прекратени преписки	1541

СВЪРШЕНИ ДЕЛА ПРЕЗ ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД

1.3.1	Свършени касационни дела със съдебен акт по същество	2143
1.3.2	Свършени частни производства със съдебен акт по същество	2087
1.3.3	Свършени дела със съдебен акт по същество ОБЩО	4230
1.3.4	Дела разглеждани по чл.288 ГПК (общо)	4308
1.3.5	Недопуснати до касационно обжалване дела	4102
1.3.6	Прекратени касационни дела	449
1.3.7	Прекратени частни производства	265
1.3.8	Прекратени дела ОБЩО	714
1.3.9	Свършени касационни дела	5877
1.3.10	Свършени частни производства	3169
1.3.11	Свършени дела ОБЩО	9046

НЕСВЪРШЕНИ ДЕЛА В КРАЯ НА ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД

1.4.1	Несвършени касационни дела в края на периода	3635
1.4.2	Несвършени частни производства	709
1.4.4	Несвършени дела	4344

ВСИЧКО ДЕЛА ЗА РАЗГЛЕЖДАНЕ ПРЕЗ ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД

1.2.8	Всичко за разглеждане касационни производства	9525
1.2.9	Всичко за разглеждане частни производства	3900
1.2.10	Всичко дела за разглеждане	13425

Към 1 януари 2019 г. несвършените дела, останали за разглеждане и решаване през годината, са 4181 бр. (при 4024 бр. през 2018 г. и 4260 бр. през 2017 г.). Постъпилите дела през 2019 г. са 9244 бр. (през 2018 г. те са 9483 бр., а през 2017 г. са 9758 бр.), т. е. общият брой на делата за разглеждане през изминалата година е 13 425 бр. (при 13 507 през 2018 г. и 14 018 през 2017 г.). Дори при това минимално намаление в сравнение с предишната година на делата за разглеждане от ВКС, количеството им продължава да е извън стандартите за нормална натовареност на най-висшата съдебна инстанция на фона на ангажимента на върховните съдии да изпълняват същевременно другото си изключително важно конституционно задължение – уеднаквяването на съдебната практика.

Не бива да се подценяват и множеството ангажименти на съдиите от ВКС, свързани с дейността им в междуведомствени работни групи и други подобни формати, подготвяне и изпращане на становища до Конституционния съд и такива в рамките на съгласувателни процедури, изготвяне на становища по законопроекти и участие при обсъждането им в комисии на Народното събрание, членства в различни междуинституционални органи, участия като лектори в обучения, семинари и конференции, анализ на съдебна практика, и подготвяне на отговори по въпросници от върховни съдилища от държави – членки на Европейския съюз, постъпили във ВКС в рамките на членството му в Мрежата на председателите на върховните съдилища в ЕС, участие в държавни изпитни сесии.

По отношение на изпращаните становища по законопроекти следва да се напомни, че много често те са искани от ВКС съвсем формално, като

мнението на върховните съдии, когато то не е в подкрепа на предлаганите законови промени, напълно се игнорира независимо от убедителните аргументи. Такъв пример е приетото единодушно на заседание на Пленума на ВКС, проведено на 5 ноември 2019 г., Становище относно предложение вх. № 954-04-161/04.10.2019 г. (<http://www.vks.bg/analizi-i-dokladi/vks-stanovishte-izmenenie-zakon-sadebna-vlast-2019.pdf>) за изменение в приетия на първо гласуване на 27.09.2019 г. законопроект и допълнение на Закона за съдебната власт № 902-01-49, внесен от Министерския съвет на 20.09.2019 г. С него Пленумът на ВКС изрази категорично несъгласие с предложението за промени в ЗСВ, свързани с т. нар. кариерни бонуси за членовете на ВСС.

На фона на всички посочени задължения, несвързани пряко с правораздавателната дейност, но които са изключително времеемки, ангажират експертен ресурс за продължителен период от време и са с различна тематика, през 2019 г. съдиите от ВКС са решили общо 9046 бр. дела, като през 2018 г. те са 9145 бр., а през 2017 г. са 9802 бр.

Останалите несвършени към 31 декември 2019 г. дела са 4344 бр. (при 4181 бр. през 2018 г. и 4024 бр. през 2017 г.), т. е. в края на периода несвършените дела са повече от тези към 1 януари 2019 г. (4181 бр.).

Статистически данни за делата за разглеждане във Върховния касационен съд и за свършените дела по години

Година	2019	2018	2017
Несвършени дела към 1 януари От тях:	4181 бр.	4024 бр.	4260 бр.
- касационни дела	3560 бр.	3514 бр.	3644 бр.
- частни производства	621 бр.	510 бр.	616 бр.
Постъпили дела през годината От тях:	9244 бр.	9483 бр.	9758 бр.
- касационни дела	5965 бр.	6227 бр.	6370 бр.
- частни производства	3279 бр.	3256 бр.	3388 бр.
Общ брой на делата за разглеждане през годината От тях:	13 425 бр.	13 507 бр.	14 018 бр.
- касационни производства	9525 бр.	9741 бр.	10 014 бр.
- частни производства	3900 бр.	3766 бр.	4004 бр.
Свършени дела през годината От тях:	9046 бр.	9145 бр.	9802 бр.
- свършени касационни дела	5877 бр.	6144 бр.	6516 бр.
- свършени частни производства	3169 бр.	3001 бр.	3 286 бр.

Несвършени дела към 31 декември	4344 бр.	4181 бр.	4024 бр.
От тях:			
- касационни дела	3635 бр.	3560 бр.	3514 бр.
- частни производства	709 бр.	621 бр.	510 бр.

Посочените данни подкрепят извода, че и през 2020 г. трябва да продължат усилията, насочени към по-бързо решаване на делата. Предприетите в това отношение през 2019 г. мерки са продължение на въведеното от ръководството на съда постоянно наблюдение върху забавените актове, започнало още през 2015 г. със заповед на председателя на ВКС и запазено през всяка следваща година. С оглед на своевременното изготвяне на съдебните актове по обявените за решаване дела във Върховния касационен съд периодично през 2019 г. са издавани заповеди на председателя на ВКС за изготвяне от зам.-председателите на доклади с информация за необявените в срок актове по дела, разгледани в открити и закрити заседания. На база на данните в тези доклади са издавани персонални заповеди за предприемане на действия от всеки съдия с неизготвени в срок актове.

Тълкувателна дейност на Върховния касационен съд

И през 2019 г. Върховният касационен съд продължава да изпълнява конституционно си правомощие да уеднаквява съдебната практика като важна предпоставка за предвидимост на правосъдието и повишаване на общественото доверие към правораздаването. За поредна година може да се отбележи, че върховните съдии отделят изключително много време и енергия, за да изпълняват професионално и с нужната задълбоченост този свой ангажимент. Върховните съдии приемат за правилен следвания подход съществуващите противоречия и неправилна практика при правоприлагането да бъдат радикално разрешавани чрез механизмите на тълкувателните решения, защото това е единственият публичен, прозрачен, убедителен и компетентен начин.

За поредна година обаче анализът на тълкувателната дейност на съда дава основание за констатация относно преобладаваща активност на председателя на ВКС при инициране на тълкувателна дейност на фона на задълбочаваща се пасивност на останалите органи, оправомощени да отправят искания за образуване на тълкувателни дела.

Образуваните тълкувателни дела през изминалата година са увеличени в сравнение с 2018 г. с 6 броя, а постановените тълкувателни решения през 2019 г. са с 2 броя по-малко от приетите през 2018 г.

Във ВКС през 2019 г. са образувани общо 13 тълкувателни дела (при 7 бр. през 2018 г.) – 1 пред Общото събрание на Наказателната колегия (ОСНК), 5 пред Общото събрание на Гражданската колегия (ОСГК), 1 пред Общото събрание на Търговската колегия (ОСТК) и 5 пред Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии (ОСГТК). Образувано е

1 тълкувателно дело пред Общото събрание на Гражданската колегия на ВКС и Първа и Втора колегии на ВАС.

През 2019 г. във ВКС са приети общо 14 тълкувателни решения/определения и постановления (при 16 бр. през 2018 г.) – 1 от ОСГК, 2 от ОСТК, 9 от ОСГТК. Постановени са и 2 тълкувателни постановления – 1 на Общото събрание на съдиите от Гражданската колегия на ВКС и Първа и Втора колегии на Върховния административен съд (ВАС) и 1 на Общото събрание на съдиите от Гражданската и Търговската колегия на ВКС и Първа и Втора колегии на ВАС.

Пълните списъци с образуваните тълкувателни дела и с приетите решения/постановления са посочени в разделите в доклада, в които се отчита работата на трите колегии.

Искане до Конституционния съд на Република България

През 2019 г. Върховният касационен съд отправи едно искане до Конституционния съд.

Искането е от тричленен състав на Първо гражданско отделение на ВКС за даване на тълкуване на чл. 151, ал. 2, изречение трето от Конституцията по въпроса: „Какви са правните последици от решенията на Конституционния съд в хипотеза, когато се обявява за противоконституционен закон с еднократно действие?“ (<http://www.vks.bg/iskania-do-konstitucionnia-sad/vks-iskane-protivokonstitucionen-zakon-s-ednokratno-deistvie.pdf>).

Избор на членове на Комисията по атестирането и конкурсите при Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет

След няколко проведени заседания през 2019 г. Пленумът на Върховния касационен съд избра петима съдии за членове на Комисията по атестирането и конкурсите (КАК) при Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет. Съгласно действащите през 2019 г. Вътрешни правила за организацията на дейността на Комисията по атестирането и конкурсите към Съдийската колегия Пленумът на ВКС избира за членове на комисията 10 съдии, разпределени така: 5 съдии със специализация по гражданско право, 4 съдии със специализация по наказателно право и 1 съдия със специализация по търговско право.

През 2019 г. интересът на съдиите от ВКС и от апелативните съдилища (които е логично да бъдат членове на този важен орган) бе изключително нисък и това доведе до невъзможност Пленумът на ВКС да попълни състава на комисията с нужния брой компетентни, натрупали опит и професионализъм колеги. Вероятно липсата на кандидати бе причинена от създадените проблеми пред предишните членове на КАК – подценяване на труда им, пренебрежително отношение и публични нападки от страна на членове на ВСС към професионалната квота в

комисията и към самата КАК на Съдийската колегия, както и от очакваните към момента на избора законодателни промени.

Дейности, свързани с Плана за действие за изпълнение на препоръките от Доклада на Европейската комисия от януари 2017 г. в рамките на Механизма за сътрудничество и оценка

Сред мерките от Плана за действие за изпълнение на препоръките от Доклада на Европейската комисия от януари 2017 г. в рамките на Механизма за сътрудничество и оценка, приет в изпълнение на решение на Министерския съвет № 139/23.02.2017 г., по които Върховният касационен съд е посочен като отговорна институция, са: Мярка 20: „Ежемесечно публикуване в страницата на ВКС в Интернет на предстоящите за разглеждане дела, свързани с корупционни престъпления“; Мярка 21: „Незабавно публикуване в страницата на ВКС в Интернет на решенията, постановени по дела за корупционни престъпления“; Мярка 41: „Ежемесечно публикуване в страницата на ВКС в Интернет на предстоящите за разглеждане дела, свързани с организирана престъпност“; Мярка 42: „Незабавно публикуване в страницата на ВКС в Интернет на решенията, постановени по дела за организирана престъпност“.

В изпълнение на задълженията по тези мерки със Заповед № 474/01.03.2017 г. на председателя на ВКС е одобрен Единен каталог на корупционните престъпления, по който се води статистика във Върховния касационен съд.

И през 2019 г. в интернет страницата на ВКС продължи публикуването на актуални списъци на делата за организирана престъпност и на тези, свързани с корупционни престъпления – по месеци и по съдилища, предоставили информацията за съответния апелативен район, както и за специализираните наказателни и военните съдилища. Там се публикуват и постановените решения по наблюдавания тип дела – корупционни и свързани с организирана престъпност.

През 2019 г. от състави на ВКС са постановени 28 решения по дела, свързани с корупционни престъпления – с 14 от решенията са потвърдени актовете на въззивната инстанция, с 2 – актовете на въззивната инстанция са отменени и делата са върнати за ново разглеждане, по 3 частично е потвърдено и частично е отменено решението на въззивния съд и делото е върнато за ново разглеждане, с 8 от решенията актовете на въззивната инстанция са изменени, а с 1 – производството е прекратено.

През 2019 г. постановените от ВКС решения по дела, свързани с организирана престъпност, са 14 – със 7 от решенията са потвърдени актовете на въззивната инстанция, с 1 – е отменено решението на въззивния съд и делото е върнато за ново разглеждане, с 2 – частично е потвърдено и частично е отменено решението на въззивния съд и делото е върнато за ново разглеждане, с 2 – е изменено решението на въззивния съд, с 1 – производството по искане за възобновяване е прекратено, с 1 – искането за възобновяване е оставено без уважение.

I. НАКАЗАТЕЛНА КОЛЕГИЯ

Статистически данни за делата за разглеждане през 2019 г. в Наказателната колегия на Върховния касационен съд и за свършените дела през годината

Несвършени дела към 1 януари 2019 г. От тях: - касационни дела - частни производства	264 бр. 247 бр. 17 бр.
Постъпили дела през 2019 г. От тях: - касационни дела - частни производства	1229 бр. 803 бр. 426 бр.
Общ брой на делата за разглеждане през 2019 г. От тях: - касационни производства - частни производства	1493 бр. 1050 бр. 443 бр.
Свършени дела през 2019 г. От тях: - свършени касационни дела - свършени частни производства	1200 бр. 782 бр. 418 бр.
Несвършени дела към 31 декември 2019 г. От тях: - касационни дела - частни производства	293 бр. 268 бр. 25 бр.

1. КАДРОВА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ

По щат съдиите в Наказателната колегия (НК) на Върховния касационен съд са 31, в т. ч. заместник-председателят на ВКС и ръководител на НК. Щатът не е изцяло зает, поради което и през 2019 г. колегията работи в намален състав от съдии.

Съдии от НК, освободени на основание чл. 165, ал. 1, т. 1 от ЗСВ (навършване на 65-годишна възраст)

С решение на Комисията по атестирането и конкурсите към Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет (КАК към СК на ВСС) по т. 2.3 от проведеното на 7.11.2016 г. заседание на административните ръководители на органите на съдебната власт е указано да се спира разпределението на дела по отношение на магистратите в съответния съд при предстоящо навършване на 65-годишна възраст, както следва: за наказателни дела в срок до шест месеца и за всички останали дела в срок до два месеца преди настъпването на основанието за освобождаване по чл. 165, ал. 1, т. 1 от ЗСВ. В изпълнение на указанията е издадена Заповед № 1949/22.11.2016 г. на председателя на ВКС, съгласно която в указаните от

КАК срок и начин следва да се преустанови постъплението на дела на съдиите, на които предстои навършване на 65-годишна възраст.

През 2019 г. на това основание от длъжността „съдия“ във ВКС поради пенсиониране от СК на ВСС бяха освободени: съдия Капка Костова – председател на Първо наказателно отделение (I н. о.), считано от 02.05.2019 г., и съдия Красимир Харалампиев – председател на III н. о., считано от 19.08.2019 г. Съгласно цитираните решение на КАК към СК на ВСС и заповед на председателя на ВКС с Разпореждане № 78 от 30.10.2018 г. на зам.-председателя на ВКС и ръководител на НК съдия Панова е преустановено компютърното разпределение на всички категории дела на случаен принцип по отношение на съдия Костова, считано от 01.11.2018 г., като същата не е включена в графика на съдебните заседания на принципа на случайното разпределение по електронен път и еднаквото участие на съдиите в съдебни заседания на I н. о. за месеците януари – юни 2019 година.

По отношение на съдия Харалампиев, след съгласуване с него, с разпореждане на ръководителя на колегията от 05.03.2019 г. е спряно компютърното разпределение на всички видове дела, считано от 11.03.2019 г. Участието му в насрочените съдебни заседания и във формираните на случаен принцип съдебни състави на III н. о. е лимитирано до 30.04.2019 г., като разпределения на негов доклад дела до 11.03.2019 г. са разглеждани и приключени съгласно изготвения график на III н. о.

По предложения на председателя на ВКС Лозан Панов на основание чл. 303, ал. 2, т. 1 и т. 2, б. „а“ и чл. 303, ал. 3, т. 1 от ЗСВ съдия Капка Костова и съдия Красимир Харалампиев са поощрени от СК на ВСС с отличия „служебна благодарност и грамота“ и „личен почетен знак първа степен – златен“, както и с парична награда за проявения висок професионализъм, безупречно и образцово изпълнение на служебните задължения и високи нравствени качества.

Във връзка с възприетата практика в изпълнение на указанията на КАК към СК на ВСС за предварително ограничаване на обема на дейността на съответните съдии по разглеждане на наказателни дела чрез спиране на компютърното разпределение на дела от всички категории шест месеца преди навършване на законоустановената възраст и преустановяване на участието им в съдебни заседания (вкл. като членове на състави) ръководителят на НК е застъпил становище по повод Заповед № 950 от 22.03.2019 г. на председателя на ВКС във връзка с организацията за разпределение на делата в НК при предстоящо освобождаване на съдия на основание чл. 165, ал. 1, т. 1 от ЗСВ, че в рамките на указания в решението на КАК по т. 2.3 от проведеното на 07.11.2016 г. заседание и в заповедта на председателя на ВКС от 22.11.2016 г. максимален шестмесечен срок, конкретните срокове и начин на спиране на разпределението на дела по отношение на съдиите, на които предстои навършване на 65-годишна възраст, следва да се уточняват от ръководителя на колегията след съгласуване със съответния съдия в

зависимост от специфичните за всеки отделен случай обстоятелства – обща натовареност на колегията, персонална натовареност на съдията, присъщата му експедитивност при изготвяне на съдебните актове (както и уменията за оптимална организация на работата на останалите членове на състава), вида и тежестта на делата, които са му вече разпределени на доклад и др. И в двата акта, цитирани по-горе като основание за преустановяване на постъплението, е залегнало изискването разпределението на наказателни дела да се спира „в срок до шест месеца... преди настъпването на основанията за освобождаването им по чл. 165, ал. 1, т. 1 от ЗСВ“, т. е. за срок, не по-дълъг от шест месеца. Определеният шестмесечен период е максимално допустимата продължителност на срока на спиране на постъплението, от което се ползва съдията преди освобождаването му. Този срок не е „бонус“, а рационално организационно средство, за да се осигури възможност за приключване на делата преди освобождаването. Използваната в решението на КАК и в заповедта на председателя формулировка позволява разпределението на дела да се преустановява и за разумен по-кратък срок, предхождащ събитието във връзка с навършване на възрастта. Отчитайки своеобразието на касационното производство по НПК, в което поначало не се събират доказателства (извън случаите по чл. 354, ал. 5, изр. 2 от НПК), шестмесечният период в много случаи се явява неоправдано дълъг, като не обслужва ефективно целта си.

Нов председател на Първо наказателно отделение

След изслушване по реда на чл. 111, ал. 2, т. 4 от ЗСВ на заседание на Пленума на ВКС, проведено на 22.05.2019 г., със Заповед № 2903/06.05.2019 г. на председателя на ВКС Евелина Стоянова, съдия в І н. о., е назначена на административна длъжност „председател на Първо наказателно отделение“ на ВКС, считано от 27.05.2019 г.

След освобождаването на съдия Харалампиев на 19.08.2019 г. до настоящия момент административната длъжност „председател на Трето наказателно отделение“ е вакантна, като съответните задължения се осъществяват извънредно от ръководителя на колегията съдия Галина Захарова и председателя на ІІ н. о. съдия Галина Тонева.

Командировани съдии от НК на ВКС

С решение на Пленума на ВКС от 01.10.2018 г. съдия Мина Топузова от І н. о. на НК е избрана за член на КАК към СК на ВСС. Постоянната КАК е конституирана с решение на СК на ВСС от 02.10.2018 г., считано от 05.10.2018 г. С Разпореждане № 65 от 03.10.2018 г. на ръководителя на НК е спряно разпределението на всички категории дела по отношение на съдия Топузова, като с оглед отсъствието ѝ тя не е включена за участие в компютърните конфигурации на съдебните състави за 2019 г. Мандатът на съдия Топузова в КАК, а съответно и командироването ѝ, изтече на 05.10.2019 г., след което тя беше включена в разпределението на всички

категории дела на мястото на командированата съдия Янкова, считано от 06.10.2019 г.

Командировани съдии в НК на ВКС

През 2019 г. в Наказателната колегия са работили петима командировани съдии. Необходимостта от командироването им е обусловена от нуждата да се обезпечи оптималната дейност на НК в периода на обжалване на конкурсната процедура за повишаване и заемане на свободните длъжности „съдия“ във ВКС – НК.

Със съответни заповеди на председателя на ВКС в НК за цялостно изпълнение на длъжността на „съдия“ във ВКС – НК на незаета щатна длъжност, до отпадане на необходимостта от командироването, са командировани съдиите:

- Красимира Медарова от Софийския апелативен съд (САС), считано от 25.07.2016 г.;
- Невена Грозева – Недева от САС, считано от 03.12.2018 г.;
- Бонка Янкова от Окръжен съд – Търговище, считано от 02.01.2019 г.;
- Надежда Трифонова – Велева от САС, считано от 02.01.2019 г.;
- Даниел Луков от Военен съд – Пловдив, считано от 10.05.2019 г.

С разпореждания на ръководителя на колегията командированите съдии са включени в компютърното разпределение на делата на случаен принцип, като са временно разпределени за участие в съдебните заседания по отделения, както следва: съдиите Грозева и Янкова – в I н. о., съдия Трифонова – във II н. о., а съдиите Медарова и Луков – в III н. о.

Повишаване в длъжност на класираните кандидати за заемане на длъжността „съдия“ във ВКС, НК, съгласно обявения конкурс с решение на СК на ВСС по Протокол № 49/05.12.2017 г. (обн. ДВ, бр. 1/02.01.2018 г.)

С решение на СК на ВСС по Протокол № 30 от 11.10.2018 г. по точки 16.2, 16.3 и 16.5 на основание чл. 160 вр. чл. 193, ал. 3 от ЗСВ съдиите Красимира Медарова, Невена Грозева и Надежда Трифонова са повишени в длъжност „съдия“ във ВКС, НК. Въз основа на цитираните решения и на основание чл. 161, ал. 3 от ЗСВ на 20.06.2019 г. от председателя на ВКС е издаден по отношение на всеки от посочените съдии акт за заемане на длъжността „съдия“, считано от същата дата.

С влязло в сила решение на СК на ВСС по Протокол № 24/23.07.2019 г., т. 10.2, на основание чл. 160 вр. чл. 190, ал. 3 от ЗСВ съдия Петя Колева – Рушанова от Апелативния специализиран наказателен съд (АСНС) е повишена в длъжност „съдия“ във ВКС, НК. Въз основа на цитираното решение и на основание чл. 161, ал. 3 от ЗСВ на 10.01.2020 г. от председателя на ВКС е издаден по отношение на съдия Колева – Рушанова акт за заемане на длъжността „съдия“, считано от същата дата. С разпореждане на ръководителя на колегията съдия Колева е разпределена за временно участие в съдебните заседания на II н. о.

2. ПОСТЪПЛЕНИЯ

а) Организация по образуване и насрочване на делата

През 2019 г. при образуването на делата продължава последователно да се следва редът за осъществяване на предварителен контрол за формална допустимост, наложен като трайна практика от предходни периоди и регламентиран в чл. 40 от Правилника за администрацията на Върховния касационен съд. Първоначалната проверка на предпоставките за формална допустимост на производствата пред ВКС е възложена на съдебните помощници на НК, на чийто доклад делата се разпределят на случаен принцип. След проучване на съдържанието на сезиращите процесуални документи и материалите по делата съдебните помощници докладват на съответния председател на отделение. С негово разпореждане се образува касационно производство или се постановява отказ за образуване на касационно производство, като делата се връщат на съответните съдилища за отстраняване на констатираните пропуски или се изпращат на компетентния съд.

Своевременно, с необходимата експедитивност и задълбоченост, се отговаря на всички подадени жалби и молби на граждани до ВКС, които са от компетентност на НК. При необходимост преди изготвянето на отговор се събира и обобщава информация от съдебни органи и други институции.

През 2019 г. по постъпили дела са постановени 286 мотивирани разпореждания (Справка 1.1 „Допълнителни данни“ – т. 1.5.11; Справка 6.1 – т. 6.23.3), като разпорежданията за отказ са 255 бр. (Справка 1.1 – т. 1.5.11).

Съдебните секретари на НК продължават да водят отделен регистър на постановените разпореждания по постъпващите за образуване в колегията дела и преписки, изготвяни от заместник-председателя на НК и от председателите на отделения, въведен с разпореждане на ръководителя на НК, считано от 01.01.2017 г.

И през 2019 г. в съответствие с чл. 9 от ЗСВ в НК стриктно се спазва изискването за електронно разпределение на делата на принципа на случайния подбор. За него се използва Централизираната система за случайно разпределение на делата (<http://webrand.justice.bg/>), въведена в експлоатация с оглед решение на ВСС от 01.10.2015 г. по Протокол № 37/29.09.2015 г., която генерира докладчика и номера на делото, след което информацията се прехвърля в Автоматизираната система за управление на делата на ВКС (АСУД). На случаен принцип, по електронен път, се определят и формират съдебните състави в трите наказателни отделения. Принципът на случайно разпределение на делата се прилага в съчетание с въвеждането в софтуерния продукт на АСУД на показателите за фактическа и правна сложност на делата. Техните коефициенти се определят от председателите на отделения при образуването на делата съгласно утвърдени критерии.

Със Заповед № 407/02.03.2018 г. на председателя на ВКС на основание чл. 114, ал. 1, т. 2 и ал. 5 от ЗСВ, писмо от Инспектората към

Висшия съдебен съвет (ИВСС) и при съобразяване на Вътрешните правила за случайно разпределение на делата във ВКС, Правилата за разпределяне, образуване и подреждане на делата в Гражданска и Търговска колегии и Правилата за разпределяне, образуване и формиране на съдебни състави в НК, както и с оглед необходимостта от систематизирането им, на работна група, състояща се от по един представител от всяка колегия, бе възложена задача да изготви проект на Вътрешни правила за образуването и случайното разпределение на делата във ВКС⁴. Изготвените Правила за образуването и случайното разпределение на делата във ВКС, след обсъждането им от съдиите от Върховния касационен съд, бяха утвърдени със Заповед № 1771/16.07.2018 г., в сила от същата дата. Те се състоят от четири раздела: I. Общи правила; II. Правила за разпределяне, образуване и подреждане на делата в Гражданска и Търговска колегии; III. Правила за разпределяне, образуване и формиране на съдебни състави в Наказателна колегия; IV. Правила при спорове за подсъдност между ВКС и Върховния административен съд, респективно между общите и административните съдилища. Регламентът на правилата за разпределяне, образуване и формиране на съдебни състави в НК кореспондира по съдържание с предписанията, залегнали в посоченото по-горе Разпореждане № 34/11.05.2017 г.

Със Заповед № 2323/1.10.2018 г. на председателя на ВКС е утвърдено Техническо приложение към Правилата, проектът на което е изготвен от комисия, създадена със Заповед № 1881/27.07.2018 г., председателствана от заместник-председателя и ръководител на НК.

Правилата за образуването и случайното разпределение на делата във ВКС и Техническото приложение към тях са публикувани на интернет страницата на ВКС, Раздел „Нормативна уредба“ – „Вътрешни правила на съда“.

От 2016 г. в НК на ВКС се поддържа регистър на отводите на съдиите, постановени на основание чл. 29, ал. 2 от НПК. През 2019 г. в НК на ВКС са постановени единадесет броя самоотводи на съдии по възложени за разглеждане пред ВКС дела. В девет от случаите самоотводите са постановени от избрания на случаен принцип за докладчик по съответното дело съдия, а в останалите два – от членове на формирования на случаен принцип по компютърен път съдебен състав. Във

⁴До 15.07.2018 г. в НК е действало Разпореждане № 34/11.05.2017 г. на ръководителя на колегията (заменило разпореждане № 7/22.04.2013 г., т. 8 от което е изменена с Разпореждане № 101/24.11.2016 г. на ръководителя на НК), уреждащо по обобщен начин компютърното формиране на съдебните състави по отделения в колегията на случаен принцип, конкретните дати на провеждане на съдебните заседания, избора на нови съдии за участие във вече сформирани състав при невъзможност на съдия за участие в съдебно заседание, реда на участие на ръководителя на колегията в съдебни заседания, както и начина на формиране на съдебните състави при разглеждане на дело в открито съдебно заседание от петчленен състав с оглед изискванията на разпоредбата на чл. 28, ал. 4 от НПК.

всички случаи самоотводите не са ставали причина за отлагане на разглеждането на делото, тъй като съдиите всякога (с едно единствено изключение) са се произнасяли своевременно с разпореждания за самоотвод, предхождащи съответните дати на насрочените открити съдебни заседания. В един случай основаниято за самоотвеждане на член на състава е било констатирано непосредствено преди съдебното заседание, но до отлагане на делото не се е стигнало, тъй като ръководителят на колегията е използвал правомощията си по Раздел III, т. 12 от Правилата за образуването и случайното разпределение на делата във ВКС, определяйки с разпореждане за участие в делото друг съдия. Незабавно след постъпването на самоотводите заместник-председателят на ВКС и ръководител на НК е разпореждал да се определи на случаен принцип, чрез електронно разпределение, нов докладчик, респективно член на състава, който да участва в разглеждането на делото⁵. Самоотводът и разпореждането на ръководителя на НК за провеждане на случаен избор за определяне на нов докладчик или член на състава са публикувани в деловодната система на ВКС под номера на делото.

Образуваните с определени съдии-докладчици и обработени в служба „Наказателни съдопроизводства“ дела се насрочват в открито съдебно заседание, а делата по частни производства – в закрито заседание⁶.

И през изминалата 2019 година делата са насрочвани в открито заседание от председателите на отделения, респективно от ръководителя на колегията (за III н. о.), по предварително изготвения шестмесечен график на заседанията след случайното персонално конфигуриране на съдебните състави в рамките на 30 – 40 дни от постъпването им в съда.

б) Разрешения за използване на специални разузнавателни средства (СРС) по чл. 174, ал. 6 от НПК от зам.-председателя на ВКС, ръководещ Наказателната колегия

През 2019 г. не са образувани частни дела, свързани с даване на разрешение за използване на СРС от заместник-председателя на ВКС, ръководещ Наказателната колегия.

⁵ Определянето на нов член на състава е регламентирано от Раздел III, т. 8 от Правилата за образуването и случайното разпределение на делата във ВКС (а преди това – с т. 8 от Разпореждане № 34/2017 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на НК): „Когато причината за невъзможност за участие на съдия от съдебния състав, определен на случаен принцип за разглеждане на дело, е известна при неговото насрочване и в по-късен момент, но не непосредствено преди съдебното заседание, нов член на състава за разглеждане на това дело се определя на случаен принцип чрез компютърен избор. Изборът се извършва при възможност измежду съдиите, които могат да участват в разглеждането на делото, в рамките на отделението. При липса на такава възможност изборът се извършва измежду всички останали съдии от колегията“.

⁶ Обжалваемостта пред ВКС на определението на въззивния съд, постановено по реда на чл. 340, ал. 3 от НПК, е предвидена с измененията и допълненията на НПК, ДВ, бр. 42/2015 г. До края на м. март 2018 г. в открито съдебно заседание се постановяваха и определенията на ВКС по реда на чл. 340, ал. 3 от НПК по дела, образувани по жалба или протест срещу актове на въззивната инстанция във връзка с мерки за неотклонение на подсъдимите лица. С решение на ОСНК от 22.03.2018 г. по въпроса за произнасянето на ВКС по частни производства на основание чл. 340, ал. 3 вр. чл. 309, ал. 2 от НПК относно разглеждането на мерки за неотклонение на подсъдимите след постановяване на съдебен акт от въззивната инстанция е утвърдена практиката тези производства да се разглеждат в закрито съдебно заседание.

в) Брой на образуваните дела и средна натовареност на съдиите от Наказателната колегия

През отчетния период в НК на ВКС са постъпили общо 1229 дела, от които 803 са касационни дела – по Глава двадесет и трета „Касационно производство“ и Глава тридесет и трета „Възобновяване на наказателни дела“ от НПК, а 426 броя са частни производства.⁷

Съотношението с предходни години е онагледено в следващата таблица:

Година	Постъпили дела
2019	1229
2018	1252
2017	1317

Съгласно статистическите данни, предоставени от Отдел „Информационни системи, комуникация и съдебна статистика“ (ИСКСС) във ВКС, през отчетния период са разгледани общо 1493 дела (Справка 1.1 – т. 1.2.10).

И през 2019 г. съдиите от НК на ВКС са участвали средно месечно в по две съдебни заседания, а председателят на колегията – в по едно заседание месечно във всяко от отделенията (всеки месец последователно в I, II и III н. о.). Средномесечната натовареност на съдиите в колегията през отчетния период е около 4,2 броя дела⁸ (касационни дела и касационни частни производства), по които са били докладчици и са изготвяли окончателен съдебен акт.

Посочените данни очертават тенденция на относителна устойчивост по отношение месечното натоварване на съдиите, което през 2018 г. е било около 4,6 броя дела, при 4,5 броя дела през 2017 г., като обуславят стабилна прогноза за сходна месечна натовареност и през 2020 г.

Видно от Справка 6.2 – к. 6.6, най-много дела през годината – по 52 броя, са получили двама съдии; трима съдии – по 51 броя дела, и петима съдии – по 50 броя дела.

При анализа на Справка 6.2 – к. 6.6 и к. 6.29 се констатира завишена средномесечна натовареност при четирима върховни съдии:

- един съдия със средномесечна натовареност с 5,1 броя дела (при отчетени 9 месеца с получено разпределение), като от общо разпределени 46 броя дела шест дела са с най-високи коефициенти за сложност – три броя със сложност „5“ и три броя със сложност „4“;

- един съдия със средномесечна натовареност от 4,9 бр. дела (при отчетени 9 месеца с получено разпределение), като от общо разпределени

⁷ Информацията се съдържа в Справка на ИСКСС 1.1 – т.1.2.7, т.1.2.1 и т. 1.2.2.

⁸ Средномесечната натовареност с брой дела е определена съгласно Справка 6.2 – к. 6.29 спрямо броя на съдиите с пълни 12 месеца получено разпределение (14 съдии за 2019 г.).

44 броя дела седем дела са с най-високи коефициенти за сложност – две дела със сложност „5“ и пет дела със сложност „4“;

- един съдия със средномесечна натовареност от 4,7 бр. дела (при отчетени 11 месеца с получено разпределение), като от общо разпределени 52 бр. дела осем дела са с най-високи коефициенти за сложност – едно дело със сложност „5“ и седем дела със сложност „4“;

- един съдия със средномесечна натовареност от 4,5 бр. дела (при отчетени 11 месеца с получено разпределение), като от общо разпределени 50 броя дела седем дела са с най-високи коефициенти за сложност – две дела със сложност „5“ и пет дела със сложност „4“.

Председателят на колегията регулярно следи справките за разпределение на делата, които изготвя Отдел ИСКСС и при отчитане на неравномерно натоварване на съдия от НК, съобразно Раздел XI „Особени хипотези на принципа на случайното разпределение на делата“, чл. 22, ал. 2 от Техническото приложение към Правилата за образуването и случайното разпределение на делата във ВКС, утвърдено от председателя на ВКС със Заповед № 2323/01.10.2018 г.⁹, изготвя разпореждане за въвеждане на коригиращ брой дела или за временно преустановяване на постъплението на конкретни съдии. Отдел ИСКСС поддържа актуален списък на разпорежданията за промяна на параметри на компютърно разпределение.

През 2019 г. продължи отчитането на правната и фактическа сложност на делата с оглед оценката на реалната натовареност на съдиите от Наказателната колегия при осъществяването на правораздавателната им дейност¹⁰. Правната и фактическата сложност на делото са основни компоненти на критерия „сложност на делото“. Те се прилагат успоредно със стриктното спазване на принципа за случайното разпределение на делата, изведен в разпоредбата на чл. 9 от ЗСВ. Системата на правната и фактическата сложност показва положителен резултат при преценката за натовареността на магистратите, като до известна степен способства за регулирането на равномерността при натоварването на съдиите. Определянето на коефициентите се извършва от председателите на отделения при образуването на делото, по предложение на съответния съдебен помощник, съобразено с приетите правила за сформирането им. И двата коефициента са прогнозни и подлежат на промяна (с разпореждане на ръководителя на колегията) по искане на съответния съдия-докладчик в случаите, когато при проучване на делото констатира, че същото разкрива по-висока или по-ниска от определените фактическа или правна сложност. Стриктното прилагане на коефициентите като критерии за определяне на тежестта на делата съществено рефлектира върху натовареността на всеки магистрат.

⁹Правилата за образуването и случайното разпределение на делата във ВКС и Техническото приложение към тях са публикувани на интернет страницата на ВКС, Секция „За съда“, „Нормативна уредба“, „Вътрешни правила на ВКС“.

¹⁰По отношение на тяхната фактическа сложност, с решение на ОСНК от средата на м. май 2013 г. са приети шест критерия, които се вземат предвид при определянето на фактическата сложност на делата и се прилагат, считано от 03.06.2013 г.

С оглед на изложеното, въпреки положителните в цялост резултати, които се демонстрират на практика с въведената система на определяне на натовареността на съдиите, нейното наблюдение и контрол следва да продължават в динамика с цел своєвременното коригиране на някои от показателите или критериите и недопускане на несъразмерна свърхнатовареност по отношение на някои съдии.

И през отчетната 2019 г. всички дела са докладвани за образуване на тримата председатели на отделения: на I н. о. – съдия Капка Костова до 02.05.2019 г., след пенсионирането ѝ – на новия председател на I н. о. съдия Евелина Стоянова, считано от 27.05.2019 г.; на II н. о. – съдия Галина Тонева; на III н. о. – съдия Красимир Харалампиев до 19.08.2019 г., а след пенсионирането му – на председателите на I и II н. о. поради липса на назначен председател на III н. о. В случаите на спорни въпроси, свързани с образуването на делата и формалната допустимост на жалби, протести и искания за възобновяване, въпросите се решават от председателя на НК или се отнасят за обсъждане до ОСНК.

Незначително намаленото постъпление по брой дела е обусловено предимно от два основни фактора: 1) законодателни изменения и 2) въведената практика за постановяване на откази за образуване на касационни производства от ръководителя на НК и председателите на отделения. След прехвърлянето по законодателен път на компетентността за значителна част от производствата за възобновяване на наказателни дела на съответните апелативни съдилища и ограничаването на обхвата на касационното обжалване, общата тенденция на относително запазване на обема на постъплението с плавно леко намаляване продължава вече четвърта година. От съществено значение за поддържането на това положение в относително стабилни рамки е много големият брой постановени мотивирани откази за образуване на касационно производство – 255. При тази съдебна дейност предварително се селектират недопустимите и нередовни жалби/протести/искания за възобновяване, вместо впоследствие да се оставят без разглеждане или образуваните касационни производства да се прекратяват.

Независимо от лекия спад на общия брой на постъпилите касационни дела, очертаната от предходни периоди тенденция към нарастване на броя на делата с висока фактическа и правна сложност („4“ и „5“) се утвърждава. През 2019 г. увеличението е драстично, с около 59%: през 2019 г. делата с висока фактическа и правна сложност са общо 167 броя (85 броя, класифицирани с коефициент на сложност „4“, и 20 броя – с коефициент на сложност „5“)¹¹, при 105 броя през 2018 г., 94 броя през 2017 г. и 100 броя през 2016 г.

Обсъжданият показател бележи тенденция на трайна устойчивост. В такъв аспект се установява, че дейността по решаване на делата значително се усложнява както от фактическа, така особено от правна страна.

¹¹ Информацията се съдържа в Справка 6.2 – к. 6.6.4 и к. 6.6.5.

г) Видове образувани дела

Анализът на постъпленията на делата в НК е основан на статистическите данни за периода 01.01.2019 г. – 31.12.2019 г. (Справка 3.1), предоставени от Отдел ИСКСС към ВКС. В справката, в сравнителен аспект, са отразени и съответните статистически данни за 2018 г. и 2017 г.¹² През отчетния период постъпленията на делата са регистрирани според тяхната правна квалификация, независимо от характера на производството – касационно (по Глава двадесет и трета от НПК) или по възобновяване на наказателни дела (по Глава тридесет и трета от НПК).

Според вида на престъплението, за което е постановен съдебен акт, както през предходните 2018 г. и 2017 г., така и през 2019 г. преобладават общоопасните престъпления (Глава единадесета от НК – 230 бр. дела (при общо 226 бр. за 2018 г. и 234 бр. за 2017 г.). От тях най-многобройни са транспортните престъпления – 153 броя за 2019 г. при 169 броя за 2018 г. и 166 броя за 2017 г. Почти еднакъв е броят на делата за престъпления против личността (Глава втора от НК) – 174 броя, и на делата за престъпления против собствеността (Глава пета от НК) – 175 броя.¹³

Престъпления против републиката

През 2019 г. е образувано едно дело за престъпление от Раздел IV „Други престъпления“ на Глава първа „Престъпления против републиката“ от НК, а именно по чл. 108, ал. 1, пр. 1 от НК, свързано с проповядване чрез слово на антидемократична идеология.

Общоопасни престъпления

При транспортните престъпления през 2019 г. отново преобладават образуваните дела по квалифицираните състави на чл. 343, ал. 3, б. „б“ и ал. 4 от НК (причиняване на смърт или телесна повреда на едно или повече лица при управление на МПС, като деянието е извършено в пияно състояние или след употреба на наркотични вещества или техни аналози, или деецът е избягал от местопроизшествието, или е управлявал, без да има необходимата правоспособност, или на пешеходна пътека), като отчетеният брой за 2019 г. е малко над 20% спрямо данните от 2018 г. (59 бр. през 2019 г., 49 бр. през 2018 г.).

По основния състав за причиняване на смърт по непредпазливост в транспорта (чл. 343, ал. 1, б. „в“ от НК) е регистриран спад с 16% спрямо предходния отчетен период (42 броя през 2019 г., 50 броя през 2018 г.).

¹² Статистиката в този раздел на доклада се позовава на Методиката на изготвяне на годишните статистически данни за дейността на ВКС, приета през 2013 г.

¹³ През предходните две отчетни години по численост следваха делата за престъпления против личността (Глава втора от НК) – 189 бр. (при общо 219 бр. за 2017 г.) и за престъпления против собствеността (Глава пета от НК) – 158 бр. (при общо 185 бр. за 2017 г.).

Спад с около 26% е налице и при образуваните пред ВКС дела по чл. 343б от НК (управление на МПС в пияно състояние или след употреба на наркотични вещества) – 30 броя през 2019 г., 41 броя през 2018 г.

Четвърто място по брой образувани дела за престъпления по транспорта през 2019 г., както и през предходните отчетни години, заемат тези по чл. 343в от НК (управление на МПС в срока на изтърпяване на наказание лишаване от право на управление на МПС, след като деецът е наказан за същото деяние по административен ред), които са с две по-малко спрямо предходния отчетен период – общо 11 бр. при 13 бр. през 2018 г.

Близо два пъти по-малко са делата по чл. 343а от НК (привилегирован състав на транспортно престъпление) – 5 броя през 2019 г., 9 броя през 2018 г.

При общоопасните престъпления с предмет наркотични вещества през 2019 г. е отчетено увеличение: с 48% по делата, образувани по основните състави на производство, пренасяне, изготвяне, търговия и др. на наркотични вещества (37 броя през 2019 г., 25 броя през 2018 г.); със 75% по делата, образувани по квалифицираните състави на производство, пренасяне, изготвяне, търговия и др. на наркотични вещества (28 бр., 16 бр. през 2018 г.).

По отношение на останалите престъпления от Глава единадесета „Общоопасни престъпления“ от Особената част на НК се наблюдава спад с: над 70% на образуваните пред ВКС дела за умишлен палеж, в т. ч. и квалифицираните състави, палеж чрез взрив (чл. 330, ал. 1 – 3, чл. 333 от НК) – 2 броя през 2019 г., 7 броя през 2018 г.; близо 57% на делата, свързани с незаконно производство, придобиване, държане и предаване на оръжие, боеприпаси и взривове (чл. 337 – 339 от НК) – 3 броя през 2019 г., 7 броя през 2018 г.

Престъпления против собствеността

Второ място, наред с престъпленията против личността, заемат престъпленията против собствеността. Както през предходните години, така и през 2019 г. най-значима част от образуваните дела за извършени престъпления против собствеността съставляват грабежите (чл. 198 – чл. 199, ал. 2, т. 3 от НК) – 70 броя при 71 броя през 2018 г., а за кражби (чл. 194 – 197 от НК) през 2019 г. общо са образувани 45 бр. дела при общо 36 бр. през предходния отчетен период. Отчетеният брой на делата за грабеж по основния състав (чл. 198 от НК) е близо два пъти по-малко – 10 броя спрямо 17 броя през 2018 г. Образуваните през 2019 г. дела за грабеж, представляващ опасен рецидив (чл. 199, ал. 1, т. 4 от НК), са почти колкото и през 2018 г. (37 броя през 2019 г., 36 броя през 2018 г.). Малко над три пъти повече са образуваните през 2019 г. дела по чл. 195, ал. 1, т. 3 от НК (кражба, извършена чрез разрушаване, повреждане или подкопаване на прегради, здраво направени за защита на лица или имот) – 9 броя при 2 броя през 2018 г. През настоящия отчетен период трикратно е нараснал броят на делата по чл. 195, ал. 1, т. 7 от НК (кражба в немаловажни случаи,

извършена повторно) – 3 бр. през 2019 г., 1 бр. през 2018 г. С едно по-малко са делата за кражба, представляваща опасен рецидив (чл. 196, ал. 1 от НК) – 17 броя през 2019 г. при 18 броя през 2018 г.

Общият брой на образуваните пред ВКС дела за присвоявания е с две повече – 20 броя през 2019 г., 18 броя през 2018 г.

Делата за длъжностно присвояване по основния състав (чл. 201 от НК) са колкото и през 2018 г. – по 3 броя.

И през 2019 г. не са образувани дела по чл. 202, ал. 2, т. 3 от НК (длъжностно присвояване, ако присвоените средства са от фондове, принадлежащи на Европейския съюз (ЕС) или предоставени от ЕС на българската държава), чл. 204 от НК (маловажни случаи на длъжностно присвояване) и чл. 205 от НК (привилегирован състав на длъжностно присвояване).

Спрямо 2018 г. пет пъти повече са делата за длъжностно присвояване в особено големи размери, представляващо особено тежък случай (чл. 203, ал. 1 от НК) – 5 броя през 2019 г. при 1 брой през 2018 г.

По основния състав на обсебване по чл. 206 от НК делата са с едно повече (5 бр. през 2019 г., 4 бр. през 2018 г.). Два пъти по-малко са делата за обсебване в големи размери или представляващо опасен рецидив – чл. 206, ал. 3 от НК (2 броя през 2019 г., 4 броя през 2018 г.). През 2019 г. са образувани две дела по чл. 206, ал. 4 от НК (обсебване в особено големи размери, представляващо особено тежък случай) при липса на образувани такива през предходния отчетен период.

Общият брой на образуваните през отчетния период дела за измама се е увеличил със седем дела (27 броя през 2019 г., 20 броя през 2018 г.). Както и през 2018 г., не са образувани дела за измама по чл. 212, ал. 4 от НК (документна измама в големи размери или представляваща опасен рецидив) и чл. 212, ал. 5 от НК (документна измама в особено големи размери). Делата за измама по основния състав на чл. 209 от НК са с две повече от 2019 г. (10 броя през 2019 г., 8 броя през 2018 г.). През 2019 г. са образувани четири дела по чл. 210, ал. 1, т. 2 от НК (измама, извършена от две или повече лица, сговорили се предварително) при 1 брой през 2018 г. Образувани са две дела по чл. 210, ал. 1, т. 3 от НК (измама, извършена от длъжностно лице или от пълномощник в кръга на длъжността или пълномощието му или от лице, непосредствено извършващо по занятие сделки с валута в наличност) при липса на такива през 2018 г. Малко над два пъти са се увеличили делата за измама, ако причинената вреда е в големи размери (чл. 210, ал. 1, т. 5 от НК) – 7 броя през 2019 г. при 3 броя през 2018 г. Четири пъти по-малко са делата за измама по чл. 209, ал. 1 и 2 и чл. 210 в особено големи размери (чл. 211 от НК) – 1 брой през 2019 г., 4 броя през 2018 г., а два пъти по-малко са делата за документна измама (чл. 212 от НК) – 2 броя през 2019 г., 4 броя през 2018 г.

При делата по Раздел V „Изнудване“ (чл. 213а – чл. 214а от НК) на Глава пета от НК се констатира намаляване с един брой – 7 броя през 2019 г., 8 броя през 2018 г.

Делата за вещно укривателство (чл. 215 от НК) са два броя, при едно дело през 2018 г., а тези за унищожаване и повреждане (чл. 216 и чл. 216а от НК) сумарно общо съвпадат с образуваните и през 2018 г. – по 4 броя.

Престъпления против личността

През 2019 г., както и през предходния отчетен период, най-голям е дялът на образуваните дела за убийство по чл. 115 и чл. 116 от НК – общо 76 броя при 74 броя през 2018 г. Делата за убийство по основния състав (чл. 115 от НК) са с четири повече от 2018 г. (29 броя за 2019 г., 25 броя за 2018 г.). По квалифицираните състави на чл. 116 от НК през 2019 г. не са образувани дела по чл. 116, ал. 1, т. 1 от НК (убийство на представител на обществеността, длъжностно, военно или ползващо се с международна защита лице); чл. 116, ал. 1, т. 7 от НК (убийство с користна цел); чл. 116, ал. 1, т. 8 от НК (убийство с цел да бъде улеснено или прикрито друго престъпление) и чл. 116, ал. 2 от НК (убийство на съдия, прокурор, следовател и др.). С близо 26% са намалели делата по чл. 116, ал. 1, т. 6 от НК (убийство по начин или със средства, опасни за живота на мнозина, по особено жесток начин за убийтия или с особена жестокост) – 20 броя през 2019 г., 27 броя през 2018 г. Делата за убийство по хулигански подбуди (чл. 116, ал. 1, т. 11 от НК) са нараснали с пет – 6 броя през 2019 г., 1 брой през 2018 г.

Отчетеният през 2019 г. брой на делата по чл. 123 от НК (причиняване на смърт при професионална непредпазливост) е близо 50% по-малко (16 броя през 2019 г., 30 бр. през 2018 г.). Общо делата по чл. 124 от НК (убийство по непредпазливост вследствие на умишлено нанесена телесна повреда) са с едно повече (8 броя през 2019 г., 7 броя през 2018 г.). Приблизително еднакъв е броят на образуваните дела за причинени телесни повреди (чл. 128 – 134 от НК) – 30 броя през 2019 г., 33 броя през 2018 г.

При производствата по Раздел IV „Отвличане и противозаконно лишаване от свобода“ от Глава втора на НК (чл. 142 – 142а), за разлика от предходния отчетен период, през 2019 г. няма дела за отвличане, образувани по основния състав (чл. 142 от НК), както и по чл. 142, ал. 2, т. 3 от НК (отвличане на бременна жена или ненавършило 18 г. лице) и чл. 142а, ал. 1 от НК (противозаконно лишаване от свобода). Обобщено, постъплението на дела по квалифицираните състави за отвличане не варира съществено.

Общо броят на образуваните през 2019 г. пред ВКС дела по Раздел V „Принуда“ от Глава втора на НК (чл. 143 – 144 от НК) е малко над два пъти повече спрямо 2018 г. (13 броя през 2019 г., 6 броя през 2018 г.) Увеличението се дължи на 6 броя образувани дела по чл. 144, ал. 3 от НК при липса на такива през предходния отчетен период.

През годината пред ВКС не са образувани дела за престъпленията от Раздел VI „Издаване на чужда тайна“ от Глава втора на НК, чл. 145 (издаване на чужда тайна) и чл. 145а (издаване на чужда тайна чрез СРС).

Относно престъпленията против половата неприкосновеност се констатира, че през отчетния период пред ВКС не са образувани дела по чл. 152, ал. 3, т. 5 от НК (изнасилване, представляващо опасен рецидив). Постъпилите дела по чл. 149 от НК (блудство с лице, ненавършило 14 г.) са 3 броя, колкото и през 2018 г.; по чл. 150 от НК (блудство с лице, навършило 14 г.) са три пъти по-малко (1 брой през 2019 г., 3 броя през 2018 г.); по чл. 151 от НК (престъпно съвкупление) са 2 броя при липса на образувани такива по този законов текст през 2018 г.

През 2019 г. е образувано по едно дело по чл. 152, ал. 1, т. 2 от НК (изнасилване чрез употреба на сила и заплашване) при 2 броя през 2018 г.; по чл. 152, ал. 2, т. 1 от НК (изнасилване на ненавършила 18 г.) при липса на образувани дела през 2018 г.; по чл. 152, ал. 3, т. 1 от НК (изнасилване, извършено от две или повече лица). През отчетния период, както и през 2018 г., са образувани по три дела за престъпление по чл. 152, ал. 4, т. 1 от НК (изнасилване на ненавършила 14 г.) и по две дела за престъпление по чл. 152, ал. 4, т. 4 от НК (изнасилване, представляващо опасен рецидив). През 2019 г. във ВКС са постъпили две дела по чл. 155 от НК (склоняване към проституция) при отсъствие на такива през 2018 г.

По отношение на делата от Раздел IX „Трафик на хора“ на Глава втора от НК се установява, че през 2019 г. пред ВКС е образувано по едно дело по чл. 159а и чл. 159б от НК при липса на образувани по тези законови текстове през 2018 г. Образувано е едно дело по по-малко по чл. 159г от НК (трафик на хора, представляващ опасен рецидив) – 1 брой за 2019 г. при 2 броя за 2018 г.

Престъпления против стопанството

През 2019 г. са образувани общо 52 броя дела за престъпления против стопанството (Глава шеста от Особената част на НК, чл. 219 – 252) при 60 броя през 2018 г.

Постъпили са 3 броя дела по основния състав за безстопанственост по чл. 219 от НК при 2 броя през 2018 г. С 2 броя са намалели делата за умишлена безстопанственост по чл. 219, ал. 3 от НК и по чл. 220 от НК (склучване на неизгодна сделка, в т. ч. и квалифицирани състави).

Няма промяна в обема на постъплението на дела по чл. 219, ал. 4 от НК (безстопанственост в особено големи размери, представляваща особено тежък случай) и по чл. 227б – 227е от НК (престъпления против кредиторите) – по 1 брой.

За разлика от предходната година през 2019 г. пред ВКС не са образувани дела по чл. 225б от НК (получаване на наследваща се имотна облага).

Общо делата за контрабанда (чл. 242 от НК) са с едно по-малко спрямо 2018 г. – 11 броя през 2019 г., 12 броя през 2018 г., а делата по чл. 244 от НК (придобиване или прокарване в обръщение на подправени парични знаци или платежни инструменти) са три пъти по-малко – 2 броя през 2019 г., 6 броя през 2018 г.

Делата, отнасящи се до нарушения на валутния режим (чл. 250 – чл. 252 от НК), са два пъти по-малко – 3 броя през 2019 г. и 6 броя през 2018 г.

Престъпления против финансовата, данъчната и осигурителните системи

Относно делата по Глава седма „Престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната система“ (чл. 253 – 260) от НК се установява, че през 2019 г. общият брой дела пред ВКС по чл. 253 от НК (пране на пари) са с едно по-малко (4 броя през 2019 г., 5 броя през 2018 г.). През настоящия отчетен период спрямо 2018 г. се отчитат 20% по-малко дела за укриване и неплащане на данъчни задължения (чл. 255 – чл. 257 от НК) – 24 броя през 2019 г., 30 броя през 2018 г.

Престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции

Общо по Глава осма „Престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции“, Раздел I „Престъпления против реда на управлението“ (чл. 269 – 281 от НК) през 2019 г. делата са с 9 бр. повече спрямо предходния отчетен период (21 бр. през 2019 г., 12 бр. през 2018 г.). Във връзка с престъпните посегателства над археологически обекти и паметници на културата по чл. 277а – чл. 278б от НК следва да се отбележи, че през 2019 г. девет пъти е нараснал броят на образуваните пред ВКС дела по чл. 277а от НК (противоправно търсене и извършване на теренни археологически разкопки и подводни проучвания) – 9 бр. през 2019 г., 1 бр. през 2018 г.

Делата по чл. 279 – 280 от НК (незаконно преминаване и превеждане през граница) са 3 бр., както и през предходните два отчетни периода.

Във връзка с общите престъпления по служба следва да се отбележи, че през 2019 г. не са образувани дела по основния състав (чл. 282, ал. 1 от НК) при 2 бр. през 2018 г. Два пъти са намалели образуваните през 2019 г. дела по квалифицираните състави на престъпленията по служба (чл. 282, ал. 2 – 5 от НК) – 3 бр. през 2019 г., 6 бр. през 2018 г. Образувани са 3 бр. дела по чл. 283а от НК (престъпления по чл. 282 и 283, свързани с приватизацията, продажбата, даването под наем или аренда, както и внасянето в търговски дружества на държавна, общинска и кооперативна собственост, както и на собственост на юридически лица) при липса на такива през 2018 г.

При престъпленията против правосъдието се констатира двойно увеличаване на делата за лъжесвидетелстване по чл. 290 и чл. 290а от НК – 4 бр. през 2019 г., 2 бр. през 2018 г.

Общо образуваните през 2019 г. дела за престъпления по Раздел IV „Подкуп“ от Глава осма на НК са 19 бр. при 21 броя за 2018 г. В частност, делата за пасивен подкуп (чл. 301 от НК) са два пъти повече спрямо 2018 г. – 4 бр. през 2019 г. при 2 бр. през 2018 г.; три пъти повече са делата по квалифицирания състав на пасивен подкуп по чл. 302, т. 1 от НК (подкуп от лице, заемащо отговорно служебно положение, включително съдия,

съдебен заседател, прокурор и следовател) – 3 бр. през 2019 г., 1 бр. през 2018 г.; делата по чл. 302, т. 2 от НК (подкуп, извършен чрез изнудване посредством злоупотреба със служебно положение) са колкото и през 2018 г. – 2 бр. През 2019 г. с около 35% по-малко са делата за активен подкуп по чл. 304а от НК (подкуп на длъжностно лице, заемащо отговорно служебно положение, включително съдия, съдебен заседател, прокурор или следовател) – 9 бр. през 2019 г. и 14 бр. през 2018 г. Константен спрямо предходните отчетни години е броят на делата, образувани по чл. 304б от НК (т. нар. търговия с влияние) – 1 бр. През 2019 г. пред ВКС не са образувани дела по чл. 305, ал. 1 от НК (подкуп, получен от вещо лице) при 1 бр. през 2018 г.

Документни престъпления

Общо образуваните през 2019 г. дела пред ВКС по Глава девета „Документни престъпления“ (чл. 308 – чл. 319 от НК) са 11 броя при 8 броя през 2018 г. През 2019 г. са образувани 2 дела по чл. 308 и чл. 309 от НК (съставяне и подправка на неистински частен или официален документ) при липса на образувани такива през 2018 г. Броят на образуваните през 2019 г. пред ВКС дела по чл. 310, ал. 1 от НК (документно престъпление от длъжностно лице) и тези по чл. 313 – чл. 313б от НК е един и същ – по 1 брой, както и през 2018 г. Три пъти повече спрямо предходния отчетен период са делата по чл. 311 от НК (съставяне на документ с невярно съдържание) – 3 броя през 2019 г., 1 брой през 2018 г.; с едно по-малко спрямо 2018 г. (4 бр.) са образуваните дела по чл. 316 – чл. 319 от НК (ползване на неистински или преправен документ).

Компютърни престъпления

През 2019 г., както и през предходни отчетни периоди, пред ВКС не са образувани дела по Глава девета „а“ от НК.

Престъпления против реда и общественото спокойствие

Следва да се отбележи образувано едно дело по основния състав на хулиганство (чл. 325, ал. 1 от НК) при липса на такива дела през 2018 г.; 3 броя образувани дела по чл. 323, ал. 2 – ал. 5 от НК при същия брой през 2018 г.

Престъпления против отбранителната способност на Републиката, против информацията, представляваща държавна тайна, и против чуждестранната класифицирана информация

Относно престъпленията по Глава дванадесета от НК „Престъпления против отбранителната способност на Републиката, против информацията, представляваща държавна тайна, и против чуждестранната класифицирана информация“ следва да се отбележи, че през 2019 г. е образувано 1 дело по чл. 357, ал. 1 от НК (разгласяване на информация, представляваща държавна тайна, която е била поверена или станала известна по служба или работа), при 2 броя през 2018 г.

Военни престъпления

За престъпления по Глава тринадесета от НК „Военни престъпления“ през 2019 г. се констатира 1 дело, свързано с извършени в съвкупност престъпления по: чл. 379а от НК (извършване на насилствени действия, грубо нарушаващи войсковия ред и изразяващи явно неуважение към воинската чест и достойнство на военнослужещ), чл. 372, ал. 1 от НК (неизпълнение на заповед на началник), чл. 375 от НК (заплаха с убийство) и по чл. 377, ал. 1 от НК (извършване на насилствени действия по отношение на началник) при липса на образувани такива през 2018 г. Образувано е и 1 дело по чл. 387, ал. 4 от НК (неизпълняване на задължения по служба, от които са произлезли вредни последици и същите са причинени по непредпазливост) при липса на образувани по този законов текст от НК през 2018 г.

През 2019 г. е образувано 1 производство по искане на главния прокурор за отмяна на условно предсрочно освобождаване на осъден¹⁴.

През 2019 г. три пъти повече са делата по чл. 457 от НПК (производство по приспособяване на чужда присъда), разглеждани от ВКС в производство по Глава 33 от НПК – 12 броя, при 4 броя през 2018 г.

На последно място, във връзка със статистическите данни за 2019 г. от Справка 3.1 „Постъпления, разпределени по текст на образуване“ относно делата за промяна на местна подсъдност и спор за подсъдност следва да се отчете, че се наблюдава намаляване при делата, образувани на основание: чл. 43, т. 1 от НПК – 27 бр. през 2019 г. при 40 броя през 2018 г.; чл. 43, т. 3 от НПК – 222 броя през 2019 г., 245 броя през 2018 г. С едно повече (9 броя) през 2019 г. са делата по чл. 43, т. 2 от НПК. През 2019 г. касационните частни дела по спорове за подсъдност (чл. 44, ал. 1 от НПК) са с девет повече – 116 броя при 107 броя през 2018 г.

През 2019 г. на основание чл. 44, ал. 1 от НПК вр. чл. 135, ал. 4 от АПК – спор за подсъдност между общ и административен съд, са образувани 2 частни наказателни дела, разгледани от смесен петчленен състав, включващ трима съдии от ВКС (в т. ч. докладчика по делото) и двама съдии от Върховния административен съд при 6 дела през 2018 г.

В отчетния период са образувани 46 броя производства по чл. 351, ал. 6 (предишна ал. 5) от НПК при 36 броя през 2018 г.

Образувани са 2 дела по чл. 340, ал. 3 от НПК, свързани с произнасяния по мерки за неотклонение, при 3 броя през 2018 г.

През изминалата година са образувани 3 броя дела за обжалване на обезпечителни мерки (чл. 72/чл. 73 от НПК вр. чл. 396 от ГПК) при 2 броя през 2018 г.

Както през 2018 г., така и през 2019 г. няма образувани дела по реда на процедурата за ускоряване на наказателното производство – чл. 368 – 369 от НПК.

¹⁴ Делото е с обществен интерес – к. д. № 967/2019 г. по описа на II н. о. на ВКС.

Информацията за всички постъпления по дела по Глава двадесет и трета „Касационно производство“ и Глава тридесет и трета „Възобновяване на наказателни дела“ от НПК, разпределени по съответния законов текст от НК, се съдържа в посочената Справка 3.1.

Видно от залегналите в приложената таблица данни, очаквано с оглед измененията и допълненията на НПК от м. юни 2015 г., и през отчетната 2019 г. делата за възобновяване по Глава 33 от НПК са намалели значително в сравнение с 2015 г. Образуваните през 2019 г. дела от обсъжданата категория са 140 – с 16 броя по-малко от тези през 2018 г. (156 броя), но са нараснали в сравнение с 2017 г. (133 броя) и 2016 г. (137 броя).

Година	Брой постъпили искания за възобновяване
2019	140
2018	156
2017	133
2016	137
2015	579

Според статистическите данни:

- общо 43 дела по Глава 33 от НПК са разгледани по искане на прокуратурата, от които 23 броя – по искане на главния прокурор, и 20 броя – на активно легитимирания да отправя искания за възобновяване на основание чл. 422, ал. 1, т. 1 – 3 от НПК окръжен/военен прокурор/ръководител на Специализираната прокуратура;

- 80 дела по Глава 33 от НПК са разгледани по искане на задочно осъден на основание чл. 423, ал. 1 от НПК, което е с 9 броя по-малко спрямо 2018 г. (89 бр.);

- 23 броя дела са образувани по искане на осъден на основание чл. 422, ал. 1, т. 5 от НПК – с две по-малко спрямо предходния отчетен период.

В сравнение с 2018 г. броят на исканията за възобновяване, депозиран от прокуратурата, е с 9 броя повече, като през 2019 г. исканията за възобновяване на основание чл. 422, ал. 1, т. 1 – 3 от НПК са малко над 50% повече спрямо 2018 г.

От всички отправени през 2019 г. 23 искания от главния прокурор 21 броя са уважени и съответно 2 броя не са уважени. От общо 20 броя искания на съответния компетентен прокурор да инициира производство по възобновяване на основание чл. 422, ал. 1, т. 1 – 3 от НПК 12 броя са уважени, 5 броя са оставени без уважение, а по 3 от делата наказателното производство е прекратено от състав на ВКС.

И през настоящия отчетен период броят на уважените искания за възобновяване, подадени от осъден/задочно осъден, е обратно пропорционален на броя на постъпилите такива:

- от общо 23 броя разгледани искания от осъден на основание чл. 422, ал. 1, т. 5 от НПК 6 броя са уважени, 15 броя са оставени без уважение, а производствата по 2 дела са прекратени;

- от общо 80 броя разгледани искания от задочно осъден на основание чл. 423, ал. 1 от НПК 21 броя са уважени, 50 броя са оставени без уважение, а 9 дела са прекратени.

За отчетния период в НК на ВКС са постъпили 623 броя касационни жалби и 139 броя касационни протести (Справка 1 – т. 1.2.3.3 и т. 1.2.3.1).

За осма поредна година Наказателната колегия на ВКС прилага чл. 354, ал. 5 от НПК (нова, „Държавен вестник“, бр. 93 от 2011 г.). Съгласно посочената разпоредба при поредно трето постъпване на делото в касационната инстанция Върховният касационен съд го решава, без да го връща за ново разглеждане, като има и правомощията на въззивна инстанция. През 2019 г. в НК са образувани общо 6 дела (с 6 по-малко спрямо 2018 г.), подлежащи на разглеждане по реда на чл. 354, ал. 5 от НПК.

По критерий въззивни съдилища, чиито актове се атакуват по касационен ред, посочените дела, образувани през 2019 г., се разпределят така: по 1 бр. дело от апелативните съдилища в София, Варна, Велико Търново, Бургас и Пловдив, както и 1 бр. дело от Софийския градски съд (СГС).

Пет от делата са решени през 2019 г., а по едно дело съдебното заседание предстои през второто тримесечие на 2020 г. По решените дела, образувани през 2019 г. за разглеждане по реда на чл. 354, ал. 5 от НПК, не е провеждано съдебно следствие. По три от тях въззивният съдебен акт е оставен в сила, по едно – въззивният съдебен акт е изменен в гражданската част, и по едно – въззивната присъда е отменена и първоинстанционната присъда е изменена съобразно правомощието на касационната инстанция по чл. 354, ал. 2, т. 1 вр. ал. 1, т. 4 от НПК.

По 5 бр. дела, подлежащи на разглеждане по реда на чл. 354, ал. 5 от НПК, образувани през 2018 г., производствата пред ВКС са продължили и през 2019 г. и/или съдебните актове по тях са постановени през 2019 г. По делата не е провеждано съдебно следствие. По едно от делата съдебното заседание е проведено в края на м. февруари 2019 г., а по друго от тях – през м. юни 2019 г., когато делата са обявени за решаване. По три от петте дела, образувани през 2018 г. за разглеждане по реда на чл. 354, ал. 5 от НПК, въззивният съдебен акт е оставен в сила, по едно от тях е постановена нова присъда на основание чл. 354, ал. 5 вр. чл. 336, ал. 1, т. 2 от НПК, и по едно – въззивната присъда е отменена и първоинстанционната присъда е изменена съобразно правомощието на касационната инстанция по чл. 354, ал. 5, изр. 2 вр. чл. 337, ал. 1, т. 1 от НПК.

Отделно следва да се отбележи и едно образувано през 2017 г. дело, по което касационното производство е проведено по реда на чл. 354, ал. 5, изр. 2 от НПК. По делото е допуснато провеждането на съдебно следствие. Същото е отлагано няколкократно – за събиране на доказателства и поради

неявяване на подсъдим/защитник. Съдебният акт по делото е постановен в началото на 2019 г., като с него въззивното решение е оставено в сила.

През 2019 г. по искане от осъден са образувани четири дела на основание чл. 422, ал. 1, т. 5 вр. чл. 354, ал. 5 от НПК, разгледани от петчленен състав на касационната инстанция, по които са атакувани решения на ВКС, постановени съответно през 2018 г. и 2019 г. По едно от тези дела¹⁵ производството е образувано освен по искане на осъдените лица и по искане за възобновяване от главния прокурор на Република България. С решението си по делото петчленен състав на ВКС приема за основателни исканията на осъдените лица и главния прокурор, поради което отменя по реда на възобновяването атакувания съдебен акт на ВКС и връща делото за ново разглеждане от друг състав на касационната инстанция.

Относно останалите три дела: по едно от тях ВКС е оставил без уважение искането за възобновяване, а по другите две искания за възобновяване са оставени без разглеждане и касационното производство по делата е прекратено, тъй като съставът на ВКС не е действал като въззивна инстанция, а е решил делото в пределите на правомощията си по Глава 23 от НПК.

През първото четиримесечие на 2019 г. е постановен съдебен акт по дело, образувано с правно основание по чл. 422, ал. 1, т. 5 вр. чл. 354, ал. 5 от НПК, по искане на осъдено лице, обявено за решаване в края на 2018 г. С решението на ВКС искането е оставено без разглеждане и касационното производство е прекратено. В съдебния акт е посочено, че при третото разглеждане на делото ВКС не е встъпвал в правомощията на въззивната инстанция, а е действал изцяло като касационна инстанция, осъществяваща проверка за наличие или липса на касационни основания по чл. 348, ал. 1, т. 1 и т. 2 от НПК.

3. ПРОВЕДЕНИ ЗАСЕДАНИЯ И ПРИКЛЮЧЕНИ ДЕЛА

а) Проведени открити съдебни заседания

От общо 1229 дела, постъпили през 2019 г., 803 дела (образувани по реда на Глава 23 и Глава 33 от НПК) са разгледани в открито съдебно заседание (Справка 1.1 – т. 1.2.7 и 1.2.1).

Съгласно статистическите данни в началото на отчетния период са останали несвършени 264 дела, а в края му – 293 дела (касационни и частни производства). Като „несвършени“ са отчетени дела, насрочени за разглеждане в открито съдебно заседание след 01.01.2020 г. или решени в открито/закрито заседание през 2019 г., по които към 01.01.2020 г. не е обявен резултат.

Значителна част от посочения общ брой несвършени дела се формира от повишеното постъпление на дела в края на годината. Тенденцията на твърда устойчивост на завишено постъпление в края на

¹⁵ Делото е с изключителна значимост и обществен интерес (за убийството на Ангел Димитров, известен като „Чората“).

отчетния период е обективен процес, наблюдаван всяка година. Това явление не подлежи на контрол от страна на касационната инстанция, доколкото е естествен резултат от усилията на всяка от предходните инстанции да приключи отчетната година с минимален брой висящи производства. От друга страна, посочените данни сочат, че в динамично отношение през наблюдавания период показателят за несвършени дела спрямо насрочените или обявени за решаване дела е сравнително ниска, но резистентна величина, чието оптимизиране не може да се постигне посредством усилията на касационните състави.

Общият брой на отлаганията на делата през 2019 г. – 179 пъти, е еднакъв с констатираните през 2018 г. (също 179 броя отложени дела). Случаите на отлагане бележат ръст спрямо данните от 2017 г. и 2016 г. – съответно 153 броя и 150 броя отлагания. Като се имат предвид спецификата и характерът на касационното производство и на производството по възобновяване на наказателни дела, старателната предварителна подготовка на съдебните заседания не е фактор, който съществено би допринесъл за намаляване на честотата на отлаганията на делата.

През 2019 г. най-честите причини за отлаганията на делата могат да бъдат обобщени в няколко основни групи.

Подобно на ситуацията през предходните две отчетни години водещо място заемат отлаганията на заседания по дела поради неявяване на защитник по уважителни причини – 53 случая общо за трите наказателни отделения. На второ място (както и през 2018 г., така и в настоящия отчетен период) са причините, дължащи се на неявяване на подсъдим/осъден, частен обвинител, граждански ищец или преводач по уважителни причини – 44 случая. На трето място по честота отлаганията се дължат на искане на подсъдимия/осъдения за ангажиране на защитник или за определяне на служебен такъв (18 пъти) и заради нередовно призоваване (18 пъти). На следващо място съдебни заседания по дела са отлагани поради неявяване на защитник, без да са посочени причини за това (15 случая) и по искане на защитата за запознаване с делото или друг служебен ангажимент (15 случая). Констатирани са седем случая на отлагане на дела поради искания за събиране на нови доказателства в производства по чл. 354, ал. 5 от НПК в хипотезите на провеждане на съдебно следствие; 6 случая – поради неизпълнена съдебна поръчка, както и по един път – заради починала страна и отвод на съдия.

б) Свършени дела

През 2019 г. съдиите от Наказателната колегия са разгледали 1493 дела, от които 1050 дела по касационни производства и 443 дела по частни производства.

Общо свършените дела през отчетния период са 1200. Със съдебен акт по същество са приключили 1168 дела, като 756 от тях са производства по Глава 23 и по Глава 33 от НПК, а 412 – частни производства.

Общо прекратените касационни дела през годината са 26, а частните производства – 6 броя.

Образувани и разгледани са и 2 броя дела по чл. 340, ал. 3 от НПК.

Обичайна практика е през съдебната ваканция ръководителят на колегията с разпореждания да планира и създава необходимата организация за сформирание на дежурни съдебни състави, които да разглеждат производства по чл. 340, ал. 3, изр. 2 от НПК в случай на постъпването на такива дела във ВКС. В периода на съдебната ваканция дежурните състави разглеждат и частни производства, свързани със спор за подсъдност или промяна на местна подсъдност по мерки за неотклонение, принудителни медицински мерки и други производства, които изискват спешност при произнасянето на касационната инстанция.

в) Срочност на изготвяне на касационните съдебни актове

От общо 794 обявени за решаване дела (т. е. решени в срок до 1 месец, решени в срок до 2 месеца и решени след тези срокове) през 2019 г., в срок до 1 месец са решени общо 394 дела, което в процентно съотношение съставлява 49,62% или почти половината от обявените за решаване дела; 134 дела са свършени в срок до 2 месеца или 16,88%; 161 бр. (20,28%) са решени след тези срокове¹⁶.

При частните производства: от 422 броя свършени дела 377 броя (89,34%) са приключени в срок до 1 месец; до 2 месеца – 42 броя (9,95%); в срок над 2 месеца – 3 броя.¹⁷

Наблюдаваната от предходни отчетни периоди тенденция основната част от съдебните актове да се изготвят при съблюдаване на предвидените в закона инструктивни срокове е запазена и през 2019 г. В частта „Постъпления“ на доклада са посочени сравнителните времеви параметри на изготвяне на съдебните актове. И през 2019 г. е запазена тенденцията до края на първото тримесечие на годината, следваща отчетния период, съдиите от Наказателната колегия да изготвят и обявяват всички съдебни актове, решения и определения, постановени по дела, разгледани през предходната 2018 г. По отделни дела се констатира и по-голяма продължителност на периода за изготвяне на съдебните актове, които отклонения обаче изолирано се допускат предимно по дела с висока фактическа и правна сложност, значителен по обем доказателствен материал, по които е обективно невъзможно изготвянето на съдебните актове да се извършва при спазването на инструктивните срокове по чл. 354, ал. 4 от НПК.

¹⁶Към 01.01.2020 г. необявени за НК са актове по общо 170 бр. разгледани в открити съдебни заседания дела.

¹⁷Към 01.01.2020 г. необявени за НК са актове общо по 23 броя разгледани в закрити съдебни заседания дела.

г) Дела с изключителна значимост и интерес. Дела, свързани с корупционни престъпления и с организирана престъпност

В изпълнение на задълженията на ВКС по мерки 20, 21, 22, 41, 42 и 43¹⁸ от Плана за действие за 2017 г. за изпълнение на препоръките от Доклада на Европейската комисия от 25.01.2017 г. в рамките на Механизма за сътрудничество и оценка, приет в изпълнение на решение на Министерския съвет № 139 от 23.02.2017 г., със Заповед № 474 от 01.03.2017 г. на председателя на ВКС е одобрен Единен каталог на корупционните престъпления, по който във ВКС се води статистика.

В интернет страницата на ВКС, Раздел „Съдебна практика“, се намира Секция „Дела, свързани с организирана престъпност“, където ежесечно се публикуват актуалните списъци на образуваните дела, свързани с организирана престъпност (мерки 41 и 42 от Плана за действие), а в Секция „Дела, свързани с корупционни престъпления“ (мерки 20 и 21 от Плана за действие) – актуалните списъци на образуваните корупционни дела.

В двете секции могат да бъдат прочетени (след тяхното обявяване) и постановените съдебни решения по посочените категории дела, като в началото на всяка следваща година се публикуват и обобщени списъци на постановените решения през предходната година.

През 2019 г. продължава и дейността, свързана с публикуването в интернет страницата на ВКС на съдебните актове по делата с изключителна значимост и интерес. Освен прессъобщения за постановените решения на касационната инстанция с препратка към самите актове, на интернет страницата на ВКС, Раздел „Пресофис“, се публикува и списък на насрочените за разглеждане дела с обществен интерес за всеки месец. За всяко дело се посочват: датата на съдебното заседание и залата, в която ще бъде разгледано делото; съдията-докладчик по делото; съдебният акт на предходната инстанция, който се атакува, и диспозитивът му; процесуалният документ, инициращ проверка от касационната инстанция – жалба, протест, искане (при делата за възобновяване), какво е отправеното искане към касационната инстанция с него, както и от кого са подадени съответните жалба/протест/искане.

През 2019 г. са образувани:

- 56 наказателни дела с изключителна значимост и интерес, от които (по данни към 13.03.2020 г.) са решени 41 броя, обявени за решаване – 13

¹⁸Мярка 20 от Плана: „Ежесечно публикуване в страницата на ВКС в интернет на предстоящите за разглеждане дела, свързани с корупционни престъпления“; Мярка 21: „Незабавно публикуване в страницата на ВКС в интернет на решенията, постановени по дела за корупционни престъпления“; Мярка 22: „Ежесечно информиране чрез справки до ВСС и до МП за постановените съдебни актове по дела, свързани с корупционни престъпления“; Мярка 41: „Ежесечно публикуване в страницата на ВКС в интернет на предстоящите за разглеждане дела, свързани с организирана престъпност“; Мярка 42: „Незабавно публикуване в страницата на ВКС в интернет на решенията, постановени по дела за организирана престъпност“; Мярка 43: „Ежесечно информиране чрез справки до ВСС и до МП за постановените съдебни актове по дела, свързани с организирана престъпност“.

боя, и 2 дела са насрочени за разглеждане в открито съдебно заседание през 2020 г.;

- 44 дела за корупционни престъпления, от които (по данни към 13.03.2020 г.) са решени 38 боя и обявени за решаване – 6 боя;

- 16 дела¹⁹, свързани с организирана престъпност, от които (по данни към 13.03.2020 г.) са решени 15 боя и 1 дело е обявено за решаване.

Постановените през 2019 г. решения по наблюдавания тип дела са:

- 46 боя решения по дела с изключителна значимост и интерес, 5 от които са образувани през 2018 г., като са обявени за решаване в началото на 2019 г.;

- 28 решения от съдебни състави на ВКС по дела, свързани с корупционни престъпления – с 14 от тях са потвърдени актовете на въззивната инстанция, с 2 актовете на въззивната инстанция са отменени и делата са върнати за ново разглеждане, по 3 дела частично е потвърдено и частично е отменено решението на въззивния съд и делото е върнато за ново разглеждане, с 8 от решенията актовете на въззивната инстанция са изменени, а с 1 – производството е прекратено²⁰;

- 14 решения по дела, свързани с организирана престъпност – със 7 от тях са потвърдени актовете на въззивната инстанция, с 1 – е отменено решението на въззивния съд и делото е върнато за ново разглеждане, с 2 – частично е потвърдено и частично е отменено решението на въззивния съд и делото е върнато за ново разглеждане, с 2 – е изменено решението на въззивния съд, с 1 – производството по искане за възобновяване е прекратено, с 1 – искането за възобновяване е оставено без уважение²¹.

Информация за постановените решения по делата с изключителна значимост и интерес, делата за корупционни престъпления и делата за организирана престъпна група е публикувана на интернет страницата на ВКС, Секция „Пресофис“, а самите решения – в Секция „Съдебна практика“, „Решения на ВКС по дела с изключителен интерес“, „Дела за организирана престъпност“ и „Дела за корупционни престъпления“.

д) Публикуване на съдебните актове на интернет страницата на ВКС след измененията и допълненията в чл. 416, алинеи 2 и 7 от НПК, обнародвани в „Държавен вестник“, бр. 63/04.08.2017 г.

Съгласно измененията и допълненията в НПК (обн., ДВ, бр. 63/04.08.2017 г., в сила от 05.11.2017 г.) и в частност измененията и допълненията в чл. 416 „Действия по привеждане в изпълнение на

¹⁹ В Справка 3.1 на Отдел ИСКСС е посочено, че делата по номенклатурата за чл. 321 от НК са 12 боя, докато в справката на секретаря на НК фигурират 16 боя. Разминаването с 4 боя се дължи на обстоятелството, че при образуването на тези дела във ВКС, макар да са свързани с ОПГ съгласно първоначалното обвинение, са вписани други номенклатури, различни от номенклатурата на ОПГ, според конкретния предмет на обжалване, некасаещ обвинението за ОПГ.

²⁰ <http://www.vks.bg/dela-za-korupcionni-prestaplenia-reshenia/2019.pdf>

²¹ http://www.vks.bg/dela-za-organizirana-prestapnost-reshenia/OPG_2019.pdf

присъдите и определенията“, както и измененията и допълненията в чл. 64 от ЗСВ, внесени с § 109 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗИД на НПК (обн., ДВ, бр. 63/04.08.2017 г., в сила от 05.11.2017 г.), по-специално изменението на ал. 1 и новата ал. 2, считано от 06.11.2017 г. подписаният от всички членове на състава съдебен акт на Наказателната колегия, с който подсъдимият е признат за виновен и му е наложено ефективно наказание „лишаване от свобода“, наказание „пробация“ и наказание „лишаване от права“, се публикува на интернет страницата на ВКС и резултатът се обявява след получаване на уведомление от съответния прокурор, че са предприети действия по привеждане в изпълнение на наложеното с присъдата наказание.

И през 2019 г. в НК последователно се следва практиката, въведена от 06.11.2017 г. във връзка с измененията и допълненията на чл. 354 от НПК (обн., ДВ, бр. 63/04.08.2017 г., в сила от 05.11.2017 г.), заверен препис от окончателния съдебен акт, с който се потвърждава, изменя, налага ефективно наказание „лишаване от свобода“, незабавно след постановяването му да се изпраща на Отдел „Съдебен“ на ВКП. Преписът на решението на ВКС се придружава с препис на диспозитива на първоинстанционната присъда и препис на диспозитива на въззивния съдебен акт, които секретарят заверява. Връчването на преписи от посочените съдебни актове се удостоверява със съпроводително писмо по образец (с дата, подписи и имената на съответните длъжностни лица от ВКС и ВКП, предали и приели преписите), което се прилага към копието на решението, съхранявано от съдебните секретари на Наказателната колегия.

4. ДЕЙНОСТ ПО УЕДНАКВЯВАНЕ НА СЪДЕБНАТА ПРАКТИКА. ПРОЗРАЧНОСТ НА ПРАВОРАЗДАВАНЕТО

а) Образуване през 2019 г. тълкувателни дела по описа на Общото събрание на Наказателната колегия

По искане на председателя на ВКС е образувано Тълкувателно дело № 1/2019 г. за приемане на тълкувателно решение по противоречива практика по тълкуването и прилагането на закона по въпроси, свързани с различието в изпълнителните деяния и стadiите на престъпленията по чл. 304, ал. 1 от НК и чл. 304а от НК. Поставени са следните въпроси:

1. В какво се изразява разликата във формите на изпълнителното деяние „предложи“ и „даде“ в съставите на престъпленията по чл. 304, ал. 1 от НК и чл. 304а от НК?

2. Кога е довършен активният подкуп по чл. 304, ал. 1 от НК и чл. 304а от НК „даде дар или каквато и да е облага“ („подкуп“) на длъжностно лице?

С разпореждане от 05.03.2019 г. на председателя на ВКС за докладчик по тълкувателното дело е определена съдия Валя Рушанова.

След закриване на публичната част на първото заседание на Общото събрание на Наказателната колегия (ОСНК) на ВКС по Тълкувателно дело

№ 1/2019 г. са проведени седем закрити заседания. Изготвени са доклад и проект на тълкувателно решение, чието съдържание е предмет на дискусии на ОСНК.

б) Актуално състояние на образуваното през предходния отчетен период Тълкувателно дело № 1/2018 г. по описа на ОСНК на ВКС

Тълкувателно дело № 1/2018 г. е образувано по искане на председателя на ВКС Общото събрание на Наказателната колегия да даде отговор на въпроса дали е необходима отмяна изцяло или отчасти на постановления на Пленума на Върховния съд (ВС), постановени в периода 1953 – 1994 година. С разпореждане на председателя на ВКС от 12.02.2018 г. за докладчици по делото са определени съдия Лада Паунова и съдия Антоанета Данова. На 21.06.2018 г. е проведено първото заседание на ОСНК по тълкувателното дело. С оглед мащабността на необходимата дейност по проучване на значителен брой на постановленията на ВС – четиридесет и две, които ОСНК следва да прецени поотделно, следващите заседания по тълкувателното дело са проведени на 14.11.2019 г. и през м. февруари 2020 г. Изготвена е по-голямата част от тълкувателното решение. С оглед изключителния обем на тълкувателния акт заключителното заседание на ОСНК предстои през 2020 г.

в) Решения на ОСНК по поставени за обсъждане въпроси

Тълкувателната дейност на ОСНК не се изчерпва с постановените тълкувателни решения по тълкувателни дела. През отчетния период в рамките на проведени общи събрания са обсъдени редица дискусийни въпроси, с които е бил сезиран касационният съд.

По отношение на реда за разглеждане на производствата по чл. 72, ал. 4 от ЗМВР съгласно редакцията в сила от 01.01.2019 г. (ДВ, бр. 77/2018 г.), с която е конкретизирана подсъдността на производствата по жалба срещу законността на задържането на лица по ЗМВР, ОСНК приема, че задържаното лице има право да обжалва законността на задържането си пред районния съд по седалището на полицейския орган, който го е задържал, като съдът се произнася по жалбата незабавно, а решението му подлежи на касационен контрол по реда на АПК пред съответния административен съд. Производствата се разглеждат в открито съдебно заседание съгласно установената съдебна практика по тези дела.

По искане за тълкувателно решение във връзка с противоречива и неправилна практика по прилагането на чл. 343, ал. 3, б. „б“ и чл. 343б от НК решението на ОСНК е да се предложи на председателя на ВКС да инициира на основание чл. 124 от ЗСВ тълкувателна дейност по прилагането на чл. 343, ал. 3, б. „б“ и чл. 343б от НК относно понятието „след употреба на наркотични вещества“.

По предложение за инициране на тълкувателна дейност за изясняване съдържанието на понятието „обосновано предположение“ в

контекста на производствата по чл. 64, чл. 65 и чл. 270 от НПК Общото събрание на Наказателната колегия приема, че:

1. Не е необходимо инициране на тълкувателна дейност на ОСНК на ВКС във връзка с правилното приложение на Директива (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 г. относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невиновност и на правото на лицата да присъстват в съдебния процес в наказателното производство. Съмненията и неяснотите по прилагането ѝ са преодолени чрез два тълкувателни акта на Съда на Европейския съюз, приложими от националните съдилища – решение от 19.09.2018 г. по дело C-310/18 и определение от 12.02.2019 г. по дело C-8/19.

2. Не се налага преосмисляне на правното разрешение, дадено в т. 1 на Тълкувателно решение № 1 от 25.06.2002 г. на ВКС по т. д. № 1/2002 г. Независимо от настъпилите законодателни промени, дадената от ВКС оценка за характера и обема на доказателствените източници, които следва да бъдат обсъждани от съда в производство по вземане/контрол върху мярка за неотклонение „задържане под стража“ е съответна на настоящата законодателна уредба – национална и европейска.

3. Създаването на нова организация по прилагане на принципа на случайното разпределение на делата не е въпрос за разрешаване чрез тълкувателно решение на ВКС, а на законодателно решение, поради което не подлежи на обсъждане.

По въпроса следва ли да се зачита срокът, през който едно лице е било задържано под стража в чужда държава по Европейска заповед за арест (ЕЗА), издадена от органите на Република България, при определянето на сроковете за максимална продължителност на задържането под стража в досъдебното производство по чл. 63, ал. 4 от НПК решението на Общото събрание на Наказателната колегия е, че особеният характер на производството по ЕЗА изключва приравняване задържането на лицето от изпълняващата държава със задържането под стража в рамките на водено досъдебно производство. Основната цел на производството по предаване на лице от изпълняващата ЕЗА държава на издаващата я държава е осигуряване явяването на това лице пред надлежните органи на последната за провеждане на разследване и/или наказателно разследване, поради което не съвпада с целите на мерките за неотклонение по НПК. Различна е целта на производството и по издадена Европейска заповед за разследване (ЕЗР), което обслужва единствено нуждите на доказателствения процес. С оглед категоричната липса на връзка между задържането за предаване на лице по ЕЗА/ЕЗР и мерките за неотклонение в наказателното производство не съществува основание за приспадане на времето на това задържане от срока по чл. 63, ал. 4 от НПК.

На заседание от 31.10.2019 г., свързано с искане от зам.-председателя на Окръжен съд – Пловдив и председател на наказателното отделение на съда, ОСНК приема като решение изготвеното от Аналитичното звено на НК на ВКС становище относно кръга от лицата, които могат да претендират в наказателното производство претърпени неимуществени

вреди от престъплението и да се конституират като граждански ищци (вж. информация по-долу).

Съдебните органи се информират за актуални разрешения в практиката на ВКС и насоки за правилното администриране на делата и чрез писма, в случаите, когато няма основание за образуване на тълкувателно дело:

- с писмо с изх. № И-1244/4.11.2019 г. на зам.-председателя на ВКС и ръководител на НК до административните ръководители на апелативните съдилища, Военно-апелативния съд и АСНС е изпратено за информация становище, изготвено от Аналитичното звено при НК на ВКС, прието на 31.10.2019 г. с решение на ОСНК, относно кръга от лицата, които могат да претендират в наказателното производство претърпени неимуществени вреди от престъплението и да се конституират като граждански ищци съгласно Тълкувателно решение от 21.06.2018 г., постановено по Тълкувателно дело № 1/2016 г. на ВКС, ОСНГТК, с молба да бъде изпратено за информация на съдилищата от съдебните им райони;

- с писмо с изх. № И-1265/5.11.2019 г. на зам.-председателя на ВКС и ръководител на НК до председателя на Комисията по правни въпроси към Пленума на ВСС е изпратено за сведение становище на Аналитичното звено на НК относно констатирана разнородна практика на съдилищата при даването на разрешения за достъп до данните по чл. 159а, ал. 1 от НПК и по чл. 251б, ал. 1 от Закона за електронните съобщения (ЗЕС), както и относно реда на изпращане на дадените разрешения до предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги. Становището е изготвено във връзка с изпратено извлечение от Протокол № 17, т. 6, от заседание на Комисията по правни въпроси към Пленума на ВСС, ведно с доклада за дейността на Комисията за контрол над службите за сигурност, прилагането и използването на специалните разузнавателни средства и достъпа на данните по ЗЕС към Народното събрание през 2018 г. – за предприемане на необходимите действия съобразно т. 3.1 и т. 3.3 от доклада на парламентарната комисия. Становището е изпратено и на административните ръководители на апелативните съдилища, Военно-апелативния съд и АСНС – за сведение и информиране на съдилищата от съдебните им райони.

5. ДРУГИ ДЕЙНОСТИ

а) Публикуване на съдебната практика, тематични сборници със съдебна практика, ключови думи

Съществена роля за уеднаквяване на съдебната практика в страната продължава да играе публикуването на тълкувателните решения, както и на принципни решения по дела, в бюлетина на ВКС. От страна на НК в редакционната колегия участват ръководителят на колегията и съдия Елена Авдева.

През отчетната година съдебните помощници в НК продължиха системно и срочно да класират постановените в колегията съдебни актове

по ключови думи, която дейност допринася за публичността и прозрачността на работата на колегията и улеснява значително търсенето на съдебна практика по определени въпроси.

б) Аналитично звено²²

Активно функциониращото Аналитично звено се оказва успешен отговор за разтоварване на съдиите от НК от множество дейности извън преките им задължения по правораздаване – интензивни участия в работни групи; изготвяне на множество становища по законопроекти; становища до Конституционния съд; анализ на съдебна практика; проучване на противоречива практика с цел уеднаквяването ѝ чрез тълкувателна дейност. За периода от създаването си, освен динамичната и организирана стриктна работа, която е от изключителна помощ за колегията, представените становища във връзка със съгласувателни процедури, запитвания, отчети, лични участия и др. са високо оценени от институциите и органите извън съдебната власт.

Дейността на Аналитичното звено в НК на ВКС продължи и през 2019 г.

Със Заповед № 1002/23.05.2018 г. на председателя на ВКС съобразно проведеното обсъждане на заседание на ОСНК от 21.05.2018 г. е продължено действието на Заповед № 1384/29.07.2016 г., считано от 01.10.2018 г. до 01.10.2019 г., за който период в състава на Аналитичното звено в НК на ВКС са включени съдиите Галина Захарова и Галина Тонева. След назначаването на съдия Захарова за зам.-председател на ВКС и ръководител на НК със Заповед № 2846/3.12.2018 г. на председателя на ВКС, считано от 13.11.2018 г., Заповед № 1002/2018 г. е отменена в частта за участието на съдия Захарова в дейността на Аналитичното звено, като на нейно място е определена съдия Милена Панева. Със Заповед № 2666/30.09.2019 г. е продължен срокът на действие на звеното, считано от 01.10.2019 г. до 31.12.2019 г. в състав съдиите Галина Тонева и Милена Панева. Съобразно гласуване на ОСНК, проведено на 19.12.2019 г., за периода от 02.01.2020 г. до 31.12.2020 г. Аналитичното звено функционира в състав от съдиите Галина Тонева и Биляна Чочева, в който смисъл е издадена Заповед № 56/6.01.2020 г. на председателя на ВКС.

²²Необходимостта от създаването на аналитично звено в НК на ВКС е лансирана още в Доклада за дейността на колегията за 2015 г. Идеята за сформирането му е обсъдена и подкрепена на заседания на ОСНК от м. април 2016 г. Със Заповед № 1384 от 29.07.2016 г. на председателя на ВКС Аналитичното звено е учредено, считано от 01.10.2016 г., като в състава му се включват съдиите Антоанета Данова и Лада Паунова. Със Заповед № 2630/23.12.2016 г. действието на предходната заповед е удължено за срок от 01.01.2017 г. до 01.10.2017 г. На ОСНК от 27.06.2017 г. е взето решение срокът на действие на Аналитичното звено да продължи с още една година (до 01.10.2018 г.) в същия състав – съдия Данова и съдия Паунова. Въз основа на решението на ОСНК и предложение на ръководителя на колегията до председателя на ВКС със Заповед № 2124/26.09.2017 г. срокът на действие на предходните заповеди е продължен до 01.10.2018 г.

И през 2019 г. Аналитичното звено изготвя значителен брой становища в областта на наказателното право и процес от името на ВКС/НК на ВКС, свързани в частност с правомощията му при прилагането на наказателното законодателство.

По постъпили писма от Министерството на правосъдието са изготвени:

- становище от името на НК на ВКС относно проект на Закон за признаване, изпълнение и изпращане на съдебни актове за налагане на наказание „лишаване от свобода“ или мерки, включващи „лишаване от свобода“, с който в националното законодателство се въвежда РР 2008/909/ПВР;

- становище на НК на ВКС относно законопроект на МП за допълнение на НПК със създаване на Глава двадесет и девета „а“ със заглавие „Особени правила за разглеждане на дела за умишлени престъпления от общ характер, извършени от председателя на Върховния касационен съд, председателя на Върховния административен съд и главния прокурор“, обсъдено и прието на ОСНК на 27.06.2019 г., с изразени принципни възражения срещу законопроекта поради необходими изменения в КРБ, извън компетентността на ВКС;

- становище, изготвено от съдия Галина Тонева – представител на ВКС в експертната работна група, създадена с решение на Съвета по прилагане на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система, относно проект за решение на Министерския съвет за приемане на изменение на Пътната карта за изпълнение на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система;

- становище от името на НК на ВКС до МП по предварителните заключения на Европейската комисия във връзка с транспониране на Директива 2014/57/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16.04.2014 г. относно наказателноправните санкции за пазарна злоупотреба;

- информация до МП за изпълнение на неизпълнените и частично изпълнени препоръки от Доклада на Групата държави срещу корупцията (GRECO) за България от Четвъртия кръг на оценка на тема „Превенция на корупцията по отношение на народните представители, съдиите и прокурорите“;

- проект на становище относно Законопроект за изменение и допълнение на ЗСВ, изготвен от МП и изпратен за становище в съгласувателна процедура по реда на Устройствения правилник на Министерския съвет и неговата администрация. Становището е гласувано от Пленум на ВКС, проведен на 25.09.2019 г.;

- становище на НК на ВКС до министъра на правосъдието, прието с решение на ОСНК на 05.12.2019 г., относно изпратен за съгласуване проект на Стратегия за развитието на пенитенциарната система в Република България за периода до 2025 г.;

- изготвен отчет за изпълнение на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система и Пътната карта към нея за 2019 г. (I и II полугодие).

На други министерства и институции са изпратени:

- становище от името на НК на ВКС, изготвено от Аналитичното звено и съдия Блага Иванова – член на постоянната работна група от експерти към НКБТХ, до заместник министър-председателя, министър на отбраната и председател на Националната комисия за борба с трафика на хора относно проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за борба с трафика на хора (ЗИД на ЗБТХ);

- становище от името на НК на ВКС до Министерството на вътрешните работи относно проект за Закон за изменение и допълнение на Закона за Министерството на вътрешните работи;

- становище от името на НК на ВКС относно проект на Закон за изменение и допълнение на ЗАНН, изготвен под ръководството на заместник министър-председателя по правосъдната реформа, в съгласувателна процедура по реда на Устройствения правилник на Министерския съвет и неговата администрация;

- информация до заместник министър-председателя по правосъдната реформа и министър на външните работи относно изпълнение на препоръките в доклада на Европейската комисия от м. ноември 2018 г. от ВКС;

- информация до омбудсмана на Република България относно ефективното прилагане на ЕКПЧ и за предприети мерки за изпълнение на решенията на ЕСПЧ по делата срещу България.

На Комисията по правни въпроси (КПВ) при 44-то Народно събрание са предоставени:

- становище на членовете на Аналитичното звено на НК на ВКС по проект за ЗИД на НК относно домашното насилие № 854-01-76 във връзка с участието им в обсъждането му в работна група на 25.01.2019 г.;

- становище на ВКС по проект за ЗИД на ЗСВ № 954-01-12, изготвено от съдиите Борислав Белазелков и Галина Тонева;

- становище на НК на ВКС относно проект на ЗД на НК № 954-01-86, внесен от група народни представители;

- становище на НК на ВКС относно проект на ЗД на НК № 954-01-88, внесен от група народни представители;

- становище на НК на ВКС относно проект на ЗД на НК № 954-01-89, внесен от група народни представители;

- становище на НК на ВКС относно проект на ЗИД на НК № 954-01-19, внесен от група народни представители;

- становище на НК на ВКС относно проект за ЗИД на ЗАНН № 954-01-23, внесен от група народни представители;

- становище на НК на ВКС относно проект за ЗД на НК № 954-01-33, внесен от група народни представители;

- становище на НК на ВКС относно проект за Закон за признаване, изпълнение и изпращане на съдебни актове за налагане на наказание лишаване от свобода или мерки, включващи лишаване от свобода;

- становище на НК на ВКС относно проект за ЗИД на НПК № 954-01-83, внесен от група народни представители;

- становище на НК на ВКС относно проект за ЗИ на НК № 954-01-51, внесен от група народни представители.

До съдилища/ВСС са изпратени:

- становище до председателя на Военно-апелативния съд, изготвено от Аналитичното звено при НК на ВКС, прието с решение от ОСНК, относно изискванията към съдебните заседатели по дела на военните съдилища за гарантиране законността на съдебните състави съобразно разпоредбата на чл. 67 от ЗСВ;

- становище на Аналитичното звено на НК относно констатирана разнородна практика на съдилищата при даването на разрешения за достъп до данните по чл. 159а, ал. 1 от НПК и по чл. 251б, ал. 1 от ЗЕС, както и относно реда на изпращане на дадените разрешения до предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, изпратено до председателя на Комисията по правни въпроси към Пленума на ВСС;

- становище до председателя на Районен съд – Дупница, изготвено от Аналитичното звено при НК на ВКС, прието като решение от ОСНК, относно разглеждането на делата в производство по чл. 72, ал. 4 от ЗМВР;

- становище до председателя на СНС, изготвено от Аналитичното звено при НК на ВКС, прието като решение от ОСНК, относно поставени от Общото събрание на съдиите от СНС въпроси, касаещи производствата по чл. 64, чл. 65 и чл. 270 от НПК;

- становище във връзка с искане от зам.-председателя на Окръжен съд – Пловдив, ръководещ наказателното отделение, изпратено и до административните ръководители на апелативните съдилища, Военно-апелативния съд, Апелативния специализиран наказателен съд, изготвено от Аналитичното звено при НК на ВКС, прието като решение от ОСНК, относно кръга на лицата, които могат да претендират в наказателното производство претърпени неимуществени вреди от престъплението и да се конституират като граждански ищци съгласно тълкувателно решение от 21.06.2018 г. по т. д. № 1/2016 г. на ОСНГТК на ВКС;

- становище по искане за тълкувателно решение във връзка с противоречива и неправилна практика по прилагането на чл. 343, ал. 3, б. „б“ и чл. 343б от НК. Решението на ОСНК от 24.10.2019 г. е да се предложи на председателя на ВКС на основание чл. 124 от ЗСВ да инициира тълкувателна дейност по прилагането на чл. 343, ал. 3, б. „б“ и чл. 343б от НК относно понятието „след употреба на наркотични вещества“.

По конституционни дела са изготвени:

- становище относно искане за установяване на противоконституционност и несъответствие с разпоредби от Конвенцията

за защита правата на човека и основните свободи, Всеобщата декларация на ООН за правата на човека и Международния пакт за граждански и политически права, Хартата на основните права на Европейския съюз, както и с три съображения (4, 65 и 153), и с чл. 85 от Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27.04.2016 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО, на нормата на чл. 25з, ал. 2 от Закона за защита на личните данни (създадена с § 26 от ЗИД на ЗЗЛД, обн., ДВ, бр. 17/26.02.2019 г.), по което е образувано конституционно дело № 4/2019 г.;

- становище от името на ВКС по конституционно дело № 7/2019 г. във връзка с искане на Висшия адвокатски съвет за установяване на противоконституционност на чл. 10, ал. 1, изречение второ от Закона за митниците (обн., ДВ, бр. 15 от 06.02.2018 г., посл. изм. ДВ, бр. 32 от 16.04.2019 г.). Становището е гласувано на Пленум на ВКС, проведен на 25.07.2019 г.

По въпросници от върховни съдилища от държави – членки на Европейския съюз, постъпили във ВКС в рамките на членството му в Мрежата на председателите на върховните съдилища в ЕС, са изпратени:

- отговор на запитване на Върховния съд на Чешката република с приложен въпросник относно продължителността на съдебните производства пред Върховния съд, като отговорът на НК е по отношение на частта от въпросника, свързана със съдебните производства по наказателни дела;

- отговор на въпросник във връзка с допустимостта на обжалването в наказателния процес, изпратен от Върховния съд на Италианската република.

От Аналитичното звено е изготвено и становище, прието с решение на ОСНК, относно твърдение за наличие на противоречива и неправилна практика по приложението на чл. 63, ал. 4 от НПК относно приспадане срока на задържане на лице по ЕЗА от допустимия по НПК максимален срок на задържане в рамките на досъдебното производство.

През 2019 г. продължи работата на звеното по възложени през предходни отчетни периоди задачи. На членовете на Аналитичното звено беше възложено мащабно проучване на практиката в съдилищата в цялата страна, включително и във ВКС, с оглед установяване на неправилна или противоречива съдебна практика по приложението на закона за престъпления по чл. 304 и чл. 304а от НК в случаите, когато дарът не е бил приет от длъжностното лице, за което е бил предназначен. Във връзка с това проучване по искане на председателя на ВКС беше образувано Тълкувателно дело № 1/2019 г. (вж. информация по-горе).

Участие на Аналитичното звено в междуведомствени работни групи (РГ) и други работни формати:

- междуведомствена РГ към МП за изготвяне на ЗИД на Закона за защита на лица, застрашени във връзка с наказателно производство;

- РГ в изпълнение на Препоръка № 40 от Пътна карта по Мярка № 13 от Плана за действие за изпълнение на Независимия технически анализ на структурния и функционален модел на ПРБ за изготвяне на законодателни предложения, засягащи разследвания срещу председателите на ВКС и ВАС и главния прокурор, съответстващи на действащата конституционна уредба;

- РГ към МП за транспониране на Директива (ЕС) 2016/800 относно процесуалните гаранции на децата – заподозрени или обвиняеми в наказателно производство и Директива (ЕС) 2016/1919 относно правна помощ за заподозрени и обвиняеми в наказателно производство и за искани за предаване лица в производство по ЕЗА;

- РГ към МП за изменение и допълнение на ЗСВ с проведени множество заседания;

- междуведомствена РГ към МП, която да изготви предложения за законодателни изменения в ЗСВ, НПК и НК във връзка с изпълнение на задълженията, които произтичат от Регламента (ЕС) 1939 за установяване на засилено сътрудничество за създаване на Европейската прокуратура (EPPO) и Директивата (ЕС) 2017/1371 относно борбата с измамите, засягащи финансовите интереси на Съюза, по наказателноправен път;

- експертен екип към МП за изпълнение на дейността за разработването на проекта на нова Концепция за наказателна политика на РБ;

- междуведомствена РГ към МП за изготвяне на предложения за законодателни промени във връзка с транспонирането на Директива (ЕС) 2017/541 на ЕП и на Съвета от 15.03.2017 г. относно борбата с тероризма и за замяна на Рамково решение 2002/475/ПВР на Съвета, и за изменение на Решение 2005/671/ПВР на Съвета;

- експертна РГ към Съвета по прилагане на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система;

- междуведомствена РГ към МП за актуализиране правилата за работа на Съвета по защита на застрашените лица по Закона за защита на лица, застрашени във връзка с наказателно производство;

- междуведомствена РГ към МП, която да извърши анализ на постъпилите бележки на Европейската комисия във връзка с въвеждането в българското законодателство на Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25.10.2012 г. за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления и за замяна на Рамково решение 2001/220/ПВР на Съвета;

- работна група за изменение и допълнение на Закона за административните нарушения и наказания, създадена със Заповед № Р-56/11.04.2019 г. на заместник министър-председателя по правосъдната реформа и министър на външните работи;

- междуведомствена РГ към МП за изготвяне на нормативни изменения в Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража;

- работна среща на 02.12.2019 г. в сградата на Държавната комисия за сигурността на информацията за обсъждане на предложение на МП за законодателни изменения в Закона за защита на класифицираната информация, позволяващи пълното или частично публикуване на съдебни решения по дела, които включват класифицирана информация;

- РГ към МП (представител на НК е съдия Милена Панева) за изготвяне на законодателни промени в ГПК, АПК и НПК с цел регламентация на видеоконферентни връзки и тяхното използване във фазите на досъдебното и съдебно производство, включително и при трансграничното сътрудничество.

Участие на членове на Аналитичното звено при обсъждане на внесени за разглеждане в Народното събрание законопроекти, сред които:

- участие на 25.01.2019 г. в РГ по изготвяне на ЗИД на НК относно домашното насилие;

- участие на 31.01.2019 в заседание на КПВ по приемане на ЗИД на НК относно домашното насилие;

- участие на съдиите Галина Тонева и Борислав Белазелков в заседание на КПВ на 13.03.2019 г. за разглеждане на второ четене проект за ЗИД ЗСВ, внесен от група народни представители;

- участие от името на ВКС на съдия Галина Тонева и съдия Милена Панева в проведеното на 18.09.2019 г. редовно заседание на КПВ, в което подробно е изложено становището на ВКС по законопроекти за изменение и допълнение на НПК № 954-01-60, № 954-01-61 и № 954-01-63, свързани с предложенията за ограничаване на приложното поле на института на съкратеното съдебно следствие по чл. 371, т. 2 от НПК, както на проект за ЗИД на НК № 954-01-65 относно изменение в правилата за определяне на наказание при съкратено съдебно следствие – чл. 58а НК.

в) Становища и участия в работни групи и работни срещи във връзка с Националната комисия за борба с трафика на хора (НКБТХ)

Съдия Блага Иванова е член на постоянната работна група от експерти към НКБТХ.

Във връзка с материята за борба с трафика на хора през отчетната 2019 г. са предоставени:

- становище на НК на ВКС, изготвено от името на колегията от съдия Галина Захарова и съдия Блага Иванова, относно предоставяне на информация по въпросник от Държавния департамент на САЩ във връзка с изготвяне на годишния му доклад за трафика на хора за 2018 г.;

- становище, изготвено от името на НК на ВКС от Аналитичното звено и съдия Блага Иванова, относно проект на ЗИД на ЗБТХ;

- в рамките на съгласувателната процедура по Устройствения правилник на МС и неговата администрация е съгласуван проект на Протокол за сътрудничество между Република България и Република Северна Македония в областта на борбата с трафика на хора;

- становище на НК на ВКС относно проект на постановление на Министерския съвет за изменение на Правилник за организацията и дейността на НКБТХ, приет с ПМС № 49/2004 г.

- становище от името на НК на ВКС, изготвено от съдия Блага Иванова, относно молба за информация във връзка с проучване на икономическите, социалните и човешките измерения на „трафика на хора“, изпратена от Офиса на антитрафик координатора на Европейския съюз.

Съдия Блага Иванова взе участие на заседание на НКБТХ на 24.04.2019 г. През изминалата година тя участва и като представител от страна на НК на ВКС в работна среща на 17.06.2019 г. с представители на Посолството на САЩ в София за предварително представяне на годишния доклад на Държавния департамент на САЩ за трафика на хора.

Ангажименти, свързани с Групата от експерти за борба с трафика на хора (ГРЕТА) към Съвета на Европа:

- становище на ВКС, изготвено от името на НК от съдия Галина Захарова и съдия Блага Иванова, по въпросника на ГРЕТА във връзка с изготвяне на Третия оценъчен доклад за България по Конвенцията на Съвета на Европа за борба с трафика на хора;

- по повод на посещение в страната на Групата от експерти за борба с трафика на хора към Конвенцията за борба с трафика на хора на Съвета на Европа на 11.12.2019 г. съдия Галина Захарова и съдия Блага Иванова взеха участие в планирана работна среща в администрацията на НКБТХ с представители на ВКС. Подготовката за работната среща протече по изпратен от Секретариата на ГРЕТА списък въпроси за срещите с отделните институции.

г) Членства в междуинституционални комисии, съвети и други участия ²³

През 2019 г. продължи участието на ръководителя на НК съдия Галина Захарова, като член/представител от страна на ВКС в:

- Националната комисия за борба с трафика на хора към МС;
- Централната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни към МС;
- Националният координационен механизъм по правата на човека към МС;
- Съвета по прилагане на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система;
- Националният съвет по антикорупционни политики към МС.

Ръководителят на Наказателната колегия съдия Галина Захарова, председателят на II н. о. съдия Галина Тонева, както и съдия Даниела Атанасова от III н. о. участват в Междуведомствена РГ за извършване на анализ и оценка на изпълнението на Националната стратегия за превенция и противодействие на корупцията в Република България 2015 – 2020 година и изготвяне на проект за нова такава за периода 2021 – 2027 година,

²³Вж. и участията в РГ на Аналитичното звено, изброени по-горе в доклада.

създадена със Заповед № Р-102/20.08.2019 г. на министър-председателя на Република България.

Съдия Капка Костова взе участие в РГ към МП по детско правосъдие.

Съдиите Галина Захарова, Галина Тонева и Даниела Атанасова бяха определени от председателя на ВКС за участници от състава на ВКС в сформирания с решение по Протокол № 23/16.07.2019 г. на СК на ВСС работна група за изготвяне на анализ на степента на натовареност на военните съдилища с оглед оптимизиране на броя и структурата им. До края на 2019 г. са проведени няколко работни срещи на РГ, ръководител на която е г-жа Даниела Марчева – председател на Комисията „Съдебна карта, натовареност и съдебна статистика“ към СК на ВСС. На съдиите от РГ от състава на ВКС е възложено изготвянето на проект на анализ на дейността на военните съдилища за периода 2016 – 2019 година.

Съдия Красимир Харалампиев беше член на Междуведомствения съвет за методическо ръководство в ЕИСПП от 2014 г. до пенсионирането му през м. август 2019 г., след което на негово място за участие беше определена съдия Даниела Атанасова.

Съдия Галина Захарова и съдия Галина Тонева са определени за членове от страна на Наказателната колегия на Програмния съвет на НИП, които да участват в изработване на учебните програми на Института чрез участие във формираните експертни групи.

Съдия Галина Захарова взе участие в отчетното събрание по повод Годишния доклад за дейността на Апелативен съд – Бургас, окръжните и районни съдилища от съдебния район за 2018 г., проведено на 05.04.2019 г.

Съдия Галина Тонева взе участие в конференция на тема „Отговори на пренаселеността на затворите“, организирана от Съвета на Европа (гр. Страсбург/Френска република, 23 – 26.04.2019 г.) в съвместна инициатива с Европейската комисия. Проведените пленарни и работни сесии на различни теми позволиха проблемът с пренаселеността на затворите да бъде разгледан от различни гледни точки от страна на прокурорите, съдиите и делегатите на Европейския комитет по проблемите на престъпността, както и да се обсъдят възможни практически стъпки, които биха могли да бъдат предприети на различни етапи на процеса на наказателно правосъдие, за да се постигне по-добро управление на притока в затворите и преодоляване на проблема с пренаселеността.

По покана на Катедрата „Наказателноправни науки“ на Юридическия факултет на Софийския университет съдиите Галина Захарова и Галина Тонева взеха участие като жури на Националното състезание за решаване на наказателноправни казуси, което се проведе в периода 10 – 12.05.2019 г. в Съдебната палата в гр. София.

Във връзка с писмо на заместник министър-председателя по правосъдната реформа и министър на външните работи съдия Бисер Троянов от II н. о. е определен за лице за контакт по въпроси от компетентността на ВКС по обхвата на Механизма за мониторинг на

борбата с корупцията и организираната престъпност, съдебната реформа и върховенство на закона.

Съдия Блага Иванова е член на постоянната работна група от експерти към НКБТХ.

Съдия Блага Иванова бе гост от страна на ВКС на годишната среща на Националната съдебна мрежа за международно правно сътрудничество по наказателни дела в Република България, проведена на 24.04.2019 г. в сградата на ВСС, национално лице за контакт на която е съдия Мариета Неделчева от СНС.

По разпореждане на зам.-председателя на ВКС и ръководител на НК на съдия Кети Маркова бе възложено изготвянето на становище по поставения за решаване по образуваното по искане на председателя на ВКС тълкувателно дело № 2/2019 г. по описа на ОСГК на ВКС въпрос: „Допустима ли е молба по реда на ЗЗДН за съдебна защита срещу нов акт на домашно насилие, следващ по време издадената в полза на същото пострадало лице заповед за защита по чл. 15, ал. 2 от ЗЗДН, с която спрямо същия ответник/извършител е наложена мярка по чл. 5 от ЗЗДН, чийто срок не е изтекъл?“, изпратен от председателя на ВКС на НК на ВКС на основание чл. 129, ал. 2 от ЗСВ.

Съдия Галина Тонева е член на Работна група 33 „Сътрудничество в областта на правосъдието и защита на личните данни“ към Съвета по европейски въпроси на Министерския съвет. Чрез тази работна група се изразяват мнения и предложения по предлагани от МП проекти за позиции на Република България по становища и констатации на Европейската комисия, както и в рамките на законодателната процедура по приемане на нормативни актове на ЕС.

Съдия Николай Дърмонски е определен да участва в заседанията на Съвета за изпълнение на наказанията към министъра на правосъдието.

Съдия Румен Петров е представител на ВКС в Националния съвет по наркотичните вещества към МС.

Съдиите Галина Захарова, Галина Тонева и Елена Авдева взеха участие в срещата на председателя на ВКС на 08.11.2019 г. с докладчици на Венецианската комисия във връзка с отправено искане за становище по представен от МП проект за ЗИД на НПК, предвиждащ процедура за наказателно преследване на председателите на ВКС, ВАС и главния прокурор.

Съдиите Лада Паунова и Милена Панева взеха участие в работна среща на 27.11.2019 г. с органите по чл. 13, чл. 15 и чл. 20 от Закона за специалните разузнавателни средства (ЗСРС), организирана от Националното бюро за контрол на специалните разузнавателни средства (НБКЗРС). Съдиите направиха презентация по: Тема № 2 „Разрешаване използването на СРС. Използване на СРС по реда на НПК при образуването на досъдебно производство по материали от оперативно дело, по което са искани и използвани СРС по реда на ЗСРС“, Тема № 3 „Прилагане на СРС. Съхраняване и унищожаване на документите от процедурите по ЗСРС и унищожаване на резултатите, получени от

прилагане на СРС. Срокове за съхраняване на ВДС, неизползвани за целите на наказателното производство“ и тема № 5 „Предложения за промени в ЗСРС и НПК“ от програмата за работната среща.

Съдия Галина Захарова и съдия Блага Иванова на 11.12.2019 г. взеха участие в среща с представители на Групата от експерти за борба с трафика на хора (ГРЕТА) към Конвенцията за борба с трафика на хора на Съвета на Европа в рамките на третото посещение в Република България на ГРЕТА за оценка (9 – 13.12.2019 г.), предшествана от подготовка във връзка с повдигнатите от представителите въпроси към съответната институция.

Съдиите Галина Захарова, Галина Тонева, Ружена Керанова, Елена Авдева, Даниела Атанасова, Антоанета Данова, Лада Паунова, Милена Панева и Биляна Чочева (резервен респондент) бяха определени от страна на НК на ВКС да попълнят въпросник за оценка и анализ на независимостта в рамките на Дейност 2 по Проект „Въвеждане на мерки за повишаване на независимостта на съдебната власт“ с партньор ВСС.

Комисия в състав по един съдия от ГК и ТК и съдия Николай Дърмонски от НК, изготви проект на становище по предложение вх. № 954-04-161/04.10.2019 г. за изменение в приетия на първо гласуване на 27.09.2019 г. законопроект и допълнение на ЗСВ № 902-01-49, внесен от Министерския съвет на 20.09.2019 г., обсъдено и прието на Пленум на ВКС на 05.11.2019 г.

Съдия Красимира Медарова от III н. о. и съдия Биляна Чочева от II н. о. са определени за участие като национални експерти в Деветия кръг взаимни оценки на държавите – членки на ЕС на тема: „Инструменти на взаимното признаване в областта на лишаването от свобода и мерки, ограничаващи свободата“.

На 04.10.2019 г. във ВКС се проведе Ден на отворените врати в рамките на инициативата за ежегодно организиране на такова събитие в звената на съдебната система. През 2019 г. информационната кампания е озаглавена „Открито за съдебната власт“. Гости на ВКС бяха дванадесетокласници от Професионалната гимназия по електротехника и автоматика. В зала „Тържествена“ на Съдебната палата те разговаряха за съдебната система в България и за видовете дела, които се разглеждат от ВКС, с председателя на съда Лозан Панов и от страна на НК – със съдия Даниела Атанасова. Подробна информация за деня на отворените врати беше публикувана на интернет страницата на ВКС, Секция „Пресофис“.

На 10.12.2019 г. зам.-председателят на ВКС и ръководител на НК проведе среща с представители на ЕЛСА – България (българския клон на Европейската асоциация на студентите юристи – ELSA), в рамките на институционална визита в НК на ВКС на асоциацията.

д) Участия в обучения, семинари, конференции и др.

Форуми на НИП

През 2019 г. съдии от Наказателната колегия участваха активно като лектори и обучаеми в организирани от НИП обучения (електронни,

регионални, присъствени, в рамките на програмите на кандидатите за младши съдии и за задължително първоначално обучение на кандидатите за младши прокурори, и др.):

- съдия Галина Захарова – участие като преподавател в регионално обучение „Принципът Ne bis in idem в европейското право. Прилагането на принципа Ne bis in idem при конкуренция между наказателноадминистративна отговорност спрямо едно лице за едно и също деяние. Преглед на практиката на СЕС“ (22.03.2019 г., гр. Бургас); автор в тематично помагало „Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси в ЕС“, издадено през 2019 г. по Проект: „Иновативни продукти и услуги в обучението, предоставяно от НИП“, в рамките на Дейност 4 „Създаване на самообучителни ресурси – наръчници и помагала, подпомагащи магистратите и служителите в съдебната администрация в развиването на компетентности и умения“; участник в „Кръгла маса по изпълнението на решенията в групата дела С.З. и Колеви, засягаща систематичния проблем за неефективното наказателно производство в България и липсата на гаранции за независимост на наказателно разследване срещу главния прокурор“ (проведена в периода 20 – 21.06.2019 г.).

- съдия Бисер Троянов – участие като преподавател в електронни обучения „Изменение на обвинението в наказателното производство“ (проведено в периода 18.03. – 12.04.2019 г.); „Индивидуализация на тежките наказания: дългосрочно лишаване от свобода, доживотен затвор и доживотен затвор без право на замяна“ (проведено в периода 15.10. – 19.11.2019 г.); „Престъпления против правосъдието – част втора“ (проведено в периода 11.11. – 02.12.2019 г.);

- съдия Валя Рушанова – участие като преподавател в регионално обучение „Доказателства и доказателствени средства. Електронни доказателства в наказателното производство. Използване на СРС като доказателствено средство. Актуални проблеми по приложението на НПК“ (проведено на 05.07.2019 г., гр. Пазарджик);

- съдия Галина Тонева – участник в „Кръгла маса по изпълнението на решенията в групата дела С.З. и Колеви, засягаща систематичния проблем за неефективното наказателно производство в България и липсата на гаранции за независимост на наказателно разследване срещу главния прокурор“ (проведена в периода 20 – 21.06.2019 г.);

- съдия Елена Авдева – участие като преподавател в курс в смесена форма в рамките на програмата за задължително първоначално обучение на кандидатите за младши съдии, младши прокурори и младши следователи с обучението „Етични предизвикателства в работата на съдията, прокурора и следователя“ (проведен в периода 05.03. – 03.04.2019 г.);

- съдия Кети Маркова – участие като преподавател в програмата на кандидатите за младши съдии в програмата за задължително първоначално обучение на тема „Производства по Закона за закрила на детето.

Производство по налагане на мерки за защита от домашно насилие“ (проведено в периода 9 – 10.05.2019 г.);

- съдия Лада Паунова – участие като преподавател в присъствено обучение „Актуални материалноправни и процесуалноправни въпроси, свързани с наказателно преследване на организираната престъпност и корупционните престъпления. Европейска заповед за разследване. Европейска заповед за арест. Екстрадиция“ (проведено в периода 20 – 21.06.2019 г., гр. Кюстендил); участие като преподавател в зонално обучение на Пловдивския апелативен район на тема „Състезателност и справедливост на наказателния процес при използване на доказателствени материали, получени при нарушаване на някои основни права, защитени от КЗПЧОС“ (проведено в к. к. Боровец на 18 – 19.10.2019 г.); участие като преподавател в електронно обучение „Разпоредително заседание по НПК“ (проведено в периода 15.10. – 05.11.2019 г.); участие като преподавател в регионално обучение „Ефективно разследване на наказателни дела в съответствие със стандартите на ЕКПЧ. Доказателства и доказателствени средства. Електронни доказателства в наказателното производство. Използване на СРС като доказателствено средство“ (проведено в периода 7 – 8.11.2019 г., гр. Велико Търново); участие като преподавател в програмата на кандидатите за младши съдии за задължително първоначално обучение „Специални разузнавателни средства“ – 17.12.2019 г.;

- съдия Милена Панева – участие като преподавател в регионално обучение „Практически проблеми при работата по наказателни дела във връзка с измененията в НПК и НК, обнародвани в „Държавен вестник“, бр. 7/22.01.2019 г.“ (проведено на 28.06.2019 г., гр. Пловдив); участие като преподавател в електронно обучение „Съдебно-медицински и правни аспекти на телесните увреждания“ (15.10. – 05.11.2019 г.); участие като преподавател в регионално обучение „Процесуални нарушения в наказателния процес“ (08.11.2019 г., гр. Габрово);

- съдия Петя Шишкова – участие като преподавател в присъствено обучение „Актуални материалноправни и процесуалноправни въпроси, свързани с наказателно преследване на организираната престъпност и корупционните престъпления. Европейска заповед за разследване. Европейска заповед за арест. Екстрадиция“ (проведено в периода 20 – 21.06.2019 г., гр. Кюстендил); участие като преподавател в регионално обучение „Практически проблеми при работата по наказателни дела във връзка с измененията в НПК и НК, обнародвани в „Държавен вестник“, бр. 7/22.01.2019 г.“ (проведено на 28.06.2019 г., гр. Пловдив).

Семинари, организирани от Фондация „Център за обучение на адвокати Кръстю Цончев“

Съдия Валя Рушанова взе участие като преподавател в семинар „Въззивно обжалване по НПК“ (проведен на 10.05.2019 г. в гр. Русе и на 22.06.2019 г. в гр. Враца).

Семинари, организирани от Фондация „РискМонитор“

Членовете на аналитичното звено на НК на ВКС съдия Галина

Тонева и съдия Милена Панева участваха като лектори в обучителен семинар за магистрати от специализираните структури, организиран от Фондация „РискМонитор“ в рамките на проект „Борба с организираната престъпност“ (16 – 18.05.2019 г., гр. Велинград).

Участия в международни и национални конференции, срещи и обучения извън организациите от ННП

В периода 10 – 12.03.2019 г. делегация от ВКС, в състава на която от страна на Наказателната колегия бяха включени съдиите Биляна Чочева, Даниела Атанасова и Румен Петров, беше на работно посещение в Съда на Европейския съюз в Люксембург.

В периода 24 – 29.03.2019 г. в гр. Стокхолм, Кралство Швеция, съдия Блага Иванова взе участие в работно посещение, международен обмен на опит и добри практики във връзка с престъпленията от омраза.

е) Ангажименти на съдиите от Наказателната колегия в държавни изпитни сесии

През 2019 г. двадесет съдии от Наказателната колегия взеха участие в държавни изпитни сесии в СУ „Св. Климент Охридски“, Университета за национално и световно стопанство, Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“, Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, Югозападния университет „Неофит Рилски“. В изпитните комисии бяха включени съдиите: Галина Захарова, Галина Тонева, Ружена Керанова, Елена Авдева, Татяна Кънчева, Николай Дърмонски, Жанина Начева, Теодора Стамболова, Кети Маркова, Мина Топузова, Даниела Атанасова, Бисер Троянов, Румен Петров, Спас Иванчев, Антоанета Данова, Лада Паунова, Петя Шишкова, Валя Рушанова, Христина Михова и Надежда Трифонова.

6. АДМИНИСТРИРАНЕ НА ДВИЖЕНИЕТО НА ДЕЛАТА ОТ ОБРАЗУВАНЕТО ДО ПРИКЛЮЧВАНЕТО ИМ

Към 31.12.2019 г. в НК работят девет съдебни помощници, колкото са по щат. Изминалата година бе изключително динамична по отношение на кадровата обезпеченост на колегията със съдебни помощници, като четирима от тях бяха класирани и избрани на проведените конкурси за младши съдии, прокурори и следователи. На основание Заповед № 2286/06.08.2019 г. на председателя на Върховния касационен съд бе обявена конкурсна процедура за заемане на длъжността „съдебен помощник“ към Наказателната колегия – 4 щатни бройки. Въз основа на резултатите от конкурса, проведен от комисия, назначена със Заповед № 2420/26.08.2019 г. на председателя на ВКС, бяха назначени четирима нови съдебни помощници. Разпределението им по отделения е регулирано със заповед на председателя на ВКС.

Съдебните помощници: проверяват предпоставките за образуване на производство пред ВКС по постъпилите дела и изготвят писмени проекти за разпореждания – за образуване на производство пред ВКС или за отказ

от образуване на производство пред ВКС; изготвят проекти на други разпореждания и отговори по жалби и молби на граждани; изготвят проекти на решения/определения по образувани пред ВКС производства по реда на Глава двадесет и трета и Глава тридесет и трета от НПК; изготвят проекти на определения по образувани пред ВКС частни наказателни производства и др. По възлагане от ръководителя на НК всички съдебни помощници извършват проучвания на съдебната практика във връзка с необходимостта от тълкувателна дейност на ОСНК на ВКС.

През 2019 г. съдебните помощници продължиха да участват в текущи семинари и дистанционни обучения на НИП, предназначени за съдии, съдебни помощници и съдебни служители.

През 2019 г. в НК работят общо 13 служители на специализираната администрация: шест съдебни секретари, а през втората половина на годината – пет секретари поради неплатен отпуск на един от тях, един секретар на колегията; двама куриери – общо за трите наказателни отделения, четири деловодители – по един за всяко от отделенията, както и един в адвокатска стая.

С оглед специализацията по материя структурата в Служба „Наказателни съдопроизводства“ е специфична – секретарите са разпределени по двама в отделение, като всяко отделение се състои от по 10 съдии по щат. Всеки съдия заседава в открити съдебни заседания по два пъти месечно в конфигурация от трима съдии, формирана на случаен принцип, по предварително определен график в състав. Така на практика всеки секретар обслужва по три съдийски състава и участва в по три открити заседания на месец. С оглед графика на заседанията в НК и трите отделения заседават в един и същи период – втората половина на месеца, като при отсъствие (независимо по какви причини) дори само на един секретар от което и да е отделение работата на цялата колегия може да се затрудни съществено.

Съдебните секретари от НК по принцип осъществяват редица дейности, които не са свързани с преките им задължения съгласно ПАВКС:

- с оглед измененията на чл. 416 НПК (изм. ДВ, бр. 63/2017 г.) и по Разпореждане № 77/03.11.2017 г. на зам.-председателя на ВКС и ръководител на НК на съдебните секретари в НК са възложени допълнителни задължения, свързани с постановените от ВКС съдебни актове, с които на подсъдим/и по делата се налагат наказания „лишаване от свобода“ (ефективно), „лишаване от права“ или „пробация“;

- секретарите в Наказателната колегия водят таблици за следните групи дела: срещу организирана престъпна група, с обществен интерес, срещу магистрати, а съгласно Заповед № 474/01.03.2017 г. на председателя на ВКС – и за дела, свързани с корупционни престъпления съгласно Единния каталог на корупционните престъпления. Тези таблици следва да се актуализират ежедневно и съдържат голям обем от информация за тези групи дела, включително проследяване развитието на производството до образуването му във ВКС, с оглед попълването им с точна информация за правната квалификация на престъплението и наложеното наказание,

респективно оправдаването, цялостно или частично, на подсъдимия/ите. Поради това поддържането и актуализирането на въпросните справки – таблици изисква голяма детайлност с оглед нуждата от предоставянето им във всеки един момент при поискване от съответните институции;

- статистически справки се изготвят от секретарите и във връзка с многобройни извънредни запитвания на ГРЕТА, Националната комисията за борба с трафика на хора, Националния съвет по антикорупционни политики, Съвета по прилагане на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система, ВСС във връзка с натовареността и т. н. Ръководителят на НК е член по право на НКБТХ, НСАП, ЦКБППНМ СПАСПРСС, като при необходимост от предоставяне на конкретна съдебна информация за дейността на посочените органи ангажира участието на секретарите;

- при провеждане на обявени конкурси, в комисиите по които участват съдии от НК, председателят на комисията (съдия от някое от отделенията) ангажира секретарите от съответното отделение за всички нужди на кореспонденция във връзка с конкурса, в това число проверка на постъпилите дела, изискване на допълнителни материали или връщане на такива, изготвяне проекти на писма и т. н., включително за окончателното приключване на конкурса и връщането на делата. През 2019 г. съдии от ВКС участваха в комисия по конкурс за повишаване в длъжност „съдия в апелативните съдилища“;

- секретарите участват в работни групи, когато това им се възложи, като през 2019 г. са взели участие в работните срещи към ВСС за разработването на Единна информационна система на съдилищата.

7. ИЗВОДИ

Основен приоритет на Наказателната колегия и през изминалата 2019 г. беше качествено осъществяване на пряката дейност на съдиите по разглеждане и решаване на дела. Като постижение следва да се отчетат обстоятелствата, че делата се административат и разглеждат експедитивно; насрочват се в открити заседания в рамките на един – два месеца от образуването им; не се допуска практика за безпричинно и неоснователно отлагане на дела; не се наблюдават случаи на отлагане на производствата или отмяна на хода по същество след решаване на делото поради несвоевременно констатиране на съществуващо основание за отвод.

Пряката дейност на върховните съдии по осъществяване на касационен контрол по делата е намаляла като обем през последните две години (2019 г. и 2018 г.) в сравнение с 2017 г. и предходните години, което се дължи на законодателните изменения във връзка с прехвърлянето на компетентността по значителна част от производствата за възобновяване на наказателни дела на съответните апелативни съдилища. В сравнение с 2018 г. през 2019 г. се отчита несъществен спад на постъплението – с 23 броя дела. Намалението е крайно незначително, поради което не предоставя обективна база за очертаване на тенденции.

Трайно е очертана обаче сигурна тенденция към нарастване на броя на делата с висока фактическа и правна сложност, като в сравнение с 2018 г. се наблюдава фрапантно увеличение. Този факт показва, че дейността по правоприлагане значително се усложнява, което пък не позволява в никакъв случай да се отчете намаление на натовареността, а дори обуславя изводи в обратна насока. Известно е, че сложността на делата (както фактическата, така и правната) неизбежно е свързана с времето, необходимо за извършване на всички съдебни дейности, свързани с разглеждането и решаването на съответното дело. Това е обективен, относително стабилен критерий за степента на натовареност. Устойчивата тенденция на завишаване на фактическата и правна сложност на постъпващите дела е фактор, съответно повишаващ натовареността, защото увеличава (в някои случаи много съществено) времето, необходимо за решаването на съответния казус.

В контекста на ясно очертаната тенденция към значително усложняване на дейността по правоприлагане е от изключително значение осигуряването на разумен баланс между количествените и качествените аспекти на работата на съдиите от НК на ВКС.

Както вече бе отбелязано, нарастването на обема на постъпленията се препятства и посредством въведената практика за постановяване на откази за образуване на касационни производства от ръководителя на НК и председателите на отделения. Броят на постановените разпореждания за отказ е много голям – 255 броя (Справка 1.1 – т. 1.5.11), като в това число не се включват над 165 броя разпореждания за отказ по преписки, по които не са постъпили дела, постановени от ръководителя на колегията и които не са статистически отразени в справките на Отдел ИСКСС към ВКС. Извънредно големият брой разпореждания за отказ да се образува касационно производство спешно налага законодателна намеса чрез въвеждането на законов процесуален регламент за проверка на допустимостта и редовността на съответните сезиращи документи от съдебен състав на ВКС в закрито заседание.

Вторият основен приоритет в дейността на колегията остава тълкувателната дейност като действителен механизъм за уеднаквяване на съдебната практика с цел правилното и еднакво приложение на процесуалните правила и материалноправните наказателни норми. Тълкувателната дейност е основна функция на ВКС с безспорен принос за върховенството на правото. Верен е следваният подход съществуващите противоречия и неправилна практика при правоприлагането да бъдат радикално разрешавани чрез механизмите на тълкувателните решения, защото това е единственият начин публично, прозрачно, убедително и компетентно да се разрешават.

Анализът на тълкувателната дейност от изминалите периоди дава основание за констатация относно преобладаваща активност на председателя на ВКС при иницииране на тълкувателна дейност по въпроси от областта на наказателната материя на фона на задълбочаваща се пасивност на останалите органи, оправомощени да отправят искания за

образуване на тълкувателни дела. В Наказателната колегия зачестяват случаите, при които председателят на ВКС (директно или чрез ръководителя на колегията) бива уведомяван за наличие на противоречива и/или неправилна съдебна практика от адвокати, вместо да бъде сезиран Висшият адвокатски съвет. Увеличеният брой на постъпилите сигнали сочи, че от НК се очаква да активизира тълкувателната си дейност предимно чрез вътрешни ресурси на колегията, решения на ОСНК и мерки от вътрешноорганизационен характер. За проверката на постъпилите сигнали за нееднакво и противоречиво приложение на закона и преценката за наличие на основание за изготвяне на искания за издаване на тълкувателни решения се налага да се извършва значителна по обем допълнителна дейност, събиране на допълнителни данни, свързани с изискване на справки, постановени решения и присъди, която е целесъобразно да се осъществява от екип от отлично квалифицирани съдебни помощници под ръководството на членовете на Аналитичното звено.

Ограничената численост и високата натовареност на членовете на Аналитичното звено обуславят заключение, че към настоящия момент обособената в колегията аналитична структура разполага с ограничен вътрешен ресурс за всеобхватно самостоятелно проследяване и анализ на противоречиво постановяваните съдебни актове в страната. Неоспорим факт е, че тълкувателната дейност неизбежно е свързана с обективното наличие на противоречива и/или неправилна съдебна практика и докато такава съществува, тълкувателната дейност следва безусловно да се интензифицира. Активирането ѝ обаче не е резултат единствено от вътрешния принос на колегията. Пълноценното и ефективно осъществяване на функцията по уеднаквяване на съдебната практика е в пряка зависимост от ангажиментите на всички органи, оправомощени да поискат произнасяне на ОСНК с тълкувателно решение. Тяхната инициатива не може да бъде заместена единствено с активността на председателя на ВКС, упражнена въз основа на проучванията и становищата на аналитичното звено и съдиите от Наказателна колегия.

Спазването на принципа за разглеждане и решаване на делата в разумен срок налага да продължат да се полагат усилия за дисциплиниране и ускоряване на наказателното съдопроизводство. Следва да се подчертае, че отделни случаи на забавяне са констатирани само по отношение изготвянето на съдебни актове по обявени за решаване дела, като дори в случаите на т. н. „трети касации“ по чл. 354, ал. 5, изр. 2 от НПК делата се насрочват и разглеждат изключително експедитивно. За преодоляването на установените изолирани случаи на забави при окончателното финализиране на делата се планират и реализират организационни мерки за елиминиране на субективните причини за забавянията. В тази насока трябва да се отчете като високо ефективен предприетият от ръководството на ВКС подход на постоянен мониторинг на сročността на съдопроизводството и системно предприемане на мерки за контрол по

спазването на сроковете за изготвяне на съдебните актове по чл. 354, ал. 4 от НПК до преодоляването на забавянията.

В преобладаващата си част констатираните забави при изготвянето на съдебните актове имат обективна основа. Като основна причина в тази насока се откроява отражението на устойчивата тенденция за постъпателно увеличаване на броя на делата със завишена фактическа и правна сложност, което положение изисква значително по-голям времеви ресурс за проучването, решаването и финализирането на делото с краен съдебен акт. В такива случаи срочността на изготвянето на съдебния акт не следва необосновано да се абсолютизира за сметка на качеството му.

Друг съществен дял от констатираните изолирани случаи на забава при изготвянето на съдебни актове се дължи също на фактор с обективен характер – неравномерното натоварване на определени съдии при случайното разпределение на делата. Тази слабост на системата за разпределение на делата е негативен фактор с постоянно действие, като допуска до периода на уравняване по отношение на някои съдии да се разпределят по-голям брой дела. Неравномерното постъпление автоматично обуславя периодична неравномерна индивидуална натовареност на съответните съдии, което положение пък проявява многостранен негативен ефект както по отношение на насрочването на делата, така и при изготвянето на съдебните актове, които обяснимо се забавят. Особено неблагоприятно е влиянието на този фактор при временна концентрация на висок брой дела с максимални коефициенти за фактическа и правна сложност за кратък период от време на доклад на едни и същи съдии. В тези случаи забавянето при изготвянето на мотивите на крайните актове автоматично обхваща всички обявени за решаване дела, като често се отразява върху дейността на съответния съдия и през следващата година, доколкото компенсация на натовареността за предходна година няма как да се постигне. Подобен дисбаланс при постъплението може да бъде коригиран инцидентно и отчасти единствено с палиативни мерки – чрез разпореждания на ръководителя на колегията за извънредни корекции на параметрите на случайното разпределение по отношение на съдиите, при които се наблюдава временно свръхнатоварване. Такъв подход следва да продължи да се използва до радикално разрешаване на съществуващия проблем с неравномерно натоварване на определени съдии при случайното разпределение на делата, който въпрос е извън компетентността на ВКС.

Укрепването на аналитичния ресурс на НК на ВКС също остава задача от първостепенно значение, особено в областта на проучването и обобщаването на съдебната практика.

С оглед множеството констатирани и през предходните години обективни позитивни резултати от дейността на Аналитичното звено и преди всичко – осезаемото ѝ положително отражение върху натовареността на колегията в насока облекчаване, обособената със заповед на председателя на ВКС организационна единица следва със сигурност да продължи да функционира. До учредяването на

Аналитичното звено на НК задачите в тази насока се разпределяха между всички съдии, като поради значителната натовареност работата се осъществяваше до голяма степен спорадично, а често – и с несъответстващи на изискванията към върховната съдебна инстанция качество и задълбоченост. В нередки случаи по съображения за претовареност Общото събрание е преценявало, че въобще липсва необходимост от участие на колегията в определени мероприятия под каквато и да е форма и е отклонявало поканите за предоставяне на становища и експертни участия. След обособяването на звеното качеството на интелектуалния принос на НК чувствително се повиши, като се наблюдават редица постижения при планирането, организирането и провеждането на дейностите.

Проявената от членовете на Аналитичното звено активност през миналата година обуславя обаче красноречив извод за много високо ниво на натовареност на структурата. Разпределената група съдии в звеното (двама на брой от момента на учредяване на структурната единица до настоящия момент), макар и да работи с чувствително разтоварване от общата натовареност по разглеждане и решаване на дела, обективно не може да обхване пълноценно както задачите по установяване, проучване и обобщаване на съдебната практика, така и постъпателно нарастващия брой ангажименти по изготвяне на становища по законопроекти, участия в научни форуми, работни групи и др. Особено затруднение предизвиква необходимостта от участие в съществено увеличения брой мероприятия с различна насоченост, организирани предимно по инициатива на Министерството на правосъдието, по въпроси от областта на наказателното право и процес. Тези задължения са изключително времеемки, ангажират експертен ресурс за продължителен период от време и са с различна тематика. Повишената натовареност на ангажираните в структурата колеги придава непривлекателност на осъществяваната дейност, като отчетливо се наблюдават затруднения при привличането на нови кандидати за специализирана работа в звеното.

II. ГРАЖДАНСКА КОЛЕГИЯ

Статистически данни за делата, разглеждани през 2019 г. в Гражданската колегия на Върховния касационен съд, както и за свършените дела през годината

Несвършени дела към 1 януари 2019 г.	2372 бр.
От тях:	
- касационни дела	2045 бр.
- частни производства	327 бр.
Постъпили преписки през 2019 г.	5809 бр.
Прекратени преписки	819 бр.
Дела, образувани през отчетния период	4990 бр.
Дела, постъпили през отчетния период	4990 бр.

От тях:	
- касационни дела	3357 бр.
- частни производства	1633 бр.
Общ брой на делата за разглеждане през 2019 г.	7362 бр.
От тях:	
- касационни производства	5402 бр.
- частни производства	1960 бр.
Свършени дела през 2019 г.	5081 бр.
От тях:	
- свършени касационни дела	3522 бр.
- свършени частни производства	1559 бр.
Несвършени дела към 31 декември 2019 г.	2260 бр.
От тях:	
- касационни дела	1870 бр.
- частни производства	390 бр.

1. КАДРОВА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ

През 2019 г. структурата на Гражданската колегия на Върховния касационен съд функционира, както и през предходните 2018 г. и 2017 г. – четири отделения, във всяко от които съдиите са разпределени в постоянни тричленни състави. Делата са разпределяни по реда на чл. 9 от Закона за съдебната власт съобразно специализацията на съдиите, установена от 01.01.2009 г., както следва: в Първо и Второ отделение – дела, образувани по вещноправни спорове и делби, а в Трето и Четвърто отделение – дела по облигационноправни, трудовоправни спорове, дисциплинарни производства и др. И през 2019 г. частните производства и молбите за отмяна са разпределяни съобразно установената от 01.03.2017 г. специализация на отделенията в Гражданската колегия съгласно Разпореждане № 21/28.02.2017 г. на председателя на колегията, в което е посочено, че постъпващите частни жалби по чл. 274, ал. 2 и ал. 3 ГПК и молбите за отмяна на влезли в сила решения по чл. 303 и чл. 304 ГПК се разпределят между съдиите съобразно установената в колегията специализация според вида на делото на основание Заповед № 1015/27.05.2008 г. на председателя на ВКС.

През 2019 г. в Гражданската колегия на ВКС са работили общо 48 съдии, като през отчетния период са настъпили следните промени в персоналия състав: от 18.01.2019 г. съдия Борислав Белазелков е назначен за председател на Четвърто гражданско отделение, като председателства Първи съдебен състав в Четвърто г. о. на ВКС в състав със съдиите Борис Илиев и Димитър Димитров, а съдия Бойка Стоилова председателства Пети състав в Четвърто гражданско отделение в състав със съдиите Мими Фурнаджиева и Велислав Павков. От 25.02.2019 г. във Върховния касационен съд, Гражданска колегия, е командирована съдия Розинела Янчева от Софийския градски съд за цялостно изпълнение на длъжността „съдия“ във ВКС, като с Разпореждане № 36/22.02.2019 г. на заместник-

председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия ѝ е възложено участие като член на състава на мястото на съдия Гълъбина Генчева, предвид продължителното ѝ отсъствие, в състав със съдиите Маргарита Соколова и Светлана Калинова. От 17.06.2019 г. съдия Розинела Янчева е определена за член на Втори състав на Второ гражданско отделение, предвид предстоящото освобождаване от длъжност на съдия Златка Русева на основание чл. 165, ал. 1, т. 1 ЗСВ, която е пенсионирана, считано от 09.07.2019 г. С Решение от 22.05.2019 г. на Пленума на ВКС съдия Светла Бояджиева е преместена от Четвърто гражданско отделение в Трето гражданско отделение на ВКС, а съдия Геника Михайлова е преместена от Трето гражданско в Четвърто гражданско отделение на ВКС. С Разпореждане № 75/23.05.2019 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия, считано от 01.09.2019 г., Първи съдебен състав на Трето гражданско отделение включва съдия Светла Димитрова, съдия Светла Бояджиева и съдия Даниела Стоянова, а Четвърти състав на Четвърто гражданско отделение включва съдия Веска Райчева, съдия Геника Михайлова и съдия Ерик Василев. Съдия Любка Андонова, след изтичане на мандата ѝ като член на Комисията по атестиране и конкурсите при Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет, се връща в Гражданската колегия на ВКС от 16.10.2019 г. Съдия Светла Цачева е освободена от длъжност поради пенсиониране, считано от 21.10.2019 г. С Разпореждане № 173/21.10.2019 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия Трети състав на Четвърто гражданско отделение включва съдия Албена Бонева, съдия Боян Цонев и съдия Любка Андонова. На 11.11.2019 г. съдиите Розинела Янчева, Емилия Донкова и Филип Владимиров встъпват в длъжност „съдия“ във Върховния касационен съд, а с Решение от 12.12.2019 г. на Пленума на ВКС съдия Розинела Янчева е разпределена във Второ гражданско отделение, съдия Емилия Донкова – във Второ гражданско отделение, а съдия Филип Владимиров – в Трето гражданско отделение, като продължават да заседават, както следва: съдия Розинела Янчева – във Втори състав на Второ гражданско отделение със съдиите Пламен Стоев и Здравка Първанова, съдия Емилия Донкова – в Трети състав на Второ гражданско отделение със съдиите Камелия Маринова и Веселка Марева, и съдия Филип Владимиров – в Трети състав на Трето гражданско отделение със съдиите Симеон Чаначев и Александър Цонев.

Към 31.12.2019 г. съдиите са разпределени по отделения така: в Първо гражданско отделение – 9 съдии, във Второ гражданско отделение – 9 съдии, в Трето гражданско отделение – 15 съдии, включително заместник-председателят на Върховния касационен съд и ръководител на колегията, в Четвърто гражданско отделение – 15 съдии.

Във връзка с наличието на свободни места за длъжността „съдебен помощник“ през отчетната година от 01.11.2019 г. и от 18.11.2019 г. в колегията след проведен конкурс постъпват петима нови съдебни помощници, от които двама по заместване. Със Заповед

№ 3014/05.11.2019 г. на председателя на ВКС съдебните помощници са разпределени за подпомагане на дейността на съдиите от Гражданската колегия на Върховния касационен съд.

2. ПОСТЪПЛЕНИЯ

а) Организация по образуване и насрочване на делата

Със Заповед № 105/18.01.2019 г. на председателя на ВКС съдия Борислав Белазелков е назначен за председател на Четвърто гражданско отделение на ВКС, като със Заповед № 106/18.01.2019 г. на председателя на ВКС е прекратено действието на Заповед № 2096/18.12.2013 г., с която съдия Бойка Стоилова е назначена на административна длъжност „председател на отделение“. С Разпореждане № 11/18.01.2019 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия на съдия Бойка Стоилова е определена 100% натовареност на разпределението на касационни и частни граждански дела.

С Разпореждане № 6/15.01.2019 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия съдия Светлана Калинова е спряна от участие в списъка на случайно разпределение за определяне на докладчик и член на състав по касационни дела поради изпреварващ график на разпределение на делата за произнасяне по реда на чл. 288 ГПК на съдия Калинова спрямо другите членове на състава, за периода от 16.01.2019 г. до 16.02.2019 г.

Със Заповед № 208/30.01.2019 г. на председателя на ВКС е наредено на ръководителите на колегии във ВКС да се извърши проверка и изготви доклад до 01.02.2019 г. относно практиката в случаите на отлагане на делата поради отвод на членовете на съдебния състав – съдебните секретари, съответно съдебните деловодители, уведомяват ли страните или техните процесуални представители писмено или по телефона, че на предварително обявената дата няма да се провежда открито съдебно заседание. Извършена е проверка в Гражданската колегия и е изготвен доклад от ръководителя на колегията и предаден в срок на председателя на ВКС.

Със Заповед № 360/08.02.2019 г. на председателя на ВКС е разпоредено в срок до 12.02.2019 г. ръководителите на колегии във ВКС да представят писмен доклад за необявените актове по дела, насрочени и разгледани в открити и закрити съдебни заседания до 31.12.2018 г. и причините за забавяне изготвянето на съдебните актове. Изготвен и предаден в срока е докладът за Гражданската колегия от ръководителя на колегията.

Със Заповед № 370/11.02.2019 г. на председателя на ВКС е определена комисия с представители на съдиите от Гражданската и Търговската колегии на ВКС със задача да се направи анализ на постъпилите и образувани през 2018 г. и 2019 г. в Гражданската колегия и Търговската колегия на ВКС граждански и търговски дела и частни производства, включително и тези по препирни за подсъдност между

гражданските и административните съдилища; да се прецени на базата на какви критерии делата се квалифицират за Гражданската и Търговската колегия с оглед разпределението им между двете колегии, като на база на направените анализи от комисията да се посочат причините за насрочването на делата в съответния срок след образуването им, предвид натовареността по колегии, броя на постъпленията за 2018 г. и 2019 г. и др. фактори, както и да се предложат организационни мерки за постигане на равномерна натовареност на съдиите от двете колегии и за спазване на разумния срок за насрочване, разглеждане и решаване на делата във ВКС. От Гражданската колегия в комисията са включени съдиите Емануела Балеvsка, Бранислава Павлова, Мария Иванова и Борислав Белазелков – председателите на отделения в колегията.

С Разпореждане № 29/15.02.2019 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия съдия Златка Русева от Второ г. о. на ВКС е спряна от участие в списъка за случайно разпределение на делата, за определяне на докладчик и член на състав по частни дела, предвид разпределените на съдия Русева частни дела, които изпреварват разпределените частни дела на другите съдии от Второ гражданско отделение на ВКС, за периода от 18.02.2019 г. до 15.03.2019 г.

Със Заповед № 435/20.02.2019 г. на председателя на ВКС с оглед невъзможността на съдии от Търговската колегия на ВКС да участват в насроченото за 26.02.2019 г. т. д. № 2651/2017 г. е разпорежено посоченото търговско дело да бъде преразпределено за определяне на нов докладчик при спазване принципа на случайния подбор чрез електронно разпределение между съдиите от Гражданската колегия на ВКС.

Със Заповед № 457/21.02.20219 г. на председателя на ВКС е командирована съдия Розинела Янчева от Софийския градски съд за изпълняване длъжността „съдия“ във ВКС. С разпореждания № № 36/22.02.2019 г., 41/27.02.2019 г. и др. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия на съдия Янчева е възложено участие като докладчик по дела с докладчик съдия Гълъбина Генчева, предвид продължителното ѝ отсъствие по уважителни причини, с членовете на състава съдиите Маргарита Соколова и Светлана Калинова. С Разпореждане № 37/22.02.2019 г. на ръководителя на колегията съдия Розинела Янчева е включена в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и член на състав със 100% натовареност по частни производства и производства по молби за отмяна на влезли в сила съдебни актове по постъпващите в Първи поток на Гражданската колегия частни дела и дела по молби за отмяна, като се произнася в състав със съдиите Маргарита Соколова и Светлана Калинова.

С Разпореждане № 42 от 23.02.2019 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия съдия Майя Русева от Трето г. о. на ВКС е спряна от участие в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и член на състав по касационни дела, предвид разпределените на съдия Русева дела за произнасяне по реда на чл. 288 ГПК, които изпреварват насрочените производства на другите съдии от

състава на съдия Русева, за периода от 28.02.2019 г. до 29.03.2019 г.

С Разпореждане № 45 от 14.03.2019 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия съдия Зоя Атанасова от Четвърто г.о. на ВКС е спряна от участие в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и член на състав по частни дела, предвид натоварения график за разглеждане на разпределените ѝ частни дела и недобро здравословно състояние, за периода от 15.03.2019 г. до 15.04.2019 г.

С Разпореждане № 47 от 14.03.2019 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия, считано от 15.03.2019 г., съдия Гълъбина Генчева е възстановена в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и член на състав по касационни дела по постъпващите дела в Първи поток, предвид спирането ѝ за участие в конкурсна комисия за повишаване в длъжност „съдия“ в апелативните съдилища, а делата за м. февруари и м. март 2019 г. на неин доклад са разгледани от съдия Розинела Янчева.

Със Заповед № 888/18.03.2019 г. на председателя на ВКС са утвърдени вътрешни правила за събиране на съдебни вземания във Върховния касационен съд на Република България, с която са запознати всички заинтересовани лица – съдии и съдебни служители.

С Разпореждане № 48 от 18.03.2019 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия, считано от 18.03.2019 г., съдия Златка Русева е спряна от участие в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и член на състав по касационни дела, а от 09.05.2019 г. и по частни дела и дела пред 5-членен смесен състав на ВКС и ВАС, предвид предстоящото ѝ освобождаване от длъжност на основание чл. 165, ал. 1, т. 1 ЗСВ.

С Разпореждане № 52 от 19.03.2019 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия, предвид техническото приложение към Правилата за образуването и случайното разпределение на делата във ВКС, за разясняване на постъпващи дела в Гражданската колегия на ВКС е разпоредено, че дела по ЗОПДИППД и ЗОПДНПИ са касационни дела, както и делата по молби за отмяна за Първи и Втори поток са касационни дела, а делата на 5-членен смесен състав, че са частни дела, а с Разпореждане № 54 от 12.03.2019 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия е разяснено, че делата по ЗКИР – Първи поток, са касационни дела.

Предвид необходимостта от осигуряване на равномерна натовареност на съдебните помощници с оглед настъпилите промени в състава им, е издадена Заповед № 1239/22.04.2019 г. на председателя на ВКС за разпределение на съдебните помощници за подпомагане на съдиите от колегията до приключване на обявения конкурс за назначаване на съдебни помощници в Гражданската колегия на ВКС, считано от 22.04.2019 г.

С разпореждания на председателя на колегията, при отсъствие на председателя на колегията или председателите на отделения поради

ползване на платен годишен отпуск или служебни ангажименти, са издавани своевременно разпореждания за заместването им с оглед администрирането на дейността на Гражданската колегия и образуването на делата в съответното отделение, както следва: Разпореждане № 16/28.01.2019 г., Разпореждане № 56/26.03.2019 г., Разпореждане № 58/27.03.2019 г., Разпореждане № 63/19.04.2019 г., Разпореждане № 67/25.04.2019 г., Разпореждане № 71/10.05.2019 г., Разпореждане № 80/29.05.2019 г., 81/31.05.2019 г., Разпореждане № 87/11.06.2019 г., Разпореждане № 91/24.06.2019 г., Разпореждане № 93/2.07.2019 г. С Разпореждане № 98/08.07.2019 г. са определени заместниците на отсъстващите председатели на отделения през съдебната ваканция на 2019 г. за обезпечаване образуването на дела през този период. Други разпореждания за заместване при отсъствия на ръководителя на колегията и председателите на отделения са: Разпореждане № 117/07.08.2019 г., Разпореждане № 134/05.09.2019 г., Разпореждане № 145/17.09.2019 г., Разпореждане № 159/08.10.2019 г., Разпореждане № 189/07.11.2019 г., Разпореждане № 195/13.11.2019 г., Разпореждане № 210/04.12.2019 г., Разпореждане № 219/18.12.2019 г.

С Разпореждане № 75/23.05.2019 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия, предвид решение от 22.05.2019 г. на Пленума на ВКС относно преместването на съдия Светла Бояджиева от Четвърто гражданско отделение в Трето гражданско отделение на ВКС и на съдия Геника Михайлова от Трето в Четвърто гражданско отделение, считано от 01.09.2019 г., е определен Първи състав на Трето гражданско отделение, включващ съдия Светла Димитрова, съдия Светла Бояджиева и съдия Даниела Стоянова, и Четвърти състав на Четвърто гражданско отделение, включващ съдия Веска Райчева, съдия Геника Михайлова и съдия Ерик Василев, като със същото разпореждане е създадена организация и за разглеждането на разпределените дела на съдиите от двата състава и относно новообразуваните дела в Гражданската колегия на ВКС.

С Разпореждане № 82/04.06.2019 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия съдия Гълъбина Генчева от Първо г.о. на ВКС е спряна от участие в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и член на състав по постъпващите касационни дела, предвид запълнения график на разпределените дела на съдия Генчева за месец ноември 2019 г. спрямо другите членове на състава, считано от 05.06.2019 г.

С Разпореждане № 86/11.06.2019 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия, предвид предстоящото освобождаване от длъжност на съдия Златка Русева, за обезпечаване произнасянето на делата на съдиите Пламен Стоев и Здравка Първанова (в състав със съдия Златка Русева), както и за обезпечаване произнасянето по делата на съдиите Маргарита Соколова и Светлана Калинова, считано от 17.06.2019 г., съдия Розинела Янчева е включена в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и член на състав от Първо г. о.

във Второ г. о. на ВКС по касационни дела, частни дела и дела по молби за отмяна със 100% натовареност. С посоченото разпореждане, считано от 17.06.2019 г., Втори състав на Второ гражданско отделение включва съдия Пламен Стоев, съдия Здравка Първанова и съдия Розинела Янчева.

Със Заповед № 1863 от 27.06.2019 г. на председателя на ВКС са разпределени класираните съдебни помощници след проведена конкурсна процедура за длъжността „съдебен помощник“ в Гражданската колегия на ВКС за 2 щатни бройки, от които 1 щатна бройка по заместване на отсъстващ служител, за подпомагане работата на съдиите от колегията.

С Разпореждане № 99/08.07.2019 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия е указан редът за образуване на постъпващите дела в Гражданската колегия през съдебната ваканция.

С Разпореждане № 109/26.07.2019 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия съдия Зоя Атанасова от Четвърто г. о. на ВКС е спряна от участие в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и член на състав по постъпващите частни дела, предвид продължителното ѝ отсъствие по здравословни причини, считано от 26.07.2019 г.

С Разпореждане № 118/08.08.2019 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия съдия Светла Цачева е отстранена от участие в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и член на състав по постъпващите в колегията частни и касационни производства, предвид предстоящото ѝ освобождаване от длъжност на основание чл. 165, ал. 1, т. 1 ЗСВ, считано от 19.08.2019 г.

С Разпореждане № 155/02.10.2019 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия съдиите Албена Бонева, Гълъбина Генчева и Геновева Николаева са възобновени в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и член на състав по постъпващите в Гражданската колегия частни и касационни производства със 100% натовареност, предвид приключилия конкурс за повишаване в длъжност „съдия“ в апелативните съдилища – Гражданска колегия, в който като членове на комисията участват съдиите Албена Бонева, Гълъбина Генчева и Геновева Николаева, тъй като те са спрени от участие в списъците за разпределението на делата за периода на конкурса.

С Разпореждане № 158/04.10.2019 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия съдия Стоил Сотиров е отстранен от участие в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и член на състав по постъпващите в Гражданската колегия на ВКС касационни производства, предвид запълнения му график за насрочване на делата до края на м. декември 2019 г. и предстоящото му освобождаване от длъжност на основание чл. 165, ал. 1, т. 1 ЗСВ, считано от 04.10.2019 г.

Предвид изтичането на мандата на съдия Любка Андонова като член на Комисията по атестирането и конкурсите при Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет и връщането ѝ на работа в Гражданската колегия, с Разпореждане № 171/16.10.2019 г. на заместника-председателя на ВКС и

ръководител на колегията е възобновена за участие в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и член на състав по постъпващите в Гражданската колегия касационни и частни производства със 100% натовареност, считано от 16.10.2019 г., а с Разпореждане № 173/21.10.2019 г. на ръководителя на колегията, предвид освобождаването от длъжност на съдия Светла Цачева поради пенсиониране от 21.10.2019 г., съдия Любка Андонова е включена за член на Трети състав на Четвърто гражданско отделение, който се състои от съдия Албена Бонева, съдия Боян Цонев и съдия Любка Андонова.

С Разпореждане № 175/22.10.2019 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия, предвид отсъствието на съдия Бранислава Павлова – председател на Първо гражданско отделение на ВКС, поради ползване на разрешен отпуск за временна нетрудоспособност за периода от 23.10.2019 г. до 31.12.2019 г. и необходимостта от осигуряване образуването на делата в Първо гражданско отделение, е разпоредено по време на отсъствието на съдия Павлова образуването на съдебните производства в Първо гражданско отделение да се извършва от съдия Теодора Гроздева. С Разпореждане № 177/23.10.2019 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия съдия Теодора Гроздева, предвид допълнителната натовареност на съдия Гроздева, е спряна от участие в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и член на състав по постъпващите в колегията частни производства и постъпващите дела за образуване пред 5-членен смесен състав на ВКС и ВАС, за периода от 24.10.2019 г. до 31.12.2019 г.

С Разпореждане № 203/26.11.2019 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия е образувано частно гражданско дело за възстановяване на гр. д. № 835/2009 г. на Първо г. о. на ВКС, предвид постъпила молба за поправка на очевидна фактическа грешка в Решение № 456/3.06.2010 г. по посоченото дело и полученото писмо от първоинстанционния съд, че делото е унищожено с акт от 2018 г. на председателя на съда.

С Разпореждане № 211/05.12.2019 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия съдия Зоя Атанасова е възобновена в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и член на състав по постъпващите в колегията частни и касационни производства със 100% натовареност, предвид връщането ѝ на работа от продължително отсъствие по здравословни причини, считано от 05.12.2019 г.

Със Заповед № 3014 от 05.11.2019 г. на председателя на ВКС са разпределени класираните съдебни помощници след проведена конкурсна процедура за длъжността „съдебен помощник“ в Гражданската колегия на ВКС за 5 щатни бройки, от които 2 щатни бройки по заместване на отсъстващ служител, за подпомагане работата на съдиите от колегията.

С Разпореждане № 216/13.12.2019 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия съдия Стоил Сотиров е

отстранен от участие в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и член на състав по постъпващите в Гражданската колегия на ВКС частни производства, предвид предстоящото му освобождаване от длъжност на основание чл. 165, ал. 1, т. 1 ЗСВ, считано от 30.12.2019 г.

Със Заповед № 3499 от 30.12.2019 г. на председателя на ВКС са разпределени съдебни помощници да подпомагат работата на съдии от Гражданската колегия на ВКС, предвид настъпилите промени в състава на съдебните помощници.

Съдиите Албена Бонева, Гълъбина Генчева и Геновева Николаева са определени за членове на комисия в обявения конкурс за повишаване в длъжност „съдия“ в апелативните съдилища, Гражданска колегия, и в изпълнение на решение на Комисията по атестирането и конкурсите към Съдийската колегия на ВСС по Протокол № 6/19.02.2018 г. насрочените дела за закрити съдебни заседания на техен доклад по реда на чл. 288 ГПК за м. юни 2019 г. са пренасрочени за разглеждане за м. септември 2019 г., а делата на съдия Гълъбина Генчева са възложени за разглеждане от съдия Розинела Янчева от Софийския градски съд, командирована в Гражданската колегия на ВКС, като посочените съдии са спрени от случайното разпределение за определяне на докладчик и член на състав по частни производства и по молби за отмени на влезли в сила съдебни актове за периода на работата на комисията.

И през отчетния период продължава контролът, свързан със своевременното обявяване и въвеждане в деловодната система на резултатите по постановените съдебни актове, за което е изготвено Разпореждане № 49/14.06.2018 г. на председателя на колегията относно задължаването на съдебните секретари в Гражданската колегия на ВКС незабавно да въвеждат в деловодната система на резултатите от предадените им за обявяване на хартиен носител съдебни актове, както и да сравняват съдебните актове на хартиен носител и на електронен такъв.

С разпореждания № 98/08.07.2019 г. и № 99/08.07.2019 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия е организирана работата на колегията през периода на съдебната ваканция на 2019 г. при отсъствието на председателите на отделения. Предвид необходимостта от обезпечаване на дейността по образуване на постъпващите в Гражданската колегия на ВКС дела през периода на съдебната ваканция, постъпващите дела в колегията са образувани по общия ред, като са съхранявани в деловодството на Гражданската колегия и са докладвани на съдиите след завръщането им на работа или след поискване.

Със заповед № 3048/11.11.2019 г. на председателя на ВКС съдия Розинела Янчева е назначена да изпълнява длъжността „съдия“ във Върховния касационен съд, Гражданска колегия, като на същия ден съдия Янчева встъпи в длъжност.

Със Заповед № 3049/11.11.2019 г. на председателя на ВКС съдия Филип Владимиров е назначен да изпълнява длъжността „съдия“ във Върховния касационен съд, Гражданска колегия, като на същия ден съдия

Владимиров встъпва в длъжност.

Със Заповед № 3050/11.11.2019 г. на председателя на ВКС съдия Емилия Донкова е назначена да изпълнява длъжността „съдия“ във Върховния касационен съд, Гражданска колегия, като на същия ден съдия Донкова встъпва в длъжност.

С протокол от 12.04.2019 г. комисия, назначена със Заповед № 245/7.02.2018 г. на председателя на ВКС за преглед на непотърсените в законоустановения срок суми и станали неизискуеми в набирателната сметка на ВКС, констатира, че непотърсените суми са за обезпечения за 2004 г. и 2005 г. и е необходимо да бъдат прехвърлени от набирателната сметка на ВКС в транзитната сметка на ВКС за трансфер към Висшия съдебен съвет, предвид на което с Разпореждане № 120 от 12.08.2019 г. на заместник-председателите на ВКС и ръководители на Търговската колегия и Гражданската колегия е разпоредено да се прехвърлят сумите по протокола от набирателната сметка на ВКС в транзитната сметка на ВКС за трансфер към ВСС.

И през 2019 г. продължава да действа Разпореждане № 176/27.12.2018 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия, с което са въведени коефициенти за фактическа и правна сложност при образуването на делата в Първи поток на Гражданската колегия, като коефициент 1 за образуване на дела се поставя при постъпване на една касационна жалба, коефициент 2 – при образуване на дела с приложения, при постъпване на две касационни жалби, при образуване на дела по искове по чл. 108 от Закона за собствеността със съединени облигационни искове и при образуване на дела по искове по чл. 440 ГПК, а коефициент 3 се поставя при образуване на дела с три и повече касационни жалби, при образуване на дела по искове за делба, съединени с искове по чл. 30 от Закона за наследството, при образуване на дела по искове за делба, втора фаза с искове по сметки, подлежащи на касационно обжалване. През 2019 г. постъпилите дела с коефициент 1 са 655 бр., с коефициент 2 са 219 бр., а с коефициент 3 са 64 бр.

През 2019 г. продължава да се изпълнява Заповед № 2631 от 23.12.2016 г. на председателя на ВКС, с която заместниците на председателя на и ръководители на колегии са задължени да водят регистър на отводите по чл. 22, ал. 1, т. 6 ГПК, считано от 01.01.2017 г. Във връзка с решение на ВСС по Протокол № 42 от 23.07.2015 г., с което на административните ръководители на съдилищата е указано предприемане на мерки с цел преодоляване на случаите на неоснователни или немотивирани отводи, на секретаря на колегията, съгласувано със съдебен помощник, се възложи да продължи дейността и да актуализира в електронен формат отводите по чл. 22, ал. 1, т. 6 ГПК, както и да поддържа и съхранява класьор с копия от определенията (разпорежданията) по чл. 22, ал. 1, т. 6 ГПК.

Със Заповед № 974/24.06.2015 г. на председателя на ВКС са утвърдени Правила за насрочване на делата в Гражданска колегия и Търговска колегия на ВКС, насочени към осигуряване еднаква месечна

натовареност на съдиите от Гражданската и Търговската колегии на ВКС. И през 2019 г. съгласно Правилата месечно на всеки съдия са насрочвани по три закрити заседания и не по-малко от едно открито заседание, като в едно закрито заседание се насрочват по три дела, а в открито заседание – по три дела на съдия, за да се осигури еднаква месечна натовареност на съдиите от Гражданската колегия на ВКС, регламентирано със Заповед № 839/18.05.2016 г. на председателя на ВКС, която действа и през отчетния период – 2019 г.

Делата по Закона за кадастъра и имотния регистър и през 2019 г. продължават да се разпределят между съдиите от Първо и Второ гражданско отделение, делата по Закона за адвокатурата, Закона за нотариусите и нотариалната дейност и Закона за частните съдебни изпълнители се разпределят между съдиите от Трето и Четвърто гражданско отделение, делата по ЗОПДИППД (отм.) и ЗОПДНПИ се разпределят между съдиите от Трето и Четвърто гражданско отделение. И през 2019 г. в програмата за разпределение на делата на случаен принцип продължава да действа механизмът за изравняване на натовареността на съдиите в рамките на календарната година по постъпващите в Гражданската колегия дела по ЗКИР, ЗА, ЗННД, ЗЧСИ, ЗОПДИППД (отм.) и ЗОПДНПИ.

В изпълнение на Заповед № 143/02.02.2017 г. на председателя на ВКС за регламентиране на отговорностите по администриране на вътрешните актове на съда е разпоредено да се поддържат и съхраняват хронологично подредени регистри, отделно за всяка от трите колегии на ВКС, на всички писмени разпореждания на председателите на колегии, свързани с организацията на работа, като в Гражданската колегия през 2019 г. са постановени 228 разпореждания на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия.

През 2019 г. продължава създадената организация на работа на съдебните помощници, които подпомагат съдиите от Гражданската колегия в правораздавателната им дейност, изразяваща се в проверка редовността на постъпващите книжа, както и с персонално подпомагане на съдиите от колегията чрез изготвяне на проекти за съдебни актове, проучване на правната доктрина и съдебната практика и изпълнение на други задачи във връзка с разглежданите дела, възложени от съдиите, на които са определени да помагат. Към настоящия момент в Гражданската колегия работят 15 съдебни помощници, като трима са в отпуск за отглеждане на дете до 2-годишна възраст.

б) Брой на образуваните дела и средна натовареност на съдиите от Гражданската колегия

През 2019 г. в Гражданската колегия на ВКС са образувани 4990 броя нови дела. Постъпилите преписки са 5809 броя, от които 819 бр. са прекратени. В сравнение с 2018 г. образуваните дела през 2019 г. са намалели с 15 бр. (2018 г. – 5005 бр. дела), в сравнение с 2017 г. намалението е с 267 бр. (2017 г. – 5257 бр. дела). За сравнение – през

2018 г. постъпилите в Гражданската колегия преписки са 5893 бр., от които прекратените са 888 бр. През 2017 г. постъпилите преписки са 6085 бр., от които прекратени 899 бр. В сравнение с 2018 г. намалението на преписките е с 84 бр., а в сравнение с 2017 г. намалението с 276 бр.

Конкретно новопостъпилите касационни граждански дела през 2019 г. са 3357 бр., като намаляват в сравнение с 2018 г. с 27 бр. дела, в сравнение с 2017 г. – с 308 бр. касационни дела, с 2016 г. – с 413 бр. Очертава се равномерен темп на намаляване на образуваните касационни дела в колегията.

Частните производства, постъпили през периода, са 1633 бр., като се увеличават с 12 бр. в сравнение с 2018 г., когато са 1621 бр., в сравнение с 2017 г., когато са 1592 бр., се увеличават с 41 бр., а в сравнение с 2016 г. (1583 бр.) се увеличават с 50 частни дела. Наблюдава се относително бавно увеличаване на образуваните частни производства в Гражданската колегия на ВКС.

През 2019 г. четиримата председатели на отделения в колегията са постановили общо 819 разпореждания за връщане на преписки, образувани по нередовни или недопустими жалби, изпратени до ВКС.

Средната натовареност на съдиите в Гражданската колегия на ВКС през 2019 г., предвид свършените дела (5081 бр. дела), се определя средно на 106 бр. дела на съдия при 48 съдии в края на 2019 г., като съставът се променя през различните периоди на 2019 г.: от м. януари 2019 г. – 48 съдии, като съдиите Албена Бонева, Гълъбина Генчева и Геновева Николаева участват в комисия за повишаване в длъжност „съдия“ в апелативните съдилища, Гражданска колегия, и са изключени от частни производства; от 21.02.2019 г. командирована е съдия Розинела Янчева и съдиите са 49; от 09.07.2019 г. – съдиите са 48 (съдия Златка Русева е освободена от длъжност поради пенсиониране); от 16.10.2019 г. съдия Любка Андонова е на работа след изтекъл мандат в КАК към Съдийската колегия на ВСС и съдиите са 49; от 19.10.2019 г. – съдиите са 48 (съдия Светла Цачева е освободена от длъжност поради пенсиониране).

През отчетния период всеки съдия от Гражданската колегия участва в разглеждането средно на 318 дела, като е докладчик средно на по 106 свършени дела. На отделен съдия от колегията през отчетния период в тричленен състав е възложено да докладва средно по 153 новообразувани през годината и заварени от предходната година дела (в сравнение с 2018 г. – средно 163 бр. дела на съдия, в сравнение с 2017 г. – средно 153 бр. дела на съдия), а в смесен петчленен състав му е възложено да докладва по едно или по две дела за определени съдии, а като член на състав в съвместни петчленни състави на ВКС и ВАС средно по 2 дела на съдия. В тричленен състав на всеки съдия от колегията са разпределени средно по 104 бр. новообразувани през годината дела.

Към 01.01.2019 г. общият брой на несвършените от предходен период дела е 2372 или несвършените към 01.01.2019 г. дела са приблизително 48% спрямо новообразуваните през 2019 г. дела. Общият брой на делата за разглеждане в Гражданската колегия за периода

01.01.2019 г. – 31.12.2019 г. е 7362, за сравнение – 7478 бр. дела за 2018 г., 7921 бр. дела за 2017 г., 7859 бр. дела за 2016 г. и 8400 бр. дела за 2015 г.

в) Видове образувани дела

През 2019 г. в Гражданската колегия на ВКС са образувани общо 4990 нови дела, от които 57 бр. са образувани пред смесен петчленен състав на ВКС и ВАС (в сравнение с 2018 г. – 92 бр.), а пред тричленен състав – 4933 броя. Образуваните през 2019 г. дела по видове, са: граждански дела (по касационни жалби и молби за отмяна) – 3357 бр., частни производства – 1633 броя.

В Първо отделение на Гражданската колегия през 2019 г. са образувани 799 дела, във Второ отделение – 848 дела, в Трето отделение – 1643 дела, в Четвърто отделение – 1643 дела и пред петчленен смесен състав 57 бр. дела.

г) Разпределени дела по текст на образуване

През 2019 г. постъпилите дела в Гражданската колегия на ВКС са разпределяни съгласно действащата в колегията специализация на двата потока, установена с оглед на вида и характера на делото. Намаление е налице по отношение на следните видове дела: установителен иск по чл. 124, ал. 1 ГПК; делби по чл. 34 ЗС; делба на наследство по чл. 69 ЗН; нищожност на завещателно разпореждане – чл. 42 ЗН; иск за обявяване на предварителен договор за окончателен – чл. 19, ал. 3 ЗЗД; нищожност – чл. 26 ЗЗД; спиране на изпълнението на въззивно решение – чл. 282 ГПК; разваляне на договор – чл. 87, ал. 3 ЗЗД; отменителен иск по чл. 135 ЗЗД; иск за признаване уволнението за незаконно – чл. 344, ал. 1 КТ; иск за обезщетение за трудова злополука и професионална болест – чл. 200 КТ; иск за родителски права след развода – чл. 59 СК; спор относно родителски права – чл. 127 СК; иск за съществуване на вземането – чл. 422 ГПК; обжалване на решение на дисциплинарната комисия на Камарата на частните съдебни изпълнители – чл. 73 ЗЧСИ; иск за отговорност за вреди, причинени от правозащитните органи – чл. 2 ЗОДОВ и др.

Увеличение има на следните видове дела: ревандикационен иск по чл. 108 ЗС; негаторен иск по чл. 109 ЗС; отмяна на влязло в сила решение – чл. 303 ГПК; спор за материално право на собственост върху земеделски земи по чл. 14, ал. 4 ЗСПЗЗ; нищожност и недопустимост на съдебно решение – чл. 270 ГПК; възстановяване на запазена част – чл. 30 ЗН; искове за неоснователно обогатяване по чл. 59 ЗЗД; иск за изпълнение или обезщетение при неизпълнение – чл. 79, ал. 1 ЗЗД; обективна отговорност за деликт при или по повод извършване на работа – чл. 49 ЗЗД; неоснователно обогатяване – чл. 55 ЗЗД; договор за заем – чл. 240 ЗЗД; иск за обезщетение на неползващия собственик – чл. 31, ал. 2 ЗС; преобразуване на лично имущество – чл. 23 СК; иск за определяне местоживеенето на децата – чл. 127, ал. 2 СК; иск за оспорване на вземането – чл. 439 ГПК; обжалване решение на Висшия адвокатски съвет – чл. 7 ЗАдв.; иск за установяване на дискриминация – чл. 71 ЗЗДискр. и

др.

Среден брой дела, разпределени на съдия от Гражданската колегия за 2016 г., 2017 г., 2018 г. и 2019 г.

Първо гражданско отделение	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Касационни пр. (общо)	946	752	594	576
Частни пр. (общо)	326	249	215	223
Ср. бр. кас. дела	105	83,56	66	64
Ср. бр. ч. пр.	40,75	31,12	26,88	27,88
Второ гражданско отделение				
Касационни пр. (общо)	788	672	587	608
Частни пр. (общо)	237	229	223	240
Ср. бр. кас. дела	87,55	74,66	73,38	67,55
Ср. бр. ч. пр.	33,85	32,71	31,86	30
Първи поток				
Ср. бр. кас. дела	96,33	79,11	69,47	65,77
Ср. бр. ч. пр.	37,53	31,86	29,2	28,94
Трето гражданско отделение				
Касационни пр. (общо)	1 288	1 018	1 031	1061
Частни пр. (общо)	446	512	537	582
Ср. бр. кас. дела	85,87	67,86	73,64	70,73
Ср. бр. ч. пр.	31,85	36,57	44,75	44,77
Четвърто гражданско отделение				
Касационни пр. (общо)	1 652	1 163	1 080	1055
Частни пр. (общо)	574	602	646	588
Ср. бр. кас. дела	91,78	77,53	72	70,33
Ср. бр. ч. пр.	33,76	43	46,14	42
Втори поток				
Ср. бр. кас. дела	89,09	72,7	72,79	70,53
Ср. бр. ч. пр.	32,90	39,78	45,5	43,33
Гражданска колегия				
Ср. бр. кас. производства	92,45	76,35	73,56	69,94
Ср. бр. ч. производства	34,41	35,37	39,54	37,98
Среден брой дела	123,49	109,52	108,80	103,96

Изводът, който следва от посочената справка, е за незначително намаляване броя на постъпилите касационни дела и относително малкото увеличение на частните производства, които са в резултат на настъпилите законодателни промени.

И през 2019 г. средно на съдия в Първи поток броят на касационните производства е по-малък от средния брой касационни дела на съдия от Втори поток, предвид специализацията в разпределението на делата в Гражданската колегия. Освен това, средно на съдия от Втори поток частните производства са значително по-голям брой, отколкото среден

брой на частни дела, разпределени на съдия от Първи поток, с оглед разпределението и на частните производства по материя.

Средният брой на разпределения на съдия от Гражданската колегия на ВКС частни производства през 2019 г. са 37,98, през 2018 г. – 39,54 бр., през 2017 г. – 35,37 бр., през 2016 г. – 34,41 бр. Налице е незначително намаление, макар общият брой на делата да е нараснал, но следва да се вземе предвид и фактът, че председателите на отделения и ръководителят на Гражданската колегия не разглеждат частни производства.

Независимо от намалението на броя на постъпилите и образувани касационни дела и увеличението на броя на постъпилите частни дела съдиите от Гражданската колегия на ВКС през 2019 г. работят отговорно, качествено и при спазване на разумните срокове за разглеждане на делата.

3. ПРОВЕДЕНИ ЗАСЕДАНИЯ И ПРИКЛЮЧЕНИ ДЕЛА

а) Проведени открити съдебни заседания

През 2019 г. в Гражданската колегия на ВКС са проведени 1061 открити съдебни заседания (през 2018 г. – 1004) и 2987 закрити съдебни заседания (през 2018 г. – 3417).

През отчетния период съдиите от Гражданската колегия на ВКС участват като докладчици средно в 22 открити съдебни заседания и като членове на състав средно в 44 заседания. В закрити съдебни заседания участват като докладчици средно в 62 заседания (през 2018 г. в 74 закрити заседания), а като членове на състав средно в 124 заседания (през 2018 г. в 148 заседания, а през 2016 г. – средно в 120 закрити заседания).

По 70 брой дела съдиите от Гражданската колегия на ВКС участват като членове на смесен 5-членен състав по дела за спор за подсъдност, образувани във Върховния административен съд.

Не са установени случаи на неоснователно отлагане на делата от съставите на Гражданската колегия на Върховния касационен съд. От проведените заседания по обективни причини са отложени 99 дела, което представлява около 9% от общия брой на проведените в колегията открити съдебни заседания.

б) Свършени дела

През отчетния период са свършени общо 5081 дела (със 140 дела повече от предходната 2018 г.), предвид усилената работа на съдиите от колегията, въпреки намаления брой дела за насрочване в открито и закрито съдебно заседание в резултат на Заповед № 839/18.05.2016 г. на председателя на ВКС. Свършените касационни дела през отчетния период са 3522 бр. (през 2018 г. – 3511 бр.), а свършените частни производства са 1559 бр. (през 2018 г. – 1430 бр.). Свършените дела със съдебен акт по същество са 1968 (1849 бр. през 2018 г.), от които касационните дела със съдебен акт по същество са 1030 бр., а свършените частни производства със съдебен акт по същество са 938 бр. Делата, разгледани по реда на чл. 288 ГПК, са общо 2954 бр., процентът на допуснати до касационно

разглеждане дела е приблизително 26%. Високият процент на недопуснати до касационно разглеждане дела, както и през 2018 г., е обусловен от активната тълкувателна дейност на ВКС, както и от постановени по реда на чл. 290 и сл. ГПК съдебни решения, в които са дадени отговори на поставени правни въпроси от материално и процесуално естество, предмет на делата, по които е било допуснато касационното обжалване, в резултат на което във все по-голяма степен актовете на въззивните съдилища са съобразени както със задължителната, така и с установената по реда на чл. 290 ГПК съдебна практика на касационната инстанция.

През 2019 година в Гражданската колегия са постановени 7015 съдебни акта (средно 146 бр. съдебни акта на съдия, почти колкото и през 2018 г. – 7111 бр.), от които 972 броя решения, 5907 броя определения и 136 броя разпореждания от съставите на Гражданската колегия на ВКС.

От 01.01.2019 г. до 31.12.2019 г. в Първо отделение на Гражданската колегия общо свършените дела са 919 броя, във Второ отделение – 823 броя, в Трето отделение – 1614 броя, в Четвърто отделение – 1666 броя. Общо решените в 5-членен състав са 59 броя дела.

Към 01.01.2020 г. несвършените дела в Гражданската колегия са 2260 броя, което представлява приблизително 31% от общия брой – 7362 дела, висящи в началото на периода и образувани през същия период в колегията. Наблюдава се намаление на несвършените дела в началото на отчетния период – 2372, в сравнение с 2018 г. – 2473 бр. несвършени дела, което се дължи на усърдната работа на съдиите, работещи в намален състав през отчетния период. В края на годината броят на несвършените дела е намален – 2260 бр., в сравнение с края на 2018 г., когато са 2372 броя. Това обективно е обусловено както от намаления брой дела, разглеждани в едно заседание съгласно Заповед № 839/18.05.2016 г. на председателя на ВКС, така и от добросъвестната работа на съдиите в Гражданската колегия на ВКС.

в) Срочност на изготвяне на касационните съдебни актове

Периодично по заповед на председателя на ВКС през 2019 г. са изискани справки за неприключилите производства в разумния 3-месечен срок, считано от датата на съответното открито или закрито заседание. Извън този срок има незначителен брой дела, които в тримесечния срок след края на отчетния период, са приключени.

4. ДЕЙНОСТ ПО УЕДНАКВЯВАНЕ НА СЪДЕБНАТА ПРАКТИКА. ПРОЗРАЧНОСТ НА ПРАВОРАЗДАВАНЕТО

а) Постановени през 2019 г. тълкувателни решения от Общото събрание на Гражданската колегия (ОСГК)

През 2019 г. е прието Тълкувателно решение № 1/02.12.2019 г. от Общото събрание на Гражданската колегия по Тълкувателно дело № 1/2019 г. за уеднаквяване на съдебната практика по следния правен въпрос:

„От кой момент възниква и става изискуемо задължението по чл. 350, ал. 1 КТ на работодателя да предаде незабавно на работника или служителя надлежно оформената трудова книжка след прекратяване на трудовото правоотношение; от кой момент работодателят изпада в забава за изпълнението му; кога и как той се освобождава от последиците на тази забава?“

б) Постановени през 2019 г. тълкувателни решения от Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии (ОСГТК)

Тълкувателно решение № 6/2017 г. от 15.01.2019 г. по Тълкувателно дело № 6/2017 г. е прието предвид противоречива съдебна практика по следния процесуалноправен въпрос: „Намират ли приложения ограниченията относно обхвата на дейността на въззивния съд, предвидени в чл. 269, изр. второ ГПК, в производството по обжалване на определения и разпореждания на първоинстанционния съд?“

Тълкувателно решение № 1/2018 г. по Тълкувателно дело № 1/2018 г. от 16.01.2019 г. е прието по въпроса: „Попадат ли в обхвата на дължимата от съдията по вписванията проверка материалноправните предпоставки по чл. 3, ал. 4 от Закона за арендата в земеделието (ДВ, бр. 13/2017 г., в сила от 07.02.2017 г.) при вписване на анекс към договор за аренда в земеделието или на нов договор за аренда в земеделието, сключени след изменението на нормата?“

През годината е прието и Тълкувателно решение № 4/2017 г. от 11.03.2019 г. по Тълкувателно дело № 4/2017 г. по описа на ОСГТК по следните спорни въпроси, свързани с принудителното изпълнение:

1. Поражда ли вещнопрехвърлителен ефект постановлението за възлагане в хипотезата, при която имотът, обект на изпълнението, е възложен на привиден кредитор?

2. Има ли качеството на длъжник в изпълнителното производство или е трето за изпълнението лице този, който е дал своя вещ в залог или ипотека за обезпечаване на чужд дълг в хипотезата, при която изпълнението е насочено върху това имущество?

3. По какъв процесуален ред може да се релевира недействителността на публичната продажба по чл. 496, ал. 3 ГПК?

4. Допустим ли е иск за обявяване недействителност на извършено от длъжника разпореждане със заповорирана вещ или вземане, респективно разпореждане с имот след вписване на възбрана, предявен от лицето, в чиято полза е наложен запорът или възбраната?

5. Дали има качеството на длъжник в изпълнителното производство или трето за изпълнението лице платилият трудовото възнаграждение на длъжника въпреки наложения запор, без да удържи сумата по запора (чл. 512, ал. 3 ГПК, сега със ЗИД, ДВ, бр. 86/2017 г., чл. 512, ал. 4 ГПК)?

6. Може ли да бъде издаден по реда на чл. 245, ал. 3, изр. второ ГПК обратен изпълнителен лист за разноските, събрани в изпълнителното

производство в полза на вискателя от длъжника, срещу когото е било допуснато предварително изпълнение?

През разглеждания период, предмет на отчетния доклад, е прието Тълкувателно решение № 3/2017 г. от 27.03.2019 г. по Тълкувателно дело № 3/2017 г. по описа на ОСГТК по следните въпроси:

1. Когато извършеното плащане не е достатъчно, погасителният ефект за законната лихва за забава при неизпълнение на парично задължение настъпва при условията и в поредността по чл. 76, ал. 1 ЗЗД или при условията и в поредността по чл. 76, ал. 2 ЗЗД?

2. Как следва да се определи размерът на вземането на кредитора при предсрочна изискуемост по договор за заем/кредит – само в размер на непогасения остатък от предоставената по договора парична сума или се включва уговореното в договора възнаграждение (възнаградителни лихви) и/или законните лихви?

През 2019 г. е прието от ОСГТК Тълкувателно решение № 8/2017 г. от 02.04.2019 г. по Тълкувателно дело № 8/2017 г. по следните въпроси:

1. Допустимо ли е предявеният иск по реда на чл. 422, ал. 1 ГПК за установяване дължимост на вземане по договор за банков кредит поради предсрочна изискуемост да бъде уважен само за вноските с настъпил падеж, ако предсрочната изискуемост не е била обявена на длъжника преди подаване на заявлението за издаване на заповед за изпълнение въз основа на документ? Ако е допустимо, по отношение на кои вноски следва да се уважи искът – вноските с настъпил падеж към момента на подаване на заявлението за издаване на заповед за изпълнение въз основа на документ по чл. 417 ГПК или вноските с настъпил падеж до приключване на устните състезания в първоинстанционното или въззивното производство по чл. 422, ал. 1 ГПК?

2. Условие ли е за уважаване на иска по реда на чл. 422, ал. 1 ГПК за установяване дължимост на вземане по договор за банков кредит поради предсрочна изискуемост, когато тя не е била обявена на длъжника преди подаване на заявлението, вноските с настъпил и ненастъпил падеж да бъдат разграничени в заявлението за издаване на заповед за изпълнение въз основа на документ по чл. 417 ГПК, в извлечението от счетоводни книги и в исковата молба по чл. 422, ал. 1 ГПК?

През разглеждания период е прието и Тълкувателно решение № 3/2016 г. от 22.04.2019 г. по Тълкувателно дело № 3/2016 г. по описа на ОСГТК по следните въпроси, по които е налице противоречива съдебна практика:

1. Предявяването на иска като частичен и последвалото негово увеличаване по реда на чл. 214, ал. 1 ГПК има ли за последица спиране и прекъсване на погасителната давност по отношение на непредявената част от вземането?

2. Ползва ли се решение по уважен частичен иск със сила на пресъдено нещо относно правопораждащите факти на спорното право при предявен в друг исков процес иск за разликата до заявения пълен размер на вземането, произтичащо от същото право?

3. Налице ли е процесуалната пречка от чл. 126 ГПК за допустимост на частичния иск, когато между същите страни, на същото основание и за същото вземане е предявен частичен иск, по който по-рано заведеното дело е висящо?

Тълкувателно решение № 1/2017 г. по Тълкувателно дело № 1/2017 г. от 09.07.2019 г. е прието по следните въпроси:

1. Какъв е порокът на въззивно решение, постановено при наличие на основание за спиране на производството по чл. 229, ал. 1, т. 4 ГПК?

2. Допустимо ли е исково производство в хипотезата, при която посоченият в исковата молба ответник е починал преди предявяването на иска?

През годината е прието и Тълкувателно решение № 2/2017 г. от 09.07.2019 г. по Тълкувателно дело № 2/2017 г. по описа на ОСГТК по следните противоречиво решавани в практиката на ВКС и съдилищата въпроси:

1. Намира ли приложение защитата на кредитора по чл. 135 ЗЗД по отношение на извършени от поръчителя разпоредителни действия?

2. Налице ли е връзка на преюдициалност по смисъла на чл. 229, ал. 1, т. 4 ГПК между производството по предявен от кредитора иск за вземането му и предявения иск по чл. 135 ЗЗД за обявяване относителната недействителност на извършени от длъжника действия, увреждащи кредитора?

3. Какъв е редът за защита на кредитора при последваща разпоредителна сделка, извършена от третото лице, в чиято полза длъжникът му се е разпоредил с имуществото си?

През разглеждания период е прието Тълкувателно решение № 5/2017 г. от 21.11.2019 г. по Тълкувателно дело № 5/2017 г. по описа на ОСГТК по следния въпрос, прередактиран с решение на ОСГТК от 30.11.2017 г.: „При връщане на дадено при начална липса на основание в хипотезата на чл. 55, ал. 1, предл. 1 ЗЗД, от кой момент се дължи обезщетението за забава?“

в) Прието тълкувателно постановление от ОСГК на ВКС и Първа и Втора колегии на ВАС

През отчетната година е прието Тълкувателно постановление № 1/2016 г. от 16.01.2019 г. на ОСГК на ВКС и Първа и Втора колегии на Върховния административен съд (ВАС), по описа на ВКС, за уеднаквяване на съдебната практика по следните въпроси:

На кой съд са подсъдни делата, образувани по искове с правна квалификация чл. 71, ал. 1, т. 1 и т. 2 от Закона за защита от дискриминация, за установяване на нарушението по този закон, респективно за осъждане на ответника да преустанови нарушението и да възстанови положението преди нарушението, както и да се въздържа в бъдеще от по-нататъшни нарушения?

Ако при постановяване на тълкувателното постановление по Тълкувателно дело № 1/2016 г. Общото събрание приеме, че исковете по чл. 71, ал. 1, т. 1 и т. 2 от Закона за защита от дискриминация са родово

подсъдни на районния съд, да се произнесе и по въпроса на кой съд са подсъдни делата, образувани по искове с правна квалификация чл. 71, ал. 1, т. 3 ЗЗДискр., като обяви за изгубило актуалност Тълкувателно постановление № 2/2014 г. от 19.05.2015 г. по Тълкувателно дело № 2/2014 г. на ВКС и ВАС в частта му по т. 4.

г) Прието тълкувателно постановление от ОСГТК на ВКС и Първа и Втора колегии на ВАС

През отчетната година е прието Тълкувателно постановление № 2/2017 г. от 18.03.2019 г. на ОСГТК на ВКС и Първа и Втора колегии на ВАС, по описа на ВКС, по предложение на председателя на Висшия адвокатски съвет за преодоляване на констатирана противоречива съдебна практика между Върховния касационен съд и Върховния административен съд по въпроса: „Дали изпратената покана за доброволно изпълнение до длъжника прекъсва давността по смисъла на чл. 116, б. „в“ от Закона за задълженията и договорите, независимо от изпълнителното производство, в хода на което е отправена поканата?“

д) Образувани през 2019 г. тълкувателни дела пред Общото събрание на Гражданската колегия

През 2019 г. в Гражданската колегия на ВКС е образувано Тълкувателно дело № 1/2019 г. за постановяване на тълкувателно решение по следните въпроси:

1. Задължението по чл. 350, ал. 1 КТ на работодателя да предаде незабавно на работника или служителя надлежно оформената трудова книжка след прекратяване на трудовото правоотношение, носимо или търсимо задължение е, респективно – от кой момент възниква и става изискуемо това задължение, от кой момент работодателят изпада в забава за изпълнението му и кога се освобождава от последиците на тази забава?

2. Кога е налице незаконно задържане на трудовата книжка по смисъла на чл. 226, ал. 2 КТ и кога възниква правото на работника или служителя да получи, съответно – задължението на работодателя да заплати обезщетението по чл. 226, ал. 2 и ал. 3, изреч. 2 КТ?

По делото е постановено Тълкувателно решение № 1/2019 г. от 02.12.2019 г. на ОСГК.

През 2019 г. в Гражданската колегия на ВКС е образувано Тълкувателно дело № 2/2019 г. по следния въпрос: „Допустима ли е молба по реда на ЗЗДН за съдебна защита срещу нов акт на домашно насилие, следващ по време издадена в полза на същото пострадало лице заповед за защита по чл. 15, ал. 2 ЗЗДН, с която спрямо същия ответник/извършител е наложена мярка по чл. 5 ЗЗДН, чийто срок не е изтекъл?“

По делото предстои изготвяне на проект за тълкувателно решение.

Предмет на образуваното Тълкувателно дело № 3/2019 г. на ОСГК е материалноправният въпрос: „От кога тече двуседмичният срок за явяване на работа по чл. 345, ал. 1 КТ – само от получаване на нарочно съобщение от първоинстанционния съд, разгледал делото, или и от узнаването за

влязлото в сила решение за възстановяване на предишната работа, което не съдържа съобщение за явяване на работа в определен срок.“

По делото предстои открито и закрито заседание за обсъждане и приемане на доклада по делото.

През отчетния период пред ОСГК е образувано Тълкувателно дело № 4/2019 г. по въпроса: „При извършен строеж от съпрузи по време на брака им, без учредено право на строеж, в поземлен имот, съсобствен между единия съпруг и трето лице, придобива ли се в режим на съпружеска имуществена общност частта от построеното, съответстваща на правата на съпруга от съсобствеността върху терена?“

По делото предстои депозиране на становище на лицата по чл. 129 ЗСВ и апелативните и окръжните съдилища.

През 2019 г. в Гражданската колегия на ВКС е образувано и Тълкувателно дело № 5/2019 г. по следните материалноправни въпроси: „Кога е налице закриване на част от предприятието, вътрешна реорганизация и съкращение на щата и какво правно значение имат тези три форми за правото, съответно за задължението на работодателя да извърши подбор, когато се преустановява осъществяването на някоя дейност и когато същата дейност продължава да се осъществява в същото или в друго населено място?“

По делото предстои депозиране на становище на лицата по чл. 129 ЗСВ и апелативните и окръжните съдилища.

е) Образувани през 2019 г. тълкувателни дела пред Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии

Тълкувателно дело № 1/2019 г. на ОСГТК е образувано с разпореждане от 09.05.2019 г. на председателя на Върховния касационен съд за приемане на тълкувателно решение по следния въпрос: „Договорът за прехвърляне на вещни права върху чужд недвижим имот разваля ли се по право по силата на влязло в сила решение за съдебно отстранение срещу приобретателя на имота или е необходимо предявяването на иск по чл. 189, ал. 1 ЗЗД, вр. чл. 87, ал. 3 ЗЗД?“

Тълкувателно дело № 2/2019 г. на ОСГТК е образувано по следния въпрос: „Цесионерът притежава ли активна материалноправна легитимация за предявяване на иск по чл. 135, ал. 1 ЗЗД, ако увреждащата сделка или действие са извършени след като е възникнало вземането на първоначалния кредитор – цедент, но преди сключването на договора за прехвърляне на вземането?“

С разпореждане от 22.07.2019 г. на председателя на ВКС е образувано Тълкувателно дело № 3/2019 г. на ОСГТК по следните процесуалноправни въпроси по приложението на чл. 280, ал. 3, т. 1 ГПК, по които е констатирана противоречива практика на съставите на ВКС по реда на чл. 274, ал. 3 ГПК и чл. 290 ГПК, а именно: „Гражданско или търговско е дело с предмет правоотношения, възникнали по договор за изпълнение на строителни работи, сключен между физическо лице и

търговец във връзка с упражняването от него занятие и какъв е прагът за достъп до касационно обжалване на въззивното решение по делото?“

През отчетния период пред ОСГТК е образувано Тълкувателно дело № 4/2019 г. за постановяване на тълкувателно решение по следния правен въпрос: „До кого следва да бъде адресирано изявлението на длъжника за признаване на вземането му, за да е налице прекъсване на давността на основание чл. 116, б. „а“ ЗЗД?“

Тълкувателно дело № 5/2019 г. на ОСГТК е образувано по следния въпрос: „При уговорено погасяване на главното задължение на отделни погасителни вноски с различни падежи, от кога тече шестмесечният срок по чл. 147, ал. 1 ЗЗД – от датата на падежа за всяка вноски или от настъпване на изискуемостта на целия дълг, включително в хипотеза на предсрочна изискуемост?“

ж) Образувани през 2019 г. тълкувателни дела пред Общото събрание на Гражданската колегия на ВКС и Първа и Втора колегии на ВАС

С разпореждане от 22.10.2019 г. на председателите на Върховния касационен съд и на Върховния административен съд е образувано Тълкувателно дело № 1/2019 г. на ОСГК на ВКС и Първа и Втора колегии на ВАС по въпроса: „В хипотезите на чл. 10, ал. 2, респ. на чл. 10, ал. 3 ЗОДОВ дължи ли ищецът разноски за юрисконсултско възнаграждение, когато юридическото лице – ответник по иска, съгласно чл. 205 АПК е представлявано в съдебното производство от юрисконсулт?“

з) Проведени заседания през 2019 г. по тълкувателни дела на Общото събрание на Гражданската колегия

Проведените заседания през 2019 г. по тълкувателни дела на Общото събрание на Гражданската колегия са 8:

- 28.02.2019 г. – № 1/2018 г. на ОСГК;
- 28.02.2019 г. – № 1/2019 на ОСГК;
- 21.03.2019 г. – № 6/2017 на ОСГК;
- 06.06.2019 г. – № 4/2017 на ОСГК;
- 13.06.2019 г. – № 1/2019 на ОСГК;
- 31.10.2019 г. – № 2/2019 на ОСГК;
- 21.11.2019 г. – № 1/2019 на ОСГК;
- 28.11.2019 г. – № 4/2017 на ОСГК.

и) Проведени заседания през 2019 г. на Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии

Проведените заседания през 2019 г. по тълкувателни дела на Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии са 10:

- 07.02.2019 г. – № 4/2017 на ОСГТК;
- 14.02.2019 г. – № 3/2017 на ОСГТК;
- 21.02.2019 г. – № 8/2017 на ОСГТК;
- 07.03.2019 г. – № 3/2016 на ОСГТК;

- 14.03.2019 г. – № 3/2018 на ОСГТК;
- 09.05.2019 г. – № 1/2017 на ОСГТК;
- 16.05.2019 г. – № 2/2017 на ОСГТК;
- 24.10.2019 г. – № 5/2017 на ОСГТК;
- 24.10.2019 г. – № 1/2019 на ОСГТК;
- 05.12.2019 г. – № 3/2018 на ОСГТК.

й) Проведени заседания на ОСГТК на ВКС и Първа и Втора колегии на ВАС

Проведените заседания през 2019 г. по тълкувателни дела на Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии на ВКС и Първа и Втора колегии на ВАС са 3:

- 31.01.2019 г. – № 1/2017 г. на ОСГТК на ВКС и Първа и Втора колегии на ВАС;
- 31.01.2019 г. – № 2/2015 г. на ОСГТК на ВКС и Първа и Втора колегии на ВАС;
- 18.04.2019 г. – № 2/2015 г. на ОСГТК на ВКС и Първа и Втора колегии на ВАС.

5. ДРУГИ ДЕЙНОСТИ

През 2019 г. съдиите от Гражданската колегия са взели участия в национални и международни форуми, съвещания и семинари.

Съдия Любка Андонова продължи мандата си като член на КАК при Съдийската колегия на ВСС, като се върна на работа във ВКС на 16.10.2019 г.

Съдиите от Гражданската колегия на ВКС са взели участие като лектори и участници в обучения, организирани от Националния институт на правосъдието през 2019 г.:

- съдия Бонка Дечева – Бакалова – участие като временен преподавател в курса за задължително първоначално обучение на кандидати за младши съдии по темите: „Подробни устройствени планове. Кадастрален план и кадастрална карта. Иск по чл. 54 ал.2 ЗКИР“ и „Способи за придобиване на собственост и други вещни права върху недвижими имоти. Реституция“ (януари 2019 г.), участие като преподавател в регионално обучение "Практически проблеми при работата по дела относно вещни спорове. Актуална практика на ВКС по този вид спорове“, организирано в партньорство с Апелативен съд – Пловдив, 05.07.2019 г., гр. Пловдив;

- съдия Борислав Белазелков – участие като преподавател в електронно дистанционно обучение „Публичната продажба на недвижим имот като способ за индивидуално принудително изпълнение“, проведено в периода 25.03. – 25.04.2019 г., участие като временен преподавател в курса за задължително първоначално обучение на кандидати за младши съдии по темите „Отклонения от нормалното развитие на исковия процес“ и „Доказване и доказателствени средства“ (октомври – декември 2019 г.),

участие като член на комисията за оценяване на постоянни преподаватели на випуск 2018 – 2019 г. (май 2019 г.);

- съдия Ваня Атанасова – Янчева – участие като преподавател в електронно дистанционно обучение „Доклад и процесуални преклузии в първоинстанционното и въззивното производство. Процесуални аспекти на правото на задържане и на възражението за прихващане“, проведено в периода 25.11. – 26.12.2019 г.;

- съдия Геновева Димитрова – участие като преподавател в електронно дистанционно обучение „Гражданскоправни аспекти на телесните увреждания“, проведено в периода 13 – 19.05.2019 г.;

- съдия Емануела Балеvsка – участие като преподавател в регионално обучение „Практически аспекти на гражданския процес. Доказване и доказателствени средства в гражданския процес. Доклад и процесуални преклузии в първоинстанционното и въззивното производство. Процесуални аспекти на правото на задържане и на възражението за прихващане“, организирано в партньорство с Окръжен съд – Пазарджик, 21.06.2019 г., гр. Пазарджик, участие като преподавател в регионално обучение „Практически аспекти на гражданския процес“, организирано в партньорство с Апелативен съд – Велико Търново, 14 – 15.11.2019 г., гр. Велико Търново;

- съдия Илияна Папазова – Маркова – участие като преподавател в електронно дистанционно обучение „Отговорността на държавата за вреди, настъпили от нарушение правото на Европейския съюз и ЗОДОВ – връзка, приложение и перспектива“, проведено в периода 15 – 25.04.2019 г.;

- съдия Камелия Маринова – участие като временен преподавател в курса за задължително първоначално обучение на кандидати за младши съдии по темите „Владение. Владелчески искове“ (януари 2019 г.) и темите от Модул „Съдебна делба“ (април – май 2019 г.), участие като преподавател в обучение „Учредяване право на строеж, договори за строителство, предварителни договори – облигационноправни и вещноправни аспекти“, проведено в периода 20 – 22.03.2019 г., гр. София, участие като преподавател в електронно дистанционно обучение „Вещноправни аспекти във връзка с урегулирането на недвижими имоти и кадастралното им заснемане“, проведено в периода 1 – 25.04.2019 г., участие като преподавател в регионално обучение „Учредяване право на строеж, договори за строителство, предварителни договори – вещноправни и облигационноправни аспекти“, организирано в партньорство с Окръжен съд – Смолян, 18 – 19.04.2019 г., гр. Смолян, участие като преподавател в регионално обучение „Павлов иск по чл. 135 от ЗЗД“, организирано в партньорство с Районен съд – Ловеч, 28.06.2019 г., гр. Ловеч, участие като преподавател в електронно дистанционно обучение „Актуални въпроси по приложението на законите за възстановяване на собствеността върху недвижими имоти“, проведено в периода 08.10. – 05.11.2019 г., участие като преподавател в електронно дистанционно обучение „Практика на ВКС при отрицателни установителни искове“, проведено в периода 5 –

26.11.2019 г., участие като преподавател в регионално обучение „Учредяване право на строеж, договори за строителство, предварителни договори – облигационноправни и вещноправни аспекти“, организирано в партньорство с Окръжен съд – Русе, 26 – 27.09.2019 г., гр. Русе;

- съдия Марио Първанов – участие като временен преподавател в курса за задължително първоначално обучение на кандидати за младши съдии по темите от Модул „Трудови права“ (февруари 2019 г.);

- съдия Светла Бояджиева – участие като преподавател в електронно дистанционно обучение „Промяна на вписаното основание за уволнение в трудовата книжка при незаконосъобразна заповед за прекратяване на ТПО“, проведено в периода 8 – 12.4.2019 г, участие като преподавател в електронно дистанционно обучение „Закриване на част от предприятието“, проведено в периода 4 – 25.11.2019 г.;

- съдия Светлана Калинова – участие като временен преподавател в курса за задължително първоначално обучение на кандидати за младши съдии по темите от Модул „Съдебна делба“ (април – май 2019 г.), участие като преподавател в регионално обучение „Актуални проблеми на вещното право и делбата“, организирано от Окръжен съд – Бургас, 17.05.2019 г., гр. Бургас, участие като преподавател в регионално обучение „Съдебна делба – фаза по извършване на делбата. Искове за наследство“, организирано в партньорство с Районен съд – Ловеч, 05.07.2019 г., гр. Ловеч, участие като преподавател в електронно дистанционно обучение „Последици на наследяването в изпълнителния процес“, проведено в периода 8 – 29.10.2019 г., участие като преподавател в Смесено обучение (Blended learning) „Обучение на обучители“, проведено в периода 27 – 29.11.2019 г.

Съдиите Албена Бонева, Гълъбина Генчева и Геновева Николаева са определени за членове на конкурсната комисия за провеждане на конкурс за повишаване в длъжност „съдия“ в апелативните съдилища, Гражданска колегия.

Съдиите Албена Бонева и Даниела Стоянова са взели участие от 03.02.2019 г. до 06.02.2019 г. в гр. Трир, Германия, в обучение на тема „Професията на съдията и етика“, организирано от Академията по европейско право в изпълнение на Дейност „Обучения и учебни посещения в европейски обучителни школи и институции“ на Проект „Иновативни продукти и услуги в обучението, предоставяно от НИП“.

Съдиите Дияна Ценева, Жива Декова, Маргарита Георгиева и Марио Първанов участват в организирано посещение на делегация от ВКС в Съда на Европейския съюз, 10 – 12.03.2019 г., гр. Люксембург, Велико херцогство Люксембург.

Съдиите Здравка Първанова, Ерик Василев, Ваня Атанасова и Александър Цонев са определени за членове на комисия за провеждане на конкурс за заемане на длъжността „съдебен помощник“ към Гражданската колегия на ВКС.

Съдия Владимир Йорданов взе участие в езиков семинар на тема „Процедури по граждански дела в ЕС“ в гр. Солун, Гърция, организиран от Европейската мрежа за съдебно обучение.

Заместник-председателят на Върховния касационен съд и ръководител на Гражданската колегия съдия Светла Димитрова участва в периода 17 – 19.11.2019 г. във форум за магистрати от върховните съдилища на държавите – членки на Европейския съюз, организиран от Съда на Европейския съюз, гр. Люксембург, Велико херцогство Люксембург.

Съдия Веска Райчева участва като редовен член, а съдия Любка Андонова като резервен член в Националния съвет за подпомагане и компенсация на пострадали от престъпления.

Съдия Борислав Белазелков – председател на Четвърто гражданско отделение, е определен за участие в работна група относно съдържанието на номенклатурите, заложили в електронната услуга на НАП „Приемане на актове, от които произтича публично вземане на външни вискатели“.

В годишното отчетно събрание за 2019 г. на Окръжен съд – Бургас взе участие съдия Дияна Ценева.

Съдия Марио Първанов взе участие от страна на Гражданската колегия на ВКС в изготвеното становище по Законопроект № 854-01-90 за изменение и допълнение на Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество.

На заседание на Комисията по правни въпроси към 44-то Народно събрание, проведено на 13.03.2019 г., взе участие съдия Борислав Белазелков – председател на Четвърто гражданско отделение, където е обсъден за първо гласуване Законопроект за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт с № 954-01-12.

Съдия Камелия Маринова изготви становище по направеното предложение от Националния институт на правосъдието, области на експертни групи на Програмния съвет на НИП, а съдия Борислав Белазелков е определен за член на Програмния съвет на НИП.

Съдиите Емануела Балева и Борислав Белазелков взеха участие като лектори в организирани от ИК „Труд и право“ национални учебни семинари по теми, свързани с гражданското процесуално и материално право.

В Учебната база на ВКС в с. Лозенец от 30.05.2019 г. до 01.06.2019 г. се проведе семинар на съдиите от Гражданската колегия на ВКС на тема: „Международно частно право на ЕС. Правна система на ЕС“ с лектор доц. д-р Станислав Костов – преподавател по ПЕС в Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Съдиите от Гражданската колегия на ВКС се включиха в попълването на анкетни карти по прилагането на Гражданския процесуален кодекс.

Във връзка с провеждането на експертна мисия на Европейската комисия по Механизма за сътрудничество и оценка през месец юни 2019 г. Гражданската колегия на ВКС предостави актуална информация за дейността на колегията в изпълнение на препоръките за периода след м. март 2019 г., като за целта са посочени данни относно тълкувателната дейност на Общото събрание на Гражданската колегия, на Общото

събрание на Гражданската и Търговската колегии на ВКС, на Общото събрание на ОСГК на ВКС и Първа и Втора колегии на ВАС и Общото събрание на ОСГТК и Първа и Втора колегии на ВАС.

Съдия Емануела Балевска – председател на Второ гражданско отделение, взе участие като лектор в обучение на тема „Актуални въпроси на гражданския процес“ в Окръжен съд – Пловдив.

Съдии от Гражданската колегия на ВКС и съдебните помощници в колегията взеха участие в организираната дискусия на тема „Когато Върховния съд на Полша откаже да се подчини на политики“, в която участваха г-жа Малгожата Герсдорф, първи председател на Върховния съд на Полша, и г-н Дариуш Завистовски, председател на Гражданската колегия на Върховния съд на Полша.

В Националната конференция на тема „Предизвикателства и перспективи пред Образователната програма „Съдебна власт – информиран избор и гражданско доверие. Отворени съдилища и прокуратури“ на 14.06.2019 г. взе участие съдия Веска Райчева.

Съдия Бонка Дечева изготви становище по получено във Върховния касационен съд предложение за усъвършенстване на законодателството от Кръстьо Петков, в което са изложени твърдения за противоречие на чл. 49, ал. 2 ЗКИР с Конституцията на Република България, Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи и Хартата на основните права на Европейския съюз и сезиране на Конституционния съд на РБ за обявяване на чл. 49, ал. 2 от ЗКИР за противоконституционен.

Съдия Мария Иванова – председател на Трето гражданско отделение, и съдия Веска Райчева взеха участие в работна група в Комисията по правни въпроси на 44-то Народно събрание, на която е обсъден общ законопроект № 953-03-43 от 04.06.2019 г. на приетите на 29.05.2019 г. на първо гласуване Законопроект за допълване на Закона за отговорност на държавата и общините за вреди, № 954-01-22, и Законопроект за изменение и допълнение на Закона за отговорност на държавата и общините за вреди, № 954-01-26, изготвен на основание чл. 81, ал. 2 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание.

Съдия Светла Бояджиева е определена за участие като временен преподавател в електронно обучение на тема „Закриване на част от предприятието“ към Националния институт на правосъдието.

Съдия Светлана Калинова участва в работна група в Министерството на правосъдието, която преглежда пакета от предложени нормативни промени, изготвени по Проект BG05SFOP001-1.002-0004 „Надграждане на имотния регистър за интеграция с кадастралния регистър и предоставяне на допълнителни е-услуги“ и при необходимост да подготви окончателни проекти за нормативни промени.

Съдия Ваня Атанасова е определена за представител на Върховния касационен съд в работна група в Националния институт на правосъдието по разработването на анализ на дисциплинарната практика на ВСС и ВАС по дела, образувани на основание нарушения на Кодекса за етично поведение на българските магистрати.

Съдия Геновева Николаева е определена за участие в състава на междуправителствена работна група в Министерството на правосъдието със задача „Проучване необходимостта от изменение и допълнение на нормативната уредба на медиацията като алтернативна форма за извънсъдебно решаване на спорове и при установена необходимост – подготовка на проекти за изменение и допълнение на нормативни актове, свързани с института на медиацията“.

Съдия Борислав Белазелков – председател на Четвърто гражданско отделение, е определен за участие в работна група в Министерството на правосъдието за изготвяне на законодателни промени в Гражданския процесуален кодекс, Административнопроцесуалния кодекс и Наказателно-процесуалния кодекс с цел регламентация на видеоконферентни връзки и тяхното използване във фазите на досъдебното и съдебно производство, включително и при трансграничното сътрудничество.

Съдии от Гражданската колегия участват през 2019 г. в семинар на тема „Международно частно право. Правна система на ЕС“ от 18.09.2019 г. до 21.09.2019 г. в Учебната база на ВКС в с. Лозенец с лектор доц. д-р Боряна Мусева, като са разгледани теми, свързани с развода и родителската отговорност, имуществени отношения между съпрузи и регистрирани партньори, връчване на документи и събиране на доказателства, особености на гражданския процес при наличие на международен елемент и др.

На вниманието на съдиите от Гражданската колегия на ВКС през 2019 г. са представени въпроси от Върховния съд на Чешката република, по които са изготвени конкретни отговори.

През 2019 г. участия в комисии за държавни изпити по гражданскоправни науки в различните университети в страната са взели съдиите: Светла Димитрова, Емануела Балевска, Мария Иванова, Симеон Чаначев, Теодора Гроздева, Зоя Атанасова, Здравка Първанова, Маргарита Георгиева, Василка Илиева, Албена Бонева, Боян Цонев, Златка Русева, Мими Фурнаджиева, Драгомир Драгнев, Даниела Стоянова, Борис Илиев, Дияна Ценева, Илияна Папазова, Жива Декова, Марио Първанов, Геновева Николаева, Гергана Никова, Бойка Стоилова, Снежанка Николова, Веска Райчева, Светла Бояджиева и Ваня Атанасова.

6. АДМИНИСТРИРАНЕ НА ДВИЖЕНИЕТО НА ДЕЛАТА ОТ ОБРАЗУВАНЕТО ДО ПРИКЛЮЧВАНЕТО ИМ

През 2019 г. в Гражданската колегия работят 49 съдебни служители, включително 15 съдебни помощници (двама по заместване) – един секретар на колегия, 16 съдебни секретари, 10 съдебни деловодители, 1 деловодител в адвокатска стая, 1 съдебен информатор и 5 куриери. Съставът на съдебните служители се променя през годината с оглед на освобождаването от длъжност на служители, които се пенсионира, ползват отпуск за отглеждане на дете до 2-годишна възраст или са

освободени от длъжност, предвид класирането им в конкурс на ВКС за младши съдии. Служителите в Гражданската колегия на ВКС притежават добра квалификация и професионален опит. Постъпващите в регистратурата дела се образуват, докладват и насрочват своевременно. Всички молби, невръчените призовки, съобщения и други съдебни книжа се докладват своевременно на съдията-докладчик, който се произнася по тях. Съдебните протоколи се изготвят веднага след съдебните заседания, като отразяват пълно и точно извършените съдопроизводствени действия.

7. ИЗВОДИ

Въз основа на посочената информация в доклада може да се направи изводът, че и през изминалата 2019 г. съдиите от Гражданската колегия на ВКС са осъществили значителна по количество правораздавателна дейност, насочена към осигуряване на точно и еднакво приложение на закона. Големият брой образувани и приключени тълкувателни дела – по инициатива на съдебни състави (чл. 292 от ГПК) или по искане на председателя на съда, респективно на други лица по чл. 125 от ЗСВ, показват, че ВКС продължава да изпълнява основното си конституционно правомощие, а именно уеднаквяване на съдебната практика като важна предпоставка за предвидимост на правосъдието и повишаване на общественото доверие в него.

III. ТЪРГОВСКА КОЛЕГИЯ

Статистически данни за делата, разглеждани през 2019 г. в Търговската колегия на Върховния касационен съд, както и за свършените дела през годината

Несвършени дела към 1 януари 2019 г.	1545 бр.
От тях:	
- търговски дела	1268 бр.
- частни производства	277 бр.
Образувани дела през 2019 г.	3025 бр.
От тях:	
- търговски дела	1805 бр.
- частни производства	1220 бр.
Общ брой на делата за разглеждане през 2019 г.	4570 бр.
От тях:	
- производства по търговски дела	3073 бр.
- частни производства	1497 бр.
Свършени дела през 2019 г.	2765 бр.
От тях:	
- свършени търговски дела	1573 бр.
- свършени частни производства	1192 бр.

Несвършени дела към 31 декември 2019 г.	1791 бр.
От тях:	
- търговски дела	1497 бр.
- частни производства	294 бр.

** Данните са общо за търговски дела, поради обстоятелството, че освен касационни дела колегията разглежда второинстанционни дела по ЗПП, първоинстанционни дела по чл. 47 от ЗМТА и дела за отмяна по реда на чл. 303 и сл. от ГПК.*

1. КАДРОВА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ

Кадровият състав на Търговска колегия към 01.01.2019 г. г. е от 21 титулярни съдии и 2 командировани от САС във ВКС. Разпределението им е – 11 съдии в 3 състава в Първо търговско отделение и 12 съдии в 4 състава във Второ търговско отделение. Два от съставите на I т. о. са с четвърти докладчик. Двата командировани са съдия Людмила Цолова и съдия Мадлена Желева. Съдия Цолова е със статута на командирован поради това, че решението от 24.10.2017 г. на Съдийската колегия на ВСС за назначаването в Търговската колегия на ВКС по реда на чл. 193, ал. 6 от ЗСВ не е влязло в сила. През м. февруари 2019 г. Върховният административен съд отмени решението на СК на ВСС.

Командирането на съдия Людмила Цолова е прекратено, считано от 03.05.2019 г. със Заповед № 1197 от 29.04.2019 г. на председателя на Върховния касационен съд. На 25.04.2019 г. изтече срокът за командироване на съдия Мадлена Желева. Със заповеди № 1198, 1199 и 1200 от 19.04.2019 г. на председателя на ВКС за изпълнение на длъжността „съдия в Търговска колегия на ВКС“ са командировани съдиите от Софийския апелативен съд Галина Иванова, Анжелина Христова и Васил Христатиев. На 05.05.2019 г. по отношение на съдия Светла Чорбаджиева настъпи обстоятелството по чл. 165, ал. 1, т. 1 от ЗСВ и тя бе освободена с решение на СК на ВСС. От тази дата и до 15.09.2019 г. Търговската колегия работи в състав от 23-ма съдии – 20 титулярни и 3 командировани. На 16.09.2019 г. по силата на Заповед № 1660 от 13.06.2019 г. на председателя на Върховния касационен съд за изпълнение на длъжността съдия в Търговската колегия на Върховния касационен съд встъпи съдия Десислава Добрева – командирован съдия от Софийския апелативен съд. От тази дата Търговската колегия попълни щатната си численост от 24 съдии, което позволи възстановяването на четвъртия състав на Първо търговско отделение с прието по реда на чл. 111, ал. 2, т. 2 ЗСВ решение от 25.09.2019 г. на Пленума на ВКС.

През 2019 г. щатната численост на съдебните помощници в Търговска колегия е променена – от 7 на 8 броя. Считано от м. октомври 2019 г. от отпуск по майчинство се завърна съдебният помощник Евгения Димитрова. От същият месец в отпуск по майчинство за второ дете е

съдебният помощник Албена Велчева. Назначен на постоянен щат е заместващият (в резултат на проведен конкурс) помощник Иво Темелков.

През 2019 г. съдебните служители от специализираната администрация – секретари, деловодители и куриери, в колегията са 15 на брой. През м. февруари трудовото правоотношение със съдебния секретар Елеонора Стоянова е прекратено. На нейно място през м. ноември 2019 г. е преместен от Гражданската в Търговската колегия на ВКС съдебният секретар Ина Андонова. През м. ноември 2019 г. се завърна от отпуск по майчинство съдебният секретар Петя Кръстева.

2. ПОСТЪПЛЕНИЯ

а) Организация по образуване и насрочване на делата

През 2019 г. в колегията се работи по утвърдените през 2018 г. единни за трите колегии Правила за образуването и случайното разпределение на делата във Върховния касационен съд (ПОСРД).

И през 2019 г. натовареността на лицата по чл. 111, ал. 2, т. 5 ЗСВ е съобразена с решението от 14.12.2016 г. на Пленума на ВКС, възпроизведено в чл. 3 – 5 от ПОСРД. Натовареността по касационни дела е 50% за ръководителя на колегията и 75% за председателите на отделения, като тези съдии са изключени от разпределението на частни дела. Съобразно предвидената възможност по решение на Общото събрание на колегията от 2013 г. за един от съдиите в I т. о. на ТК е определена норма на натовареност като за председател на отделение – 75% и изключване от разпределянето на частни производства, поради недобро здравословно състояние. Не е иницириано преразглеждането на това решение и то е останало действащо и през 2019 г.

И през 2019 г. ежесечно всеки съдия (включително ръководителят на колегията и председателите на отделенията) е участвал най-малко в 1 открито съдебно заседание и в 3 закрити съдебни заседания. Отново, както и в предходни доклади, следва да се посочи, че това правило не се спазва стриктно, а се насрочват и по-голям брой дела, ако естеството им налага това – дела по несъстоятелност, по Закона за политическите партии, по Закона за вероизповеданията. Прилаган е компенсационният механизъм, предвиден в ПОСРД, в случаите, в които на конкретен съдия са били насрочени повече дела в графика. Този механизъм е приложен и спрямо съдиите Тотка Калчева, Ирина Петрова и Евгений Стайков, които са участвали в конкурсна комисия за избор на съдия в търговско отделение на апелативен съд, предвид факта, че за периода на конкурсната работа те вече са били с разпределени и насрочени в з. з. дела. По този начин изискването на СК на ВСС участниците в конкурсна комисия да бъдат освободени от разглеждане на дела не е могло да бъде спазено, но те са компенсирани в период след приключването на конкурса.

И през 2019 г. Търговската колегия на ВКС разполага само с една заседателна зала, поради което продължи групирането на делата – отделно открити и закрити заседания за оптималното използване на залата. Това

наложи и двойните графици за открити съдебни заседания – насрочване на заседания на два състава в различни часове. За закрити заседания е използвана и съвещателната 35-та зала съобразно утвърден график за съвместното ѝ ползване с Гражданската и Наказателната колегии.

Делата за закрито съдебно заседание са насрочвани от председателите на отделения, съобразно графика на докладчика по делото, в първата възможна свободна дата от определените заседателни дни на съответния съдебен състав. Делата за открито заседание също се насрочват от председателите на отделенията на същия принцип, като датата за насрочване се съобразява и с обстоятелството дали призоваването на страните е чрез „Държавен вестник“ или с призовки.

Делата постъпват в регистратурата на съда и незабавно, още в същия ден или най-късно на следващия ден, след въвеждане на необходимата входяща информация от деловодителите в електронната деловодна система се докладват по реда на постъпването им на съдебните помощници за извършване на предварителна проверка относно формална допустимост и редовност на жалбата, молбата за отмяна или исковата молба по чл. 47 и сл. от ЗМТА. За извършената проверка съдебните помощници попълват специални, утвърдени от ръководителя на колегията формуляри. Те съдържат различни пунктове (критерии) за проверка с оглед вида на делата – търговски, частни производства, молби за отмяна, спорове за подсъдност и пр. В тях съдебните помощници отбелязват съответните констатации и изготвят предложение до председателя на отделението по администрирането на преписката – за образуване, за отстраняване на нередовности, за изпращане в Гражданската колегия, за отказ за образуване и др.

Както и в предходните години, така и през 2019 г. председателите на отделения извършват повторна проверка по постъпилите преписки и упражняват контрол върху работата на помощниците. След проверката, ако тя е приключила с преценка за образуване, делата се разпределят на принципа на случайния подбор чрез електронно разпределение съобразно поредността на постъпването им (по входящия „червен“ номер) измежду всички съдии от колегията. Списъците с входящите номера на преписките, които са разпределени в конкретния ден, се прилагат към делата.

По разпореждания на председателите на отделения, съответно на председателя на колегията, нередовните преписки се връщат за окомплектоване или се изпращат на компетентен орган, а в дела се образуват само преписките по редовни касационни жалби, частни жалби, молби за отмяна или искови молби по арбитражни производства.

Касационните жалби, неотговарящи на изискванията за редовност по смисъла на чл. 284, ал. 2 и ал. 3 ГПК, се връщат на въззивната инстанция за привеждането им в съответствие с изискванията на ГПК.

В Търговската колегия се разглеждат различни по характер и процедура дела – касационни, частни производства и молби за отмяна, свързани с търговски спорове, дружествено право, несъстоятелност, както

и иски молби по чл. 48, ал. 1 вр. чл. 47 ЗМТА, дела за политически партии и вероизповедания, спорове по чл. 25, ал. 4 ЗЮЛНЦ.

Приложимите правни норми се съдържат в множество нормативни актове, като процесуалният ред за разглеждане на делата е различен.

В производствата по чл. 18 от Закона за политическите партии предмет на обжалване е първоинстанционно решение на Софийския градски съд, по което следващата съдебна инстанция е ВКС. В това производство не се прилага чл. 280, ал. 1 ГПК. По тези дела в колегията се спазват процесуалните срокове за насрочване и постановяване на съдебните актове от ВКС, които са 14 дни от постъпване на жалбата и са фиксирани в чл. 18, ал. 2 ЗПП, както и изискването на чл. 329, ал. 3, т. 6 от ЗСВ.

По предявени пред ВКС иски молби по чл. 48, ал. 1 вр. чл. 47 ЗМТА за отмяна на арбитражно решение съдът действа по процесуалните правила на ГПК при отчитане на спецификата на ЗМТА.

През 2019 г. с оглед изменението на разпоредбата на чл. 19 ГПК (ДВ, бр. 8/2017 г.), квалифицираща потребителските спорове като неарбитражни, постъпващите първоинстанционни дела по чл. 47 от Закона за международния търговски арбитраж продължиха да намаляват. В статистическата част на доклада броят им е посочен. Тъй като няма администрираща предходна инстанция, както е при въззивните, касационните производство и производствата по отмяна, по отношение на исковите молби, постъпващи на основание чл. 48, ал. 1 вр. чл. 47 ЗМТА в Търговската колегия на ВКС, председателите на отделение в ТК са тези, които определят размера на държавната такса, извършват преценка по чл. 127 ГПК, разпореждат размяна на съдебните книжа, изискват арбитражното дело от съответния арбитражен съд и след електронно разпределение насрочват делата в открито съдебно заседание за разглеждане от съдебния състав. Призоваването по тези дела позволява при възможности в графика на делата за открито съдебно заседание определяне и на по-ранна дата за разглеждането им в публично съдебно заседание от тази за касационните дела.

По отношение на касационните жалби срещу актове, постановени в производство по несъстоятелност, с оглед характера на производството и изискването за бързина, делата се насрочват за закрито заседание по допускането на касационно обжалване във възможно най-кратки срокове съобразно датите от графика на закритите съдебни заседания на съдебния състав, а понякога и в най-близката дата, дори и тази, определена за открито съдебно заседание. Ограничението за брой дела в заседание по отношение на тях не се спазва, т. е. те се насрочват свръх график. По тези дела съставите се стремят да се произнасят и постановяват съдебните актове в по-кратки срокове, отчитайки особеностите на производството.

И през 2019 г. продължи постъплението на производства по Закона за банковата несъстоятелност (ЗБН), съпътстващи производството по несъстоятелност на „Корпоративна търговска банка“ АД (н.). По вид и брой тези дела са посочени в статистическата част.

При спазване на посочения ред за образуване и насрочване на делата в Търговската колегия след постановяване на съдебен акт по чл. 288 ГПК, ако е допуснато касационно обжалване, делата се насрочват от председателя на отделението за открити съдебни заседания в рамките на около 2 – 3-месечен срок от изпълнение на указанията, дадени от съдебния състав за внасяне на определената държавна такса. Този период е необходим поради нуждата от технологично време за призоваването на страните чрез „Държавен вестник“ по реда на чл. 289 ГПК, което изисква изпращане на съобщенията за делата до редакцията на ДВ най-малко два месеца преди насроченото съдебно заседание, както и поради евентуално настъпване на законоустановената съдебна ваканция. При тези от съдиите, които са допуснали повече дела за разглеждане по реда на чл. 290 ГПК, графикът за разглеждане се измества напред във времето.

Постановените съдебни актове в тези заседания в по-голямата си част се изготвят в разумен срок от датата на съдебното заседание. Извън този срок са постановени съдебни актове само по дела с изключителна правна и фактическа сложност.

Делата, които подлежат на разглеждане в закрито заседание, каквито са в преобладаващата си част, съобразно реформата в гражданския процес и установената с новия ГПК факултативност на касационното обжалване са делата за произнасяне по допускане на касационно обжалване на въззивните решения по чл. 288 вр. чл. 280 ГПК, както и тези, образувани по частни жалби, и същите преобладаващо приключват съответно в месечен срок от датата на закритото заседание или от образуването им.

И през 2019 г. продължи попълването на данни в създадения през 2016 г. регистър на отводите по чл. 22, ал. 1, т. 6 ГПК. Независимо на какво основание е отводът, ако той е на член на състава, делото подлежи на разглеждане на датата на графика си, без смяна на докладчик. При отвод на докладчик и след определянето по реда на ПОСРД вр. чл. 9 ЗСВ на друг докладчик, делото се насрочва за най-близката дата в графика на състава на този съдия.

б) Брой на постъпилите дела, образуваните дела и средна натовареност на съдиите от Търговската колегия

През 2019 г. година в Търговската колегия са постъпили за разглеждане общо 4570 дела/преписки (през 2018 г. техният брой е 3716, 2017 г. – 3844), от които 1545 бр. несвършени преписки към 01.01.2019 г. и 3025 бр. постъпили през цялата 2019 г.

През 2019 г. в регистратурата са постъпили 3492 бр. преписки, от които са образувани общо 3025 бр. (през 2018 г. – 3226 бр.; 2017 г. – 3184 бр.), както следва: 1805 търговски дела (през 2018 г. – 2037 бр., 2017 г. – 1822 бр.), 1220 частни производства (през 2018 г. – 1189 бр., 2017 г. – 1362 бр.), а са прекратени 467 бр. (през 2018 г. – 490 бр., 2017 г. – 627 бр.).

От тях в Първо търговско отделение, състоящо се от 11 съдии за първите 10 месеца на 2019 г. и 12 съдии за м. ноември и м. декември 2019 г., са образувани общо 1372 дела (през 2018 г. – 1438 бр., 2017 г. –

1472 бр.), от тях – 846 търговски (през 2018 г. – 928, 2017 г. – 868 бр.) и 526 частни производства (през 2018 г. – 510 бр., 2017 г. – 604 бр.). Във Второ отделение, състоящо се от 12 съдии, са образувани общо 1653 дела (през 2018 г. – 1788 бр., 2017 г. – 1712 бр.), от тях – 959 търговски (през 2018 г. – 1109 бр., 2017 г. – 954 бр.) и 694 частни производства (през 2018 г. – 679 бр., 2017 г. – 758 бр.).

Въззивните съдилища продължават да са все по-прецизни по отношение възложената им проверка по чл. 286 ГПК и задължението за връщане с разпореждане по чл. 286, ал. 2 ГПК на касационните жалби на посочените в процесуалните норми основания. Проверката в колегията за редовността на изпращаните от въззивни инстанции жалби в Търговската колегия на ВКС се извършва от председателите на отделения, които за визирания период са постановили общо 454 броя (2018 г. – 526 бр., 2017 г. – 630 бр.) разпореждания, с които са върнали делата на въззивния съд с конкретни указания.

Така председателят на Първо търговско отделение е постановил 223 бр. разпореждания (2018 г. – 251 бр., 2017 г. – 311 бр.), свързани с проверка редовност на постъпващите жалби, а председателят на Второ отделение 231 бр. (2018 г. – 275 бр., 2017 г. – 319 бр.). Най-значителен е броят на разпорежданията, с които са върнати делата на САС – 165 бр. (2018 г. – 223 бр., 2017 г. – 207 бр.), а от окръжните съдилища като въззивна инстанция – на СГС – 84 бр. (2018 г. – 80 бр., 2017 г. – 105 бр.). По отношение на АС – Велико Търново са постановени 19 бр. (2018 г. – 26 бр., 2017 г. – 22 бр.) разпореждания, на АС – Варна – 10 бр. (2018 г. – 15 бр., 2017 г. – 21 бр.), на АС – Пловдив – 10 бр. (2018 г. – 6 бр., 2017 г. – 12 бр.) и на АС – Бургас – 3 бр. (2018 г. – 12 бр., 2017 г. – 8 бр.).

Като основания за връщане най-често продължават да се срещат: изпратени неподлежащи на касационно обжалване дела предвид цената на иска – общо 135 бр. (2018 г. – 114 бр., 2017 г. – 181 бр.), непредставено или нередовно адвокатско пълномощно за процесуално представителство пред ВКС в съответното производство или удостоверение за юридическа правоспособност – 50 бр. (2018 г. – 97 бр., 2017 г. – 114 бр.), невнесена държавна такса или внесена не в дължимия ѝ размер – 98 бр. (2018 г. – 87 бр., 2017 г. – 107 бр.). През 2019 г. значително е намалял броят на разпорежданията за връщане на администрация съд на изпратени касационни или частни касационни жалби за преподписване от адвокат с прилагане на пълномощно – 14 бр. (2018 г. – 58 бр.; 2017 г. – 24 бр.). Също така значително е намалял броят от 40 през 2018 г. (и 27 през 2017 г.) на 16 през 2019 г. на разпореждания за препращане до компетентния апелативен съд на изпратени до ВКС от администрация окръжен съд частни жалби по чл. 274, ал. 2 ГПК срещу постановени от тях за пръв път определения.

При заведени в Търговската колегия искания по чл. 282, ал. 2 ГПК за спиране изпълнението на въззивно решение се административно незабавно и след като се прецени редовността им, въз основа на разпореждане на председател на отделение за образуване, се пристъпва към електронно

разпределение на докладчик и в рамките на същия ден се постановява определение от съдебния състав по искането. За 2019 година са постъпили 64 броя искания за спиране на изпълнението на въззивно решение по чл. 282 ГПК, по които при констатирани редовни молби и др. документи съдебните състави са постановили съдебни актове в рамките на същия ден на постъпване на искането. Броят им е по-голям в сравнение с 2018 г. година, когато исканията за спиране са 58 бр., а през 2017 г. – 73 бр.

в) Видове образувани дела според техния предмет

Посочената статистика в този раздел на доклада се позовава на новата методика на отчитане на постъпленията на делата през 2017 г., основаваща се на данни от компютърната обработка, заложили в деловодната система на ВКС.

Общият брой на постъпилите в Търговската колегия на Върховния касационен съд дела (преписки) през 2019 г. е 4570 (2018 г. – 3716 бр., 2017 г. – 3844 бр.).

От постъпилите през година преписки в регистратурата са образувани в дела 3025 бр. (2018 г. – 3226 бр., 2017 г. – 3184 бр.), както следва:

- търговски дела – 1805 бр. (2037 през 2018 г., 1822 през 2017 г.);
- частни производства – 1220 бр. (1189 през 2018 г., 1362 през 2017 г.);
- прекратени с разпореждане – 467 бр. (490 през 2018 г., 627 през 2017 г.).

Броят на образуваните дела е по-голям с всяка година, като преобладават търговските производства, докато процентът на прекратените преписки намалява.

Търговските дела са групирани по видове, както следва:

- по касационни жалби – 1634 броя (1704 през 2018 г., 1604 през 2017 г.);
- по молби за отмяна на влезли в сила съдебни решения – 106 броя (268 през 2018 г., 131 през 2017 г.);
- по иски молби с правно основание чл. 47 ЗМТА – 51 броя (65 през 2018 г., 87 през 2017 г.).

Образуваните дела по депозирани касационни жалби поддържат висок брой в сравнение с останалите производства. Образуваните дела по молби за отмяна на влезли в сила съдебни решения е двойно по-малък в сравнение с 2018 г. Продължава тенденцията за намаляване на делата, образувани по иски молби с правно основание чл. 47 ЗМТА.

Относно делата, образувани по касационни жалби

За трета поредна година най-голям е броят на делата, образувани по чл. 226, ал. 1 КЗ – 278 (2018 г. – 287 бр., 2017 г. – 247 бр.). Ръстът на делата, свързани със застрахователните правоотношения, се е повишил с 15% в сравнение с предходните години: 455 бр. (2018 г. – 392 бр., 2017 г. – 331 бр.). От тях: 30 бр. по чл. 208 КЗ (2018 г. – 29 бр., 2017 г. – 33 бр.), 24

бр. по 288 КЗ (2018 г. – 33 бр., 2017 г. – 20 бр.) и седем пъти повече са образуваните дела по чл. 432, ал. 1 КЗ – 72 бр. (2018 г. – 10 бр., 2017 г. – 0 бр.). За пръв път през 2019 г. са образувани дела по: чл. 164 КЗ отм. (1 бр.), чл. 557, ал. 1, т. 1 КЗ (5 бр.), чл. 386 КЗ (1 бр.), чл. 273, ал. 4 КЗ отм. (1 бр.), чл. 558, ал. 5 КЗ (1 бр.), чл. 202 КЗ отм. (1 бр.), чл. 223 КЗ (1 бр.), чл. 227 КЗ (1 бр.), чл. 493, ал. 1, т. 2 КЗ (2 бр.), чл. 435 КЗ (1 бр.), чл. 288, ал. 12 КЗ отм. (3 бр.).

Запазва се броят на постъпили и образувани дела по касационни жалби, свързани с изпълнителното производство – общо 229 бр. (2018 г. – 243 бр., 2017 г. – 241 бр.). От тях най-голям брой са делата по чл. 422 във вр. с чл. 415 ГПК – 205 бр. (2018 г. – 215 бр., 2017 г. – 204 бр.).

Запазва се броят на образуваните дела, свързани със Закона за задълженията и договорите – 516 бр. (2018 г. – 530 бр., 2017 г. – 593 бр.). Продължават да бележат ръст делата по искове за изпълнение на договори или за заплащане на обезщетения/неизпълнение на договорни задължения по чл. 79, ал. 1 ЗЗД – 203 бр. (2018 г. – 178 бр., 2017 г. – 154 бр.), което ги нарежда на трето място измежду най-разглежданите дела в Търговската колегия. Наблюдава се спад на делата по чл. 55 ЗЗД – 72 бр. (2018 г. – 108 бр., 2017 г. – 140 бр.).

Запазва се броя на делата, свързани с търговската несъстоятелност – общо 138 бр. (2018 г. – 152 бр., 2017 г. – 107 бр.). От тях по молби за откриване на производство по несъстоятелност са образувани 26 бр. дела (2018 г. – 31 бр., 2017 г. – 16 бр.). Значително по-малко са исковете за нищожност на действия и сделки по чл. 646 ТЗ – 4 бр. (2018 г. – 10 бр., 2017 г. – 12 бр.), докато са се завишили отменителни искове по чл. 647 и чл. 649 ТЗ – 25 бр. (2018 г. – 20 бр.; 2017 г. – 14 бр.) и установителни искове по чл. 694 ТЗ – 53 бр. (2018 г. – 51 бр., 2017 г. – 31 бр.).

Образуваните през годината дела, свързани със Закона за банковата несъстоятелност, са 25 бр., докато през 2018 г. са 51 бр., а през 2017 г. – 24 бр. От тях значителен ръст има на делата по чл. 60а, ал. 1 ЗБН – 9 бр., докато през 2018 г. е едно, а през 2017 г. няма дела на това основание.

През 2019 г. са образувани двойно по-малко дела по молба за отмяна на влязло в сила решение – 106 (2018 г. – 268 бр., 2017 г. – 130 бр.).

За разлика от предходни години през 2019 г. са образувани дела по: чл. 23, ал. 1 ЗГВБ (отм.) – 1 бр., чл. 53, ал. 5 ЗЕ – 1 бр., чл. 172, ал. 1, т. 2 ЗУТ, чл. 55, ал. 1 ЗЗО – 5 бр., и чл. 170 ЗООС.

През 2019 г. са образувани 7 бр. дела по чл. 29, ал. 1 ЗТРРЮЛНЦ – 7 бр. По ЗЮЛНЦ са образувани 10 бр. дела (2018 г. – 8 бр., 2017 г. – 16 бр.). По ЗТР – 6 бр. (2018 г. – 6 бр., 2017 г. – 15 бр.).

Запазва се относителният брой на делата, образувани по: ЗК – 11 бр. (2018 г. – 11 бр., 2017 г. – 15 бр.), по ЗПП – 7 бр. (2018 г. – 7 бр., 2017 г. – 5 бр.), по ЗАПСП – 7 бр. (2018 г. – 9 бр., 2017 г. – 9 бр.), по ДОПК – 8 бр. (2018 г. – 7 бр., 2017 г. – 10 бр.) и по ЗЗП – 6 бр. (2018 г. – 8 бр., 2017 г. – 7 бр.).

Процентът на съотношението допуснати до касационно разглеждане дела към постановените откази за допускане до касационно обжалване

заедно с прекратените през 2019 г. е 22,70%. През 2018 г. е 41,47%, през 2017 г. – 36,22%, през 2016 г. – 21,90%, през 2015 г. – 20,75%, през 2014 г. – 19,03%. От 1573 общо свършени касационни дела през годината допуснати до касационно обжалване са 357 бр. (2018 г. – 528 бр., 2017 г. – 543 бр., 2016 г. – 395 бр., 2015 г. – 276 бр.), постановени са 1216 отказа за допускане до касационно разглеждане заедно с прекратените (през 2018 г. – 1273 бр., 2017 г. – 1499 бр., 2016 г. – 1803 бр., 2015 г. – 1054 бр.).

Въз основа на постъпили частни и частни касационни жалби са образувани 1220 бр. частни производства (през 2018 г. – 1121 бр., 2017 г. – 1270 бр., 2016 г. – 1201 бр., 2015 г. – 1363 бр.). Свършените частни производства, предмет на регламентация по чл. 274, ал. 2 ГПК, са 594 бр. (2018 г. – 619 бр., 2017 г. – 648 бр., 2016 г. – 621 бр., 2015 г. – 768 бр.), а по чл. 274, ал. 3 ГПК са 557 бр. (2018 г. – 502 бр., 2017 г. – 622 бр., 2016 г. – 494 бр., 2015 г. – 489 бр.). Поддържа се съотношението свършени частни производства с акт по същество (737 бр.) спрямо общо свършени частни производства през годината (1192 бр.) – 61,82% (2018 г. – 61,72%).

В колегията са постъпили 1 бр. искане по чл. 23 ГПК за определяне на друг равен по степен съд (2018 г. – 3 бр., 2017 г. – 5 бр.) поради отвод и 1 бр., свързано със спор за подсъдност по чл. 122 ГПК (2018 г. – 5 бр., 2017 г. – 6 бр.). Съдии от Търговската колегия на ВКС са се произнесли и по 1 бр. молба за бавност през 2018 г. (2018 г. – 9 бр., 2017 г. – 7 бр.).

Пред тричленни състави на Върховния касационен съд, Търговска колегия, през 2019 г. са постъпили 106 молби с правно основание чл. 303 и чл. 304 ГПК (2018 г. – 268 бр., 2017 г. – 131 бр., 2016 г. – 143 бр., 2015 г. – 113 бр.) за отмяна на влезли в сила актове на съдилищата. Спрямо общия брой постъпващи и образувани в колегията дела производствата за отмяна на влезли в сила съдебни актове представляват около 3,50% (през годините: 2018 г. – 8,30%, 2017 г. – 4,11%; 2016 г. – 5,79%; 2015 г. – 3,07%).

3. ПРОВЕДЕНИ ЗАСЕДАНИЯ И ПРИКЛЮЧЕНИ ДЕЛА

а) Насрочени в открито съдебно заседание

Към 01.01.2019 година в Търговската колегия са останали несвършени общо 1545 бр. (2018 г. – 1262 бр., 2017 г. – 1292 бр.). От тях висящи са 1268 търговски дела (2018 г. – 1035 бр., 2017 г. – 936 бр.) и 277 частни производства (2018 г. – 227 бр., 2017 г. – 356 бр.).

През 2019 година постъпленията от образувани дела на съдиите са варирали средно по 51 бр. (2018 г. – 59 бр.) частни дела, разпределени измежду 24 (20) съдии и по 75 бр. (2018 г. – 89 бр.) касационни дела, разпределени измежду 24 (23) съдии, което прави по около 126 бр. (2018 г. – по 148 бр.) постъпили и образувани дела през отчетния период измежду всички съдии.

За сравнение през 2018 г. и 2017 г. постъпленията от образувани дела на съдиите са варирали от средно по 59, съответно 68, частни дела (разпределени измежду 20 съдии) и по 89, съответно 76, касационни дела

(разпределени измежду 24 съдии) – т. е. по около 148, съответно 144, постъпили и образувани дела за предходните отчетни периода.

Заедно с останалите висящи дела от 2018 г. за отчетния период от 01.01.2019 г. до 31.12.2019 г. в Търговската колегия са поставени за разглеждане общо 4570 броя дела (2018 г. – 4771 бр., 2017 г. – 4476 бр.). Тези дела са разпределени на 24 (2018 г. – 23) съдии от колегията, което означава средно по 190 бр. образувани дела на производство на съдия от колегията (2018 г. – 207 бр., 2017 г. – 186 бр.), като при изчислението не се съобразяват намаленото процентно натоварване на председателя на колегията, на двамата председатели на отделения и на един от съдиите в Първо отделение.

Отново следва да се отбележи, че реалната натовареност е по-голяма, предвид факта, че до 15.09.2019 г. съдиите в колегията са 23-ма.

От образуваните след щателна преценка от председателите на отделения в Търговската колегия на ВКС през 2019 г. общо 3025 дела (2018 г. – 3226 бр., 2017 г. – 3184 бр.) насрочени в открито съдебно заседание са 442 бр. (2018 г. – 591 бр., 2017 г. – 610 бр.), разпределени по видове така: по касационни жалби – 298 (2018 г. – 291 бр., 2017 г. – 312 бр.), по молби за отмяна на влезли в сила съдебни решения – 92 (2018 г. – 237 бр., 2017 г. – 106 бр.), по искиви молби с правно основание чл. 48, ал. 1 във вр. с чл. 47 ЗМТА – 52 бр. (2018 г. – 63 бр., 2017 г. – 99 бр.).

От насрочените дела по обективни причини са отложени общо 77 дела (2018 г. – 54 бр., 2017 г. – 63 бр.) – от тях 37 дела, образувани по касационни жалби (2018 г. – 13 бр., 2017 г. – 24 бр.), 25 по молби за отмяна (2018 г. – 24 бр., 2017 г. – 18 бр.) и 15 искиви молби по чл. 47 и сл. ЗМТА (2018 г. – 17 бр., 2017 г. – 21 бр.).

Увеличило се е съотношението между отложените дела спрямо общо решенията, насрочени в открито съдебно заседание – 17,42% (9,13% през 2018 г. и 10,32% през 2017 г.).

През отчетния период са спрени 55 производства по търговски дела – 30 на I т. о. и 22 на II т. о. (2018 г. – 54 бр., 2017 г. – 45 бр.) и 55 производства по частни търговски дела – 25 на I т. о. и 33 на II т. о. (2018 г. – 18 бр., 2017 г. – 17 бр.) до постановяване на решения по тълкувателни дела.

б) Свършени дела

През 2019 г. в Търговската колегия са свършени 2765 бр. дела (2018 г. – 2927 бр., 2017 г. – 3196 бр.) – приключили с решение или определение на съдебен състав.

Това означава средно по 115 дела, ако се счита, че са разпределени на 24 съдии или по около 118 дела, ако се отчете фактът, че първите 9 месеца колегията е работила с 23-ма съдии.

В Търговската колегия е отчетено провеждане на 1920 заседания общо (2018 г. – 2060 бр., 2017 г. – 2119 бр.), като за Първо отделение те са 849 заседания (2018 г. – 883 бр., 2017 г. – 994 бр.), а за Второ отделение – 1071 съдебни заседания (2018 г. – 1177 бр., 2017 г. – 1125 бр.). Съдиите от

колегията са провели общо 442 открити съдебни заседания (2018 г. – 591 бр., 2017 г. – 610 бр.), разпределени в Първо отделение – 196 заседания (2018 г. – 242 бр., 2017 г. – 306 бр.), за Второ отделение – 246 (2018 г. – 349 бр., 2017 г. – 304 бр.). Закритите съдебни заседания са общо 1478 (2018 г. – 1469 бр., 2017 г. – 1509 бр.), разпределени спрямо отделенията по следния начин: Първо отделение – 653 (2018 г. – 641 бр., 2017 г. – 688 бр.), Второ отделение – 825 (2018 г. – 828 бр., 2017 г. – 821 бр.).

Постановените от съдиите в колегията съдебни актове са:

- съдебни решения: 353 бр. (2018 г. – 516 бр., 2017 г. – 510 бр.), от тях: Първо търговско отделение – 142 бр. (2018 г. – 212 бр., 2017 г. – 246 бр.), Второ търговско отделение – 211 бр. (2018 г. – 304 бр., 2017 г. – 264 бр.);

- съдебни определения: 329 бр. (2018 г. – 3453 бр., 2017 г. – 3460 бр.), от тях: Първо търговско отделение – 1437 бр. (2018 г. – 1447 бр., 2017 г. – 1623 бр.), Второ търговско отделение – 1892 бр. (2018 г. – 2006 бр., 2017 г. – 1837 бр.).

Свършените дела със съдебен акт по същество общо са 1094 (2018 г. – 1223, 2017 г. – 1403), от тях:

- касационните дела с акт по същество са 357 бр. (2018 г. – 528 бр., 2017 г. – 543 бр.);

- частните дела по чл. 274 ГПК с акт по същество – 737 бр. (2018 г. – 695, 2017 г. – 860 бр.).

От разгледаните общо касационни дела (КЖ + ЧКЖ) недопуснатите до касационно обжалване са 1485 бр. дела. (2018 г. – 1455 бр., 2017 г. – 1503 бр.).

През отчетния период са прекратени общо 186 дела (2018 г. – 249 бр., 2017 г. – 294 бр.), от които касационни – 119 бр. (2018 г. – 146, 2017 г. – 178) и частни – 67 бр. (2018 г. – 103, 2017 г. – 116).

Съотношение на броя на постановените в колегията съдебни актове – решения и определения – 3682 бр. (2018 г. – 3969, 2017 г. – 3970), спрямо общия брой на съдиите в колегията – 24 (2018 г. – 23), води до извод за постановяване средно от един съдия в Търговската колегия на 153 броя съдебни актове през 2019 година (2018 г. – 173 бр., 2017 г. – 165 бр.).

Съобразно общия брой свършени дела през годината – 2765 (2018 г. 2927, 2017 г. – 3196), спрямо броя на съдиите в Търговската колегия към 31.12.2019 г. следва, че всеки съдия е разгледал средно по 115 бр. дела, (2018 г. – 127, 2017 г. – 133) и същевременно е участвал като член на тричленен съдебен състав при постановяването на 154 бр. дела (2018 г. – 381, 2017 г. – 399). Председателят на колегията се е произнесъл по 36 дела (2018 г. – 48, 2017 г. – 42), които са приключили със съдебен акт, председателят на Първо отделение – по 37 дела (2018 г. – 65, 2017 г. – 67), председателят на Второ отделение – по 78 дела (2018 г. – 83, 2017 г. – 87). Най-високи съобразно статистическите показатели са данните за съдиите: Татяна Върбанова – 159 свършени дела, Боян Балевски и Кристияна Генковска – по 151 свършени дела, Камелия Ефремова, Бонка Йонкова и

Анна Баева – по 148 свършени дела, Елеонора Чаначева, Петя Хорозова и Николай Марков – средно по 142 свършени дела за отчетния период.

Не без значение е и обстоятелството, че по едно дело е възможно постановяване на повече от един съдебен акт, предвид производството по допускане на касационно обжалване, както и комбиниране на касационна жалба с частна жалба, които са били образувани в кориците на едно търговско дело. Тази специфика в образуванияте търговски дела обуславя и различния среден брой на дела – 115 бр., разглеждани от всеки един съдия от ТК, и по-големия отново среден брой на актовете, постановени от един съдия – 172 бр. (2018 г. – 173 бр., 2017 г. – 165 бр.).

Приключилите със съдебен акт частни производства са 1192 бр. (2018 г. – 1126 бр.) или на всеки един съдия, разглеждащ частни производства (20 души), се падат средно по 60 бр. (2018 г. – 56, 2017 г. – 69) разгледани и решени частни дела.

Натовареността на съдиите от Търговската колегия може да се проследи за периода 2012 – 2019 г. в следната таблица като се има предвид, че в Търговската колегия са правораздавали през 2012 г. – 19 съдии, в края на 2012 г. – 21 съдии, 2013 г. – 21 съдии, 2014 г. – 21 съдии, 2015 – 24 съдии, 2016 – 24 съдии, 2017 г. – 24 съдии, в края на 2017 г. – 22 съдии, през 2018 г. – 23 съдии, през 2019 г. – 24 съдии.

Година	Постъпили	Образувани	Насро-чени в открито заседание	Свършени	Допуснати до касац. обжалване	Натова-реност брой актове	Натова-реност брой дела
2019	3492	3025	442	2765	357	172	115
2018	3716	3226	591	2927	528	173	127
2017	3844	3184	610	3196	543	165	133
2016	4590	2468	604	3463	395	179	144
2015	4659	3712	485	3494	276	177	146
2014	4682	3808	550	3803	322	232	181
2013	4950	4055	473	4379	302	238	209
2012	5107	4073	477	4967	332	237	240

4. ДЕЙНОСТ ПО УЕДНАКВЯВАНЕ НА СЪДЕБНАТА ПРАКТИКА. ПРОЗРАЧНОСТ НА ПРАВОРАЗДАВАНЕТО

И през 2019 г. за уеднаквяване на съдебната практика в Търговската колегия продължи провеждането на ежемесечни работни съвещания за обсъждане на правни проблеми в колегията, спорна съдебна практика и прилагане на нови законодателни решения. За всяко едно от съвещанията са съставени протоколи, които съдържат обсъжданията и приетите решения. Решенията от работните съвещания не са задължителни, но имат значение за съпоставяне на критериите и мненията при решаване на конкретен правен проблем, който евентуално би възникнал в процеса на работа.

а) Постановени през 2019 г. тълкувателни решения от Общото събрание на Търговската колегия

През 2019 г. е прието Тълкувателно решение № 1/07.03.2019 г. от Общото събрание на Търговската колегия по Тълкувателно дело № 1/2018 г. с докладчик съдия Ваня Алексиева по следните правни въпроси, свързани с производството по установяване недействителност на договор за задължителна застраховка по риска „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, по които е констатирана противоречива практика на съдилищата в страната относно допустимостта и основателността на предявените установителни иски и евентуални конститутивни иски:

1. Налице ли е правен интерес за застрахователя от предявяване на иск за прогласяване нищожността на договор за задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, по който той е страна, при липса на възникнал конкретен правен спор, свързан с този договор?

2. Допустимо ли е прогласяване на нищожност на договор за задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите поради липса на съгласие; поради липса на представителна власт; поради първоначално деклариране от застрахования неверни данни относно самоличността на лицата по чл. 477, ал. 2 КЗ?

3. Неточното и/или премълчано обявяване на обстоятелства, оказващи въздействие за настъпване на застрахователното събитие или за увеличаване на размера на вредите, основание ли е за унищожаване на договор за задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите на основание общата разпоредба на чл. 29 ЗЗД или по отношение на него е приложима специалната уредба на чл. 485 КЗ?

4. Съдебното решение, с което е прогласена недействителност на договор за задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите противопоставимо ли е на трети лица по смисъла на чл. 477, ал. 3, пр. 1 във вр. с ал. 1 КЗ и на Гаранционния фонд?

На 22.03.2019 г. по реда на чл. 292 ГПК е образувано Тълкувателно дело № 1/2019 г. на ОСТК с докладчик съдия Боян Балевски за произнасяне по въпроса: „Кои са надлежните страни в производството по предявен иск по чл. 59, ал. 3 и чл. 59, ал. 5 от Закона за банковата несъстоятелност и по-конкретно – следва ли обявената в несъстоятелност банка да участва като страна (ответник) в производството по тези иски?“

Производството по делото приключи с постановяването на Тълкувателно решение № 1/20.12.2019 г. от Общото събрание на Търговската колегия по Тълкувателно дело № 1/2019 г.

През 2019 г. продължи работата по образуваното в края на 2018 г. Тълкувателно дело № 2/2018 г. с докладчик съдия Костадинка Недкова за произнасяне по въпросите:

1. Погасяват ли се по чл. 739, ал. 1 ТЗ непредявените в производството по несъстоятелност и неупражнените права, когато производството по несъстоятелност е прекратено с решение по чл. 632, ал. 4 ТЗ, без да се е развила фаза по предявяване и приемане на вземанията?

2. Какви са последиците от спиране на основание чл. 632, ал. 5 ТЗ на производството по несъстоятелност по отношение предявяването на исковите по чл. 649, ал. 1 ТЗ и чл. 694 ТЗ, развитието на производството по тях и течението на срока по чл. 649, ал. 1 ТЗ?

На 12.12.2019 г. е проведено гласуване по поставените въпроси и фазата, до която е достигнало производството, е изготвянето на проект за тълкувателно решение и насочване на ОСТК за приемането му.

б) Постановени през 2019 г. тълкувателни решения от Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии

Тълкувателно решение № 6/2017 г. от 15.01.2019 г. по Тълкувателно дело № 6/2017 г. е прието предвид противоречива съдебна практика по следния процесуалноправен въпрос: „Намират ли приложения ограниченията относно обхвата на дейността на въззивния съд, предвидени в чл. 269, изр. второ ГПК, в производството по обжалване на определения и разпореждания на първоинстанционния съд?“

Тълкувателно решение № 1/2018 г. по Тълкувателно дело № 1/2018 г. от 16.01.2019 г. е прието по въпроса: „Попадат ли в обхвата на дължимата от съдията по вписванията проверка материалноправните предпоставки по чл. 3, ал. 4 от Закона за арендата в земеделието (ДВ, бр. 13/2017 г., в сила от 07.02.2017 г.) при вписване на анекс към договор за аренда в земеделието или на нов договор за аренда в земеделието, сключени след изменението на нормата?“

През годината е прието и Тълкувателно решение № 4/2017 г. от 11.03.2019 г. по Тълкувателно дело № 4/2017 г. по описа на ОСТК по следните спорни въпроси, свързани с принудителното изпълнение:

1. Поражда ли вещнопрехвърлителен ефект постановлението за възлагане в хипотезата, при която имотът, обект на изпълнението, е възложен на привиден кредитор?

2. Има ли качеството на длъжник в изпълнителното производство или е трето за изпълнението лице този, който е дал своя вещ в залог или ипотека за обезпечаване на чужд дълг в хипотезата, при която изпълнението е насочено върху това имущество?

3. По какъв процесуален ред може да се релевира недействителността на публичната продажба по чл. 496, ал. 3 ГПК?

4. Допустим ли е иск за обявяване недействителност на извършено от длъжника разпореждане със заповирана вещ или вземане, респективно разпореждане с имот след вписване на възбрана, предявен от лицето, в чиято полза е наложен запорът или възбраната?

5. Дали има качеството на длъжник в изпълнителното производство или трето за изпълнението лице платилият трудовото възнаграждение на длъжника въпреки наложения запор, без да удържи сумата по запора (чл. 512, ал. 3 ГПК, сега със ЗИД, ДВ, бр. 86/2017 г., чл. 512, ал. 4 ГПК)?

6. Може ли да бъде издаден по реда на чл. 245, ал. 3, изр. второ ГПК обратен изпълнителен лист за разноските, събрани в изпълнителното

производство в полза на вискателя от длъжника, срещу когото е било допуснато предварително изпълнение?

През разглеждания период, предмет на отчетния доклад, е прието Тълкувателно решение № 3/2017 г. от 27.03.2019 г. по Тълкувателно дело № 3/2017 г. по описа на ОСГТК по следните въпроси:

1. Когато извършеното плащане не е достатъчно, погасителният ефект за законната лихва за забава при неизпълнение на парично задължение настъпва при условията и в поредността по чл. 76, ал. 1 ЗЗД или при условията и в поредността по чл. 76, ал. 2 ЗЗД?

2. Как следва да се определи размерът на вземането на кредитора при предсрочна изискуемост по договор за заем/кредит – само в размер на непогасения остатък от предоставената по договора парична сума или се включва уговореното в договора възнаграждение (възнаградителни лихви) и/или законните лихви?

През 2019 г. е прието от ОСГТК Тълкувателно решение № 8/2017 г. от 02.04.2019 г. по Тълкувателно дело № 8/2017 г. по следните въпроси:

1. Допустимо ли е предявеният иск по реда на чл. 422, ал. 1 ГПК за установяване дължимост на вземане по договор за банков кредит поради предсрочна изискуемост да бъде уважен само за вноските с настъпил падеж, ако предсрочната изискуемост не е била обявена на длъжника преди подаване на заявлението за издаване на заповед за изпълнение въз основа на документ? Ако е допустимо, по отношение на кои вноски следва да се уважи искът – вноските с настъпил падеж към момента на подаване на заявлението за издаване на заповед за изпълнение въз основа на документ по чл. 417 ГПК или вноските с настъпил падеж до приключване на устните състезания в първоинстанционното или въззивното производство по чл. 422, ал. 1 ГПК?

2. Условие ли е за уважаване на иска по реда на чл. 422, ал. 1 ГПК за установяване дължимост на вземане по договор за банков кредит поради предсрочна изискуемост, когато тя не е била обявена на длъжника преди подаване на заявлението, вноските с настъпил и ненастъпил падеж да бъдат разграничени в заявлението за издаване на заповед за изпълнение въз основа на документ по чл. 417 ГПК, в извлечението от счетоводни книги и в исковата молба по чл. 422, ал. 1 ГПК?

През разглеждания период е прието и Тълкувателно решение № 3/2016 г. от 22.04.2019 г. по Тълкувателно дело № 3/2016 г. по описа на ОСГТК по следните въпроси, по които е налице противоречива съдебна практика:

1. Предявяването на иска като частичен и последвалото негово увеличаване по реда на чл. 214, ал. 1 ГПК има ли за последица спиране и прекъсване на погасителната давност по отношение на непредявената част от вземането?

2. Ползва ли се решение по уважен частичен иск със сила на пресъдено нещо относно правопораждащите факти на спорното право при предявен в друг исков процес иск за разликата до заявения пълен размер на вземането, произтичащо от същото право?

3. Налице ли е процесуалната пречка от чл. 126 ГПК за допустимост на частичния иск, когато между същите страни, на същото основание и за същото вземане е предявен частичен иск, по който по-рано заведеното дело е висящо?

Тълкувателно решение № 1/2017 г. по Тълкувателно дело № 1/2017 г. от 09.07.2019 г. е прието по следните въпроси:

1. Какъв е порокът на въззивно решение, постановено при наличие на основание за спиране на производството по чл. 229, ал. 1, т. 4 ГПК?

2. Допустимо ли е исково производство в хипотезата, при която посоченият в исковата молба ответник е починал преди предявяването на иска?

През годината е прието и Тълкувателно решение № 2/2017 г. от 09.07.2019 г. по Тълкувателно дело № 2/2017 г. по описа на ОСГТК по следните противоречиво решавани в практиката на ВКС и съдилищата въпроси:

1. Намира ли приложение защитата на кредитора по чл. 135 ЗЗД по отношение на извършени от поръчителя разпоредителни действия?

2. Налице ли е връзка на преюдициалност по смисъла на чл. 229, ал. 1, т. 4 ГПК между производството по предявен от кредитора иск за вземането му и предявения иск по чл. 135 ЗЗД за обявяване относителната недействителност на извършени от длъжника действия, увреждащи кредитора?

3. Какъв е редът за защита на кредитора при последваща разпоредителна сделка, извършена от третото лице, в чиято полза длъжникът му се е разпоредил с имуществото си?

През разглеждания период е прието Тълкувателно решение № 5/2017 г. от 21.11.2019 г. по Тълкувателно дело № 5/2017 г. по описа на ОСГТК по следния въпрос, прередактиран с решение на ОСГТК от 30.11.2017 г.: „При връщане на дадено при начална липса на основание в хипотезата на чл. 55, ал. 1, предл. 1 ЗЗД, от кой момент се дължи обезщетението за забава?“

в) Прието тълкувателно постановление от ОСГТК на ВКС и Първа и Втора колегии на ВАС

През отчетната година е прието Тълкувателно постановление № 2/2017 г. от 18.03.2019 г. на ОСГТК на ВКС и Първа и Втора колегии на ВАС, по описа на ВКС, по предложение на председателя на Висшия адвокатски съвет за преодоляване на констатирана противоречива съдебна практика между Върховния касационен съд и Върховния административен съд по въпроса: „Дали изпратената покана за доброволно изпълнение до длъжника прекъсва давността по смисъла на чл. 116, б. „в“ от Закона за задълженията и договорите, независимо от изпълнителното производство, в хода на което е отправена поканата?“

г) Образувани през 2019 г. тълкувателни дела пред Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии

Тълкувателно дело № 1/2019 г. на ОСГТК е образувано с разпореждане от 09.05.2019 г. на председателя на Върховния касационен съд за приемане на тълкувателно решение по следния въпрос: „Договорът за прехвърляне на вещни права върху чужд недвижим имот разваля ли се по право по силата на влязло в сила решение за съдебно отстранение срещу приобретателя на имота или е необходимо предявяването на иск по чл. 189, ал. 1 ЗЗД, вр. чл. 87, ал. 3 ЗЗД?“

Тълкувателно дело № 2/2019 г. на ОСГТК е образувано по следния въпрос: „Цесионерът притежава ли активна материалноправна легитимация за предявяване на иск по чл. 135, ал. 1 ЗЗД, ако увреждащата сделка или действие са извършени след като е възникнало вземането на първоначалния кредитор – цедент, но преди сключването на договора за прехвърляне на вземането?“

С разпореждане от 22.07.2019 г. на председателя на ВКС е образувано Тълкувателно дело № 3/2019 г. на ОСГТК по следните процесуалноправни въпроси по приложението на чл. 280, ал. 3, т. 1 ГПК, по които е констатирана противоречива практика на съставите на ВКС по реда на чл. 274, ал. 3 ГПК и чл. 290 ГПК, а именно: „Гражданско или търговско е дело с предмет правоотношения, възникнали по договор за изпълнение на строителни работи, сключен между физическо лице и търговец във връзка с упражняването от него занятие и какъв е прагът за достъп до касационно обжалване на въззивното решение по делото?“

През отчетния период пред ОСГТК е образувано Тълкувателно дело № 4/2019 г. за постановяване на тълкувателно решение по следния правен въпрос: „До кого следва да бъде адресирано изявлението на длъжника за признаване на вземането му, за да е налице прекъсване на давността на основание чл. 116, б. „а“ ЗЗД?“

Тълкувателно дело № 5/2019 г. на ОСГТК е образувано по следния въпрос: „При уговорено погасяване на главното задължение на отделни погасителни вноски с различни падежи, от кога тече шестмесечният срок по чл. 147, ал. 1 ЗЗД – от датата на падежа за всяка вноски или от настъпване на изискуемостта на целия дълг, включително в хипотеза на предсрочна изискуемост?“

5. ДРУГИ ДЕЙНОСТИ

И през 2019 г. съдии от Търговската колегия продължиха обученията чрез НИП на съдии от районните, окръжните и апелативните съдилища. Проведени са обучения по въпроси, произтичащи от прилагането на чл. 143 и сл. от Закона за защита на потребителите с оглед актуалната практика на СЕС; по въпроси, свързани с договори за застраховка и договори за строителство; по въпроси, произтичащи от производствата по търговска несъстоятелност и новоприетия институт на производството по стабилизация на търговец.

Съдия Тотка Калчева е провела регионални обучения на съдии от съдебните райони на Пловдивския апелативен съд, Бургаския апелативен

съд и Благоевградския окръжен съд на тема „Неравноправните клаузи в потребителски договори – преглед на практиката на СЕС и ВКС, служебна проверка на съда за неравноправни клаузи в исковото и заповедното производство“ и в НИП – „Обучение на обучители“ за съдебни служители.

Съдия Емилия Василева е лектор по организирани от НИП семинари по следните теми: „Учредяване право на строеж, договори за строителство, предварителни договори – вещноправни и облигационноправни аспекти“, „Застрахователни договори – съдебна практика на ВКС“, „Цесия, новация, делегация – актуални въпроси“, „Практически проблеми, свързани с договорите за кредит“.

Съдия Костадинка Недкова е провела 5 броя регионални обучения по апелативни райони на тема „Актуални въпроси на несъстоятелността“. Участниците са съдии от апелативните и окръжните съдилища, които са инициирали обсъждането на тези актуални въпроси, произтичащи от текущата съдебна практика. Съавтор е в изданието от НИП „Наръчник на съдебните процедури за производствата по стабилизация и търговска несъстоятелност“.

Съдия Боян Балевски е лектор на семинар на тема „Практически аспекти на търговската несъстоятелност“, организиран от обучителен център „Темида“.

Съдия Дария Проданова е лектор по организиран от НИП семинар в гр. Пловдив по въпроси от дружественото право с участници – съдии от Пловдивския апелативен съд и окръжните съдилища в този апелативен район.

И през 2019 г. година продължи участието на съдиите от Търговската колегия в изпитни комисии за полагане на държавни изпити по гражданскоправни науки в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, в Университета за национално и световно стопанство, гр. София, в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, в Свободния университет „Черноризец Храбър“, гр. Варна, в Русенския университет „Ангел Кънчев“ и в Бургаския свободен университет.

6. АДМИНИСТРИРАНЕ НА ДВИЖЕНИЕТО НА ДЕЛАТА ОТ ОБРАЗУВАНЕТО ДО ПРИКЛЮЧВАНЕТО ИМ

През 2019 г. към Търговската колегия са работили 23 броя съдебни служители, от които 8 съдебни помощници (1 от тях е в отпуск по майчинство) и 15 души специализирана съдебна администрация (4 деловодители, 1 деловодител в адвокатска стая, 2 куриери, 8 секретари (1 от тях е в отпуск по майчинство през отчетния период) и 1 секретар колегия).

През отчетната година съдебните помощници са извършили доклад по общо 3475 преписки (2018 г. – 3798, 2017 г. – 3844), подготвили са 562 бр. проекти за разпореждания (2018 г. – 712, 2017 г. – 763), проекти на съдебни актове (определения и решения) по търговски дела – общо 484 бр.

(2018 г. – 399, 2017 г. – 410), отговори на сигнали, писма – 2 бр. (2018 г. – 39, 2017 г. – 33), проучване на съдебна практика, включително и на СЕС, и аотиране на постановените през годината по същество определения по чл. 274, ал. 3 ГПК и всички решения по чл. 290 ГПК, чл. 303 ГПК и чл. 47 ЗМТА.

На един деловодител в Търговската колегия през 2019 г. се пада обработване средно на 617 бр. дела (2018 г. – 807 бр., 2017 г. – 961 бр.) – постъпващи и образувани дела.

7. ИЗВОДИ

През 2019 г. Търговската колегия на ВКС е работила много интензивно в състав от 23 съдии за първите 9 месеца и 24 съдии през останалите 3 месеца, отчитайки значително натоварване на съдиите, като се вземат предвид броят на постъпващите и образуваните търговски дела през отчетния период и броят на постановените съдебни актове, изразили се в средно 172 бр. (2018 г. – 173 бр., когато са 23 съдии, 2017 г. – 165 бр.) постановени съдебни актове на един съдия от колегията, средно по 115 дела (2018 г. – 127 бр., 2017 г. – 133 бр.), разпределени и разгледани от един съдия.

Глава пета.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ 2014 – 2020 г.

В тази част от доклада е включена информацията за изпълнението от страна на районните, окръжните, апелативните, военните, специализираните наказателни съдилища и Върховния касационен съд (ВКС) на Механизма за мониторинг и оценка на Комуникационната стратегия на съдебната власт 2014 – 2020 г., приета с решение на Висшия съдебен съвет (ВСС) по Протокол № 10/05.03.2015 г.

В отчета за 2019 г. са налични данни, представящи обективно годишно изпълнение на заложените в Стратегията цели, като е възможно сравняването на постигнатите резултати с информацията за предходните години на фона на заложените дейности, резултати и индикатори.

Съпоставката на отчетените за 2019 г. количествени измерения спрямо 2018 г. показва по-високи резултати при реализиране на част от дейностите за изпълнението на заложените в Стратегията индикатори. За съжаление, обществените нагласи към съдебната власт от години са устойчиво негативни и изпълнението на Комуникационната стратегия не допринася видимо за подобряване на вътрешната и външната комуникация – между органите на съдебната власт, с другите власти и с обществеността. Подобен ефект, а вероятно и по-добър, се постига с Медийната стратегия на съдебната власт (съществувала в различни редакции и под различно име през годините, много преди приемането на Комуникационната стратегия), която е по-практичен и адекватен на съществуващата медийна среда документ, като най-важното е, че е бюрократично необременен и предоставящ реални, приложими механизми за комуникация.

През 2019 г. съдилищата са утвърдили и изпълнили (с малки изключения по отношение на конкретни дейности) свой план за действие за изпълнение на Комуникационната стратегия. Няма голяма промяна в заложените дейности в сравнение с миналите отчетни години, промените при детайлното отчитане на изпълнението са минимални.

Основните цели при изпълнението на Комуникационната стратегия през 2019 г., посочени в докладите на съдилищата, са насочените към осигуряване на единни политики и стандарти за предоставяне на информация за дейността на съдилищата; повишаване на професионалната подготовка по публична комуникация на магистратите и служителите; подобряване на комуникацията с медиите; утвърждаване на работещи механизми на взаимодействие с органите на законодателната и изпълнителната власт при запазване на независимостта на съдебната власт; подобряване на общуването с неправителствените, професионалните и съсловните организации, гражданското общество; повишаване на вътрешната комуникация между и в органите на съдебната власт; повишаване на правната култура на обществото и познанията за ролята и функциите на съдилищата в страната; повишаване на доверието в съдебната система.

Сред заложените и изпълнени цели от съдилищата са:

1. Цел „Повишаване на правната култура на различни групи от обществото и познанията за ролята и функциите на отделните органи на съдебната власт, чрез активизиране на участието и ролята на съдилищата за повишаване на правната грамотност и информираността на младите хора за работата на органите на съдебната власт“

За постигането на тази цел съдилищата, обект на този анализ, са организирали и изпълнили 128 комуникационни и информационни кампании (за сравнение: 285 – през 2018 г., 380 – през 2017 г., 270 – през 2016 г., 117 – през 2015 г.). Основанията за планирането и постигането на тази цел при различните съдилища са формулирани различно. Най-често се използват практики, адресирани към подрастващите – ученици и студенти, като органите на съдебната власт активно вземат участие в Образователната програма „Съдебната власт – информиран избор и гражданско доверие. Отворени съдилища и прокуратури“, иницирана от ВСС. Тези кампании не намират твърде широк медиен отзвук поради честото им провеждане, превръщането им в традиционни.

В Плана за действие за изпълнение на Стратегията на Върховния касационен съд са заложили и проведени традиционните дейности по изпълнението на индикатора за повишаване на правната култура на обществото. ВКС в партньорство със Сдружението за международни състезания по право и с Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Кл. Охридски“ организира провеждането в Съдебната палата на годишните национални кръгове на най-голямото международно състезание по право в света Philip C. Jessup Moot Court Competition, както и ежегодното Национално състезание по решаване на казуси в областта на наказателното право. Провеждането на тези инициативи способства и за изпълнението на още една от целите на Стратегията: „Повишаване на доверието в съдебната власт от страна на обществото и партньорите, в това число ЕС“.

За постигането на тази цел в Апелативен район – София са осъществени 26 дейности, при 37 за 2018 г., 27 за 2017 г. и 43 за 2016 г.

Отчетът на съдилищата от Софийския апелативен район сочи 100% ръст на координираните изяви, насочени към широката общественост. Организиран са практически обучения на студенти, срещи с ученици, симулативни съдебни процеси. Магистратите от апелативния район имат положително отношение и активно се включват в дейности, насочени към повишаване на правната култура на обществото, а Софийският градски съд отчита и отбелязването на 60 години от създаването на съда.

В Апелативен район – Пловдив за изпълнението на целта са осъществени 22 дейности, при 25 през 2018 г., 35 през 2017 г. и 45 през 2016 г. Продължава традицията за провеждането на инициативата „Ден на отворените врати“ в съдилищата от апелативния район, провеждане на открити уроци и симулативни процеси.

През отчетната година всичките 6 окръжни, 20 районни съдилища и Апелативен съд – Варна продължават осъществяването на устойчива,

последователна и развиваща се политика по отношение на комуникацията. Всички съдилища в района на Апелативен съд – Варна надграждат чувствително (освен по обем) по качество изпълнението на практиките за работа с ученици и студенти. Отбелязва се спад в броя на проведените дейности – 43, при 122 през 2018 г., 235 през 2017 г. и 107 през 2016 г. През отчетния период се наблюдава засилване на интереса и увеличаване на броя на лицата, взели участие в проведените кампании, инициативи, проекти и събития – близо 6 хиляди млади хора от над 80 училища и две висши училища. Отбелязва се ръст с 50%, в сравнение с обхванатите около 4 хиляди представители на посочените целеви групи през 2018 г.

В анализа на Апелативен район – Велико Търново се посочва, че през отчетния период са проведени 13 информационни кампании при 17 през 2018 г., 51 през 2017 г. и 31 през 2016 г. Въпреки значителния спад съдилищата в района са организирали симулативни процеси, конкурси за есета на теми, свързани с правото и съдебната власт, викторини, конкурси за рисунки и презентации. Като инициатива за повишаване на правната култура на обществото се отчита и организираните приемни дни на председателите на съдилища за граждани. През 2019 г. общо 9 съдилища в апелативния район на Апелативен съд – Велико Търново са предоставяли такава възможност (при 7 през 2018 г.), но интересът като цяло остава слаб – само 12 граждани в целия апелативен район са се възползвали от тази възможност. В четири от съдилищата, организиращи приемни дни, не се е записал нито един гражданин през годината.

В Апелативен район – Бургас за изпълнението на целта са осъществени 17 образователни кампании в учебни заведения, ученически викторини, стажантски програми, участия в семинари, изложби, публични лекции и др. (при 79 за 2018 г., 23 през 2017 г. и 27 през 2016 г.).

Специализираните наказателни съдилища не отчитат проведени информационни кампании, а военните съдилища отбелязват провеждането на 4 кампании за повишаване на правната култура на обществото.

Дни на отворени врати са проведени във ВКС и във всички апелативни райони, включително на окръжно и районно ниво, като в рамките на тези дни са реализирани дискусии с магистрати и граждани за функционирането на съдебната система. В някои от съдилищата тази инициатива е проведена по няколко пъти през отчетния период (например в Апелативен съд – Бургас), като се отчита засилване на интереса към подобни прояви от страна на гражданите и все по-голяма посещаемост.

На 4 октомври 2019 г. във ВКС е проведен Ден на отворените врати в рамките на инициативата за ежегодно организиране на такова събитие в звената на съдебната система. През 2019 г. информационната кампания е озаглавена „Открито за съдебната власт“. Гости на съда са дванадесетокласници от Професионалната гимназия по електротехника и автоматика. В зала „Тържествена“ на Съдебната палата те разговарят за съдебната система в България и за видовете дела, които се разглеждат от ВКС, с председателя на съда Лозан Панов и със съдиите Мими

Фурнаджиева от Гражданската колегия и Даниела Атанасова от Наказателната колегия.

На база на поставените от учениците въпроси могат да се планират следващите образователни кампании на съдилищата. Сред тях са такива, свързани с обхвата на имунитета на съдиите, дали върховните съдии се назначават с конкурс или ги издигат по заслуги в службата, кой и как определя съдебните състави по отделните дела, съдиите във ВКС дали се интересуват от осъдителни решения срещу България в Европейския съд по правата на човека, дали след като е излязло решение/присъда на последна инстанция, може делото да се възобнови. Домакините от ВКС отговарят по време на срещата и на въпросите вярно ли е, че една част от съдиите са членове на масонски организации и се съобразяват с решенията на членове на съответната масонска ложа, дали се влияят съдиите от статии и медийни публикации, както и дали се притесняват за сигурността си, „особено ако разглеждат дела с т. нар. мафиоти“. Гимназистите питат и защо толкова често се менят законите в България и как това влияе на съдиите, дали статутът, свързан с независимостта на съдиите, ограничава контактите им и общуването с хората, какъв тип срещи в делничното си общуване се пазят да провеждат.

Според обобщените данни дейностите, осъществени от съдилищата в Република България – информационни кампании, насочени към повишаване на осведомеността и правната култура, за 2019 г. са 128 броя (при 285 бр. за 2018 г., 380 бр. за 2017 г., 270 бр. за 2016 г. и 117 бр. за 2015 г.). Наблюдава се намаление при броя на събитията и инициативите, насочени към гражданите, които за 2019 г. са 246 бр. (при 312 бр. за 2018 г., при 175 за 2017 г., 311 бр. за 2016 г. и 249 за 2015 г.).

По отношение на индикатора по Стратегията „Съвместно координирани между органите на съдебната власт медийни изяви и други инициативи, насочени към широката общественост“ съдилищата отчитат 143 бр. (при 184 бр. за 2018 г., при 126 бр. за 2017 г., 194 бр. за 2016 г., при 186 бр. за 2015 г.), тоест има спад в активността на звената в съдебната система в тази област.

През 2019 г. по изпълнението на тази цел във всички апелативни райони са организирани множество събития, свързани с медиационни техники и способности.

Инициатива, в която са се включили съдии и служители от съдилищата, настанени в Съдебната палата – София, е организираната двукратно през 2019 г. от Върховния касационен съд и Националния център по трансфузионна хематология акция за кръводаряване.

2. Цел „Утвърждаване на механизми на взаимодействие на съдилищата с органи на законодателната и изпълнителната власт при спазване на принципа на независимост на съдебната власт“

Съдии от Върховния касационен съд и през 2019 г. участват активно при изготвянето на становища по разработваните от Министерството на правосъдието (МП) и други министерства проекти за промени в законодателството, както и по внасяните в Народното събрание законопроекти. Представители на ВКС са членове в различни работни групи за законодателни промени.

През 2019 г. съдиите от Апелативен съд – Бургас са изготвили и изпратили общо 10 бр. становища, а съдиите от Апелативен съд – Пловдив – 5 бр. становища по тълкувателни дела за приемане на тълкувателни решения от Общото събрание на НК, ГК и ТК на ВКС по въпроси, по които е констатирана противоречива или неправилна съдебна практика.

3. Цел „Подобряване на комуникацията на съдилищата с медиите, включително проактивна комуникация чрез електронните и социалните медии. Изграждане на нова комуникационна компетентност“

Тази цел е сред основните за всички съдилища в Република България. Органите на съдебната система осъзнават необходимостта от по-активни дейности в тази насока, като постигнатите резултати показват напредък при сравняването с предишните години. Броят на медийните изяви през 2019 г., включително публикации и излъчвания в печатните и електронните медии, е 99 355 (при 105 236 бр. за 2018 г., 90 207 бр. за 2017 г., 34 985 бр. за 2016 г. и 5 855 бр. за 2015 г.). Този индикатор следи данните за медийни изяви на представители на съда, брой на отразяванията на дейности на съда и всички други публикации. Изводът е за добра комуникация на съдилищата с медиите.

Всички съдилища в България поддържат информационни страници в интернет, които съдържат полезна за обществото информация. Правят се навременни актуализации на съдържанието в уеб страниците в помощ на медиите и гражданите, адвокатите и страните по делата. В голяма част от сайтовете ежедневно се помества актуална информация за насрочените и решените дела. Няколко съдилища имат страници във Фейсбук и акаунти в Туитър, както и канали в YouTube.

За постигането на целта по подобряване на комуникацията на съдилищата с медиите през 2019 г. традиционно от Върховния касационен съд се изпраща на журналистите и се публикува в страницата в интернет информация за предстоящите за разглеждане през месеца дела с обществен интерес, като при постановяване на решение по такова дело, то се публикува заедно с прессъобщение на страницата на съда, изпраща се и на електронните пощи на медиите, публикува се и в неформалната група на софийските съдебни репортери във Фейсбук.

В интернет страницата на ВКС – в секциите „Дела за организирана престъпност“ и „Дела за корупционни престъпления“, се публикуват актуални списъци на делата за организирана престъпност и на тези, свързани с корупционни престъпления, по месеци и по съдилища,

предоставили информацията за съответния апелативен район, както и за специализираните наказателни и военните съдилища. Създадени са и секции за публикуване на постановените решения по наблюдавания тип дела – корупционни и свързани с организирана престъпност. Тази дейност е в изпълнение на задълженията на ВКС по мерки от Плана за действие за изпълнение на препоръките от Доклада на Европейската комисия от 25.01.2017 г. в рамките на Механизма за сътрудничество и оценка.

По отношение на подобряването на комуникацията с медиите от съдилищата отчитат, че връзката на средствата за масова информация с магистратите се осъществява също чрез служителя на длъжност „Връзки с обществеността“, когато това е допустимо и има съгласие от страна на магистратите.

Назначаването на служители „Връзки с обществеността“ във всички окръжни съдилища в района на Апелативен съд – София през отчетния период в изпълнение на решение на Висшия съдебен съвет е добър показател за спазване на общоприети стандарти в ЕС по отношение на комуникация и достъпност до информация в държавните институции. Отбелязва се значителното нарастване на броя на комуникационните срещи и разговори на представители „Връзки с обществеността“ с медии и граждани – от 7 през 2018 г. за 2019 г. те са 33 или нарастването е повече от 4 пъти.

Съдилищата от района на Апелативен съд – Пловдив също отбелязват продължаване на тенденцията за засилена комуникация с представители на медиите. През отчетния период Апелативен съд – Пловдив е създал и поддържа своя Фейсбук страница, чието потребление, както и това на интернет страницата на съда, бележи ръст.

В съдилищата от района на Апелативен съд – Варна са назначени нови служители „Връзки с обществеността“, като единствено съдилищата в Шумен и Търговище са без експерт в комуникационната сфера, чиято дейност се осъществява успешно от други упълномощени служители. През отчетния период във всичките 6 окръжни, 20 районни съдилища и Апелативен съд – Варна се отбелязва чувствителен ръст при медийните изяви (прессъобщения, пресконференции, участия в репортажи на регионални и национални средства за масова информация). Техният брой е увеличен с 20% – 2151 за 2019 г. при 1796 за 2018 г. Отчита се и засилена комуникация на съдилищата в апелативния район чрез социалната мрежа Фейсбук, която се използва от все повече потребители (2481 са последователите в профилите и Фейсбук страниците на 6-те съдилища от съдебния район: АС – Варна, ОС – Варна, ОС – Търговище, ОС – Шумен, РС – Генерал Тошево и РС – Велики Преслав).

В съдилищата от Апелативен съд – Велико Търново през 2019 г. продължават положителните тенденции от предходните години за подобряване на комуникацията с медиите и широката общественост. През отчетния период са проведени конкурси и са назначени служители „Връзки с обществеността“ в Окръжен съд – Велико Търново и Окръжен съд – Ловеч. Общият брой на медийните изяви е 634 в различни форми, като

през 2018 г. те са 534 броя. Отчита се нарастване на общия брой на медийните изяви с 18,7% спрямо 2018 г., като най-голяма промяна се наблюдава при броя на изготвените и изпратени прессъобщения (общо 288 броя при 197 броя през 2018 г, което е повишение с 46%). Наблюдава се по-сериозно увеличение при броя на дадените интервюта – 12 през отчетния период при 9 през 2018 година. Броят на подадените информационни бюлетини до медиите се запазва приблизително същият (324 през 2019 при 319 през 2018), както и броят на организирани брифинги/пресконференции – 5 през отчетната година при 6 при предходната 2018 г.

Съдилищата от Апелативен район – Бургас отчитат, че използват все повече възможностите на медиите, за да популяризират дейността си, добрите практики и постижения и все повече принципите на откритост и прозрачност са водещи в ежедневната работа с медии и общественост.

Апелативен съд – Бургас отчита провеждането на пресконференции с участието на председателя на съда по актуални теми на правосъдието (4 бр.), изготвянето на 12 бр. бюлетини за насрочени дела за текущ месец. В интернет страницата на съда се публикуват всички информации, свързани с делата с обществен интерес и актуални събития и инициативи на съдилищата, както и се отчитат над 200 публикации във Фейсбук и Туитър.

Специализираните съдилища през 2019 г. отчитат 3 бр. медийни изяви. Информацията на интернет страниците на съдилищата във връзка с предстоящи събития и инициативи се актуализира ежедневно, а ежеседмично се публикува информация относно календара на съдебните заседания.

През отчетната 2019 г. военните съдилища не поддържат служба за прессъобщения. Определени са служители/магистрати като лица за контакт с медиите, като се отчита своевременно отговаряне на поставени от страна на журналисти въпроси, а при необходимост – публикуване на съобщения на интернет страницата на съответния съд. Отчита се изготвянето на брошури, информационни бюлетини и др. материали, разпространени към широк кръг аудитория във връзка с инициативите на съда и образователната програма, насочена към учениците. Ключово отражение върху медийната политика на Софийския военен съд през 2019 г. оказват предложенията на военните магистрати за законодателни изменения, свързани с разширяването на компетентността на военните съдилища и ефективно използване на професионалния капацитет на магистратите.

Нови или обновени интернет страници отчитат Военен съд – София, Военен съд – Пловдив и Военен съд – Сливен.

4. Цел „Повишаване на вътрешната комуникация в и между органите на съдебната власт“

През 2019 г. всички съдилища своевременно са предоставяли данни на съдиите и съдебните служители по разработени вътрешни канали и информационни системи относно дейността на съответния съд, за осъществяване на нововъведения, вътрешни правила и заповеди. За

подобряване на вътрешната комуникация в и между органите на съдебната власт допринасят и редовно провежданите събрания, дискусии и срещи в рамките на съответния съд.

По отношение на индикатора „Проведени обучения за повишаване на квалификацията, свързана с комуникацията с вътрешни и външни публики“ се наблюдава спад – 91 дейности за 2019 г. (при 250 бр. за 2018 г., при 75 бр. за 2017 г., 136 бр. за 2016 г. и 33 за 2015 г.). Значителен напредък по този индикатор се наблюдава при съдилищата в Апелативен съд – Варна.

Сред специфичните цели по Стратегията, посочени от съдилищата в отчетите им за 2019 г., са:

1. Цел „Подобряване на комуникацията с неправителствените организации, професионалните и съсловни организации (включително международни), гражданското общество“

Обосновката за тази цел е, че добрата комуникация с професионалните и съсловни организации, както и с неправителствените, е предпоставка за подобряване на публичния образ на органите на съдебната власт. Лидерите на мнение в обществения живот често са представители на тази целева група и провеждането на целенасочени действия за подобряване на комуникацията води до краткосрочни и дългосрочни ползи за широки кръгове от обществото. Стратегията визира дейности за непосредствено участие на гражданите и на техни представители във взимането на ключови управленски решения. Разширяването на обмена на информация със специализираните структури на Европейския съюз, участващи в сътрудничество или наблюдение на българската съдебна власт, цели развитие и усъвършенстване на работещи преки комуникационни канали за директно взаимодействие по проблеми на реформата на съдебната система и участието на българската съдебна власт в процесите на формиране на общо европейско правно пространство. При изпълнението на целта за провеждане на съвместни инициативи с НПО, професионални и съсловни организации на национално ниво с цел подобряване на двустранната комуникация и проактивна комуникация от страна на съдилищата се отчитат 32 дейности за 2019 г. (при 122 бр. за 2018 г., при 32 бр. за 2017 г., 17 бр. за 2016 г. и 13 за 2015 г.).

В изпълнение на специфичната цел за подобряване на комуникацията с неправителствените организации, професионалните и съсловни организации съдилищата отчитат още участия в международни обучения и утвърденото сътрудничество с Националния институт на правосъдието.

През 2019 г. от Върховния касационен съд е организирана конференция на тема „Независимостта на съда – актуални аспекти в практиката на Европейския съд на правата на човека“, като основен лектор в рамките на събитието е съдия Робърт Спано – тогава заместник-председател на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ). Българският съдия в ЕСПЧ Йонко Грозев също участва в събитието. В рамките на сътрудничеството в Мрежата на председателите на върховните

съдилища в ЕС през изминалата година във ВКС е проведена и дискусиата „Когато Върховният съд на Полша отказа да се подчини на политици“ с участието на председателя на съда проф. Малгожата Герсдорф и председателя на Гражданската колегия на съда Дариуш Завистовски. Сред другите дейности, отчетени от ВКС, са посещение в съда на група студенти от Университета в Утрехт, Холандия, както и на представители на Асоциацията на адвокатите от Финландия.

2. Цел „Изграждане на механизми за успешна комуникация в извънредни и кризисни ситуации, свързани с цялостния образ и независимостта на съдебната власт“

Всички съдилища имат утвърден кризисен план за комуникация, в който са определени механизмите за комуникация в извънредни и кризисни ситуации. Този план е разработен на основата на Унифицирания кризисен план за комуникация на органите на съдебната власт, утвърден с решение на Пленума на Висшия съдебен съвет, като е съобразен и със заложените в Комуникационната стратегия на съдебната власт 2014 – 2020 г. дейности и мерки по кризисна комуникация. През 2019 г. времето за реакция при комуникационни или медийни кризи варира от 30 мин. до 24 ч.

През 2019 г. съдилищата в Република България са изпълнили планираните дейности, утвърдени в плановете им за действие по изпълнение на Комуникационната стратегия.

Препоръките от повечето съдилища са обвързани с продължаване на действията за създаване на единна политика и стандарти за предоставяне на информация; дефиниране на понятията комуникационни умения и знания, които следва да бъдат придобити от съдиите и съдебните служители за повишаване на комуникационната им компетентност и провеждане на повече обучения в тази насока; създаване на единни правила и стандарти за общуване с медиите; взаимодействие с представители от целевата група от неправителствения сектор, професионални и съсловни организации; използване на възможностите на социалните мрежи за повишаване на правната култура и доверието на обществото в съдебната система; подобряване на комуникацията на съда в международен план.

През 2019 г. съдилищата в Република България са реализирали напълно или частично заложените дейности за изпълнение по плановете им за действие, като в голяма степен са постигнати заложените резултати. Частично са изпълнени дейностите по целите, определени като дългосрочни и средносрочни. Наблюдава се по-голямо разнообразие на включените външни целеви групи и задълбочаване на съдържанието на проведените събития, както и много по-висока посещаемост на страниците на съдилищата в интернет, акаунтите в Туитър и профилите във Фейсбук на някои от съдилищата.

Отчетът за 2019 г. по изпълнението на Комуникационната стратегия на съдебната власт 2014 – 2020 г. показва, че съдилищата провеждат устойчива и активна политика по отношение на вътрешната комуникация и

външните за съдебната система общности (медии и общество). След сравнение на резултатите с предишните отчетни периоди може да се направи извод за количествен ръст на реализираните дейности по изпълнението на Комуникационната стратегия, без да може да се изчисли ефектът върху обществото и медиите.

**ЛОЗАН ПАНОВ –
ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД**

ПРИЛОЖЕНИЯ:

1. Обобщени статистически таблици за дейността на съдилищата за 2019 г., приети с решение на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет по Протокол № 13/14.04.2020 г.
2. Статистически таблици за дейността на Върховния касационен съд през 2019 г.
3. Решения, постановени по корупционни дела през 2019 г.
4. Решения, постановени по дела за организирана престъпност през 2019 г.